

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบทอดบุคคลคืออาญา
ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ธัญริตา รัตนวิเชียร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

2560

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบทายานบุคคลคดีอาญา
ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
ธัญธิดา รัตนวิเชียร
คณะนิติศาสตร์

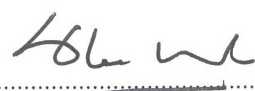
ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

รองศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(ชนินาฏ สิตส์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.วริยา ลำเลิศ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(ดร.วราภรณ์ วนาพิทักษ์)

รองศาสตราจารย์..........คณบดี
(นเรศร์ เกษะประกร)

มกราคม 2561

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธัญธิดา รัตนวิเชียร
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2560

วิทยานิพนธ์ เรื่องการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมและปัญหาการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการปรับปรุงพัฒนา ให้การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีความเหมาะสมและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลจากการศึกษา วิเคราะห์ความเหมาะสมและปัญหาการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พบว่า การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพยังคงมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของพยาน ดังนี้ ตามความในมาตรา 230/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ไม่มีการกำหนดประเภทของคดีไว้ ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานของต่างประเทศ และการกำหนดผู้เป็นสักขีพยานและสถานที่ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในปัจจุบันนั้นส่งผลต่อการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพกล่าวคือมีความน่าเชื่อถือไม่เท่ากับการสืบพยานต่อหน้าจำเลยในห้องพิจารณาคดี

ดังนั้น จึงควรเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยให้มีการกำหนดประเภทคดีที่สามารถสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ การกำหนดให้ผู้พิพากษาเป็นสักขีพยานเพื่อควบคุมดูแลให้การพิจารณาเป็นไปตามระเบียบของประธานศาลฎีกา และกำหนดให้สามารถสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ที่ห้องพิจารณาของศาลเท่านั้น เพื่อให้การสืบพยานบุคคลคดีอาญามีความน่าเชื่อถือ และเป็นพยานที่มีน้ำหนักเพียงพอเทียบเท่ากับการสืบพยานในห้องพิจารณาคดีของศาล

ABSTRACT

Title of Thesis	Legal Problems Regarding Examining Witnesses in Criminal Cases by Video Conference
Author	Miss Tuntida Ruttanawichean
Degree	Master of Laws
Year	2017

This thesis on legal problems regarding examining witnesses in criminal cases by video conference at studying the feasibility problems of hearing witness via video conference by comparing the methods in USA and Singapore, which would lead to the conclusion and suggestions for the legal improvement and development; consequently, this type to hear a personal witness would be appropriate and reliable.

According to the study, it was evident that hearing witness via video conference still encounters the problem of witness' reliability. Therefore, in compliance with the civil procedure code article 230/1 and Directives of the President of the Supreme Court on video-conference hearing B.E. 2556 regulated none of this type, this is different from the hearing regulations and methods in foreign countries. Furthermore, to specify the eye-witness and the place for the witness testimony via video conference nowadays affects the personal hearing in the criminal case. In other words, its reliability is not equal to the personal hearing before the court.

In consequence, there should be the amendment of related laws by specifying the type of cases that allow the testimony via video conference and the judge will be the eye-witness to be in charge of the process for the compliance with Directives of the President of the Supreme Court. Moreover, the witness testimony in the criminal case by video conference must be organized at the courtroom only. This is because this type of personal hearings in the criminal case will be reliable and evident in equivalent to the personal hearing before the courtroom.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ให้คำปรึกษาแนะนำ สนับสนุน และให้กำลังใจ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารมณ์ วนาพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ชินินาฏ ลีตส์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ล้าเลิศ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ รวมถึงขอขอบพระคุณอาจารย์คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ให้ความรู้และคำแนะนำ ตลอดจนเจ้าหน้าที่คณะนิติศาสตร์ทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ที่ทำการปกครองอำเภอทับปุดทุกท่าน ที่สนับสนุน และให้โอกาส ให้กำลังใจ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ นิติศาสตร์ภาคปกติ รุ่นที่ 5 ที่ให้ความห่วงใยและความปรารถนาดี ช่วยเหลือกันเสมอมา และที่สำคัญอย่างยิ่งขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวที่สนับสนุน เป็นกำลังใจที่สำคัญจนสำเร็จการศึกษา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์และคุณค่าทางการศึกษาไม่มากนักน้อย โดยขอมอบความดีทั้งหมดแด่ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรารมณ์ วนาพิทักษ์ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน และเป็นกตเวทิตาแก่บิดา มารดา ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เมตตาต่อผู้เขียน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความผิดพลาดไว้แต่เพียงผู้เดียว

ธัญธิดา รัตนวิเชียร

ธันวาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.4 สมมติฐานของการศึกษา	5
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	5
บทที่ 2 การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญา	7
2.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการของระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน	7
2.1.1 ระบบการพิจารณาคดีอาญาและสืบพยานโดยทั่วไป	8
2.1.1.1 ระบบกล่าวหา	8
2.1.1.2 ระบบไต่สวน	9
2.1.2 ระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทย	11
2.1.2.1 ลักษณะที่ใกล้เคียงกับระบบกล่าวหา	12
2.1.2.2 ลักษณะที่ใกล้เคียงกับระบบไต่สวน	12
2.2 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา	14
2.2.1 หลักฟังความทุกฝ่าย	15
2.2.2 หลักทวนถาม	16
2.2.3 หลักพยานโดยตรง	16

2.2.4	หลักเปิดเผย	17
2.2.5	หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน	18
2.2.6	หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย	18
2.3	การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล	19
2.3.1	หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยและข้อยกเว้น	19
2.3.2	หลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลยและข้อยกเว้น	21
2.4	การสืบพยานบุคคล	24
2.4.1	ความหมายของพยานบุคคล	24
2.4.2	คุณสมบัติ หน้าที่ และสิทธิของพยานบุคคล	25
2.4.2.1	คุณสมบัติของพยานบุคคล	26
2.4.2.2	สิทธิของพยานบุคคล	28
2.4.2.3	หน้าที่ของพยานบุคคล	29
2.4.3	ความสำคัญของพยานบุคคลในคดีอาญา	31
2.4.4	การเบิกความของพยาน	31
2.4.5	การซักถามพยาน	34
2.4.5.1	การซักถามพยานฝ่ายของตน (Direct Examination)	35
2.4.5.2	การถามค้าน (Cross-Examination)	35
2.4.5.3	การถามตติง (Re-Direct Examination)	37
2.5	การประชุมทางจอภาพ	37
2.5.1	ความเป็นมาของการประชุมทางไกล	38
2.5.2	ความหมายของการประชุมทางไกล	38
2.5.3	ความสำคัญของการประชุมทางไกล	39
2.5.4	อุปกรณ์ที่ใช้ในระบบการประชุมทางไกล	39
2.5.4.1	อุปกรณ์นำเข้าข้อมูล	39
2.5.4.2	อุปกรณ์เชื่อมต่อกับระบบโทรคมนาคม	39
2.5.4.3	อุปกรณ์แสดงผลข้อมูล	39
2.5.5	ประโยชน์และข้อจำกัดของการประชุมทางไกล	40
2.5.6	ประเภทของการประชุมทางไกล	40
2.5.6.1	การประชุมทางไกลด้วยเสียง	41
2.5.6.2	การประชุมทางไกลด้วยวีดิทัศน์	42
2.5.6.3	การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	43

2.5.7	การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม	44
2.5.7.1	การบริการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)	47
2.5.7.2	วัตถุประสงค์บริการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)	48
2.5.7.3	อุปกรณ์ประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)	48
2.5.7.4	รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)	50
2.5.7.5	ขั้นตอนการขอใช้ระบบประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)	50
2.5.7.6	ข้อแนะนำการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสำหรับการใช้ในการพิจารณาคดี (Video Conference)	53
2.5.7.7	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากบริการประชุมทางไกลผ่านทางจอภาพ (Video Conference)	53
2.6	จิตวิทยาคำให้การพยานบุคคล	54
2.6.1	กระบวนการในการรับรู้	54
2.6.2	การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคล	57
2.6.3	ประเภทของพยานบุคคลในทางชีววิทยา	58
2.6.4	ประเภทของพยานบุคคลตามเหตุผลทางด้านบุคลิกภาพ	59
2.6.5	ประเภทของพยานบุคคลตามความสัมพันธ์ของพยานบุคคลกับสังคม	60
2.6.6	ประเภทของพยานบุคคลตามความเกี่ยวข้องในคดีของพยานบุคคล	61
2.6.7	พยานบุคคลที่เป็นคนพิการ	61
บทที่ 3	การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ	64
3.1	วิธีการสืบพยานบุคคล	64
3.1.1	การสืบพยานในศาล	65
3.1.2	การสืบพยานนอกศาล	66
3.1.2.1	กรณีการสืบพยานโดยการเดินเผชิญสืบ	66
3.1.2.2	การส่งประเด็นไปสืบ	68
3.1.2.3	การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	69

3.1.2.4 การสืบพยานที่อยู่ต่างประเทศในคดีอาญา	70
3.2 การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษของไทย	72
3.2.1 ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศ	74
3.2.2 ศาลล้มละลายกลาง	75
3.2.3 ศาลภาษีอากรกลาง	76
3.3 การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของไทย	76
3.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	80
3.3.2 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556	81
3.3.2.1 เงื่อนไขการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	82
3.3.2.2 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	83
3.3.2.3 การสืบพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ	83
3.4 การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา	84
3.4.1 มลรัฐเวอร์จิเนีย	87
3.4.2 มลรัฐอริโซนา	89
3.5 การสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์	92
3.5.1 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	92
3.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์	95
3.5.2.1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการเพิ่มเติมมาตรา 364A	95
3.5.2.2 ตามพระราชบัญญัติพยานหลักฐาน (EVIDENCE ACT (CHAPTER 97))	101
บทที่ 4 บทวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	107
4.1 วิเคราะห์ความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	109
4.1.1 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของไทย	109

4.1.2	หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ประเทศสิงคโปร์	112
4.1.3	หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ประเทศสหรัฐอเมริกา	115
4.1.4	การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ระหว่างของไทยและต่างประเทศ	118
4.2	วิเคราะห์ผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุม ทางจอภาพ	120
4.3	วิเคราะห์สถานที่สืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	123
4.4	ปัญหาทางเทคนิคในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	127
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	128
5.1	บทสรุป	128
5.2	ข้อเสนอแนะ	131
5.2.1	กำหนดประเภทคดีและหลักเกณฑ์ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ	131
5.2.2	ผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุม ทางจอภาพ	132
5.2.3	สถานที่สืบพยานในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุม ทางจอภาพ	133
5.2.4	ปัญหาทางเทคนิค	133
บรรณานุกรม		134
ภาคผนวก		140
ภาคผนวก ก	ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะ การประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556	141
ภาคผนวก ข	Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure	145
ภาคผนวก ค	19.2-3.1 of Criminal Procedure. Personal appearance by two-way electronic video and audio communication; standards	147
ภาคผนวก ง	Rule 1.6 of Arizona Supreme Court	150
ภาคผนวก จ	Application to Use the Technology Court	153
ภาคผนวก ฉ	Criminal Procedure Code Section 364 A	160

ภาคผนวก ข Evidence Act Section 61-62A	165
ภาคผนวก ข แบบคำถามเพื่อการสัมภาษณ์	171
ประวัติผู้เขียน	172

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.1 ภาพวันสืบพยานระหว่างประเทศไทยและสวีเดน ณ ศาลจังหวัดพัทยา	121

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้นั้นสามารถลดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลา และมีความสะดวกรวดเร็ว ขณะเดียวกันนั้นศาลก็ได้พยายามที่จะนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ดังที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม พ.ศ.2557-2560 ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 5¹ ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับระบบการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น การทดลองนำร่อง ศาลอิเล็กทรอนิกส์ การไกล่เกลี่ยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต (Internet) การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ การผิดฟ้อง/ฝากขังในลักษณะการประชุมทางจอภาพให้มีขีดสมรรถนะสูงและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การพิจารณาพิพากษาคดีในส่วนของ การสืบพยานนั้นก็ได้มีการนำเอาระบบเทคโนโลยีมาใช้ คือในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) หมายถึง การสืบพยานผ่านระบบสื่อสารทางไกลผ่านทางจอภาพ โดยเป็นเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมที่สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนทั้งภาพและเสียงของผู้ที่อยู่ต่างสถานที่กัน ในเวลาเดียวกัน โดยมีลักษณะเสมือนหนึ่งว่าได้นั่งพูดกันอยู่เฉพาะหน้า ทั้งยังเก็บบันทึกภาพเหตุการณ์ทั้งหมดไว้ในวิดีโอได้ด้วยคล้ายกับการส่งสัญญาณทีวี² ซึ่งในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์นั้น ได้มีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพมานานแล้ว การพิจารณาคดีโดยระบบการประชุมทางจอภาพจากประสบการณ์ของต่างประเทศที่ได้นำมาใช้ในการพิจารณาคดีทำให้เห็นว่า

---

¹ ยุทธศาสตร์ที่ 5 กลยุทธ์ที่ 5.4 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาระบบการพิจารณาพิพากษาคดี และสนับสนุนการอำนวยความสะดวก ยุติธรรม รวมถึงรองรับการปฏิบัติงานของสำนักงานยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการอำนวยความสะดวกได้โดยง่ายและมีประสิทธิภาพ เทียบเท่ามาตรฐานสากล

² จุมพล วงศ์พระพรเลิศ, “วิดีโอคอนเฟอเรนซ์บนโลกในห้องประชุม,” IT Technology (กันยายน 2535): 181.

ความยุติธรรมทางไกลได้เพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางกฎหมายโดยสามารถลดค่าใช้จ่ายและความยากลำบากของกระบวนการลงได้³ และสำหรับประเทศไทยนั้นศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจนสามารถทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่ในห้องที่ห่างไกลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) อันเป็นการช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายของคู่ความเป็นอย่างมาก

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาได้สืบพยานบุคคลโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพเป็นครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2541 ในการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาหมายเลขดำ ที่ 36/2540 ระหว่าง บริษัท ซีบูราญาโปรดักชั่นส์ จำกัด โจทก์ กับ บริษัท ซีบูราญาไซโย จำกัด กับพวกจำเลย เป็นการไต่สวนคำร้องของโจทก์ที่ขอให้สืบพยานบุคคลที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่องค์คณะผู้พิพากษา คู่ความ และทนายความที่อยู่ในประเทศไทยได้ไปทำการพิจารณาตัดสินร่วมกัน ณ ที่ทำการของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ส่วนพยานดังกล่าวอยู่ที่สตูดิโอสำหรับการประชุมทางจอภาพที่ประเทศญี่ปุ่น⁴ ที่ผ่านมาการสืบพยานด้วยระบบดังกล่าวได้ใช้สืบพยานบุคคลทั้งที่พำนักอยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น⁵

เพื่อให้มีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อความสะดวกรวดเร็วและประหยัดเวลา จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในหลายส่วนด้วยกัน และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานในลักษณะการประชุมผ่านทางจอภาพนี้ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2556 ได้ออกข้อบังคับโดยระบุว่าเป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลที่พิจารณาได้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 230/1 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

---

³ ไพจิตร สวัสดิสาร, ความยุติธรรมทางไกลระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพในศตวรรษที่ 21, ค้นวันที่ 29 พฤศจิกายน 2557 จาก http://elib.coj.go.th/Article/j1_s_11.pdf

⁴ กรกันยา สุวรรณพานิช, “การสืบพยานบุคคลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ,” วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ฉบับพิเศษ (2541): 252.

⁵ ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง, กระบวนพิจารณาที่มีลักษณะพิเศษ, หน้า 7, ค้นวันที่ 3 กันยายน 2557 จาก <http://www.ipitc.coj.go.th/info.php?info=about>

โดยได้กำหนดให้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ซึ่งได้กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจให้สืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีและการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี เหตุจำเป็นอาจเกิดจากการที่พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยการเบิกความในลักษณะการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้นให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล จะเห็นว่าศาลจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าจะสามารถสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้หรือไม่ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการหากมีการกำหนดกลุ่มความผิดไว้ให้ชัดเจนว่ากลุ่มความผิดใด จะสามารถใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ จะทำให้เป็นไปโดยบรรทัดฐานเดียวกัน

เนื่องจากการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเป็นประเทศแรก ๆ และทั้งสองประเทศได้มีการนำเอาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบก็ว่าได้ แต่ในการสืบพยานด้วยระบบการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาของประเทศเหล่านั้นได้มีการจำกัดให้สามารถสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้เฉพาะบางฐานความผิดเท่านั้น แต่สำหรับของไทยนั้นไม่มีการจำกัดฐานความผิดไว้แต่อย่างใด ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรจะทำการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพและเปรียบเทียบการสืบพยานในคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีความเหมาะสมและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เพื่อเป็นการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้อำนวยความยุติธรรมอย่างมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการอำนวยความยุติธรรมได้โดยง่าย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา วิวัฒนาการของระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา และหลักการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล หลักการสืบพยานบุคคล รวมถึงจิตวิทยาทำให้การพยานบุคคล
2. เพื่อศึกษาระบบการประชุมทางจอภาพและการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงวิธีการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
4. เพื่อนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ และการแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ทั้งของไทยและต่างประเทศ เนื่องจากการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพปัจจุบันของไต้หวันยังมีปัญหาอยู่ในหลายด้าน เพื่อจะศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพโดยจะทำการศึกษาหลักการสืบพยาน วิธีการสืบพยานบุคคล การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในมาตรา 230/1 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสิงคโปร์ (Criminal Procedure Code of Singapore) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐเวอร์จิเนีย (Criminal Procedure Code of Virginia) กฎหมายพยานหลักฐานของสิงคโปร์ (Evidence Act of Singapore) ข้อบังคับวิธีพิจารณาความอาญาของศาลสูงอริโซนา (Suprem Court of Arizona, Rule of Criminal Procedure) เป็นหลัก

1.4 สมมติฐานของการศึกษา

จากการศึกษาการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พบว่ายังมีปัญหาเรื่องความเหมาะสมของการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ซึ่งยังมีปัญหาทั้งในเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลที่เบิกความผ่านทางระบบการประชุมทางจอภาพ ปัญหาทางกฎหมายทั้งในมาตรา 230/1 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 จึงเกิดสมมติฐานขึ้นว่า หากมีการศึกษา ความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยวิเคราะห์ว่าหลักเกณฑ์วิธีการใดที่จะทำให้พยานที่เบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ จะเป็นการนำประโยชน์จากเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยเกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยศึกษาหลักการสืบพยาน วิธีการสืบพยานบุคคล การนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานของไทยเป็นหลัก และศึกษากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์เปรียบเทียบกับของไทย ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจาก ตำบทยกกฎหมาย หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ เอกสาร และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องในเรื่องการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา

1. ทราบถึงความเป็นมา วิวัฒนาการของระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา และหลักการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล รวมถึงหลักการสืบพยานบุคคล

2. ทราบถึงวิธีการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. ทราบถึงความเหมาะสมของการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
4. ทราบถึงแนวทางในการกำหนดหลักเกณฑ์ และการแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

บทที่ 2

การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญา

ระบบการดำเนินคดีอาญามีวิวัฒนาการจากระบบการดำเนินคดีอาญาที่การดำเนินคดีเป็นการดำเนินการโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน จนทำให้เกิดเป็นระบบการดำเนินคดีอาญา และหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญาขึ้นมา ในการศึกษาการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญานี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาใน 6 หัวข้อ คือ ความเป็นมา วิวัฒนาการของระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล การสืบพยานบุคคล การประชุมทางจอภาพ และจิตวิทยาการให้การพยานบุคคล

2.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการของระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยาน

หากพิจารณาในเชิงประวัติศาสตร์จะพบว่า การดำเนินคดีอาญาและคดีแพ่งนั้นจะไม่มี ความแตกต่างกัน เป็นการดำเนินคดีตามระบบกล่าวหา ที่จะเริ่มจากผู้เสียหาย มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ตนได้รับ โดยมีวิธีการค้นหาความจริงจากการที่ผู้ถูกกล่าวหาสารภาพว่าตนได้กระทำความผิด หรือรวมไปถึงการทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหา แต่ต่อมาภายหลังการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาเริ่มถูกแทนที่ด้วยระบบไต่สวนโดยเจ้าพนักงานฝ่ายบ้านเมือง ซึ่งในระบบไต่สวนนี้ผู้พิพากษามีหน้าที่เป็นทั้งผู้กล่าวหาและผู้พิพากษาคดี คู่กรณีฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นพยาน ในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาตกเป็นจำเลยในคดี และการดำเนินคดีเป็นไปเพื่อค้นหาความจริงแท้ (Material Truth) แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้การค้นหาความจริงด้วยการทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหาได้ถูกยกเลิกไป และมีการนำบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์ เข้ามาให้การเป็นพยานแทน⁶ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจ กระบวนการพิจารณาคดีในศาล โดยผู้ศึกษาจะศึกษาใน 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบการพิจารณาคดีอาญาและสืบพยานโดยทั่วไปและระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทย

---

⁶ อุตม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2551), หน้า 25.

2.1.1 ระบบการพิจารณาคดีอาญาและสืบพยานโดยทั่วไป

ระบบกฎหมายที่สำคัญมีด้วยกัน 2 ระบบ คือระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์ ซึ่งทั้ง 2 ระบบนี้มีระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานที่แตกต่างกัน สำหรับระบบคอมมอนลอว์นั้นใช้ระบบที่เรียกว่าระบบกล่าวหา ในส่วนของระบบซีวิลลอว์นั้น ใช้ระบบไต่สวน

2.1.1.1 ระบบกล่าวหา

ระบบกล่าวหาเป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษก่อนต่อมาจึงถูกนำไปใช้ในประเทศอาณานิคมของอังกฤษ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ เป็นต้น⁷

ระบบกล่าวหาถือกันว่าเป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นมาใช้แทนการแก้แค้นกันเป็นการส่วนตัว โดยให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้เองในฐานะผู้กล่าวหา โดยต่อมาอำนาจนี้ได้ขยายไปถึงญาติของผู้เสียหายด้วย ผู้ตัดสินคดีไม่มีอำนาจกล่าวหา ยกประเด็นแห่งคดีหรือนำสืบพยาน เรื่องดังกล่าวจะอยู่ในอำนาจของผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา ผู้พิพากษาจะเป็นเพียงคนกลางพิจารณาโดยเปิดเผยและด้วยวาจา⁸

การพิจารณาคดีอาญาของระบบกล่าวหาจะแบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาและศาล เหตุที่มีการแบ่งเช่นนี้เพราะมีวิวัฒนาการมาจากการพิจารณาคดีในสมัยโบราณที่ใช้วิธีทรมาน (Trial of Ordeal) และการพิจารณาคดีโดยวิธีให้คู่ความต่อสู้กัน (Trial by Battle) ซึ่งจะมีคู่ต่อสู้อยู่ 2 ฝ่าย และมีศาลเป็นคนกลางซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรมการ ซึ่งต่อมาการพิจารณาคดีโดยวิธีทรมานหรือต่อสู้กันได้ถูกยกเลิกไปโดยใช้วิธีการเอาพยานมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์กัน ในคดีอาญาเริ่มคดีโดยโจทก์เป็นผู้กล่าวหา โจทก์ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยจำเลยในคดีอาญาจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ให้ศาลเห็นเป็นที่ล้นสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อโจทก์นำสืบได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว จำเลยจึงจะมีหน้าที่นำสืบหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ ศาลและคณะลูกขุนจะวางตัวเป็นกลาง ทำหน้าที่เสมือนกรรมการผู้ตัดสิน ศาลมีหน้าที่คอยควบคุมดูแลให้คู่ความทั้งสองฝ่ายดำเนินคดีตามกฎหมายเกณฑ์และกติกาก่อนที่วางไว้ในกฎหมายลักษณะพยาน การพิจารณาในระบบกล่าวหานี้จึงถือหลักการให้ความคุ้มครองสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยเป็นพิเศษ โดยมีการกำหนดให้

⁷ ไสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2553), หน้า 1.

⁸ John Henry Merryman, *The Civil Law Tradition* (Redwood City, CA.: Stanford University Press, 1969), p. 135.

การพิจารณาคดีในศาลนั้นจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย มีการถามค้านพยานฝ่ายตรงกันข้ามและสิทธิของจำเลยที่จะมีทนายถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น⁹

เนื่องจากระบบกล่าวหาจะเน้นความเป็นกลางของศาล ศาลจึงมีบทบาทในการเสาะหาข้อเท็จจริงในคดีน้อยมากเป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายจะต้องเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง ในคดีอาญาศาลอาจเข้าไปซักถามพยานบ้างเพื่อความเป็นธรรมของจำเลยหรือคอยดูแลให้ความคุ้มครองสิทธิของจำเลยแต่ศาลจะซักถามพยานเพียงเพื่อให้เกิดความชัดเจนหรือเพื่อความเป็นธรรมเท่านั้น ศาลจะไม่ซักถามพยานในเรื่องอื่นนอกเหนือจากที่คู่ความนำสืบ และเนื่องจากศาลต้องวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัดศาลจึงมีดุลพินิจเกี่ยวกับการดำเนินคดีน้อย การดำเนินคดีเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของการพิจารณาและสืบพยานซึ่งศาลและคู่ความต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด

ในระบบกล่าวหานี้คู่ความแต่ละฝ่ายมีหน้าที่เสนอพยานหลักฐานของตนและศาลจะพิจารณาเฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอต่อศาลเท่านั้น โดยสันนิษฐานว่าคู่ความจะเสนอพยานหลักฐานที่ตนคิดว่าดีที่สุดซึ่งเป็นการส่งเสริมให้คู่ความเสนอพยานหลักฐานได้เต็มที่ แม้ในความเป็นจริงในบางคดีจะไม่ได้เสนอพยานกันครบถ้วนโดยทั่วไปศาลก็จะไม่เรียกพยานมาสืบเอง มีสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการสืบพยานบุคคลในระบบกล่าวหานี้คือการถามค้าน (Cross-Examination) เพราะในระบบกล่าวหาเชื่อว่าการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายตรงกันข้ามถามค้านพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริง และทำให้ผู้พิพากษาหรือลูกขุนวินิจฉัยคดีนั้นได้อย่างถูกต้อง¹⁰

2.1.1.2 ระบบไต่สวน

ระบบไต่สวนเป็นการพัฒนาต่อจากการแก้แค้นเป็นส่วนตัว ได้ยกเลิกการให้ผู้เสียหายเป็นผู้กล่าวหาเองให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่แทน ผู้พิพากษาเปลี่ยนสถานะจากการเป็นคนกลางมาเป็นผู้ทำการไต่สวน มีอำนาจสืบสวนพยานและควบคุมการไต่สวนเอง การพิจารณาไม่ใช่การต่อสู้ระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาแต่เป็นการต่อสู้ระหว่างจำเลยกับรัฐ เป็นการพิจารณามีได้ทำโดยเปิดเผย และพิจารณาด้วยเอกสารมากกว่าการเบิกความ¹¹

ระบบไต่สวนเป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศในภาคพื้นยุโรปซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน เป็นระบบการพิจารณาของประเทศที่ใช้ซีวิลลอว์ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ซึ่งให้ศาลเข้าไปมีส่วนในการไต่สวนหาความจริงในการพิจารณาคดีอาญา ระบบนี้มีที่มาจากการชำระความ

⁹ โสภณ รัตนกร, *เรื่องเดิม*, หน้า 2.

¹⁰ พรเพชร วิชิตชลชัย, *คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 6.

¹¹ John Henry Merryman, *op. cit.*, p. 135.

ของผู้มีอำนาจในศาสนาโรมันคาทอลิก ในวงการศาสนานั้นเมื่อผู้มีอำนาจปกครองดูแลได้ทราบว่ามี การกระทำความผิดหรือมีการกระทำอันมิชอบเกิดขึ้นในสังคมของตน ผู้มีอำนาจปกครองจะต้องไต่สวน ค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นมากล่าวหาหรือไม่และในการหา ตัวผู้กระทำความผิดก็ไม่ค่อยมีหลักเกณฑ์ในการไต่สวนหรือวิธีพิจารณาที่เคร่งครัด เพราะมุ่งแต่จะเอาผลที่จะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากกว่า¹² จึงอาจมีการใช้วิธีการทรมานจำเลยด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ จำเลยยอมรับสารภาพและเล่าข้อเท็จจริงทั้งหมดให้ผู้ชำระความฟัง การพิจารณาอาจกระทำลบล้าง จำเลยได้ คือ การสืบพยานอาจทำโดยจำเลยไม่มีโอกาสรู้เห็นก็ได้ เพราะถือว่าผู้ชำระความสามารถให้ ความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิให้จำเลยอยู่แล้ว¹³

ต่อมาเมื่อระบบการทรมานจำเลยได้ถูกยกเลิกไป เริ่มมีการค้นหาข้อเท็จจริงโดยการ นำสืบพยานหลักฐาน แต่ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เดิมอยู่ คือ ศาลมีหน้าที่ค้นหาข้อเท็จจริงจาก พยานหลักฐานต่าง ๆ ทั้งที่คู่ความนำมาเสนอต่อศาล หรือศาลเห็นสมควรเรียกมาสืบเอง และไม่มีบท กฎหมายวางระเบียบการสืบพยานหรือไม่มีบทตัดพยานโดยเคร่งครัด ศาลมักจะรับพยานหลักฐาน ทุกชิ้นเข้าสู่สำนวนความและไปพิจารณาละเอียดตอนซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานว่า พยานชิ้นใดควรมี น้ำหนักน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด¹⁴

ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีในระบบไต่สวนจึงมีเพียง 2 ฝ่าย คือ ผู้ไต่สวน และผู้ถูกไต่สวน ไม่มีคนกลาง ผู้ไต่สวนหรือผู้ทำการชำระความเป็นผู้ซักถามพยานและเป็นผู้ค้นหา ความจริงด้วยตนเอง ในระบบนี้ศาลจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงมาก ในคดีอาญาบางกรณีศาล เข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่ชั้นสอบสวน การดำเนินคดีไม่ว่าจะเป็นการสืบพยาน ซักถามพยาน ศาลจะเป็น ผู้ดำเนินการเองโดยตลอด ผู้อื่นจะถามพยานจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน¹⁵

---

¹² ประมวล สุวรรณศรี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2526), หน้า 2.

¹³ ขวเลิศ โสภณวัต, “กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ,” **คูลพา** 28, 6 (2524): 38.

¹⁴ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551), หน้า 1-2.

¹⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 4.

ในระบบไต่สวน ไม่ได้เน้นเรื่องความเท่าเทียมกันของคู่ความเหมือนในระบบกล่าวหา การพิจารณาคดีอาญาอาจทำกลับหลังจำเลยได้ หมายความของจำเลยในคดีอาญาไม่มีบทบาทในการชี้ความอย่างในระบบกล่าวหา การฟ้องคดีอาญาถือเป็นเรื่องของรัฐ เอกชนมีบทบาทในการฟ้องคดีอาญาจำกัดมาก¹⁶

2.1.2 ระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทย

แต่เดิมมาประเทศไทยได้รับอารยธรรมจากอินเดียโดยผลมาจากการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กฎหมายลักษณะพยานของไทยจึงดำเนินตามคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของมโนสาราจารย์ ในระยะแรกนั้นยังไม่มีกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นจารีตประเพณียึดถือสืบต่อกันมา จนในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ราว พ.ศ.1894 ได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยานเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ บทบัญญัติในกฎหมายพยาน พ.ศ.1894 นี้วางรูปแบบเป็นระบบกล่าวหา¹⁷ แต่ในบางสมัยก็มีวิธีการของระบบไต่สวนแทรกเข้ามาใช้บ้าง เช่น ในวิธีพิจารณาแบบจารีตนครบาล มีการเขียนถามคำให้การโจทก์ ทบปากคู่ความทวนคนกลาง จำชื่อผู้ชี้ขาดหมาย เป็นต้น ต่อมาใน ร.ศ.113 รัชกาลที่ 5 ได้ทรงประกาศยกเลิกกฎหมายพยาน พ.ศ.1894 และได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ.113 แทน เพราะทรงเห็นว่ากฎหมายเก่านั้นไม่สมกับความจริงก้าวหน้าของบ้านเมือง และต่อมาใน ร.ศ.115 ก็ทรงประกาศยกเลิกวิธีพิจารณาโจทก์ผู้ร้ายตามจารีตนครบาล โดยทรงเห็นว่า

การที่ชำระซักฟอกผู้ต้องหาว่าเป็นโจทก์ผู้ร้ายด้วยใช้อำนาจตามจารีตนครบาลนั้น ฯลฯ ยังเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมเสียในกระบวนการพิจารณาได้มาก เพราะผู้พิพากษาอาจจะพลาดพลั้ง หลงลงอาญาแก่ผู้ไม่ผิด ฯลฯ และในที่สุดแม้ถ้อยคำซึ่งผู้ต้องหาอาญาจะให้การประการใด ฯลฯ ก็ฟังไม่ได้ ด้วยถ้อยคำเช่นนั้นอาญาจะเป็นคำสัตย์จริง ถ้าคำเท็จซึ่งจำต้องกล่าวเพื่อให้พ้นทุกขเวทนาและทรงดำริว่า หลักฐานในการพิจารณาอรรถคดีโดยยุติธรรม ก็ต้องอาศัยสักขีพยานเป็นใหญ่กว่าสิ่งอื่น ฯลฯ¹⁸

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

¹⁷ ประมวล สุวรรณศร, *เรื่องเดิม*, หน้า 5.; โอสถ โกศิน, *คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ไทยเซคม, 2517), หน้า 4.

¹⁸ พระราชปรารภในพระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจทก์ผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ.115

ตั้งแต่นั้นระบบวิธีพิจารณาของไทยก็เข้าสู่ระบบการค้นหาคำความจริงโดยอาศัยพยานหลักฐานมาจนถึงทุกวันนี้¹⁹

ระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทยในปัจจุบันก็อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกันทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน

2.1.2.1 ลักษณะที่ใกล้เคียงกับระบบกล่าวหา

แต่เดิมกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของไทยนั้นยังไม่สมบูรณ์ แม้ว่าจะมีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะพยาน ร.ศ.113 แล้วก็ตาม แต่คงมีแต่บทบัญญัติหลัก ๆ เท่านั้น ผู้พิพากษาไทยซึ่งได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษ จึงนำหลักกฎหมายของอังกฤษมาใช้ และแม้เมื่อได้ประกาศใช้ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นแม่บทของกฎหมายพยานในปัจจุบันแล้ว ศาลไทยก็ยังคงใช้หลักกฎหมายของอังกฤษอยู่ ตัวอย่างเช่น ข้อยกเว้นในเรื่องพยานบอกเล่า ในบทบัญญัติของประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลวิธีพิจารณาความอาญาก็ปรากฏแนวความคิดของกฎหมายอังกฤษอยู่หลายประการ ตัวอย่างเช่น ในคดีอาญาการพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ในคดีแพ่งศาลจะวางตัวเป็นกลาง ปลดปล่อยให้ผู้ความดำเนินคดีกันเอง ศาลเพียงแต่คอยควบคุมให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยเรียบร้อย จึงถือกันได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความและกฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นระบบกล่าวหา ในการสืบพยานบุคคลก็เริ่มด้วยการซักถาม ถามค้านและถามติดตามลำดับ ตามแบบการสืบพยานของศาลอังกฤษ ในคดีอาญา ก็ถือข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อนและการที่จะลงโทษจำเลยนั้นโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้สิ้นข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดทั้งการพิจารณาคดีของศาลก็ต้องทำต่อหน้าจำเลยซึ่งล้วนแต่เป็นหลักการของระบบกล่าวหา²⁰

2.1.2.2 ลักษณะที่ใกล้เคียงกับระบบไต่สวน

แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความและกฎหมายลักษณะพยานของเรจะมีลักษณะใกล้เคียงกับกฎหมายอังกฤษซึ่งเป็นระบบกล่าวหา แต่ตามความเป็นจริงแล้วก็ได้มีนำหลักกฎหมายของอังกฤษมาใช้ในทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องที่น่ามาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทยก็ได้มีการบัญญัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองของเรา มิได้นำหลักกฎหมายอังกฤษมาบัญญัติไว้ในรูปแบบเดิม ตัวอย่างเช่น ในเรื่องพยานบอกเล่า ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 95(2)²¹ มิได้ห้ามมิให้รับฟังโดยเคร่งครัดอย่างในกฎหมายอังกฤษ

¹⁹ เข็มชัย ชูติวงศ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 5.

²⁰ โสภณ รัตนกร, *เรื่องเดิม*, หน้า 6.

²¹ มาตรา 95 แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ห้ามมิให้ยอมรับฟังพยานบุคคลใดเว้นแต่บุคคลนั้น

(1) สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ และ

ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาก็มีการให้อำนาจศาลเกี่ยวกับการสืบพยานไว้มาก เช่น มาตรา 229²² บัญญัติให้ศาลเป็นผู้สืบพยาน มาตรา 228²³ ให้อำนาจศาลที่จะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้ การที่กฎหมายให้อำนาจศาลในการสืบพยานและถามพยาน คล้ายกับจะให้ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างในระบบไต่สวน²⁴

แม้ว่าการพิจารณาคดีของศาลไทยมิได้ถือตามหลักกฎหมายพยานของอังกฤษทุกประการและมีกฎหมายบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการสืบพยานมากคล้ายกับระบบไต่สวน แต่ในทางปฏิบัตินั้น ศาลไทยยังมิได้รับบทบาทที่กฎหมายให้ไว้มากนัก โดยปกติศาลจะวางตัวเป็นกลางไม่เข้าไปสอดแทรกถามพยานโดยไม่จำเป็น ศาลจะไม่เรียกพยานมาสืบเอง ในคดีอาญาศาลอาจช่วยถามพยานให้จำเลยในกรณีที่จำเลยไม่มีทนายหรือพยานโจทก์มีข้อสงสัย แต่ศาลจะไม่ช่วยซักถามพยานโจทก์ โดยถือหลักว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลย ศาลจะไม่ช่วยถามพยานโจทก์ให้จำเลยได้รับโทษ ถ้าโจทก์นำสืบพยานหลักฐานไม่สิ้นสงสัยตามสมควรศาลก็จะยกฟ้อง วิธีปฏิบัติของศาลดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกันจนถือได้ว่าเป็นนิติประเพณี หากผู้พิพากษาคนใดไม่ปฏิบัติตามแม้ว่าตามกฎหมายจะมีอำนาจให้ทำได้ ก็จะเป็นที่ครหาว่าวางตัวไม่เป็นกลาง ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ ข้อ 9²⁵

ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง

(2) เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง แต่ความในข้อนี้ให้ใช้ได้ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้งหรือคำสั่งของศาลว่าให้เป็นอย่างอื่น

²² มาตรา 229 แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน

²³ มาตรา 228 แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใด ร้องขอศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้

²⁴ ขวเลิศ โสภณวัต, *เรื่องเดิม*, หน้า 38-41.; เข้มชัย ชุตินวงศ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 6-7.

²⁵ สำนักงานศาลยุติธรรม, กองการต่างประเทศ, *ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ*, ค้นวันที่ 12 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.coj.go.th/en/pdf/CodeofConducts.pdf>

ทั้งนี้เพราะการถามพยานของศาลอาจเป็นการซักถามหรือถามค้านก็ได้ การถามของศาลอาจสร้างความหนักใจให้แก่ทนายผู้ดำเนินคดีเพราะไปขัดจังหวะการซักถามพยานของทนาย หรือเป็นการทำลายโอกาสในการถามค้านเพื่อจับผิดพยานก็ได้ โดยทนายไม่อาจจะโต้แย้งหรือคัดค้านการถามของศาลได้ การถามเพื่อทำลายน้ำหนักรพยานโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานจำเลยในคดีอาญาอาจถูกมองว่าศาลไม่เป็นกลางก็ได้ กรณีเช่นนี้ควรเป็นหน้าที่ของอัยการโจทก์หรือทนายของคู่ความเป็นผู้ถามเองมิใช่ให้ศาลเข้าไปทำหน้าที่แทน²⁶

นอกจากนี้ หลักที่ว่าการพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอันเป็นหลักสำคัญของระบบกล่าวหา ก็ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 172 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา²⁷ โดยสรุปจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบการพิจารณาคดีและการสืบพยานของไทย ได้มีการนำหลักจากระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมาผสมกัน แต่ในการดำเนินคดีในศาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้พิพากษาและการสืบพยานยังยึดหลักของระบบกล่าวหาอยู่เป็นส่วนใหญ่ จึงน่าจะถือได้ว่าระบบของไทยนั้นเป็นระบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ทางกระทรวงยุติธรรมเดิมก็ถือเช่นนั้น²⁸

2.2 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา

การที่ศาลจะค้นหาความจริงในคดีอาญานั้น จะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานที่นำเข้ามาสู่การพิจารณาไม่ว่าจะเกิดจากการนำเสนอของคู่ความหรือพยานที่ศาลเรียกเข้ามาในคดี ซึ่งอาจจะแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ การค้นหาความจริงตามแบบ และการค้นหาความจริงตามเนื้อหา²⁹

สำหรับการค้นหาความจริงตามแบบนั้นหมายถึง การที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอต่อศาลโดยพิจารณาว่า พยานหลักฐานนั้นยืนยันมาชอบหรือไม่ และเท่าที่ปรากฏหลักฐานที่

²⁶ โสภณ รัตนกร, *เรื่องเดิม*, หน้า 8-9.

²⁷ มาตรา 172 แห่งประมวลวิธีพิจารณาความอาญา การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

²⁸ กระทรวงยุติธรรม, การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, ใน เอกสารทางวิชาการในการสมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่วราชอาณาจักร พ.ศ.2513 พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนครบาล ร.ศ.115 (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, ม.ป.ป.), หน้า 56.

²⁹ ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*, พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556), หน้า 37.

นำเสนอที่วินิจฉัยได้ว่า การกระทำของจำเลยมีหลักฐานน่าเชื่อหรือไม่ว่าเป็นผู้กระทำความผิด การค้นหาความจริงตามแบบนี้ พยานหลักฐานอาจได้มาโดยการยอมรับของคู่ความทั้งสองฝ่ายว่านำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ส่วนการค้นหาความจริงตามเนื้อหา หมายถึง การที่ศาลพิจารณาหลักฐานจะต้องค้นหาความจริงด้วยตัวศาลเอง ทั้งนี้โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานทั้งโจทก์และจำเลย และนอกจากพยานที่กล่าวมาแล้ว ศาลอาจพิจารณาพยานที่ศาลเรียกมาให้การด้วย เพื่อให้ได้ความจริงด้วยแทนที่จะเป็นการนำเสนอและซักถามจากโจทก์หรือจำเลย

ในการค้นหาความจริงทั้งสองแบบนี้ ศาลในประเทศภาคพื้นยุโรป จะมีการค้นหาความจริงตามเนื้อหา³⁰ ส่วนศาลอังกฤษจะค้นหาความจริงตามแบบ โดยมีบทบาทเป็นคนกลางคอยควบคุมความชอบของคดี การนำเสนอพยานที่สามารถรับฟังได้ และอาจรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความยอมรับได้โดยไม่ต้องนำสืบในศาลอีก สำหรับศาลไทยนั้น มีลักษณะการค้นหาความจริงทั้งเนื้อหา กล่าวคือ ศาลมีอำนาจพิพากษาโดยอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยได้ในบางคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 โดยไม่ต้องค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานอื่น แต่ในขณะเดียวกัน ศาลก็มีอำนาจที่จะเรียกพยานมาสืบเองหรือเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาประกอบการวินิจฉัยได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในข้อเท็จจริง

2.2.1 หลักฟังความทุกฝ่าย

เป็นหลักที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาที่จะต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้ ผู้กล่าวหาที่มีสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านได้ เป็นสิทธิหนึ่งของผู้ถูกกล่าวหาในอันที่จะสามารถใช้ต่อสู้คดีได้ หลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ถูกกล่าวหาต้องรู้ว่าเขาถูกกล่าวหาว่าอย่างไร เพื่อความยุติธรรมต่อเขาในการที่จะได้มีโอกาสต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาได้เต็มที่³¹ เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน การที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา นั้น ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการชี้ขาดข้อเท็จจริง 2 ชั้น คือ ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล ซึ่งในการชี้ขาดข้อเท็จจริงทั้งสองชั้นนี้ พนักงานอัยการและศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา ไม่ใช่จะฟังเพียงฝ่ายผู้กล่าวหาเท่านั้น แล้วไปชักพอกเอาความผิดจากผู้ถูกกล่าวหา โดยไม่คำนึงถึงข้อแก้ตัวของผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด หลักฟังความทุกฝ่ายนี้จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับการประกันสิทธิที่จะมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เพราะศาลจะต้องรับฟังพยานของฝ่ายผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของ

³⁰ คณิต ฌ นคร, “กรมอัยการ: การปฏิรูปโครงสร้างและระบบงาน,” วารสารอัยการ 5, 50 (กุมภาพันธ์ 2525): 51.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 69-71.

ไทยมีในมาตรา 134 และ 172 ที่ให้โอกาสจำเลยในการต่อสู้คดี สำหรับการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน ฟ้องร้องนั้นการรวบรวมพยานหลักฐานจะต้องกระทำเพื่อพิสูจน์ความผิด มิใช่เพื่อการฟ้องร้อง การสอบสวนก็เปิดโอกาสให้ให้การแก้คดี และถือหลักว่าต้องสอบสวนผู้ต้องหา แจ้งข้อหาให้ทราบ ตามมาตรา 134 การพิจารณาและสืบพยานจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ตามมาตรา 172³²

2.2.2 หลักวาจา

หลักวาจา หมายถึง การดำเนินการทุกอย่างจะต้องกระทำด้วยวาจา จึงจะสามารถนำมาประกอบการพิจารณาพิพากษาได้ การให้การเป็นหนังสือก็ต้องตรวจสอบด้วยวาจากันอีกครั้ง การสืบพยานก็ต้องทำด้วยวาจาและเฉพาะสิ่งที่ได้จากการกระทำด้วยวาจากันมาแล้วเท่านั้นที่จะยกมาวินิจฉัยคดีได้ กล่าวคือทุกอย่างต้องตรวจสอบด้วยวาจาก่อน เป็นการเปิดโอกาสให้อธิบาย เพื่อให้มีความเข้าใจในทุกกรณีซึ่งจะทำให้อำนวยความยุติธรรมได้ดี หากขาดความเข้าใจก็ไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมที่ดีได้³³ ซึ่งหลักนี้ตรงกันข้ามกับหลักลายลักษณ์อักษรซึ่งศาลจะพิจารณาข้อความที่เขียนไว้ในสำนวนเท่านั้น³⁴ หลักวาจานี้ ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนคดีเท่านั้น และจะนำข้อเท็จจริงนอกสำนวนมาวินิจฉัยไม่ได้ แม้ว่าข้อเท็จจริงนั้นจำเลยจะยอมให้นำมาเป็นพยานก็ตาม

หลักวาจานี้ใช้เฉพาะการที่ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิด ผู้กระทำความผิดและสภาพบังคับ ส่วนการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในเรื่องอื่น ๆ ไม่จำเป็นต้องกระทำด้วยวาจา เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเงื่อนไขระงับคดี มาตรา 39 ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการลงโทษ เป็นต้น³⁵

2.2.3 หลักพยานโดยตรง

หลักพยานโดยตรงนั้นจะมีความใกล้ชิดกับหลักวาจา ในหลักพยานโดยตรงมีหลักอยู่ 2 ประการ คือ การสืบพยานต้องกระทำโดยตรง และพยานโดยตรง การสืบพยานต้องกระทำโดยตรงนั้นหมายความว่า การสืบพยานเป็นหน้าที่ของศาล จะมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติหน้าที่แทนตนไม่ได้³⁶ และ

³² ณรงค์ ใจหาญ, *เรื่องเดิม*, หน้า 38.

³³ คณิต ญ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 71-72.

³⁴ หยุต แสงอุทัย, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: ศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา* (กรุงเทพมหานคร: มงคลการพิมพ์, 2505), หน้า 16.

³⁵ คณิต ญ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 66-67.

³⁶ หยุต แสงอุทัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 17.

พยานโดยตรง หมายความว่า ศาลต้องวินิจฉัยคดีตามเหตุผลที่ได้มาจากการสืบพยาน ศาลจะรับฟังคำให้การพยานที่จดไว้ในชั้นสอบสวนหรือไต่สวนมูลฟ้องว่าเป็นคำให้การของพยานผู้นั้นแทนการมาเบิกความไม่ได้ เพื่อให้ศาลได้พิจารณาว่าพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด³⁷ แม้พยานที่เป็นบุคคลผู้เชี่ยวชาญ ปกติก็ต้องมาเบิกความในศาล เนื่องจากความน่าเชื่อถือของพยานที่เป็นบุคคลเป็นสาระสำคัญของเรื่อง และความน่าเชื่อถือนั้นจะได้มาก็ต่อเมื่อได้เห็นตัวและจากการสังเกตการให้การเท่านั้น ทั้งนี้ ตามหลักจิตวิทยาคำให้การพยานบุคคล³⁸

จากหลักพยานโดยตรงนี้ ทำให้เกิดปัญหาที่ควรคิดว่า การที่ผู้พิพากษาซึ่งมิได้มีการพิจารณาคดีโดยตรง เพียงแต่อ่านสำนวนที่บันทึกและลงชื่อเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษา หรือการพิจารณาคดีที่ยึดเยื้อจนผู้พิพากษาคดีนั้นได้เปลี่ยนไป เพราะเหตุได้รับคำสั่งให้ย้ายไปประจำที่ศาลอื่น หรือเสียชีวิตก่อนการตัดสิน ทำให้ผู้พิพากษาที่พิจารณามีได้เป็นบุคคลคนเดียวกันตลอดจนจบคดี จะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเสียไปหรือไม่ ซึ่งในทางวิชาการนั้นเห็นว่าน่าจะเสียไป เพราะผู้พิพากษาคดีนั้นไม่ได้ชั่งน้ำหนักพยานด้วยตนเอง จึงไม่อาจทราบได้ว่าพยานหลักฐานตามที่ได้ปรากฏอยู่ในสำนวนนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งอาจส่งผลให้การค้นหาความจริงเกิดความคลาดเคลื่อนได้³⁹ ผู้ศึกษาเห็นว่า การส่งประเด็นไปสืบก็เช่นเดียวกัน การที่ผู้พิพากษาที่พิจารณามีได้เป็นบุคคลคนเดียวกันผู้สืบพยานผู้พิพากษาที่พิจารณาไม่ได้เป็นผู้สังเกตการให้การ อาจส่งผลต่อการพิจารณาได้

2.2.4 หลักเปิดเผย

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย หมายความว่า การพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยคือเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาและสืบพยานในศาลได้ ซึ่งโดยปกติจะกระทำในห้องพิจารณาคดี หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนี้เป็นหลักที่ประชาชนสามารถตรวจสอบการพิจารณาของศาลได้ ซึ่งเป็นการป้องกันการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบหรือการดำเนินการใด ๆ ที่มีขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งในกฎหมายไทยมีบัญญัติไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 แต่มีบางกรณีที่สามารถทำการพิจารณาลับได้ เฉพาะเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน⁴⁰ หรือการคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือสตรี ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 177 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา

³⁷ ณรงค์ ใจหาญ, *เรื่องเดิม*, หน้า 39.

³⁸ คณิต ณ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 72-73.

³⁹ ณรงค์ ใจหาญ, *เรื่องเดิม*, หน้า 39.

⁴⁰ คณิต ณ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 73-76.

2.2.5 หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนี้ หมายถึง การที่ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ในการจะวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานที่ได้นำเสนอหรือปรากฏในคดีมีความน่าเชื่อถือเพียงใด⁴¹ ดังนั้น หน้าที่ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเป็นหน้าที่ของศาลโดยเฉพาะ ศาลมีความเป็นอิสระอย่างเต็มที่โดยปราศจากหลักเกณฑ์ผูกมัด แม้กระทั่งคำพยานผู้เชี่ยวชาญศาลก็ต้องใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักด้วย⁴²

2.2.6 หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย

หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยนี้เป็นหลักสากลและหลักของคดีอาญาโดยเฉพาะ ซึ่งมีความหมายว่า ในกรณีใดก็ตามที่ยังมีความสงสัยตามสมควรในข้อเท็จจริงในคดี กรณีนั้นต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลกับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย โดยความสงสัยที่จะต้องยกประโยชน์ให้ผู้ถูกกล่าวหาขึ้นต้องเป็นเรื่องความสงสัยในข้อเท็จจริงนั้นและต้องเป็นความสงสัยที่มีเหตุผลอันสมควรให้เกิดความสงสัย⁴³ โดยหลักกฎหมายนี้ เป็นหลักที่มุ่งคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ เพราะการลงโทษบุคคลใดจะต้องปรากฏหลักฐานที่ปราศจากข้อสงสัยว่าผู้นั้นทำผิด (Proof Beyond Reasonable Doubt) และหากยังเป็นที่ยังสงสัยก็จะยกฟ้องปล่อยไป ดีกว่าจะลงโทษผู้นั้น ซึ่งกฎหมายเลือกที่จะปล่อยผู้กระทำผิด 10 คน ดีกว่าจะลงโทษผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว กฎหมายได้บัญญัติหลักนี้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ความผิดของจำเลย เช่น การกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบหรือไม่ มีเหตุที่มีอำนาจทำได้หรือไม่ หรือมีเหตุที่ทำให้ไม่ต้องรับโทษหรือไม่ เป็นต้น แต่ถ้าเป็นความสงสัยในข้อกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จะนำมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงมีปัญหาโต้แย้งในเรื่องข้อเท็จจริงในเรื่องเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี เช่น คดีขาดอายุความหรือไม่ คดีมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดหรือไม่ หรือคำร้องทุกข์ได้ถอนโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นต้น จะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยได้หรือไม่ ซึ่งความเห็นในเรื่องนี้ได้แยกออกเป็นสองฝ่ายด้วยกัน โดยฝ่ายหนึ่งนั้น มีความเห็นว่า ไม่เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย แต่เป็นเรื่องการพิจารณาว่าจะสามารถดำเนินคดีกับจำเลยได้หรือไม่ จึงไม่อาจยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยได้ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งนั้นให้ความเห็นว่า เป็นส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการ

⁴¹ ณรงค์ ใจหาญ, *เรื่องเดิม*, หน้า 40.

⁴² คณิต ณ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 76-78.

⁴³ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 78-80.

กระทำความผิดด้วย เพราะบุคคลจะรับโทษไม่ได้ถ้าไม่มีการดำเนินคดีโดยรัฐ จึงสามารถยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁴⁴

หลักที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น เป็นหลักสากลที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศได้ยอมรับและนำไปใช้ และในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็มีการนำหลักดังกล่าวมาใช้เช่นกัน

2.3 การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล

2.3.1 หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยและช้อยกเว้น

การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย เป็นลักษณะที่สำคัญตามหลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวน ที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นการลับ⁴⁵

เมื่อศาลถือปฏิบัติตามหลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย ย่อมหมายถึงว่าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลนั้นได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้ อันทำให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในศาลอาจมีการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ต่อไปยังบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้พิพากษาและคู่ความที่เกี่ยวข้องได้ หลักกฎหมายนี้จึงให้หลักประกันความเที่ยงธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เพราะเมื่อการกระทำทุกอย่างของศาลเปิดให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้ คู่ความย่อมได้รับหลักประกันว่าศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยไม่เห็นแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในขณะเดียวกันนั้นการพิจารณาโดยเปิดเผย ย่อมทำให้คำพิพากษาทางศาลเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปยิ่งกว่าการที่ศาลดำเนินการพิจารณาอย่างลับ ๆ

ดังนั้น การพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผย (Public Trail) หมายความว่า การพิจารณาต้องเปิดโอกาสให้สาธารณชนไม่ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีหรือไม่ก็ตามสามารถเข้าฟังการพิจารณาและสืบพยานได้⁴⁶ โดยปกตินั้นจะดำเนินการพิจารณาในห้องพิจารณาของศาล ซึ่งห้องดังกล่าวจะมีที่นั่งสำหรับประชาชนผู้สนใจเข้าฟังการพิจารณาได้ แต่ในกรณีที่มีผู้สนใจเข้าฟังการพิจารณาเป็นจำนวน

⁴⁴ คณิต ฌ นคร, *เรื่องเดิม*, หน้า 72-74.

⁴⁵ อุดม รัฐอมฤต, “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส,” *วารสารนิติศาสตร์* 20, 1: 68.

⁴⁶ อุดม รัฐอมฤต, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), หน้า 111.

มาก จนไม่อาจเข้าฟังการพิจารณาในห้องพิจารณาได้ทั้งหมด ศาลก็สามารถถ่ายทอดการพิจารณาให้ประชาชนที่อยู่ในบริเวณศาลได้⁴⁷

สาเหตุที่ต้องให้มีการพิจารณาโดยเปิดเผยก็เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการพิจารณา กล่าวคือ หากการพิจารณากระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชนที่เข้าฟังการพิจารณาคดี ย่อมเป็นหลักประกันได้ว่าการดำเนินการทั้งหลายของโจทก์ จำเลย หรือศาล จะได้รับการตรวจสอบจากประชาชนว่าเป็นการกระทำที่บริสุทธิ์ยุติธรรม และจะไม่ถูกบิดเบือนข้อเท็จจริง แต่อย่างไรก็ตามการพิจารณาโดยเปิดเผยก็ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำความผิดและไม่ได้รับการประจานต่อสาธารณชนด้วย⁴⁸ เพราะจำเลยยังคงได้รับการสันนิษฐานว่าผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาโดยถึงที่สุดแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ดังนั้น ในกรณีมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยให้ประชาชนเข้าฟังการพิจารณาได้ เช่นกรณี ข้อความที่น่าสับสนในการพิจารณาอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือมีความเสียหายแก่บุคคลหรือความมั่นคงของประเทศ เช่นนี้ศาลสามารถพิจารณาคดีโดยไม่เปิดเผย หรือพิจารณาโดยลับได้⁴⁹

ข้อยกเว้นการพิจารณาโดยเปิดเผย หรือการพิจารณาโดยลับ ศาลมีอำนาจสั่งการเองหรือสั่งตามคำขอความร้องขอ แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน กล่าวคือ หากการพิจารณากระทำโดยเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือต่อความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ และหากอันตรายดังกล่าวตกไปศาลสั่งให้มีการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อไป

การพิจารณาลับเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่จะต้องสืบพยานผู้เสียหายถึงการกระทำที่กล่าวอ้างว่าจำเลยล่วงละเมิดทางเพศ การพิจารณาลับเพื่อความปลอดภัยของประเทศ เช่น คดีเกี่ยวกับความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ การพิจารณาลับไม่จำเป็นต้องพิจารณาลับทั้งคดี แต่อาจเป็นการพิจารณาลับเฉพาะข้อเท็จจริงบางช่วงบางตอน หรือเฉพาะการสืบพยานเพียงบางปากก็ได้ เมื่อมีการพิจารณาลับ กฎหมายจำกัดบุคคล

---

⁴⁷ นวพงษ์ บุญสิทธิ์, การเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 115-130.

⁴⁸ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้วไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547), หน้า 79.

⁴⁹ ปรีญาภรณ์ อุบลสวัสดิ์, การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาโดยลับ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549).

ที่มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณา โดยการพิจารณาลับเป็นเรื่องการพิจารณาซึ่งน้ำหนักความขัดแย้งระหว่างประโยชน์รัฐกับเสรีภาพในการที่จะได้รับข่าวสารของประชาชน⁵⁰

2.3.2 หลักการพิจารณาต่อหน้าจำเลยและข้อยกเว้น

การพิจารณาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย หมายความว่า ในการพิจารณาของศาลจำเลยต้องมีส่วนรับทราบการดำเนินการต่าง ๆ ในศาลได้ทุกขั้นตอน เพราะเป็นกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อให้จำเลยทราบว่าตนถูกกล่าวหาอย่างไร จะได้แก้ตัวและต่อสู้คดีได้อย่างถูกต้อง⁵¹

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้า (Right of Confrontation) เป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งของจำเลยที่มุ่งหมายให้จำเลยมีสิทธิที่จะอยู่ร่วมในการพิจารณาทุกขั้นตอนและยังเป็นการประกันว่าพยานที่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อจำเลยจะต้องปรากฏตัวและแสดงข้อเท็จจริงในศาล⁵² สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าประกอบด้วยหน้าที่จำเลยจะได้เห็นพยาน ได้รับฟังการสืบพยานและถามค้านพยาน การที่จำเลยเผชิญหน้ากับพยานฝ่ายที่ให้การเป็นปรปักษ์ในศาลจะกดดันพยานให้ต้องให้การตามความเป็นจริง และการที่พยานฝ่ายตรงข้ามถูกถามค้านโดยฝ่ายจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีย่อมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการค้นหาความจริงในศาล⁵³

โดยคำว่า “ต่อหน้า” ในแง่กฎหมายนั้น จะมุ่งถึงสภาพการณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายสามารถติดต่อสื่อสาร รับรู้ความเป็นไปของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายอื่น ๆ ได้ในฉับพลันทันที โดยที่ไม่จำกัดเฉพาะการกระทำต่อหน้าโดยตรงเท่านั้น การกระทำให้เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งปรากฏต่อสายตาผู้ดู ก็ถือว่าได้กระทำต่อหน้าแล้ว⁵⁴

---

⁵⁰ คณิต ณ นคร, “การอ่านคำพิพากษาคดียึดทรัพย์,” **มติชนสุดสัปดาห์** (25 มิถุนายน-1 กรกฎาคม 2553).; คณิต ณ นคร, “การอ่านคำพิพากษาคดียึดทรัพย์,” **มติชนสุดสัปดาห์** (2-8 กรกฎาคม 2553).

⁵¹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, **รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา** (กรุงเทพมหานคร: กองทุนพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540), หน้า 163.

⁵² Gibert B. Stuckey, **Procedure in the Justice System** (Ohio: Charles E. Merrill, 1976), p. 107.

⁵³ Robert S. Hunter, **Federal Trial Handbook** (New York: The Lawyer Co-Operative, 1974), p. 301.

⁵⁴ ถาวร เชาวน์วิรัตน์, “การใช้สื่อวิทัศน์ในการพิจารณาคดี,” **วารสารอัยการ** 19, 220 (มิถุนายน 2539): 132-133.

ข้อยกเว้นการพิจารณาต่อหน้าจำเลย หรือการพิจารณาลับหลังจำเลย การพิจารณาคดีอาญา โดยหลักแล้วต้องกระทำต่อหน้าจำเลย โดยหลักนี้สืบเนื่องมาจากสิทธิในการที่จะอยู่ร่วมในการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหา สิทธินี้เป็นสิทธิในทางกระทำที่สำคัญประการหนึ่งในระบบกล่าวหา ซึ่งได้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี แต่เดิมนั้นประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของไทยนั้นถือหลักนี้โดยเคร่งครัด จนเมื่อปี พ.ศ.2499 ได้มีการแก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยขึ้น ในมาตรา 172 ทวิ

เหตุผลของการพิจารณาลับหลังจำเลยคงจะไม่ต้องการให้จำเลยเสียเวลา เพราะในทางปฏิบัติการเลื่อนคดีในศาลไทยมักเกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา และโดยปกติจะเลื่อนไปนานนับสัปดาห์ หรือแรมเดือน ข้อนี้จึงแตกต่างกับของต่างประเทศที่เน้นหนักในขั้นตอนการเตรียมคดีซึ่งอาจใช้เวลาไม่นาน แต่เมื่อมีการพิจารณาคดีจะดำเนินการพิจารณาคดีต่อเนื่องกันไปจนจบสิ้น การเลื่อนคดีนานนับสัปดาห์ ทำให้กระบวนการพิจารณาเดิมเสียและต้องเริ่มต้นคดีกันใหม่ เหตุผลในการที่การพิจารณาต้องดำเนินต่อเนื่องกันไปนั้นก็เพราะว่า การค้นหาความจริงหากพยานหลักฐานที่แสดงในศาลยังใหม่ ๆ สด ๆ ศาลก็ย่อมจะชั่งน้ำหนักได้ดี นอกจากนั้น ยังสนองข้อเรียกร้องที่ว่า การดำเนินคดีจะต้องกระทำโดยรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น ซึ่งศาสตราจารย์คณิต ณ นคร นั้น มีความเห็นว่าการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยไม่ได้ช่วยแก้ไขให้เนื้อหาการดำเนินคดีอาญาให้ดีขึ้น แต่มีผลเป็นเพียงการอำนวยความสะดวกให้แก่จำเลยเท่านั้น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา⁵⁵

อย่างไรก็ดี แม้การพิจารณาที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลย โดยหลักแล้วจะนำมาใช้ยื่นจำเลยไม่ได้ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ยังกำหนดข้อยกเว้นให้ศาลสามารถพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย (In Absentia) ได้หลายกรณี⁵⁶ คือ

1. ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน (มาตรา 172 ทวิ(2)) การสืบพยานข้อนี้ถือเอาอัตราโทษของคดีเป็นเกณฑ์ คือ มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายความคอยระมัดระวังผลประโยชน์อยู่แล้ว หากจำเลยได้รับอนุญาตที่จะไม่มาศาล จำเลยจะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานก็ได้

⁵⁵ คณิต ณ นคร, “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2527,” วารสารนิติศาสตร์ 4, 15 (2528): 74-79.

⁵⁶ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 163.; มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, สาขานิติศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 หน่วยที่ 8-15, พิมพ์ครั้งที่ 12 (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2539), หน้า 8-9.

2. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวกับจำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ (มาตรา 172 ทวิ(2)) การสืบพยานลับหลังจำเลยในกรณีเช่นนี้ ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและสืบพยานที่ได้กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น (มาตรา 172 ทวิ วรรคท้าย)

3. ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ (มาตรา 172 ทวิ(3)) กรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลเห็นสมควรเองโดยไม่มีฝ่ายใดร้องขอแต่คงมีผลเช่นเดียวกับกรณี 2. คือ ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและสืบพยานที่ได้กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนที่ไม่ได้ฟังการพิจารณานั้น (มาตรา 172 ทวิ วรรคท้าย)

4. จำเลยขัดขวางการพิจารณาของศาล และศาลไล่ถอนนอกห้องพิจารณา (มาตรา 180) กรณีนี้เป็นความผิดของจำเลยเอง จึงมิได้ห้ามมิให้รับฟังการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย มาเป็นผลเสียแก่จำเลยผู้นั้น

5. การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาที่ไม่ใช้วันนัดพร้อมหรือวันแถลงการณ์ (มาตรา 203)

6. กรณีที่ศาลเดินเผชิญสืบนอกศาลหรือส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นและจำเลยแถลงไม่ติดใจไปฟังการพิจารณาหรือเดินเผชิญสืบ (มาตรา 230) คำพยานในกรณีเช่นนี้ย่อมรับฟังเป็นผลเสียหายแก่จำเลยได้เพราะไม่มีข้อห้าม และนอกจากนี้ก็ได้ให้โอกาสจำเลยที่ไม่ได้ติดใจไปฟังการสืบพยานยื่นคำถามเป็นหนังสือได้แล้ว

7. กรณีสืบพยานไว้ล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดวันนัดสืบพยาน (มาตรา 55/1, 173/2 และ 237ทวิ)

จากการศึกษาของ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญและคณะ⁵⁷ พบว่า กรณี 1. และ 2. เป็นกรณีที่จำเลยสละสิทธิการมาฟังการสืบพยาน ซึ่งกฎหมายไม่น่าจะให้สละสิทธิดังกล่าวได้ การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้จำเลยไม่ต้องมาฟัง เท่ากับเป็นการตัดโอกาสไม่ให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แม้ในกรณี 1. จำเลยจะมีทนายความแล้วก็ตาม แต่ทนายความก็ไม่อาจทราบข้อเท็จจริงได้ดีกว่าจำเลย อีกทั้งการที่จำเลยอยู่ยอมทำให้พยานไม่อาจปรักปรำจำเลยด้วยความเท็จได้สะดวกนั้น ดังนั้น ในกรณี 1. และ 2. จึงควรมีการปรับปรุงและยกเลิกข้อยกเว้นดังกล่าว

อนึ่ง การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 นั้น ให้นำมาใช้ในกระบวนการวิธีพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้องด้วย เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 171 วรรคแรก บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณาเว้นแต่มาตรา 175 มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม” ดังนั้น ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง สาธารณชนก็มีสิทธิเข้าร่วมฟังการพิจารณาได้เช่นเดียวกับการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป

⁵⁷ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 163-164.

2.4 การสืบพยานบุคคล

พยานบุคคลนับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุด เพราะแม้จะมีการอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในคดีด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องอาศัยคำพยานบุคคลเป็นฐานในการนำพยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้นเข้าสู่สำนวนศาล⁵⁸ ดังนั้น เรื่องที่ควรทำการศึกษาคือเรื่องความหมายของพยานบุคคล คุณสมบัติ หน้าที่และสิทธิของพยานบุคคล ความสำคัญของพยานบุคคลในคดีอาญา การเบิกความของพยาน และการซักถามพยาน

2.4.1 ความหมายของพยานบุคคล

ศาสตราจารย์แอล ดูปลาตร์ อธิบายว่า “พยานบุคคล” ได้แก่ บุคคลคนหนึ่งโดยบังเอิญหรือโดยคำเชื้อเชิญของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รู้เห็นในการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาทุ่มเถียงหรือพิพาทกัน และบุคคลผู้นี้อาจสามารถที่จะไปให้การต่อศาลยืนยันรับรองการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมด้วยแสดงให้ทราบถึงพฤติการณ์หรือผลอย่างใด ๆ อันเกิดจากการกระทำหรือเหตุการณ์นั้น ๆ⁵⁹

ศาสตราจารย์ประมุข สุวรรณศรีให้ ความหมายว่า หมายถึง “ถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าศาล และศาลได้จดบันทึกเป็นข้อความไว้ในสำนวนศาล ฉะนั้น จึงหมายถึงพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากคำให้การของบุคคลต่อหน้าศาล”⁶⁰

ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ให้ความหมายของพยานบุคคลว่า “พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้ถ้อยคำต่อศาลและเบิกความเล่าเรื่องด้วยวาจา เพื่อที่ศาลจะได้บันทึกถ้อยคำของพยานผู้นั้นไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี”⁶¹

---

⁵⁸ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 296.

⁵⁹ แอล. ดูปลาตร์, กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2478), หน้า 11.

⁶⁰ ประมุข สุวรรณศรี, *เรื่องเดิม*, หน้า 12.

⁶¹ พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 248.

อาจารย์โสภณ รัตนกร ให้ความหมายของพยานบุคคลไว้ว่า

พยานบุคคล คือ บุคคลที่มาเบิกความให้ข้อเท็จจริงในคดีต่อศาล ศาลรับรู้ข้อเท็จจริงจากพยานชนิดนี้โดยการที่พยานเล่าเรื่อง หรือตอบคำถามของศาลหรือคู่ความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่พยานได้ฟังหรือได้ทราบมาก่อน ความจริงแล้วสิ่งที่เป็นพยานหลักฐานก็คือ คำเบิกความหรือถ้อยคำของพยาน หากใช้ตัวพยาน (Witness) เองไม่ ฉะนั้น เมื่อกล่าวถึงพยานชนิดนี้ จึงหมายถึง คำเบิกความของพยาน (Testimony) หรือบางทีก็เรียกว่า เป็นพยานถ้อยคำ (Oral Evidence or Parol Evidence)⁶²

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีการให้ความสำคัญกับถ้อยคำเบิกความที่บุคคลได้ให้ต่อศาลไม่ได้เน้นที่ตัวบุคคล กรณีนำบุคคลมาศาลเพื่อให้ศาลตรวจดูร่องรอยบาดแผลจึงถือเป็นพยานวัตถุจะเป็นพยานบุคคลเมื่อมีการเบิกความ และยังหมายรวมถึงบันทึกคำเบิกความที่ศาลได้บันทึกในคดีนั้นด้วย แต่ถ้านำบันทึกคำพยานนั้นไปอ้างในคดีอื่นถือเป็นพยานเอกสาร และแม้การอ้างบันทึกคำพยานชั้นได้สวนมูลฟ้องมาเป็นพยานในชั้นสืบพยานก็ถือเป็นการอ้างเอกสารแม้จะอ้างในคดีเดียวกันก็ตาม (ฎีกา1142/2523)

กล่าวโดยสรุป พยานบุคคล หมายถึง “ถ้อยคำของบุคคลที่เข้าเบิกความต่อหน้าศาลในการสืบพยาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเบิกความโดยตรงหรือผ่านล่าม รวมทั้งกิริยาอาการแสดงออกของคนใบ้ที่แสดงออกซึ่งความหมายที่ต้องการสื่อออกมา และศาลได้บันทึกไว้ใช้เฉพาะในคดีนั้นเอง”

2.4.2 คุณสมบัติ หน้าที่ และสิทธิของพยานบุคคล⁶³

เมื่อเข้าใจถึงความหมายของพยานบุคคลแล้ว ส่วนต่อไปที่จะต้องศึกษา คือ คุณสมบัติ หน้าที่ และสิทธิของพยานบุคคลว่าพยานบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติอย่างไร เพราะไม่ว่าทุกคนจะเป็นพยานได้ เนื่องจากกฎหมายได้มีการกำหนดความสามารถของพยานไว้ และในส่วนของสิทธิและหน้าที่ของพยาน ก็มีการกำหนดไว้เช่นกันว่า สิทธิและหน้าที่ของพยานมีอย่างไรบ้าง

⁶² โสภณ รัตนกร, *เรื่องเดิม*, หน้า 22-23.

⁶³ เข้มชัย ชุตินวงศ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 155-164.

2.4.2.1 คุณสมบัติของพยานบุคคล

บุคคลที่ประสบพบเห็นเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดีนั้น ไม่ใช่ว่าจะสามารถเข้าเบิกความเป็นพยานต่อศาลได้ทุกคนเสมอไป จะต้องมีการพิจารณาด้วยว่า บุคคลนั้นมีความสามารถที่จะเป็นพยานได้หรือไม่

บุคคลที่จะเบิกความเป็นพยานต่อศาลนั้นเพียงแต่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ก็สามารถนำมาเบิกความต่อศาลได้แล้วโดยไม่มีการจำกัดอายุ ถ้าโตพอที่จะเข้าใจและตอบคำถามได้ก็เป็นอันว่าใช้ได้ การเข้าใจและตอบคำถามนั้นไม่จำเป็นต้องทำเป็นภาษาไทย ถ้าไม่รู้ภาษาไทยก็ต้องเบิกความผ่านล่าม นอกจากนั้น คนหูหนวกและเป็นใบ้ก็สามารถเป็นพยานต่อศาลได้โดยจะต้องใช้วิธีการถามตอบโดยวิธีการเฉพาะสำหรับคนหูหนวกหรือเป็นใบ้⁶⁴

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดคุณลักษณะของบุคคลที่จะเป็นพยานไว้ ดังนี้

1) สามารถเข้าใจคำถามได้ ตามปกติการสืบพยานบุคคลในศาลนั้นกฎหมายให้ใช้วิธีถามตอบ คือ ตัวความหรือทนายความหรือศาลจะตั้งคำถามถามพยาน แล้วให้พยานตอบคำถามนั้น ดังนั้น คุณสมบัติที่สำคัญของพยาน ก็คือ จะต้องเข้าใจคำถามที่ตัวความหรือทนายความหรือศาลถาม แสดงว่าบุคคลที่จะเป็นพยานได้นั้นจะต้องไม่อายุน้อยหรือไร้เดียงสาเกินไปจนไม่เข้าใจคำพูด เช่น เด็กอายุ 2 เดือน ซึ่งยังไม่เข้าใจคำพูดของคนก็เป็นพยานไม่ได้ แต่เด็กที่เข้าใจคำพูดของคนแล้ว แม้จะยังไม่หัดพูดก็ถือว่าเข้าใจคำถามได้แล้ว ดังนั้น เด็กอายุ 2 หรือ 3 ขวบ ที่เข้าใจคำพูดหรือการสื่อความหมายอันยอมเป็นพยานได้⁶⁵

สำหรับคนที่หูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกและเป็นใบ้นั้น แม้จะไม่สามารถได้ยินคำถามที่คู่ความหรือทนายความหรือศาลถาม แต่ก็มิใช่ว่า เขาไม่สามารถเข้าใจคำถาม ทั้งนี้เพราะเขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้ สำหรับปัญหานี้ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 96 บัญญัติว่า พยานที่เป็นคนหูหนวก หรือเป็นใบ้ หรือทั้งหูหนวกหรือเป็น

⁶⁴ พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 250.

⁶⁵ ฎีกาที่ 504/2476 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิง อ. อายุ 2 ปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลย โดยฟังคำเด็กหญิง อ. เป็นพยาน จำเลยฎีกาว่า เด็กหญิง อ. มีอายุเพียง 2 ปีเศษ ศาลไม่ควรรับฟังพยานปากนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามกฎหมายลักษณะพยานมิได้มีข้อห้ามเรื่องเด็กที่เป็นพยานว่าจะต้องมีอายุเท่าใดจึงจะเป็นพยานได้ เมื่อเด็กคนใดเข้าใจคำถามและสามารถให้การตอบได้ตามคำถาม คำของเด็กคนนั้นย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เรื่องนี้ไม่ปรากฏว่าเด็กหญิง อ. ไม่เข้าใจคำถาม หรือไม่สามารถให้การตอบคำถามเลย ศาลล่างจึงรับฟังคำของเด็กหญิง อ. ได้โดยไม่มีข้อสงสัย

ไว้ อาจถูกถามหรือให้คำตอบโดยวิธีเขียนหนังสือ หรือวิธีอื่นใดที่สมควรได้ และคำเบิกความของบุคคลนั้น ให้ถือเป็นคำพยานบุคคล ดังนั้น การถามบุคคลที่หูหนวกจึงไม่จำเป็นต้องถามด้วยคำพูด แต่อาจจะใช้วิธีแสดงกิริยาท่าทาง ซึ่งถ้าผู้ถามไม่สามารถจะสื่อความหมายกับพยานที่หูหนวกนั้นก็อาจจะต้องใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

สำหรับชาวต่างประเทศที่ฟังภาษาไทยไม่เข้าใจนั้น ก็ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่เข้าใจคำถามอันจะต้องห้ามเป็นพยาน แต่ให้คู่ความที่เกี่ยวข้องจัดหาล่ามมาให้บุคคลดังกล่าว ดังนั้น บุคคลที่ไม่รู้ภาษาไทยก็เป็นพยานในศาลได้

2) สามารถตอบคำถามได้ ตามปกติการสืบพยานบุคคลนั้น พยานต้องตอบคำถามด้วยวาจา แต่ถ้าพยานตอบคำถามด้วยวาจาไม่ได้ เช่น เป็นใบ้ ก็อาจใช้วิธีเขียนหนังสือหรือวิธีอื่นที่สมควร เช่น ใช้ล่ามแปลกิริยาท่าทางก็ได้

บางครั้งพยานฟังคำถามเข้าใจ แต่ไม่ยอมตอบคำถาม อาจจะเป็นเพราะตกใจกลัวหรือตื่นเต้น เช่น พยานที่เป็นเด็กเล็กมาก อาจเกิดความกลัวสภาพในห้องพิจารณาและไม่ยอมเบิกความ หากพยานอยู่ในสภาพที่ไม่อาจตอบคำถามได้ ศาลก็ต้องตัดพยานนั้นไป โดยถือว่าไม่อยู่ในสภาพที่จะเป็นพยานได้

เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่งของพยานบุคคล ก็คือ พยานบุคคลต้องเป็นประจักษ์พยาน คือ เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นมาด้วยตนเองโดยตรง มิได้เป็นเพียงรับฟังคำบอกเล่ามาจากคนอื่น หรืออ่านจากข้อความที่คนอื่นเขียนเอาไว้

เหตุผลที่กำหนดให้ศาลรับฟังพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยาน เพราะประจักษ์พยานเท่านั้นที่จะเบิกความถึงรายละเอียดในเหตุการณ์ที่ประสบพบมา ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้จะทำให้ศาลสามารถชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานได้ดีขึ้นว่า พยานพบเห็นเหตุการณ์ที่เบิกความมาจริงหรือไม่ ในขณะที่พยานซึ่งรับฟังคำบอกเล่ามาจากผู้อื่นย่อมไม่สามารถเล่ารายละเอียดของเหตุการณ์ที่เขาไม่ได้เล่าให้ฟังได้

พยานบุคคลจะต้องเบิกความในลักษณะยืนยันข้อเท็จจริงที่ตนประสบพบเห็นมา มิใช่เบิกความตามความคิดเห็นของตน โดยในเงื่อนไขข้อนี้ในคอมมอนลอว์ เรียกว่า กฎการรับฟังพยานความเห็น (Opinion Rule) ซึ่งวางหลักเกณฑ์ห้ามรับฟังความเห็นของบุคคลธรรมดา โดยทฤษฎีนี้ พยานบุคคลจะต้องทำหน้าที่เป็นสื่อหรือตัวกลางในการนำเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเข้าสู่สำนวนของศาล โดยผ่านกระบวนการสัมผัส (Perception) จดจำ (Memory) และถ่ายทอด (Expression) ดังนั้น ในการถ่ายทอดข้อมูลที่ตนประสบพบเห็นมา พยานบุคคลไม่พึงเจือปนความเห็นส่วนตัวของตนลงไปในคำเบิกความ เพราะหน้าที่ประเมินข้อมูลจากการเบิกความเป็นหน้าที่ของศาล

2.4.2.2 สิทธิของพยานบุคคล

แม้กฎหมายจะกำหนดให้พยานบุคคลมีหน้าที่ต้องไปศาลและเบิกความ ต้องตอบคำถามและต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนการเบิกความ แต่กฎหมายก็ให้สิทธิบางอย่างเช่นกันโดยมีอยู่ 3 ประการ คือ

1) สิทธิของพยานที่จะไม่เบิกความ พยานที่มาศาลแล้วมีสิทธิไม่ยอมเบิกความได้ คือ

(1) พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ แต่ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรานี้จะต้องเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาอยู่ในขณะที่มาศาลในวันสืบพยานนั้นเท่านั้น มิฉะนั้นศาลสามารถสั่งให้เบิกความได้ (มาตรา 115 ป.วิ.พ)

(2) พยานอาจจะไม่ตอบคำถามอันไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีก็ได้ เพราะกฎหมายห้ามถาม (ป.วิ.พ.118 ว.3) (1) แต่ก็เป็นการยากที่พยานจะรู้เองว่าคำถามใดเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี เว้นแต่ศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

(3) พยานมีสิทธิไม่ตอบคำถามใด ๆ ที่อาจทำให้พยาน หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอก ต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่หมิ่นประมาทพยาน เนื่องจากกฎหมายห้ามถามเช่นกัน เว้นแต่คำถามเช่นนั้นเป็นข้อสาระสำคัญในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท (ป.วิ.พ.118 ว.3) (2) ซึ่งศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดเช่นเดียวกัน

(4) พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้น ให้ศาลเตือนพยาน (ป.วิ.อ. 234) แต่หากพยานเต็มใจที่จะตอบก็เป็นสิทธิของพยานเอง

2) สิทธิได้ค่าพาหนะโดยมาตรา 256 กำหนดให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยาน ซึ่งมาศาลตามหมายเรียก ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

3) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและคุ้มครองจากรัฐ โดยจะต้องมีการสืบพยานด้วยวิธีที่เหมาะสมกับสภาพของพยาน ในกรณีการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี กฎหมายได้กำหนดวิธีการสืบพยานไว้เป็นพิเศษ โดยศาลจะต้องแยกเด็กออกไปนั่งอยู่เป็นส่วนสัดส่วนต่างหากจากห้องพิจารณาแล้วถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณา และการถามปากคำของพยานที่เป็นเด็กนั้น ศาลจะถามเองหรือถามผ่านนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาก็ได้ แต่ถ้าเป็นคู่ความถามจะต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และก่อนเบิกความของเด็ก ถ้ามีคำ

ร้องขอต่อศาล ศาลจะต้องเปิดวิดีโอที่บันทึกไว้ในชั้นสอบสวน (ถ้ามี) ก่อน แล้วจึงซักถาม ถามคำถามเดิมเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องเบิกความซ้ำ⁶⁶

นอกจากนี้ ถ้าเป็นพยานที่ศาลพิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว ศาลจะให้สืบพยานโดยไม่ให้เผชิญหน้ากับจำเลย ซึ่งอาจกระทำโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกา และจะสอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจได้ และในการสืบพยานของศาลให้บันทึกคำพยานด้วยวัตถุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียง ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึก เพื่อให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาด้วย

และในปัจจุบันนี้ ได้มีพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2549 ซึ่งกำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยานที่ถูกข่มขู่มิให้มาให้การ โดยให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตของพยานและครอบครัวตั้งแต่ก่อนและหลังจากให้การเป็นพยาน โดยมีมาตรการคุ้มครองโดยจัดหาที่อยู่ปลอดภัยจากการประทุษร้ายจากผู้กระทำผิด ทั้งนี้โดยมีเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองพยานโดยเฉพาะ และได้ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายจากการมาเป็นพยาน หรือค่าตอบแทนที่ต้องเสียหายเพราะมาเป็นพยาน

ส่วนการปฏิบัติต่อพยานที่เหมาะสมในชั้นพิจารณา ประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบเพื่อให้ถือปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดวิธีปฏิบัติในระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวทางในการปฏิบัติต่อพยาน พ.ศ.2548⁶⁷

2.4.2.3 หน้าที่ของพยานบุคคล

พยานบุคคลนั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1) ต้องไปตามหมายเรียกของเจ้าพนักงาน หรือศาล ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด โดยหลักแล้วบุคคลทุกคนที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลไทย ซึ่งรวมถึงต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักร มีหน้าที่ต้องไปที่พนักงานสอบสวน⁶⁸ พนักงานอัยการ และศาล⁶⁹ ในกรณีที่พยาน

⁶⁶ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, หน้า 49.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 103-104.

⁶⁸ มาตรา 168 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้ใดขัดขืนคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวน ซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ ต้องระวางโทษ

⁶⁹ มาตรา 170 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ผู้ใดขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษ

บุคคลขัดขึ้นไม่ไปที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล นอกจากจะเป็นความผิดทางอาญาแล้ว เจ้าพนักงานและศาลอาจใช้ อำนาจนำตัว แก่ผู้นั้นได้

อย่างไรก็ตามบุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมาตามหมายเรียก ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 106/1 ประมวลพิจารณาความแพ่ง ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(1) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(2) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใด ๆ

(3) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย บุคคลดังที่ได้กล่าวมานั้นไม่มีหน้าที่ต้องไปที่เจ้าพนักงานและศาล

2) ต้องให้ถ้อยคำตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลถาม และต้องให้ตามความจริงพยานบุคคลทุกคนมีหน้าที่ต้องให้ถ้อยคำ และพยานบุคคลทุกคนโดยหลักมีหน้าที่ต้องให้การตามความสัตย์จริง⁷⁰ แต่พระภิกษุ สามเณรในพระพุทธศาสนาแม้มาเป็นพยาน แต่ก็อาจจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้

มีหลักการให้การเป็นปฏิบัติของตนเอง เป็นหลักที่มุ่งให้ความเป็นธรรมแก่พยานบุคคลซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ต้องให้ถ้อยคำต่อศาลหรือต่อเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม และกรณีตกเป็นหน้าที่ของศาลและเจ้าพนักงานที่จะต้องประกันสิทธิของพยานบุคคลกล่าวคือ ต้องเตือนพยานบุคคลนั้นก่อน

3) ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำพยานบุคคลมีหน้าที่ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ มาตรา 112 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งกำหนดให้ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณี แห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน บุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องสาบานหรือปฏิญาณตน ได้แก่

(1) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(2) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกลึกซึ้งและชอบ

(3) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา

---

⁷⁰ มาตรา 177 แห่งผู้ใดเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล ถ้าความเท็จนั้นเป็นข้อสำคัญในคดี ต้องระวางโทษ

(4) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ

2.4.3 ความสำคัญของพยานบุคคลในคดีอาญา

ในการค้นหาความจริงนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยพยานหลักฐานในการพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในคดี และนำไปสู่การชี้ขาดตัดสินต่อไป ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการลงโทษและผู้บริสุทธิ์ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย พยานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิด เนื่องจากในคดีอาญานั้นจำต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เป็นที่น่าเชื่อถือว่ามีกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด มาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of Proof) ต้องพิสูจน์จนถึงขั้นปราศจากสงสัย พยานหลักฐานมีน้ำหนักมั่นคง หากมีลักษณะกำกวมหรือมีความสงสัยตามสมควรกฎหมายก็บัญญัติให้ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย โอกาสที่จำเลยจะหลุดรอดจากการลงโทษก็มีมาก โดยเฉพาะความผิดอาญาซึ่งมักเป็นการกระทำโดยปกปิด มีการวางแผนล่วงหน้า มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการกระทำความผิดให้สะดวกขึ้น และกลบเกลื่อนร่องรอยพยานหลักฐานได้ด้วย หรือในกรณีที่เป็นการกระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรมหรือเป็นการกระทำความผิดของมืออาชีพ ก็ต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุด มีน้ำหนักดีที่สุดในที่สุดจึงจะสามารถพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำในลักษณะดังกล่าวได้

ความสำคัญของพยานบุคคล พยานบุคคลจำเป็นแก่คดีทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญา พยานบุคคลเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ แม้จะมีพยานเอกสารและพยานวัตถุเพียงพอแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงแล้ว ก็อาจต้องมีพยานบุคคลเบิกความประกอบ หรืออย่างน้อยมีพยานบุคคลเบิกความนำพยานเอกสารหรือพยานวัตถุเข้ามาในสำนวน สำหรับพยานเอกสารอาจต้องมีพยานบุคคลมาเบิกความรับรองความแท้จริงของเอกสารด้วย⁷¹

2.4.4 การเบิกความของพยาน

เมื่อพยานได้สาบานตนแล้วก็จะมีหน้าที่จะต้องเบิกความต่อศาล ซึ่งหมายถึง การเล่าเรื่องและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ตนได้ประสบมาให้ศาลรับทราบโดยการตอบคำถามของทนายความและศาล ซึ่งการตอบคำถามนั้นอาจจะถามทีละคำถาม ทีละขั้นตอน หรืออาจจะปล่อยให้พยานเล่าเรื่องไป

⁷¹ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, ความสำคัญของพยานและความจำเป็นในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา, ค้นวันที่ 28 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.stou.ac.th/schools/slw/upload/41717-unit-10.pdf>

ทั้งหมดเลยที่เดียวก็ได้ โดยหลักของการเบิกความในศาลนั้นจะต้องเบิกความด้วยวาจาและจะเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลังไม่ได้⁷²

พยานเบิกความด้วยวาจา พยานทุกคนจะต้องเบิกความด้วยวาจา หมายความว่า พยานจะต้องเบิกความจากความทรงจำของตน พยานจำอะไรได้ก็เบิกความไปตามนั้น บางอย่าง เช่น ตัวเลขจำนวนมาก ๆ พยานอาจจะจำไม่ได้ เช่นนี้พยานก็ควรจะเบิกความไปตามนั้น เช่น พยานอาจจะเบิกความว่ารายได้ของบริษัทโจทก์ในปี พ.ศ.2535 ตกประมาณ 34 ล้านบาทเศษ เป็นต้น กฎหมายไม่อนุญาตให้พยานอ่านข้อความที่เขียนเตรียมมาในเอกสารหรือวัตถุอื่นใด แต่มีข้อยกเว้นที่พยานไม่ต้องเบิกความด้วยวาจา 3 กรณี คือ

1. พยานตอบคำถามด้วยวาจาไม่ได้ เช่น กรณีที่อ้างคนไข้หรือคนหูหนวกเป็นพยาน อาจใช้วิธีการตอบด้วยการเขียนหนังสือหรือแสดงกิริยาท่าทางแทน เป็นต้น

2. กรณีที่ศาลอนุญาตให้กระทำได้ บางกรณีเรื่องราวเกิดขึ้นมานาน พยานจำอะไรไม่ได้เลย หรือพยานมีวุฒิภาวะไม่เพียงพอที่จะจำอะไรได้ หรือมีบางกรณีที่พยานได้เห็นเอกสารแล้วจะจำเรื่องราวอะไรต่าง ๆ ได้ หรือกรณีที่พยานอ่านข้อความจากเอกสารที่อ้างส่งเป็นพยานและไม่มี การคัดค้านเอกสารนั้น หรือกรณีอื่น ๆ ที่ศาลเห็นว่าควรให้พยานอ่านข้อความที่เขียนมา ศาลก็อนุญาตได้ ในกฎหมายคอมมอนลอว์ก็มีการอนุญาตเช่นนี้เรียกว่า Writing to Refresh Memory อย่างไรก็ตาม การอนุญาตของศาลเช่นนี้ ต้องไม่ทำให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบ

3. กรณีพยานผู้เชี่ยวชาญ พยานผู้เชี่ยวชาญเป็นพยานที่แสดงความคิดเห็นตามความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ไม่ได้เบิกความจากความจำในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ดังนั้น การที่พยานผู้เชี่ยวชาญจะเบิกความโดยการอ่านข้อความที่เตรียมบันทึกมาย่อมไม่ทำให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเสียเปรียบแต่อย่างใด เพราะโดยปกติการแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญควรที่จะได้ทำเป็นหนังสือ เพื่อให้คู่ความทุกฝ่ายตรวจก่อนซึ่งเป็นธรรมกว่าการที่ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความด้วยวาจาเฉย ๆ⁷³

ห้ามเบิกความต่อหน้าพยานที่จะเบิกความภายหลัง พยานจะเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลังไม่ได้ จะต้องสั่งให้พยานอื่นที่อยู่ในห้องพิจารณาออกไปเสียก่อน การที่พยานจะต้องเบิกความลับหลังพยานอื่นนี้ หากมีการฝ่าฝืนก็เป็นเพียงกระบวนการพิจารณาที่ผิดระเบียบเท่านั้น ไม่ได้มีผลถึงกับห้ามรับฟังพยานหลักฐานเสียเลย เพราะถ้าศาลเห็นว่าคำเบิกความเช่นนั้นเป็นที่เชื่อฟังได้ หรือไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยได้ฟังคำเบิกความของพยานคนก่อน หรือไม่สามารถทำให้คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลเปลี่ยนไปได้ ศาลจะไม่ฟังว่าคำเบิกความเช่นนั้นเป็นผิดระเบียบก็ได้

⁷² พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 290.

⁷³ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 291-293.

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือสิทธิของคู่ความในการอยู่ในห้องพิจารณาคดี ดังนั้น จึงเกิดกรณีที่คู่ความเป็นพยานด้วย ในทางปฏิบัติคู่ความที่เป็นพยานจะเบิกความเสียก่อน ตามกฎหมายไม่มีข้อยกเว้นคู่ความที่เป็นพยานก็อาจถูกสั่งให้ออกไปนอกห้องพิจารณาได้ ให้เหลือไว้เฉพาะจำเลยในคดีอาญาซึ่งได้รับการคุ้มครอง เพราะสิทธิของจำเลยคดีอาญาที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลยนั้นเป็นสิทธิสำคัญ และได้รับการรับรองโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ศาลจะไม่สั่งให้จำเลยออกไปนอกห้องพิจารณา⁷⁴ ถึงแม้จำเลยนั้นจะต้องเบิกความเป็นพยานก็ตาม ในต่างประเทศ เช่น Federal Rules of Evidence ของสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติห้ามพยานเบิกความต่อหน้าพยานอื่นที่จะเบิกความภายหลังตน จำเลยในคดีอาญานั้นมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน (Right to Confront Witness) ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การละเมิดสิทธิข้อนี้จะทำให้การพิจารณาคดีนั้นเป็นไปโดยมิชอบ⁷⁵

ในคดีอาญาพยานต้องเบิกความต่อหน้าจำเลย ตามที่มาตรา 172 ได้บัญญัติให้การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่มีข้อยกเว้นบางประการตามมาตรา 172 ทวิ คือ

- (1) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน
- (2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้
- (3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

---

⁷⁴ มาตรา 236 ในระหว่างพิจารณา ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่จะเป็น พยานซึ่งมิใช่จำเลย ออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามา เบิกความ อนึ่ง เมื่อพยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในห้องพิจารณา ก่อนก็ได้

⁷⁵ พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 294-295.

จากบทบัญญัติดังกล่าว พยานบุคคลจึงต้องเบิกความต่อหน้าจำเลย เว้นแต่กรณีที่เข้าข้อยกเว้น บางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกามีการบัญญัติสิทธิในไว้ในรัฐธรรมนูญ เรียกว่า สิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน (Right to Confront Witness) สำหรับกฎหมายไทย หากมีการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ ศาลย่อมไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น อย่างไรก็ตาม การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่ได้มีการสืบพยานตามวิธีการในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี ซึ่งจัดให้พยานอยู่ในสถานที่อีกแห่งหนึ่ง แล้วมีการถ่ายทอดเสียงและภาพมายังห้องพิจารณา หรือการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ตามมาตรา 230/1 กฎหมายให้ถือว่าเป็นการสืบพยานต่อหน้าจำเลยหรือในห้องพิจารณา จึงถือว่าเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายดังกล่าว⁷⁶

2.4.5 การซักถามพยาน

การซักถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นโดยศาล เมื่อพยานได้สาบานตนและพร้อมที่จะเบิกความแล้ว ศาลจะเป็นผู้ถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นเริ่มตั้งแต่ชื่อและนามสกุลของพยาน เพื่อที่ศาลจะได้ตรวจสอบว่าตรงกับบัญชีระบุพยานหรือไม่ จากนั้นศาลจะถามข้อเท็จจริงอื่น ๆ เช่น อายุ ที่อยู่ ความเกี่ยวพันคู่ความ เช่นเป็นญาติกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือไม่ เมื่อศาลได้ถามความเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว ตามประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 116⁷⁷ ให้อำนาจศาลที่จะดำเนินการได้ 2 วิธี คือ วิธีแรกศาลจะเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ โดยพยานอาจเล่าเรื่องทั้งหมดไปตามลำพัง หรือจะตอบคำถามของศาลด้วยข้อเท็จจริงเป็นตอน ๆ ไปก็ได้ เมื่อศาลทราบจบแล้วจึงจะให้คู่ความถาม ส่วนวิธีที่ 2 ศาลจะให้คู่ความซักถามและคู่ความฝ่ายตรงข้ามถามค้านพยานไปที่เดียว โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานจะถามพยานของตนก่อน แล้วคู่ความฝ่ายตรงข้ามจะถามค้านแล้วจบลงด้วยการที่คู่ความฝ่ายแรกถามถึง ในทางปฏิบัติ นั้น ศาลจะใช้วิธีการที่ 2 กล่าวคือ ศาลจะให้คู่ความซักถามและถามค้านตลอดจนถามถึงให้เสร็จเสียก่อน แล้วศาลจึงจะถามหากมีข้อเท็จจริงที่ศาลอยากรู้เพิ่มเติม

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 297-298.

⁷⁷ มาตรา 116 ในเบื้องต้นให้พยานตอบคำถามเรื่อง นาม อายุ ตำแหน่ง หรืออาชีพภูมิฐานะและความเกี่ยวพันกับคู่ความ แล้วศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้

(1) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง กล่าวคือ แจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ โดยวิธีเล่าเรื่องตามลำพังหรือโดยวิธีตอบคำถามของศาล หรือ

(2) ให้คู่ความซักถาม และถามค้านพยานไปที่เดียว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไปนี้

การที่มีหลักปฏิบัติในศาลโดยให้คู่ความถามพยานก่อนนี้ไม่มีเหตุผลที่ปรากฏเด่นชัดแต่เป็นวิธีปฏิบัติที่สืบทอดเป็นธรรมเนียมกันมา อาจจะเนื่องมาจากได้รับอิทธิพลของระบบกล่าวหา หรืออาจจะเป็นเพราะว่าวิธีปฏิบัติดังกล่าวอาจทำให้การพิจารณาเป็นไปโดยเร็ว เพราะถ้าหากปล่อยให้พยานเล่าเรื่องเองอาจทำให้การพิจารณาล่าช้าได้ เนื่องจากพยานไม่ทราบว่าเรื่องใดบ้างที่เป็นประเด็นข้อพิพาทกัน ถึงแม้ศาลจะได้อธิบายให้พยานฟังประเด็นในคดีว่าอย่างไรก็ตาม ส่วนคู่ความนั้นทราบว่าข้อเท็จจริงใดบ้างที่จะต้องนำสู่การรับรู้ของศาลและเพื่อพิสูจน์ให้เป็นไปตามข้ออ้างข้อเถียงของตน⁷⁸

2.4.5.1 การซักถามพยานฝ่ายของตน (Direct Examination)

เมื่อพยานได้ตอบคำถามเบื้องต้นของศาลแล้ว ศาลจะเปิดโอกาสให้ทนายความฝ่ายที่นำพยานมาสืบนั้นเป็นผู้ถามพยานฝ่ายของตนก่อน ในการถามพยานนั้น ถ้าคู่ความแต่งตั้งทนายไว้หลายคน ให้ทนายความคนเดียวเป็นผู้ถาม เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรเป็นอย่างอื่น ในการซักถามพยานฝ่ายของตนนี้ จะใช้วิธีการให้พยานเล่าเรื่องไปทั้งหมดทีเดียวก็ได้ เช่น ถามพยานว่า “พยานรู้เรื่องและได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์นี้อย่างไรก็ขอให้เล่าออกมา” แต่วิธีปฏิบัติที่ใช้ในศาลทุกวันนี้ ทนายความหรืออัยการจะใช้วิธีถามข้อเท็จจริงเป็นตอน ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมให้คำเบิกความของพยานมีความสมบูรณ์ที่สุด

หลักการซักถามพยานฝ่ายของตนนี้ควรจะเป็นการซักถามตามลำดับของเหตุการณ์มิให้เป็นการกระโดดข้ามไปข้ามมา สิ่งที่เหมาะสมจะถามเป็นข้อแรก คือ การที่พยานเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเบิกความนั้นอย่างไร เช่น เป็นผู้รู้เหตุการณ์หรือเป็นผู้อยู่ในเหตุการณ์ เป็นผู้จับกุมจำเลย เป็นพนักงานสอบสวน เป็นต้น ถ้าเป็นการซักถามพยานผู้เชี่ยวชาญก็ต้องสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเชี่ยวชาญของพยานเสียก่อน ว่าพยานมีความรู้เรื่องอะไร มีประสบการณ์หรือได้ศึกษาจนได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรหรือไม่ เป็นต้น ถ้าพยานนั้นเป็นประจักษ์พยาน ต้องถามเกี่ยวกับวันเวลาเกิดเหตุและสถานที่เกิดเหตุ และถ้าพยานรู้จำจำเลยหรือคู่ความในคดีก็ต้องถามให้พยานชี้ตัวจำเลยหรือคู่ความในศาลด้วย⁷⁹

2.4.5.2 การถามค้าน (Cross-Examination)

เมื่อพยานเบิกความตอบคำถามคู่ความฝ่ายของตนเสร็จแล้วก็จะเป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายตรงข้ามที่จะถามค้านพยานปากนั้น วัตถุประสงค์ของการถามค้านก็เพื่อทำลายน้ำหนักคำพยานปากนั้น ในระบบการพิจารณาแบบกล่าวหาเท่านั้น ถือว่าการถามค้านเป็นกลไกสำคัญในการทำให้ความจริงปรากฏต่อศาล โดยปกติแล้วการถามค้านพยานนั้นมิวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการชั่ง

⁷⁸ พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 301.

⁷⁹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 302-303.

น้ำหนักพยานของศาล คำเบิกความของพยานที่มีได้มีการถามค้าน ถึงแม้จะไม่ทำให้ศาลไม่รับฟังคำพยานนั้น แต่ก็จะมีผลต่อการชั่งน้ำหนักคำพยาน

คำเบิกความของพยานบุคคลจะมีคุณค่าเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

การรับรู้ (Perception) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยประสาททั้งห้าของพยานว่าเป็นไปโดยสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด โอกาสที่พยานได้เห็นเหตุการณ์มีมากน้อยเพียงใด มีเวลาพอไหม มีแสงสว่างพอไหม สายตาของพยานดีไหม หูที่ฟังได้ยินนั้นมีเสียงรบกวนหรือไม่ ตาที่มองเห็นและจำได้นั้นใกล้เคียงแค่ไหน โอกาสที่ได้เห็นนั้นมีจริงหรือไม่ มีสิ่งปลูกสร้างบังสายตาหรือไม่ มีต้นไม้บังอยู่หรือไม่ เป็นต้น

ความจำ (Memory) หมายถึง ความสามารถในการจดจำเรื่องที่รับรู้ ปกติเมื่อนานวันไปคนเรามักลืมเรื่องราวที่เป็นรายละเอียดได้ การถามค้านในประเด็นนี้ก็เป็นจุดสำคัญ

การถ่ายทอด (Narration) หมายถึง ความสามารถในการเล่าเรื่องที่เกิดจากความทรงจำของตนให้แก่ผู้อื่นฟัง การทำลายน้ำหนักคำพยานด้วยการแสดงให้เห็นว่าคำพยานนั้นไม่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นการเบิกความที่ขัดต่อหลักธรรมชาติหรือไม่ เป็นขั้นเป็นตอนหรือไม่ มีผลต่อการใช้ดุลพินิจของศาลมาเช่นกัน

อคติ (Bias) การทำลายน้ำหนักคำพยานด้วยการแสดงให้เห็นว่าพยานเบิกความด้วยอคติ เช่น รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งมีความสำคัญมาก และมักใช้กันอยู่โดยทั่ว ๆ ไป

การถามค้านนั้น นอกจากจะเป็นสิทธิของคู่ความในการทำลายน้ำหนักคำพยานฝ่ายตรงกันข้ามแล้ว ยังถือว่าเป็นหน้าที่อีกด้วย ในกรณีที่ต้อนำพยานฝ่ายของตนมาสืบภายหลังเพื่อหักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำของพยานฝ่ายที่นำสืบมาก่อน คู่ความที่ประสงค์จะทำเช่นนั้นจะต้องถามค้านพยานปากนั้นเสียก่อนในเวลาที่ยานนั้นเบิกความ ซึ่งเรียกกันว่า การพิสูจน์ต่อพยาน การถามค้านไม่ตกอยู่ในข้อห้ามของการใช้คำถามนำและหลักในวิชาการว่าความว่าการถามค้านนั้นควรใช้คำถามนำเสมอ ส่วนคำถามประเภทที่ไม่ควรใช้ในการถามค้าน คือ คำถามที่ขึ้นต้นว่า ทำไม เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้พยานอธิบาย⁸⁰

ในคดีอาญา กรณีน้ำหนักของคำพยานบุคคลที่ไม่ได้มีการถามค้านนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุน⁸¹

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 306-308.

⁸¹ มาตรา 227/1 ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานขัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดย

2.4.5.3 การถามติง (Re-Direct Examination)

การถามติงเป็นการเปิดโอกาสที่จะให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานถามคำถามซึ่งเป็นการอุดช่องโหว่อันเนื่องมาจากการถามค้าน ดังที่กล่าวไว้ในขั้นต้นว่า เทคนิคหรือกลยุทธ์ในการถามค้านนั้นก็เพื่อทำลายน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยาน เช่น พยายามแสดงให้เห็นว่าพยานให้เบิกความไม่ตรงกับร่องกับรอย เบิกความขัดหลักธรรมชาติ เบิกความเพราะมีอคติ กลยุทธ์ในการถามค้านจึงมักใช้คำถามนำเสมอ โดยไม่เปิดโอกาสให้พยานได้อธิบาย ดังนั้น การถามติงจึงเป็นการเปิดโอกาสให้พยานได้อธิบายเหตุผลที่ตนตอบไปเช่นนั้น ในการที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานจะถามติง ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายนั้นใช้คำถามอื่นใดนอกจากคำถามที่เกี่ยวข้องกับคำถามตอบคำถามค้าน ดังนั้น การถามติงจึงจำกัดอยู่แต่เฉพาะเรื่องที่ได้มีการถามค้านไว้เท่านั้น แต่ทั้งนี้ในกรณีจำเป็น คู่ความอาจขออนุญาตศาลถามเพิ่มเติมได้ ซึ่งคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งย่อมถามค้านได้อีกในข้อที่เกี่ยวกับคำถามนั้น⁸²

การพิสูจน์ต่อพยานด้วยการถามค้าน วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการถามค้านก็เพื่อที่จะหักล้างคำเบิกความของพยาน โดยการพิสูจน์ว่าพยานนั้นเบิกความไม่น่าเชื่อถือ ไม่เป็นความจริง เบิกความโดยมีอคติ หรือรับจ้างรับสินบนมา หรือเบิกความไม่ตรงกับร่องกับรอยแตกต่างจากที่เคยเบิกความหรือให้การไว้ในครั้งก่อน ๆ ซึ่งนั้นย่อมหมายความว่าคู่ความฝ่ายตรงกันข้ามนั้นมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าพยานนั้นไม่น่าเชื่อถือ เช่น พยานโจทก์เบิกความว่าไม่ได้เป็นญาติเกี่ยวข้องกับโจทก์ แต่จำเลยมีพยานหลักฐานว่า พยานเป็นลูกสะใภ้โจทก์ เช่นนี้การที่จะนำเสนอพยานหลักฐานเช่นนั้นได้ จำเลยจะต้องถามค้านพยานโจทก์เรื่องนี้ไว้ก่อน จำเลยจะนำเสนอพยานหลักฐานแต่ลอย ๆ ภายหลังไม่ได้ เพราะถือว่าจำเลยเอาเปรียบพยานโจทก์ ไม่ให้โอกาสพยานโจทก์ที่จะอธิบาย

2.5 การประชุมทางจอภาพ

ในส่วนของการประชุมทางจอภาพผู้ศึกษาเห็นว่าควรทำการศึกษาความเป็นมาของการประชุมทางไกล ความหมายของการประชุมทางไกล ความสำคัญของการประชุมทางไกล อุปกรณ์ที่ใช้ในระบบการประชุมทางไกล ประโยชน์และข้อจำกัดของการประชุมทางไกล และที่สำคัญ คือ

ลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้ และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

⁸² พรเพชร วิชิตชลชัย, *เรื่องเดิม*, หน้า 312.

ประเภทของการประชุมทางไกล เพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประชุมทางจอภาพมากยิ่งขึ้น แล้วต่อมาก็จะศึกษาการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการบวนการยุติธรรมว่ามีการนำมาใช้อย่างไรบ้าง

2.5.1 ความเป็นมาของการประชุมทางไกล

การประชุมทางไกลนั้นเริ่มมีมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.1920 เมื่อห้องทดลองเบลล์ (Bell Laboratories) สาธิตการใช้โทรศัพท์ในรูปแบบของอุปกรณ์การสื่อสารสองทางนอกเหนือไปจากการใช้โทรศัพท์ที่ใช้กันอยู่ แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจจากผู้ใช้นักเท่าใดนัก ในปี ค.ศ.1964 ห้องทดลองเบลล์ได้เปิดตัวโทรศัพท์ภาพ (Picture Telephone) ที่มีคุณสมบัติดีพอที่จะมาแทนที่โทรศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้ แต่ความเห็นของผู้บริโภคส่วนใหญ่กลับไม่ต้องการใช้เนื่องจากไม่ชอบการที่จะต้องเห็นหน้าของคนที่ไม่เคยรู้จักด้วยมาพูดคุยกัน ความพยายามที่จะพัฒนาโทรศัพท์ภาพจึงต้องล้มเลิกไป ดังนั้น ผู้พัฒนาระบบดังกล่าวจึงหันมายึดเอาการใช้งานเพื่อธุรกิจเป็นเป้าหมายหลัก โดยเน้นที่ระบบการประชุมทางวิดีโอ (Video Conference) โดยตั้งเป้าหมายไว้เพื่อการประชุมของฝ่ายบริหาร การฝึกอบรมในองค์กร การแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นต้น ผู้ใช้งานระบบในสมัยแรก ๆ ต้องเสียเงินเช่าอุปกรณ์ เช่าช่องสัญญาณดาวเทียมหรืออุปกรณ์รับส่งสัญญาณไมโครเวฟ และจ้างบริษัทมาดำเนินการจัดประชุม ทำให้ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในช่วงแรก ๆ จึงมีผู้ใช้งานน้อยมาก

ปัจจุบันการประชุมทางไกลมีการใช้แพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากมีการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาให้อุปกรณ์ต่าง ๆ มีขนาดเล็กลงและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ราคาของอุปกรณ์ต่าง ๆ ลดลง อุปกรณ์สามารถใช้ร่วมกันได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้การประชุมทางไกลทำได้สะดวก ง่าย รวดเร็วและมีค่าใช้จ่ายถูกลง

2.5.2 ความหมายของการประชุมทางไกล

การประชุมทางไกล⁸³ คือ การที่ผู้ประชุมหรือกลุ่มผู้ประชุมมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไปที่อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ กัน ดำเนินการประชุมร่วมกันโดยผ่านระบบการสื่อสารโทรคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยจะต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานของการประชุม ดังนี้ คือ การสื่อสารสองทางด้วยภาพ เสียง หรือทั้งภาพและเสียง การใช้ช่องทางการสื่อสารโทรคมนาคมในการประชุม การเชื่อมโยงสถานที่ประชุมตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เข้าด้วยกันโดยระบบโทรคมนาคม และการสื่อสารแบบสองทางที่ทำให้ผู้ร่วมประชุมสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้

---

⁸³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน่วยที่ 10 การประชุมทางไกล, ค้นวันที่ 8 มกราคม 2558 จาก <http://www.stou.ac.th/Schools/Sst/main/eLearning/Oa/html/charpter10.html>

2.5.3 ความสำคัญของการประชุมทางไกล

ในอดีตการประชุมภายในประเทศ หรือระหว่างประเทศต้องใช้เวลาและการเตรียมการมาก ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูง เพื่อให้การประชุมสามารถดำเนินการได้โดยมีความสะดวก รวดเร็วขึ้นและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยลงจึงได้มีการพัฒนาการจัดการประชุมทางไกลขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าประชุมสามารถประชุมได้จากสถานที่ที่ตนเองอยู่โดยไม่ต้องเดินทางมาประชุม ร่วมกัน

2.5.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในระบบการประชุมทางไกล

2.5.4.1 อุปกรณ์นำเข้าข้อมูล

อุปกรณ์นำเข้าข้อมูลเป็นอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ในการประชุม ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือข้อมูลที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์ จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยผ่านทางระบบโทรคมนาคม อุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่ โทรศัพท์ กล้องโทรทัศน์ ไมโครโฟน คอมพิวเตอร์ โทรสาร เครื่องกราดภาพ⁸⁴

2.5.4.2 อุปกรณ์เชื่อมต่อกับระบบโทรคมนาคม

ในการประชุมทางไกล ระบบที่เชื่อมโยงการประชุมจากสถานที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ ระบบเครือข่ายโทรคมนาคม เช่น เครือข่ายโทรศัพท์ เครือข่ายบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัลหรือไอเอสดีเอ็น (Integrated Services Digital Network: ISDN) เครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในองค์กรหรือแลน (Local Area Network: LAN) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายไมโครเวฟ เป็นต้น ในการส่งข้อมูลที่เป็นสัญญาณภาพ สัญญาณเสียง หรือข้อมูลในรูปแบบอื่นของการประชุมผ่านเข้าไปในระบบโทรคมนาคมนั้นจะต้องมีอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อแปลงสัญญาณดังกล่าวให้เป็นสัญญาณที่เหมาะสมกับระบบโทรคมนาคมที่ใช้ และเมื่อผ่านระบบโทรคมนาคมไปจนถึงผู้รับแล้วก็จะมีอุปกรณ์ที่จะใช้เพื่อแปลงสัญญาณเหล่านั้นให้กลับมาเป็นสัญญาณภาพและเสียงที่สามารถรับชมและรับฟังได้อีกครั้งหนึ่ง

2.5.4.3 อุปกรณ์แสดงผลข้อมูล

อุปกรณ์แสดงผลข้อมูล เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลที่ถูกส่งผ่านมาจากระบบสื่อสารโทรคมนาคมให้เป็นข้อมูลที่ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถรับรู้ได้ อุปกรณ์เหล่านี้ ได้แก่ ลำโพง จอภาพ เครื่องฉายภาพวิดีโอ (Video Projector) อุปกรณ์แสดงผลที่เป็นเอกสาร (Hard Copy) และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการประชุมทางไกล คือ ห้องประชุม ซึ่งจะต้องมีการติดตั้งวัสดุซับเสียงเพื่อป้องกันเสียงก้องหรือเสียงสะท้อน

---

⁸⁴ เครื่องกราดภาพเป็นอุปกรณ์นำเข้าข้อมูลภาพกราฟิก ที่เปลี่ยนข้อมูลที่เป็นตัวอักษรและภาพกราฟิกให้เป็นข้อมูลดิจิทัลโดยใช้สัญญาณแสง

2.5.5 ประโยชน์และข้อจำกัดของการประชุมทางไกล

การประชุมทางไกลมีประโยชน์ ดังนี้

1. การประหยัดเวลา เพราะไม่จำเป็นจะต้องเสียเวลาส่วนใหญ่ไปกับการเดินทางยิ่งถ้าเป็นการประชุมระหว่างประเทศก็เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. การประหยัดงบประมาณ เนื่องจากจะต้องมีการเตรียมการและมีค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมมากมาย หากสามารถจัดการประชุมทางไกลได้ก็จะเป็นการประหยัดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก
3. ความสะดวกในการดำเนินการ การจัดการประชุมทางไกลสามารถจัดได้ในเกือบทุกสถานที่ที่มีเครือข่ายโทรคมนาคมไปถึง สามารถจัดได้ง่ายและบ่อยเท่าที่ต้องการ
4. การใช้งานได้หลากหลาย การประชุมทางไกลใช้ในการสัมมนา ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลฝึกอบรม โดยไม่จำกัดว่าการประชุมทางไกลจะต้องใช้เฉพาะกับการประชุมเพื่องานธุรกิจเพียงอย่างเดียว
5. ความปลอดภัยของข้อมูล ข้อมูลที่ส่งผ่านระบบโทรคมนาคมในการประชุมทางไกลสามารถจะเข้ารหัสเพื่อป้องกันการลักลอบขโมยข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้
6. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การประชุมทางไกลจะช่วยให้หน่วยงานย่อย ๆ ที่เป็นสาขามีความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ไม่ได้แยกออกไปต่างหากอย่างโดดเดี่ยว

ข้อจำกัดของการประชุมทางไกล มีดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานของระบบสื่อสารโทรคมนาคม หากสถานที่ที่จะจัดให้มีการประชุมทางไกลไม่มีโครงสร้างพื้นฐานของระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่สามารถจะรองรับการจัดการประชุมทางไกลได้แล้ว ก็ไม่สามารถที่จะจัดให้มีการประชุมทางไกลได้
2. ขนาดของข้อมูล หากข้อมูลในการประชุมมีขนาดใหญ่กว่าที่ระบบการสื่อสารจะรองรับได้ ก็จะไม่สามารถส่งไปได้ หรือถ้าส่งได้ก็ต้องใช้เวลามากกว่าปกติ
3. โครงสร้างของระบบสื่อสารโทรคมนาคม ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรองรับการสื่อสารของข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ ๆ
4. ระยะทาง ระยะทางในการประชุมห่างกันมากหรือจะต้องมีการใช้ดาวเทียมเพื่อเชื่อมโยงสัญญาณ ก็จะทำให้เกิดการหน่วงเวลาของสัญญาณ (Delay) ได้
5. การประชุมแบบหลายแห่งพร้อม ๆ กัน ในมีการประชุมทางไกล มีรูปแบบในการจัดการประชุมอยู่ 2 รูปแบบ คือ
  - 1) การประชุมระหว่างจุดต่อจุด (Point-to-Point) เป็นการประชุมระหว่างสถานที่สองแห่ง คือ เป็นการจักระหว่างจุดต่อจุด

2) การประชุมระหว่างจุดต่อหลายจุด (Point-to-Multipoint) มีลักษณะคล้ายกับการประชุมระหว่างจุดต่อจุด ต่างกันตรงที่ว่ามีสถานที่ในการจัดประชุมมากกว่าสองแห่งขึ้นไป โดยผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละจุดสามารถจะสนทนาโต้ตอบกันได้พร้อม ๆ กันในทุกจุดตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่าการประชุมทางไกลที่จัดขึ้นเพียงสองจุดจะไม่มีปัญหาในการประชุม แต่หากเป็นการประชุมพร้อมกันหลาย ๆ จุด ที่มีทั้งภาพและเสียง โดยผู้เข้าร่วมประชุมสามารถติดต่อสื่อสารกันได้พร้อม ๆ กันทุกจุดทำได้ยาก และเสียค่าใช้จ่ายสูง

6. ความแตกต่างของเวลา เวลาของประเทศต่าง ๆ ในโลกแตกต่างกันไป เช่น ในขณะที่กรุงเทพฯ เป็นเวลาเที่ยงวันแต่ที่นิวยอร์กจะเป็นเวลาเที่ยงคืน ความแตกต่างของเวลาจึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดประชุมได้

7. กฎระเบียบและความซับซ้อนของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมในประเทศไทยนั้นมีทั้งระบบที่เป็นของรัฐบาลและที่เป็นของเอกชนก็ยังคงอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐบาล ดังนั้นในการขอใช้บริการจึงมีกฎระเบียบอยู่มาก ทำให้ไม่สะดวกในการขอใช้บริการ

2.5.6 ประเภทของการประชุมทางไกล

การประชุมทางไกลแบ่งออกตามเทคโนโลยีที่ใช้ได้เป็น 3 ประเภท คือ การประชุมทางไกลด้วยเสียง การประชุมทางไกลด้วยวีดิทัศน์ และการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์

2.5.6.1 การประชุมทางไกลด้วยเสียง

การประชุมทางไกลด้วยเสียง (Audio Teleconference) เป็นการประชุมทางไกลที่ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสนทนาพูดคุยกันได้ โดยจะได้ยินแต่เสียงไม่สามารถที่จะเห็นภาพของผู้เข้าร่วมประชุมอีกฝ่ายหนึ่งได้ บางครั้งจำเป็นที่จะใช้ภาพประกอบการประชุม การประชุมในลักษณะนี้เรียกว่า การประชุมทางไกลด้วยเสียงประกอบภาพ (Audiographics Teleconference) อุปกรณ์ที่ใช้ในการประชุมทางไกลด้วยเสียง

1. โทรศัพท์ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้แปลงเสียงของผู้พูดให้เป็นสัญญาณไฟฟ้า
2. ไมโครโฟนเพื่อการประชุม ไมโครโฟนประเภทนี้จะมีส่วนรับเสียงติดไว้รอบตัวเพื่อรับเสียงที่มาจากทิศทางต่าง ๆ รอบห้องได้
3. จอภาพ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับภาพนิ่ง หรือภาพที่เป็นสไลด์แกนทีวี
4. กล้องกราฟิก (Graphic Camera) เป็นกล้องโทรทัศน์ขนาดเล็กที่ติดไว้บนแท่นเพื่อใช้ในการถ่ายทอดภาพนิ่ง แผนภูมิ หรือแผนผังต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการประชุม

5. โทรสาร⁸⁵ คือ เครื่องมือในการสื่อสารที่จะช่วยให้คุณสามารถรับและส่งเอกสารและกราฟฟิค ผ่านสายโทรศัพท์ เครื่องโทรสารของบราเดอร์ทุกรุ่นสามารถส่งเอกสารได้รวดเร็วและคมชัดพร้อมกับความมอเนกประสงค์ในการใช้งาน เช่น สามารถถ่ายสำเนาและ ความสามารถในการพิมพ์เอกสาร (ด้วยการติดตั้งซอฟต์แวร์สำหรับเครื่องพิมพ์)

6. เอ็มซียู ในกรณีที่มีการประชุมทางไกลด้วยเสียงเป็นการประชุมพร้อม ๆ กันมากกว่าสองแห่งขึ้นไป จำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีเพื่อเชื่อมโยงสัญญาณ (Bridge) จากจุดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เข้าประชุมในทุกจุดสามารถพูดและรับฟังได้พร้อม ๆ กัน ยุทธวิธีนี้ เรียกว่า เอ็มซียู (Multipoint Control Unit, MCU)

การประชุมทางไกลด้วยเสียงใช้งานง่าย หากมีการติดตั้งระบบไว้เรียบร้อยแล้วผู้ใช้ก็เพียงแต่หมุนโทรศัพท์ติดต่อไปยังผู้ที่มีจุดหมายไว้ในการประชุม เมื่อติดต่อกันได้แล้วก็สามารถเริ่มประชุมได้เหมือนกับการประชุมทั่ว ๆ ไป ข้อดีของการประชุมทางไกลด้วยเสียง คือ มีค่าใช้จ่ายต่ำสามารถจัดการประชุมได้ง่าย แต่มีข้อจำกัด คือ ไม่สามารถเห็นผู้เข้าร่วมประชุมในอีกที่หนึ่งได้

2.5.6.2 การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอทัศน์

การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอทัศน์ เป็นการประชุมที่ประกอบด้วยเสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว การประชุมประเภทนี้จะเป็นการประชุมที่ให้ความรู้สึกในการประชุมเหมือนกับการที่ผู้ร่วมประชุมเข้ามาประชุมร่วมกันจริง ๆ (Face-to-Face Meeting) มากที่สุด

การประชุมประเภทนี้สามารถจัดได้สองรูปแบบ คือ การประชุมในแบบที่เป็นการสื่อสารสองทางด้วยเสียงแต่สื่อสารทางเดียวด้วยภาพ (Two-Way Audio/One-Way Video) และการประชุมในแบบที่เป็นการสื่อสารสองทางทั้งภาพและเสียง (Two-Way Audio/Two-Way Video)

อุปกรณ์ที่ใช้ในการประชุมทางไกลด้วยวิดีโอทัศน์ ประกอบด้วยอุปกรณ์ ดังต่อไปนี้

1. ชุดการประชุมทางไกล ประกอบด้วยกล้องโทรทัศน์ กล้องประเภทนี้เป็นกล้องขนาดเล็กที่มีคุณสมบัติหลายประการ ดังนี้

- 1) การควบคุมได้จากระยะไกล
  - 2) การตั้งตำแหน่งและขนาดของภาพได้ล่วงหน้า (Present Position)
  - 3) การจับภาพของผู้พูดได้โดยอัตโนมัติ (Auto Tracking)
2. จอภาพ ขนาดของจอภาพมีตั้งแต่ 29-34 นิ้ว

---

⁸⁵ ทีพีเอ ไรท์เตอร์, เครื่องโทรสาร, ค้นวันที่ 17 มกราคม 2558 จาก http://www.tpa.or.th/writer/read_this_book_topic.php?bookID=2050&read=true&count=true#sthash.mNZC5lV8.dpuf

3. ไมโครโฟน เป็นไมโครโฟนที่มีความไวสูงในการรับเสียง มีความสามารถปรับระดับความดังของเสียงได้โดยอัตโนมัติ

4. อุปกรณ์โคเดก (CODEC) เป็นอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่ในการผสม (Multiplexing) ข้อมูลนำเข้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง หรือตัวอักษรเข้าด้วยกันเพื่อส่งเข้าระบบโทรคมนาคม

ในกรณีที่เป็นการประชุมร่วมกันหลายจุดก็จะมีอุปกรณ์ต่อเชื่อมสัญญาณจากจุดต่าง ๆ เข้าด้วยกันหรือเอ็มซียู (MCU) รวมอยู่ด้วย

อุปกรณ์เสริม ได้แก่ แท็บเล็ต (Tablet) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อเขียนข้อความหรือวาดภาพเพื่อให้ไปปรากฏบนจอภาพโดยตรง เครื่องกราฟิก โทรสาร กล้องกราฟฟิก เครื่องเล่นและบันทึกเทปวีดิทัศน์ (Video Cassette Recorder: VCR)

การใช้งานระบบการประชุมทางไกลด้วยวีดิทัศน์ก็มีวิธีการคล้าย ๆ กับการประชุมทางไกลด้วยเสียง คือ ใช้วิธีติดต่อกันด้วยระบบโทรศัพท์ ข้อดีของการประชุมทางไกลด้วยวีดิทัศน์ คือ ช่วยให้ผู้ใช้ประชุมมีความรู้สึกเหมือนกับได้เข้าประชุมร่วมในที่เดียวกันจริง ๆ แต่มีข้อจำกัด คือ ต้องการระบบโทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมสูงตามไปด้วย

2.5.6.3 การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ หมายถึง ระบบการประชุมทางไกลที่ใช้คอมพิวเตอร์ และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการประชุม การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์มีหลายประเภทคือ ตั้งแต่การประชุมด้วยการส่งข้อความ การประชุมทางไกลด้วยเสียง และการประชุมทางไกลด้วยภาพและเสียง

โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. คอมพิวเตอร์ ควรจะเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถด้านมัลติมีเดีย (Multimedia) ตามมาตรฐานเอ็มซีพี (Multimedia Personal Computer: MPC)

2. กล้องโทรทัศน์ กล้องที่ใช้กับคอมพิวเตอร์นี้จะเป็นกล้องขนาดเล็กที่สามารถวางไว้ด้านบนคอมพิวเตอร์ หรือเป็นกล้องที่ติดอยู่กับแท่นและมีก้านเป็นข้ออ่อนที่สามารถดัดให้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

3. โมเด็ม โมเด็มเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการแปลงสัญญาณจากคอมพิวเตอร์ให้เป็นสัญญาณเสียงเพื่อให้สามารถรับส่งข้อมูลผ่านทางเครือข่ายโทรศัพท์ได้

4. โปรแกรมการประชุมทางไกล ทำหน้าที่ในการจัดการประชุม รับ ส่ง และแสดงผลข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เป็นภาพ เสียงหรือข้อมูลในลักษณะอื่น ๆ

ระบบการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทตามเทคโนโลยีที่ใช้ ได้แก่⁸⁶

1. การประชุมทางจอภาพ (Video Conference) เป็นการประชุมทางไกลแบบใช้ฮาร์ดแวร์สำหรับการประชุมทางไกลโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นระบบที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ติดตั้งทั้งที่ต้นทางและปลายทาง
2. การประชุมผ่านเว็บ (Web Conference) เป็นระบบการประชุมแบบใช้การประชุมผ่านทาง อินเทอร์เน็ต บราวเซอร์ (Internet Browser) โดยผ่านทางซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อเข้าสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น อินเทอร์เน็ต เอ็กซ์พลอเรอร์ (Internet Explorer) ของบริษัทไมโครซอฟท์
3. การประชุมผ่านบริการฟรี (Free Service) เป็นการประชุมผ่านบริการฟรีต่าง ๆ เช่น สไกป์ (Skype) แคมฟร็อก (Camfrog) เนต มีทติ้ง (Net Meeting)

การใช้งานระบบการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้เป็นคอมพิวเตอร์ทั้งแบบตั้งโต๊ะและแบบโน้ตบุ๊กที่มีขนาดเล็ก ดังนั้น ลักษณะของการประชุมส่วนใหญ่จะเป็นการประชุมระหว่างบุคคล ข้อดีของการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ คือ มีค่าใช้จ่ายต่ำ นอกจากนั้น ยังใช้งานง่ายไม่ต้องต่อพ่วงอุปกรณ์อื่น ๆ เพิ่มเติม สามารถทำการประชุมทางไกลในลักษณะเคลื่อนที่ได้อีกด้วย ส่วนข้อจำกัด คือ คุณภาพของภาพและเสียงที่ได้จะไม่ดีนัก จอภาพมีขนาดเล็กผู้เข้าร่วมในแต่ละข้างมีได้เพียง 1-2 คนเท่านั้น และความหนาแน่นของการทำงานเครือข่ายบนอินเทอร์เน็ตอาจทำให้เกิดการสะดุดหรือเกิดความล่าช้าในการรับส่งข้อมูลได้

2.5.7 การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้มีการนำระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference) มาใช้สนับสนุนการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลยุติธรรม โดยมีการติดตั้งระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพให้แก่หน่วยงานในสังกัดศาลยุติธรรมทั่วประเทศ สำหรับศาลสูง ศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลพิเศษ ศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ สำนักงานศาลยุติธรรมประจำภาค และศาลจังหวัด จำนวน 252 หน่วยงาน โดยเชื่อมต่อระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพให้ทั่วถึง เพื่อรองรับการ

---

⁸⁶ เอกราช ภัทรเวสสกุล, การศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และทางการเงินของการนำระบบการประชุมทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประชุมทางไกล กรณีศึกษา: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 31-33.

สืบพยานบุคคลหรือพยานที่อยู่นอกศาลและสามารถรองรับการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ โดยสามารถใช้งานได้หลายรูปแบบ และเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. สนับสนุนการสืบพยานทางไกลผ่านจอภาพ เช่น การสืบพยานตามมาตรา 230/1
2. สนับสนุนการอ่านคำพิพากษาของศาลสูง/การอ่านคำสั่ง/คำร้อง

โดยปกติกฎหมายบังคับให้จำเลยต้องมาศาลเพื่อฟังคำพิพากษา แม้จะไม่บังคับให้คู่ความอื่นต้องเดินทางมาศาลเพื่อฟังคำพิพากษด้วยตนเองก็ตาม แต่อาจทำให้คู่ความไม่สะดวกและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มมากขึ้นกว่าการเดินทางไปฟังคำพิพากษาที่ศาลชั้นต้นที่มีอยู่ทุกจังหวัดอยู่แล้ว ในขณะที่ศาลอุทธรณ์ภาคมีที่ตั้งประจำอยู่เพียงแห่งเดียวในแต่ละภาค เช่น ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ตั้งอยู่ที่จังหวัดระยอง และศาลอุทธรณ์ภาค 5 ตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ส่วนศาลฎีกาก็มีที่ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครเพียงแห่งเดียว เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ศาลสูงจึงได้มีแนวทางปฏิบัติในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งผ่านทางระบบสื่อสารทางจอภาพ มาใช้ในการปฏิบัติงาน

ดังเช่นที่ปรากฏในการอ่านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 1 คดีอาญาหมายเลขแดงที่ 707/2555 หรือคดีลอบสังหารองคมนตรีและอดีตประธานศาลฎีกา ซึ่งจำเลยที่ 3 ถึงที่ 6 อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ที่มีคำพิพากษาว่าเป็นจำเลยทั้งสี่เป็นผู้ใช้ให้จำเลยที่ 1 และที่ 2 กระทำผิดฐานฆ่าผู้เสียหายโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่ความผิดยังมิได้กระทำการ จำเลยที่ 3 ถึงที่ 6 จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289(4) ประกอบมาตรา 84 วรรคสอง ประกอบมาตรา 52(1) และ 53 และลดโทษให้หนึ่งในสาม แล้วให้จำคุกคนละ 16 ปี 8 เดือน โดยศาลอุทธรณ์ภาค 1 ได้อ่านคำพิพากษาโดยระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ ไปให้จำเลยที่ 3 ถึงที่ 6 ฟังที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการ โดยเห็นว่าอุทธรณ์ของจำเลยที่ 3 ถึงที่ 6 ทุกข้อฟังไม่ขึ้น และพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ดังนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งผ่านทางระบบสื่อสารทางจอภาพ ย่อมทำให้ศาลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นวิธีการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกันอีกประการหนึ่งด้วย

3. สนับสนุนการกิจขอข้อมูลทางการแพทย์จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ
4. การกิจสนับสนุนการใช้ล่ามภาษาต่างประเทศระหว่างการพิจารณาคดี
5. การกิจสนับสนุนการไกล่เกลี่ย

การไกล่เกลี่ยโดยผ่านระบบ Video Conference เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ศาลฎีกานำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในการไกล่เกลี่ย โดยคู่ความที่สนใจสามารถติดต่อได้ที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกา หรือศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลชั้นต้นทั่วประเทศ โดยเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2555 นางประทุมพร กำเหนิดฤทธิ์ เลขานุการศูนย์ไกล่เกลี่ยประจำศาลฎีกา

ได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โดยได้รับมอบหมายจากนายชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม ประธานศูนย์ไกล่เกลี่ยประจาศาลฎีกา ให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) ร่วมกับศาลจังหวัดชัยภูมิ ในคดีแพ่งหมายเลขแดงที่ 407/2552 ระหว่าง นางสาวพรทิกานต์ เด่นวงษ์ โจทก์ นางชุติมา ทิพย์รักษ์ ที่ 1 กับพวกรวม 2 คน จำเลย เรื่อง ยืม โดยจำเลยทั้งสองมาที่ศาลฎีกา ส่วนโจทก์อยู่ที่ศาลจังหวัดชัยภูมิ จากการไกล่เกลี่ยคดีมีแนวโน้มตกลงกันได้ โดยจะนัดไกล่เกลี่ยอีกครั้งหนึ่ง ในวันที่ 29 มีนาคม 2555 เวลา 9 นาฬิกา⁸⁷

6. การกิจสนับสนุนการผัดฟ้องฝากขัง

สำหรับการ “ผัดฟ้อง-ฝากขัง” ในคดีที่มีโทษต่ำกว่าการฝากขัง คือ มีโทษจำคุกต่ำกว่า 6 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท และเมื่อครบอำนาจการควบคุมแล้วพนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหา มาเพื่อขอผัดฟ้อง-ฝากขัง เมื่อศาลอนุญาต เจ้าหน้าที่เรือนจำก็จะนำตัวของผู้ต้องหาไปควบคุมตัวไว้ เช่นเดียวกับการฝากขัง และจะต้องนำตัวมาศาลทุกครั้งเมื่อครบกำหนดการผัดฟ้อง-ฝากขัง

วันที่ 28 ก.พ. 2555 ศาลจังหวัดพะเยาได้ร่วมกับตำรวจภูธรจังหวัด เรือนจำจังหวัด และ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) จัดโครงการ “ผัดฟ้อง-ฝากขัง ผู้ต้องหาผ่านระบบ การประชุมทางจอภาพ(Video Conference)” โดยมี นางกาญจนา สิงห์ไผ่แก้ว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพะเยา เป็นประธานเปิดโครงการ “ผัดฟ้อง-ฝากขัง ผู้ต้องหา ผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ(Video Conference)” ซึ่งได้ติดตั้งอุปกรณ์การสื่อสาร ไว้ที่ศาลจังหวัดพะเยา เรือนจำจังหวัดพะเยา และ สถานีตำรวจต่างๆในจังหวัดพะเยา รวม 9 สถานี ก็สามารถใช้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และได้เปิดทดลองใช้มาตั้งแต่ 13 ก.พ.55 ที่ผ่านมา และสามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี

โดยโครงการดังกล่าวจะทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางของพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดพะเยา ลดความเสี่ยงและเกิดความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ และสามารถนำระบบ การประชุมทางจอภาพ (Video Conference) มาใช้ประสานงานระหว่างศาล ตำรวจ และราชทัณฑ์ ในการอำนวยความสะดวก

7. การกิจสนับสนุนการประชุม

8. การกิจสนับสนุนการเรียนการสอนใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ทั้งนี้ได้มีการดำเนินการติดตั้งระบบควบคุมการประชุมทางไกลผ่านจอภาพแบบหลายจุด (Multi-Point Conference System) เพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้สามารถรองรับการประชุมได้พร้อมกันทั้ง

---

⁸⁷ ศูนย์ไกล่เกลี่ยประจาศาลฎีกา, แผนกคดีเลือกตั้งในศาลฎีกา, ข่าวไกล่เกลี่ยผ่านระบบ Video Conference, ค้นวันที่ 18 มกราคม 2558 จาก <http://www.supremecourt.or.th/webportal/maincode/content.php?content=component/news/view.php&id=78&base=21>

74 หน่วยงาน โดยได้มีการติดตั้งและอบรมการใช้งานเบื้องต้น ให้แก่หน่วยงานที่ได้รับจัดสรรระบบตามโครงการ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่ศาลยุติธรรมทั่วประเทศ⁸⁸

สำหรับการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้นจะทำการศึกษาศึกษาการบริการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วัตถุประสงค์ที่นำมาใช้อุปกรณ์ที่ใช้ รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่าย ขั้นตอนการขอใช้ระบบประชุมทางไกล ข้อเสนอแนะการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสำหรับใช้ในการพิจารณาคดี รวมถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากบริการประชุมทางไกลผ่านทางจอภาพ

2.5.7.1 การบริการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)⁸⁹

การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference) หรือที่รู้จักกันดีในชื่อที่เรียกว่า การประชุมทางจอภาพ คือ การประชุมโดยมองเห็นกันด้วยวิธีการทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยไม่ต้องมาพบกันจริง ๆ โดยการประชุมกันนั้นอาจเป็นรูปแบบระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม ในสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้อุปกรณ์ด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ สามารถสื่อสารทางภาพและเสียงได้แบบสองทาง

ประโยชน์ที่จะได้จากการใช้ระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ คือ ช่วยให้มีเวลาไม่เสียค่าใช้จ่ายอื่น ๆ หลายอย่าง เช่น ค่าที่พัก ค่าสถานที่ ฯลฯ ในด้านการศึกษาสามารถใช้เป็นช่องทางระบบการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียน ไม่ต้องเดินทางเข้ามาที่สถานศึกษาผู้สอนไม่ต้องตระเวนไปสอนในสถานที่ต่าง ๆ เพียงจัดเตรียมสถานที่ในพื้นที่ที่ต้องการ และเตรียมอุปกรณ์สำหรับการสื่อสารและแสดงภาพ เมื่อระบบเริ่มทำงาน ผู้เรียนในสถานที่ต่าง ๆ จะเรียนไปพร้อม ๆ กัน เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคกลาง และสามารถสอบถามหรือโต้ตอบกันโดยใช้ระบบสื่อสารที่มีจะเห็นได้ว่าประหยัดและได้ประโยชน์อย่างยิ่งเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ

---

⁸⁸ สำนักงานกิจการยุติธรรม, ความคืบหน้าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ 2 วันที่ 25 ก.พ. 2557, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก <http://www.oja.go.th/new2011/DocLib7/Forms/AllItems.aspx>

⁸⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, รู้จักกับบริการประชุมทางไกลผ่านระบบเครือข่าย, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=66&pm=5

2.5.7.2 วัตถุประสงค์บริการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)⁹⁰

การประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีการสื่อสารแบบต่าง ๆ สำหรับหน่วยงานศาลยุติธรรมมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อใช้ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ผัดฟ้องฝากขัง สืบพยาน สอบสวนผู้ต้องหา ฯลฯ ในปัจจุบันการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมผ่านระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพยังมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย

2. เพื่อใช้ในกิจการบริหารศาลยุติธรรม เช่น การประชุมระหว่างหน่วยงาน การติดต่อสื่อสาร การประชุมสัมมนาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ฯลฯ สำนักงานศาลยุติธรรมมีโครงการเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายศาลยุติธรรมให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการใช้งานอย่างทั่วถึง

3. เพื่อใช้ช่องทางสื่อสารระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4. นอกจากนี้ การใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ในการสื่อสารมีส่วนช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานกิจการศาลยุติธรรม ช่วยประหยัดเวลา และงบประมาณดำเนินการต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือ ต้นทุนด้านบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถ

2.5.7.3 อุปกรณ์ประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)⁹¹

1. อุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Codec) สำหรับใช้ในการพิจารณาคดี ใช้อุปกรณ์ยี่ห้อแทนด์เบิร์ก (Tandberg) รุ่น 880 MXP ประกอบด้วยแทนด์เบิร์ก (Tandberg) 880 MXP และรีโมทคอนโทรล (Remote Control)

2. อุปกรณ์ควบคุมระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Controller) ที่ออกแบบเฉพาะเพื่อให้การควบคุมอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพได้สะดวกและรวดเร็ว โดยสามารถกำหนดตำแหน่งให้กล้องจับภาพล่วงหน้าได้ 5 ตำแหน่ง ได้แก่ คอกพยาน ทนายโจทก์ ทนายจำเลย

---

⁹⁰ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, วัตถุประสงค์ของการประชุมทางไกล, ค้นวันที่ 8 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=67&pm=5

⁹¹ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, อุปกรณ์ประชุมทางไกลผ่านระบบเครือข่าย, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=68&pm=5

จำลองที่อยู่ท้ายห้องพิจารณาคดี และภาพรวมของห้องด้วย โดยผู้พิพากษาสามารถควบคุมพิจารณาคดีผ่านอุปกรณ์แผงควบคุมด้วยความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคดี

3. กล้องจับภาพตัวที่ 2 สำหรับจับภาพผู้พิพากษานบัลลังก์ ตัวกล้องเป็นลักษณะฟิกซ์ (Fix) ไม่สามารถซูมได้ ซึ่งผู้ใช้สามารถปรับความคมชัดด้วยตนเอง ทั้งนี้ ผู้ใช้งานควรจัดวางตู้ชุดระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพให้อยู่กึ่งกลางบัลลังก์ ตามที่ได้ทำกรอบไว้ เพื่อที่กล้องบนบัลลังก์จะจับภาพตรงหน้าของผู้พิพากษาได้ชัดเจน

4. จอภาพขนาด 32 นิ้ว สำหรับแสดงภาพให้คู่ความเห็นภาพพยาน ที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีปลายทางได้

5. จอภาพขนาด 19 นิ้ว สำหรับแสดงภาพให้ผู้พิพากษานบัลลังก์เห็นพร้อมกัน เช่นเดียวกับคู่ความระหว่างพิจารณาคดี

6. เครื่องฉายภาพ 3 มิติ ใช้สำหรับแสดงภาพวัตถุพยาน เป็นวัตถุจริงเช่น ปืน มีด หรือเอกสาร โดยเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์สามารถวางวัตถุพยานจริง ทำให้พยานที่อยู่ปลายทางสามารถชี้ได้ว่า วัตถุพยานที่จำลองใช้ก่อเหตุจริงหรือไม่

7. เครื่องสแกนภาพ (Scanner) ใช้สำหรับสแกนเอกสารที่สำคัญลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อเก็บรักษา และสะดวกในการใช้งาน เพื่อนำส่งเอกสารดังกล่าวผ่านทางระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ไปยังปลายทางให้คู่ความซึ่งอยู่อีกแห่งหนึ่งตรวจอ่าน หรือลงนามในเอกสารดังกล่าว

8. อุปกรณ์บันทึกวิดีโอแบบมีฮาร์ดดิสก์ในตัว (DVD Record) สามารถทำการบันทึกภาพและเสียงระหว่างการสืบพยานลงในฮาร์ดดิสก์ที่มีขนาด 160 GB หรือประมาณ 700 ชั่วโมง สามารถปรับคุณภาพของภาพที่บันทึกโดยการเพิ่มความละเอียดภาพ แต่การเพิ่มคุณภาพดังกล่าวจะทำให้ไฟล์วิดีโอมีขนาดใหญ่ขึ้น มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการบันทึกได้น้อยลง เมื่อทำการบันทึกลงฮาร์ดดิสก์แล้ว หน่วยงานสามารถบันทึกคำให้การลงสื่อวีดี (DVD) และสามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานในชั้นศาลระหว่างพิจารณาคดีได้

9. เครื่องสำรองไฟฟ้า (UPS) สำรองไฟฟ้าได้ 1 (kVA)⁹² สำรองไฟฟ้าได้ประมาณ 15 นาที และป้องกันไฟกระชากเพื่อให้อุปกรณ์หลัก เช่นอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Codec) จอภาพ 32 นิ้ว และ อุปกรณ์บันทึกวิดีโอแบบมีฮาร์ดดิสก์ในตัว (DVD Recorder) มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น

10. อุปกรณ์กระจายสัญญาณภาพ (Video Splitter) ช่วยนำสัญญาณภาพจากอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ (Video Codec) ไปแสดงบนจอ 32 นิ้ว และ 19 นิ้วพร้อมกัน

⁹² เป็นหน่วยวัดกำลังไฟฟ้าหน่วยหนึ่ง (kVA) คือ กิโลโวลต์แอมแปร์

2.5.7.4 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)⁹³

ระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสำหรับใช้ในการพิจารณาคดีได้ออกแบบมาให้สามารถเชื่อมต่อได้แบบจุดต่อจุด หน่วยงานหนึ่งสื่อสารกับอีกหน่วยงานหนึ่งอย่างมีเสถียรภาพ และสามารถเชื่อมต่อหลายจุดพร้อมกันผ่านอุปกรณ์ควบคุมการประชุมแบบหลายจุด (Multipoint Control Unit: MCU) เมื่อใช้ MCU เป็นตัวกลางศาลสามารถประชุมพร้อมกันได้ 20 จุด

ระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสามารถเชื่อมต่อกันด้วยสัญญาณ 2 ประเภท ดังนี้

1. สายสัญญาณ ISDN⁹⁴ ติดตั้งไว้จำนวน 3 คู่สาย แต่ละคู่สายจะมีความเร็วในการสื่อสาร 128 Kbps รวม 3 คู่สาย 384 Kbps
2. สายสัญญาณ ADSL⁹⁵ หรือสายสัญญาณอินเทอร์เน็ตจำนวน 1 คู่สาย ความคมชัดขึ้นอยู่กับคุณภาพของช่องสัญญาณ (Band Width)

2.5.7.5 ขั้นตอนการขอใช้ระบบประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Video Conference)⁹⁶

ขั้นตอนในการจองห้องประชุมเสมือน⁹⁷ เมื่อมีความประสงค์ที่จะใช้ห้องประชุม จะต้องทำการจองห้องประชุมเสียก่อน จึงจะสามารถใช้งานได้ โดยจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

⁹³ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, **รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบประชุมทางไกล**, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=69&pm=5

⁹⁴ ISDN (Integrated Services Digital Network) หรือบริการสื่อสารร่วมระบบดิจิทัล เป็นบริการที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ล่าสุดของระบบสื่อสารโทรคมนาคม สามารถรับส่งสัญญาณเสียง ข้อมูล และภาพได้ด้วยระบบดิจิทัลสมบูรณ์แบบ และมีความเร็วสูงกว่าการสื่อสารในระบบธรรมดาทั่วไป

⁹⁵ ADSL ย่อมาจาก Asymmetric Digital Subscribers Line คือ เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลความเร็วสูงแบบใหม่ ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมต่อ Internet และเครือข่ายระยะไกลได้ด้วยความเร็วสูงโดยใช้คู่สายโทรศัพท์ธรรมดา ถือเป็นเทคโนโลยีของ Modem แบบใหม่ ที่เปลี่ยนโฉมหน้าของสายโทรศัพท์ที่ทำจากลวดทองแดงธรรมดา ให้เป็นเส้นสัญญาณนำส่งข้อมูลความเร็วสูง

⁹⁶ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, **ขั้นตอนการขอใช้ระบบประชุมทางไกล**, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=70&pm=5

⁹⁷ ห้องประชุมเสมือน คือ ห้องที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อทำให้มีบรรยากาศเสมือนว่าได้มาอยู่ร่วมกันในห้องเดียวกันจริง ๆ

1. หน่วยงานที่ต้องการจัดประชุมทางไกลผ่านจอภาพ ดำเนินการประสานเป็นการภายในกับกลุ่มระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานศาลยุติธรรม หมายเลขโทรศัพท์ 02-512-2207 หรือ 02-513-0557 นายสันติสุข แคนพิสุทธิ นายภุมวดี วิทวัส สำราญกุล เพื่อตรวจสอบว่า ห้องประชุมเสมือนว่าง และเพียงพอต่อการใช้งาน จากนั้นหน่วยงานที่ต้องการจัดการประชุมดำเนินการจองห้องประชุมตามต้องการ

2. กรอกแบบจองห้องประชุมเสมือนศาลยุติธรรม ส่งมายังสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยวิธีสแกนแล้วส่งผ่านทางที่อยู่อีเมล (E-Mail Address: vcs@coj.go.th) เพื่อดำเนินการจองห้องประชุม ซึ่งแบบฟอร์มสามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมต้องดำเนินการส่งรายละเอียด “แบบจองห้องประชุมเสมือนสำนักงานศาลยุติธรรม” ที่ได้รับการยืนยันจากสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ แล้วแจ้งให้กับทุกหน่วยงานที่ต้องการเข้าร่วมประชุมทราบ กำหนดการประชุม และทดสอบระบบ พร้อมทั้งทราบรหัสผ่านก่อนเข้าห้องประชุม (Password) เป็นตัวเลขไม่เกิน 4 หลัก ซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม ผู้เข้าร่วมประชุมทุกหน่วยงานต้องป้อนรหัสผ่านก่อนเข้าห้องประชุม เป็นการกำหนดสิทธิ์ให้สมาชิกที่กำหนดให้เข้าร่วมประชุมเท่านั้นที่สามารถเข้าร่วมประชุมได้

4. กรณียกเลิกการใช้ห้องประชุม ให้หน่วยงานจัดการประชุมดำเนินการขอยกเลิก การใช้งานห้องประชุมดังกล่าว ด้วยการสแกนแล้วส่งตามที่อยู่อีเมลนี้ (Email vcs@coj.go.th) แจ้งการยกเลิก พร้อมโทรแจ้งกับเจ้าหน้าที่ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามรายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุไว้ในข้อ 1.

5. กรณีมีการเปลี่ยนแปลงวันที่ หรือเวลา ในการจัดประชุม ให้หน่วยงานจัดการประชุมดำเนินการแจ้งการเปลี่ยนแปลงวันเวลาดังกล่าว พร้อมสแกนส่งตามที่อยู่อีเมลนี้ (Email vcs@coj.go.th) แจ้งการเปลี่ยนแปลงกำหนดการ และโทรแจ้งกับเจ้าหน้าที่ของสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามรายชื่อและหมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุไว้ในข้อที่ 1. โดยหน่วยงานที่จัดการประชุมต้องแจ้งให้สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศทราบ ไม่น้อยกว่า 5 วันทำการ

6. ตรวจสอบอุปกรณ์ และสายสัญญาณเครือข่ายก่อนการประชุมจริง ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วันทำการ เพื่อมีเวลาในการตรวจสอบแก้ไขอุปกรณ์ และสายสัญญาณเครือข่าย กรณีเกิดปัญหา

7. กำหนดตำแหน่งกล้องล่วงหน้า เพื่อความสะดวกในการใช้งานจริง โดยปรับกล้องไปยังที่นั่งผู้ร่วมประชุม จากนั้นกดปุ่มตัวเลขค้างไว้ ตัวอย่างเช่น ปรับกล้องไปยังที่นั่งประธานในที่ประชุม แล้วกดปุ่มตัวเลข 1 ค้างไว้ จนหน้าจอขึ้นคำว่าพรีเซต (Preset) 1 หมายถึง กำหนดให้เลข 1 เป็นตำแหน่งกล้องประธานในที่ประชุม ระหว่างดำเนินการประชุมเมื่อต้องการให้กล้องแสดงภาพ

ประธานในที่ประชุม ให้กดเลข 1 กล้องจะเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งที่กำหนดและแสดงภาพประธานในที่ประชุมทันที

8. การเข้าใช้งาน ให้หน่วยงานผู้เข้าร่วมประชุมเชื่อมต่อเข้าใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ แบบหลายจุด หน่วยงานที่ใช้เครือข่ายไอเอสดีเอ็น (ISDN) ใช้หมายเลขติดต่อ 02-515-9600 หน่วยงานที่ใช้เครือข่ายไอพี (IP) ใช้หมายเลข 118.174.38.130

9. เลือกห้องประชุม โดยกดปุ่มฟาร์ เอ็นด์ (Far End) บนหน้าจอจะปรากฏคำว่า ฟาร์ เอ็นด์ คอนโทรล (Far End Control) จากนั้นกดปุ่มลูกศรขึ้นลงเพื่อเลือกห้องประชุมที่ต้องการ เมื่อเลือกห้องประชุมได้แล้วให้กดปุ่ม ขวา เพื่อเข้าห้องประชุม

10. ปรับหน้าจอแสดงผล โดยกดปุ่ม ฟาร์ เอ็นด์ (Far End) บนหน้าจอจะปรากฏคำว่า ฟาร์ เอ็นด์ คอนโทรล (Far End Control) จากนั้นกดปุ่มลูกศรขึ้นลงเพื่อเลือกปรับหน้าจอแสดงผลตามต้องการ

11. ขณะประชุมผู้ที่ต้องการพูดให้กดปุ่มเปิดไมโครโฟน เมื่อพูดเสร็จแล้วให้ปิดไมโครโฟน โดยกดที่ปุ่มไมโครโฟนสีเหลือง เมื่อปรากฏเครื่องหมายไมโครโฟนพร้อมกากบาทที่มุมบนขวาของจอแสดงว่าขณะนั้นกำลังปิดไมโครโฟนอยู่ กดที่ปุ่มเดียวกันจะเป็นการเปิดไมโครโฟน

2.5.7.6 ข้อเสนอแนะการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสำหรับการพิจารณาคดี (Video Conference)⁹⁸

1. ควรติดตั้งชุดอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพไว้ที่บัลลังก์ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางเหมาะสม

2. ห้องที่ติดตั้งชุดอุปกรณ์ประชุมทางไกลผ่านจอภาพต้องเป็นห้องที่ติดเครื่องปรับอากาศและมีกุญแจล็อก เพื่อความปลอดภัย

3. เมื่อมีการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพต้องติดตั้งกึ่งกลางห้องพิจารณาคดี และเมื่อไม่มีการใช้งานก็สามารถเลื่อนจัดเก็บไว้ด้านข้างห้องพิจารณาคดีตามปกติ

4. เพื่อสะดวกในการติดตั้งชุดอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพควรทำเครื่องหมายโดยนำเทปขาวหรือวัสดุซึ่งมีสีสันทึบชัดเจน ในบริเวณพื้นที่ติดตั้งอุปกรณ์

5. ก่อนการใช้งานจริงควรมีการทดสอบระบบล่วงหน้าอย่างน้อย 3 วัน เพื่อเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์และเครือข่ายสัญญาณของทั้ง 2 ฝ่ายที่จะทำการสื่อสาร

---

⁹⁸ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, ข้อเสนอแนะการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=71&pm=5

6. ตรวจสอบสายสัญญาณว่าหลุด หลวมหรือไม่ โดยสังเกตที่ค่าเตือนบนหน้าจอ
  7. กรณีเกิดข้อผิดพลาดเกี่ยวกับตัวอุปกรณ์ให้ผู้ดูแลระบบติดต่อไปยังผู้ขายได้โดยตรงตามที่ระบุในคู่มือการใช้งาน
  8. กรณีเกิดปัญหาการใช้งานเครือข่ายสายสัญญาณไอเอสดีเอ็น (ISDN) ให้ติดต่อกับบริษัททีโอที (TOT) ในพื้นที่ให้บริการของแต่ละหน่วยงาน
  9. การจัดเก็บอุปกรณ์ภายหลังการใช้งานควรมีการตรวจสอบให้ครบถ้วนทุกครั้ง โดยเฉพาะรีโมทและรวมถึงคู่มือการใช้งานต่าง ๆ
  10. สามารถติดต่อขอทดสอบระบบกับหน่วยงานปลายทางที่จะติดต่อสื่อสารด้วยหรือติดต่อไปยังสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีเดียสตรีมจำกัด
  11. ควรดำเนินการทดสอบระบบและอุปกรณ์เพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้งานเดือนละ 1 ครั้ง
  12. ให้ดำเนินการบันทึกการติดต่อใช้งาน และปัญหาจากการทำงานเพื่อการประเมินผลตามแบบฟอร์มที่สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งไปให้หน่วยงานที่ได้รับจัดสรร
- 2.5.7.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากบริการประชุมทางไกลผ่านทางจอภาพ (Video Conference)⁹⁹
1. ระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพสำหรับใช้ในการพิจารณาคดีสามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น พิจารณาคดี สืบพยาน การใช้ล่ามแปลภาษา สืบพยานผู้ชำนาญพิเศษ เช่น แพทย์ พยาบาล การอ่านคำพิพากษา หรือใช้ประโยชน์เพื่อการพิจารณาคดีด้านอื่น รวมถึงการประชุมกลุ่มย่อย การประชุมประจำปี การประชุมซักซ้อมความเข้าใจ การประชุมเพื่อจัดงานพิเศษต่าง ๆ และปรับใช้ในการฝึกอบรม การขอคำปรึกษาแก้ปัญหาที่หน้างาน
  2. ลดระยะเวลาในการเดินทางและงบประมาณเพื่อการเดินทางของผู้พิพากษา คู่ความ พยาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับคดี
  3. ลดความเสี่ยงอันเกิดจากการเดินทางของพยานและจำเลย โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
  4. ช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดี เป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

---

⁹⁹ สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ, **ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ**, ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=73&pm=5

2.6 จิตวิทยาคำให้การพยานบุคคล

การค้นหาคำให้การพยานหลักฐาน เป็นหัวใจสำคัญของเรื่องพยานหลักฐาน ในส่วนของคำให้การพยานบุคคลนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่ามักมีความไม่สมบูรณ์ครบถ้วนและความไม่ถูกต้องเกิดขึ้นเสมอ ๆ แม้ว่าพยานบุคคลผู้นั้นจะมีความต้องการที่จะให้ความจริงก็ตาม ผู้เกี่ยวข้องกับการค้นหาคำให้การพยานหลักฐานจะต้องคำนึงถึงหลักการค้นหาคำให้การพยานหลักฐานด้วย เพื่อให้เกิดความระมัดระวังและป้องกันความผิดพลาดบกพร่องที่อาจมีขึ้น สิ่งสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการค้นหาคำให้การพยานหลักฐานไม่อาจมองข้าม คือ การชี้ขาดคดีอาญาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในรายละเอียดทุก ๆ อย่าง โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับ การตรวจสอบข้อเท็จจริงที่สำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจและลงความเห็นเท่านั้น และในคำให้การทั้งหมดของพยานบุคคลที่มีรายละเอียดที่ไม่ถูกต้องตรงกับความจริงนั้นตามปกติหากผู้ชี้ขาดได้ใช้วิจารณญาณที่ละเอียดรอบคอบถี่ถ้วนแล้วก็สามารถที่จะค้นพบความถูกต้องแท้จริงที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่ออย่างมีเหตุผลได้ ทั้งนี้เพราะคำให้การของพยานบุคคลหนึ่ง อาจจะเชื่อมโยงกับคำให้การของพยานหลักฐานอื่นที่อาจยืนยันความถูกต้องได้ การนำสืบพยานหลักฐานต้องกระทำให้กว้างขวางมากที่สุด¹⁰⁰

2.6.1 กระบวนการในการรับรู้

กระบวนการในการรับรู้ข้อเท็จจริงของพยานบุคคล เป็นเรื่องที่มีความสลับซับซ้อนมาก สมองของมนุษย์ไม่เหมือนกับฟิล์มถ่ายรูป เพราะการถ่ายรูปนั้นจะเป็นการบันทึกภาพทั้งหมด กล่าวคือเป็นการบันทึกไปในทางภาวะวิสัย แต่การรับรู้ของมนุษย์นั้นเป็นการรับรู้ทั้งในทางภาวะวิสัยและอัตวิสัยประกอบกัน เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับบุคลิภาพของบุคคลผู้รับรู้¹⁰¹

1. การรับรู้ภายนอกและการรับรู้ภายใน การรับรู้ข้อเท็จจริงประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอน 2 ประการ คือ การรับรู้ภายนอกและการรับรู้ภายใน การรับรู้ภายนอก คือ การที่ความรู้สึกเกิดขึ้นภายนอกและการเก็บความรู้สึกภายนอก ส่วนการรับรู้ภายใน คือ การนำการรับรู้ภายนอกเข้าสู่การจดจำ ด้วยเหตุนี้กระบวนการในการรับรู้จึงขึ้นกับความสามารถในการรับรู้ และความพร้อมในการรับรู้

¹⁰⁰ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 255.

¹⁰¹ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 256.

ความสามารถในการรับรู้ เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล อวัยวะที่เป็นประสาทสัมผัสจึงมีความสำคัญมากต่อความสามารถในการรับรู้ของบุคคล อวัยวะที่เป็นประสาทสัมผัสนี้เองที่อาจนำไปสู่การรับรู้ที่ไม่ชัดเจนและการรับรู้ที่บกพร่อง มนุษย์ทุกคนย่อมมีความบกพร่องในเรื่องสายตาและการได้ยินรวมตลอดถึงความบกพร่องทั่วไปของสัมผัสอื่น ๆ หรือความผิดพลาดในการคาดคะเน นอกจากความบกพร่องทั่วไปของสัมผัสต่าง ๆ แล้ว ความบกพร่องบางอย่างที่เป็นความบกพร่องที่เกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น สายตาสั้น ซึ่งความบกพร่องและผิดพลาดดังกล่าว เป็นสิ่งที่ผู้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจะต้องเอาใจใส่ด้วย

การรับรู้ภายนอกกับการรับรู้ภายในของมนุษย์ไม่สามารถแบ่งขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนได้ ดังนั้น จึงมีหลายกรณีที่ไม่อาจจะกล่าวได้ว่าพยานได้รู้เห็นจริงหรือไม่ หรือว่าพยานรู้เห็นแต่การรู้เห็นนั้นมิได้รับรู้ลึกลงไปในความทรงจำ ทั้งนี้ เพราะมิใช่ทุกสิ่งที่ผ่านมาการรับรู้ภายนอกจะเข้าไปสู่การรับรู้ภายในเสมอไป การรับรู้เหตุการณ์ไม่ได้มีลักษณะเหมือนกับภาพในกระจกเงา กระบวนการในการทำงานที่มีการคิดทบทวนจะเกิดขึ้นในกระบวนการรับรู้ การสรุปเอาเองและตัดสินใจเอาเองมักเกิดขึ้นในกระบวนการในการรับรู้ด้วย กระบวนการในการรับรู้มักมีการสรุปผลและการลงความเห็นรวมอยู่ด้วยเสมอ เหตุนี้ในการรับรู้จึงอาจมีการเพิ่มเติม การตีเติมเสริมแต่งและการขยายความอีกด้วย ในการรับรู้นั้นจึงมีความคิดเห็น อารมณ์ร่วม ความคาดหวังและความรู้สึกนึกคิด การผสมผสานของสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นเองโดยบุคคลนั้นไม่รู้สึกรู้ส โดยที่การรับรู้เกี่ยวพันกับบุคลิกภาพของบุคคล ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงเป็นตัวกำหนดในการรับรู้เสมอ คือ ความสามารถและผลประโยชน์ส่วนบุคคล ความเข้าใจ ความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจ ความคิดเห็น และโลกทัศน์ของบุคคลนั้น¹⁰²

2. การจดจำ

การจดจำเป็นผลผลิตของข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับรู้มา การจดจำจึงเป็นผลผลิตที่ต่อเนื่องกับข้อเท็จจริง ความสามารถในการจดจำประกอบด้วยการคิดทบทวนเหตุการณ์ที่ได้รับรู้มา และการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ได้รับรู้มา การอธิบายที่สมบูรณ์ของกระบวนการนี้เป็นหน้าที่ของนักจิตวิทยาและแพทย์ ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีเพียงว่า ทำอย่างไรจึงจะให้เหตุการณ์ที่พยานได้รับรู้มาแล้วนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เห็นจริง สิ่งที่น่ากฎหมายต้องตระหนัก ก็คือ ในการรับรู้ที่ดี การทบทวนที่ดี และการถ่ายทอดที่ดี อาจมีความผิดพลาดบกพร่องเกิดขึ้นได้เสมอ การรับรู้ภายนอกอาจไม่ได้นำไปสู่การรับรู้ภายในได้เลย เช่น พยานที่เป็นโรคลมบ้าหมูรับรู้เหตุการณ์ในขณะที่สลิมสลืออยู่ หรือการรับรู้ภายนอกเกิดขึ้นแล้วและการรับรู้ภายนอกนั้นนำไปสู่การรับรู้ภายในหรือความทรงจำแล้ว แต่ความจำไม่อาจเก็บไว้ได้ เช่น พยานที่รับรู้เหตุการณ์ในขณะที่มึนเมา หรือการรับรู้ภายในคือความทรงจำได้เกิดขึ้นแล้ว แต่ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการจดจำขึ้น เช่น การลืม การลบเลือนไปจากความ

¹⁰² *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 257-258.

ทรงจำหรือการเลือนหายไปจากความทรงจำ ความคงทนของการจดจำย่อมขึ้นอยู่กับขนาดของความสนใจที่จะจดจำ การรับรู้กับการจดจำจึงสัมพันธ์กันอย่างเปลี่ยนแปลง ถ้าบุคคลสนใจดีเหตุการณ์ดี ความจำเหตุการณ์ก็ย่อมดีตามไปด้วย แต่ถ้าความสนใจบกพร่องก็ย่อมจะบดบังความสามารถในการสังเกตได้ ความจำของบุคคลนั้นไม่เท่าเทียมกัน ความคงอยู่ของความจำในแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกัน นอกจากนั้นความจำของบุคคลในเรื่องทำนองเดียวกันอาจแตกต่างกันได้อีกด้วย และโดยทั่วไปความจำของบุคคลอาจเลื่อนไปไปตามระยะเวลาที่เนิ่นนานอีกด้วย¹⁰³

3. การถ่ายทอดคำโดยให้การ

ในคดีอาญา พยานบุคคล จะเบิกความถึงสิ่งที่เขาได้รับรู้มา ซึ่งในการให้การนั้นพยานบุคคลอาจจะให้การตรงกับความจริงหรือให้การไม่ตรงกับความจริงก็ได้ การให้การไม่ตรงกับความจริงอาจเกิดขึ้นได้แม้พยานบุคคลจะมีความต้องการที่จะให้ความจริงก็ได้ การให้การไม่ตรงกับความจริงอาจเกิดขึ้นได้แม้พยานบุคคลจะมีความต้องการที่จะให้ความจริง การที่บุคคลให้การโดยตนคิดว่าตรงกับความจริงแต่คำให้การของเขาไม่ตรงกับความจริงที่เขาได้รับรู้นี้ คือ ความบกพร่องในการถ่ายทอด แต่ถ้าพยานบุคคลจงใจให้การเท็จก็เป็นการโกหก ความยากในการถ่ายทอดอาจเป็นข้อบกพร่องในการถ่ายทอดได้อีกประการหนึ่ง ความยากในการถ่ายทอดอาจเกิดจากเหตุทั้งที่เกี่ยวกับตัวพยานบุคคลเองหรือเกิดจากเหตุภายนอกอื่น ๆ การโกหกคือการให้การโดยรู้เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อ สติปัญญาของพยานบุคคลกับการโกหกจึงมีความสัมพันธ์กัน การให้การที่มีการแต่งสีสรรกับการโกหกจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม สติปัญญาของพยานบุคคลอาจช่วยหรือไม่ช่วยในการโกหกก็ได้ มูลเหตุจูงใจให้บุคคลโกหกนั้นมีหลากหลาย พยานบุคคลอาจโกหกเพื่อให้ร้ายหรือเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาได้¹⁰⁴

ข้อบกพร่องในการถ่ายทอดประการหนึ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์หรือเป็นโอกาสของศาลโดยศาลสามารถสังเกตได้จากอาการปฏิกิริยาของพยานในขณะที่เบิกความ ที่อาจจะแสดงออกมาให้เห็นอารมณ์ของพยาน ดังนี้

1. กิริยาอาการขณะเบิกความ เช่น ร้องไห้ เหม่อลอย เหงื่อแตก หน้ามืด เป็นลม การหยุดคิด พุดตะกุกตะกัก หันรีหันขวาง หันไปถามผู้อื่น พุดอ้อมค้อมไม่ตรงไปตรงมา พุดวทวน หงุดหงิด ฉุนเฉียว ชี้น้ำจิ้มเลย หรือเข้าไปทำร้ายจำเลย
2. สีหน้า เช่น หน้าแดง หน้าซีด
3. น้ำเสียง เช่น เสียงสั่น เสียงเบา หรือเสียงดัง
4. สายตา เช่น หลบสายตาเมื่อผู้พิพากษาจ้องมองพยาน
5. ไม่ตอบคำถาม

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 258.

¹⁰⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 258-259.

อาจปฏิกิริยาข้างต้น อาจยกเป็นเหตุผลในการซึ่งน้ำหนักพยานได้ ทั้งทางความไม่มีน้ำหนักหรือมีน้ำหนัก เช่น พยานเหงื่อแตก เสียงสั่น หน้าซีด พุดเบา หรือหลบสายตา อาจแสดงว่าที่พยานเบิกความนั้นไม่เป็นความจริง การหันรีหันขวางหรือหันไปถามผู้อื่นอาจแสดงว่าไม่แน่ใจ การชี้หน้าจำเลย หรือทำร้ายจำเลยแสดงความโกรธอาจแสดงว่าจำเลยทำผิดจริง ส่วนการร้องไห้ หน้ามืดเป็นลมเพราะกระทบกระเทือนจิตใจอย่างมากหรือพูดเสียงดังอาจแสดงว่าที่เบิกความนั้นเป็นความจริงก็ได้

กรณีที่คุณความตั้งคำถามที่ไม่มีความซับซ้อน แต่พยานกลับใช้ความคิดหรือคิดอยู่นานจึงตอบ ย่อมแสดงว่าพยานจำไม่ได้หรือไม่แน่ใจ หรือการที่ศาลจ้องตาพยาน ถ้าพยานหลบสายตาก่อนเบิกความ หรือเบิกความแล้วก็หลบสายตา แสดงว่าพยานไม่ได้เบิกความตามความจริง

ในกรณีที่พยานบุคคลเบิกความไปบางส่วน แล้วหยุดไม่ยอมเบิกความต่อด้วยความกลัว อันตรายหรือหากขึ้นเบิกความต่อไป เมื่อศาลสอบถามจึงได้ความว่าถูกข่มขู่ไม่ให้มาเป็นพยาน ศาลนำเรื่องนี้เป็นเหตุผลได้ว่าเป็นคำพยานที่น่าเชื่อถือ

อาจปฏิกิริยาที่ปรากฏดังกล่าวเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ในการซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานศาลจึงควรให้ความสนใจและจดบันทึกรายละเอียดไว้ในบันทึกคำเบิกความของพยานบุคคลเพื่อเป็นหลักฐานในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง แม้อาจปฏิกิริยาของพยานที่ศาลเห็นจะมีใช้คำเบิกความที่เกิดจากการถามของคู่ความและคู่ความจะขอให้บันทึกไว้หรือไม่ก็ตาม ถ้าไม่ได้จดบันทึกไว้ก็นำมาวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ แต่ก่อนบันทึกควรระมัดระวังว่ามีใช่เป็นการแสวงหา¹⁰⁵

2.6.2 การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคล

คำให้การของ พยานบุคคล เป็นการแสดงถึงความสามารถส่วนบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลที่มีปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้เป็นอย่างน้อยประกอบกัน คือ วัย เพศ พรสวรรค์ อุปนิสัยใจคอ พัฒนาการทางสังคมของบุคคล ในเรื่องของจิตวิทยาคำให้การพยานบุคคลจึงอาจแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลได้เป็น การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลในทางชีววิทยา การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลตามเหตุผลทางด้านบุคลิกภาพ การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลตามความสัมพันธ์ของพยานบุคคลกับสังคม การแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลตามความเกี่ยวข้องในคดีของพยานบุคคลและพยานบุคคลที่เป็นคนพินิจ¹⁰⁶

¹⁰⁵ ไพโรจน์ วายุภาพ, ข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร, 2559), หน้า 288-290.

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 259-263.

2.6.3 ประเภทของพยานบุคคลในทางชีววิทยา

คือ การแบ่งแยกตามวัยและเพศของพยานบุคคล เป็นคำให้การของเด็ก คำให้การของวัยรุ่น คำให้การของชายและหญิง คำให้การของผู้สูงอายุ ดังนี้

1. คำให้การของเด็ก ในการดำเนินคดีอาญา คำให้การของเด็กมีความสำคัญมากและจะมองข้ามความสำคัญของคำให้การของเด็กไม่ได้โดยเด็ดขาด ทั้งนี้ เพราะความผิดจำนวนมากที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงในความผิดนั้น ๆ และความผิดหลายฐานที่เด็กเป็นผู้ถูกกระทำ หรือเกี่ยวข้องโดยตรงนั้นเป็นความผิดฉกรรจ์อีกด้วย ในการชั่งน้ำหนักคำให้การของเด็ก ผู้ชั่งน้ำหนักคำพยานจะต้องตระหนักเสียก่อนว่าเด็กสามารถถ่ายทอดโดยคำให้การได้ภายในกรอบของประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็นและความพร้อมในการสนใจต่อเหตุการณ์ของเขาเท่านั้น เด็กอาจไม่ใช่พยานบุคคลที่ดีที่สุด เด็กอาจให้การไม่ตรงกับความจริงโดยจงใจ เด็กอาจถูกอำนาจครอบงำในการให้การ เขาอาจให้การอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ตรงกับความจริงเพื่อเอาใจบุคคลผู้สอบปากคำ ในความผิดต่อศีลธรรม ความผิดพลาดในคำให้การของเด็กจะเกิดขึ้นเสมอ ๆ ถ้าในกรณีนั้นเด็กเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในความผิดฐานนั้น ๆ¹⁰⁷

2. คำให้การของบุคคลวัยรุ่น พฤติกรรมของบุคคลในวัยรุ่นต่างจากเด็ก บุคคลในวัยรุ่นเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความสามารถในการตัดสินใจได้ดีกว่าเด็ก บุคคลในวัยรุ่นจึงรับรู้เหตุการณ์ได้ดีกว่าเด็ก นอกจากนั้น ยังสามารถถ่ายทอดการรับรู้และการจดจำได้ดีกว่าเด็กอีกด้วย พยานบุคคลในวัยรุ่นนั้นมักตื่นเต้นกับภาวะการแตกวัย มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว มีความสับสนในตัวเอง และมีอารมณ์แปรปรวนที่รุนแรง และไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ ต้องการแสวงหาประสบการณ์ชีวิตด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้อาจเป็นข้อเสียที่มีผลต่อคำให้การได้¹⁰⁸

3. คำให้การของชายและหญิง ความน่าเชื่อถือของคำให้การของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยทางบุคลิกภาพ อันได้แก่ ความรู้สึกส่วนตัวของบุคคล แรงขับ ประสบการณ์ชีวิต สภาพร่างกาย ประโยชน์ ความคาดหวัง การรู้และการกำหนดคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ความแตกต่างโดยทั่วไประหว่างชายและหญิง อาจนำไปสู่ความแตกต่างในการให้การได้ด้วย ในการเปรียบเทียบคำให้การของชายและหญิงจะต้องไม่กระทำเพียงเพื่อชี้ให้เห็นเฉพาะความแตกต่างของร่างกายและจิตใจเท่านั้น แต่จะต้องกระทำเพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในกฎเกณฑ์ที่สังคมมีต่อหญิงและชาย รวมตลอดถึงวัฒนธรรมและประเพณีปฏิบัติอันดีงามที่สังคมมีต่อชายและหญิง เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของชายและหญิง แต่อย่างไรก็ตาม ไม่อาจที่จะกล่าวได้ว่าคำให้การของชายหรือหญิงดีหรือด้อยกว่ากัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของเหตุการณ์และเรื่องที่จะให้การ ในการสังเกตเหตุการณ์เดียวกันในบางกรณีชายอาจรับรู้

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 259-260.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260.

ดีกว่าหญิงถ้าเหตุการณ์นั้นตามปกติเป็นที่สนใจของเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยปกติหญิงจะมีความรักสวรั้งามมากกว่าชาย การจดจำของหญิงในเรื่องเกี่ยวกับความสวยงาม เช่น เครื่องประดับ เสื้อผ้าอาภรณ์ตามปกติหญิงจะดีกว่าชาย แต่ชายบางคนก็อาจจะรักสวรั้งามอย่างหญิง มีความสนใจและมีความสามารถในการจดจำสิ่งเดียวกันได้ดีเท่า ๆ กับหญิง อีกประการหนึ่ง คือ สภาวะการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพในตัวหญิง เช่นการมีประจำเดือน การตั้งครรภ์ส่งผลถึงภาวะทางจิตใจของหญิงและมีผลต่อการรับรู้และการถ่ายทอดโดยคำให้การของหญิง¹⁰⁹

4. คำให้การของคนสูงอายุ เมื่อมนุษย์มีอายุมากขึ้น ความเสื่อมถอยทั้งร่างกายและจิตใจก็ค่อย ๆ เกิดขึ้น ความจำ เร็วแรงก็ย่อมเสื่อมถอยลงตามวัย สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้และการถ่ายทอดโดยคำให้การของบุคคล ประสาทสัมผัสของคนสูงอายุจะลดความสามารถของตัวเอง ความสังเกตเหตุการณ์ก็อาจจะลดลงด้วย คนสูงอายุมักจะยึดติดกับเหตุการณ์ในอดีต คนสูงอายุจะเหนื่อยเร็ว การปรับตัวของคนสูงอายุจะไม่ดีเหมือนตอนหนุ่มสาว ความสามารถในการจดจำก็ลดลงตามวัย ดังนั้น ในการชั่งน้ำหนักคำให้การของคนสูงอายุ ผู้ชั่งน้ำหนักคำให้การพยานจึงต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับคนสูงอายุดังกล่าวด้วย¹¹⁰

2.6.4 ประเภทของพยานบุคคลตามเหตุผลทางด้านบุคลิกภาพ

คำให้การเป็นผลิตผลของบุคลิกภาพของบุคคล ถ้าบุคคลให้การดีและบุคคลผู้นั้นอยู่ในศีลในสัตย์ เป็นคนที่มีอารมณ์มั่นคง สงบ และมีความคิดเป็นสาระ เขาสามารถสังเกตได้ถี่ถ้วนและถ่ายทอดดีก็ย่อมเป็นที่เชื่อมั่นในความถูกต้องของคำให้การของเขา แต่ก็ต้องยอมรับว่าไม่ใช่คนทุกคนจะเป็นอย่างนั้น บางคนเป็นคนขี้ตื่นขี้กลัว บางคนเป็นคนที่ให้การหยาบ บางคนไม่ค่อยจะเปิดเผยสิ่งที่ตนได้รับรู้ บางคนพูดมากพูดเพื่อเจ้า บางคนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง บางคนมีความเชื่อลวงหน้า บางคนอะไรก็ได้ไม่สนใจและไม่เห็นว่าอะไรสำคัญ เป็นต้น เมื่อบุคลิกภาพของบุคคลทำให้บุคคลแตกต่างกันออกไป ในการชั่งน้ำหนักคำให้การพยานบุคคล ผู้ชั่งน้ำหนักจึงต้องพยายามอย่างที่สุดที่จะกำหนดรู้ให้ได้ว่าบุคคลที่ให้การนั้นเป็นบุคคลเช่นไร เพื่อจะได้แสดงบทบาทในการซักถามพยานได้อย่างถูกต้องเพื่อล่วงรู้ถึงความจริงของเรื่องที่ตนกำลังตรวจสอบอยู่นั้น¹¹¹

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 260-261.

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 261.

¹¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 261.

2.6.5 ประเภทของพยานบุคคลตามความสัมพันธ์ของพยานบุคคลกับสังคม

การพิจารณาแบ่งแยกประเภทของพยานบุคคลตามความสัมพันธ์ของพยานบุคคลกับสังคม อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ การกำหนดพยานบุคคลตามกลุ่มอาชีพ และการกำหนดพยานบุคคลตามความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม¹¹²

1. พยานบุคคลกับอาชีพของพยานบุคคล อาชีพมีอิทธิพลต่อบุคคล อาชีพของพยานบุคคล จึงมีความสัมพันธ์กับตัวพยานบุคคลนั้นด้วย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบังคับให้มีการถามอาชีพของพยานบุคคล การถามอาชีพของพยานบุคคลนี้ ไม่ใช่การถามเพื่อรู้อาชีพหรือถามความรู้ในอาชีพ แต่เป็นการถามเพื่อจะดูว่าอาชีพมีผลต่อการรับรู้ การจดจำ และการถ่ายทอดหรือไม่อย่างไร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าอาชีพมีอิทธิพลต่อบุคคล ทั้งนี้เพราะอาชีพเสริมแต่งบุคลิกภาพของบุคคล เช่น อาชีพนักกฎหมายทำให้ผู้มีอาชีพนี้เป็นคนระมัดระวังตัวในการที่จะให้การ¹¹³ ตำรวจมักทำงานหวังผลอย่างมากจึงมีความเชื่อล่วงหน้า¹¹⁴ ครูมักเป็นผู้เคร่งครัด เป็นต้น สำหรับคนในอาชีพเดียวกัน อาจให้การปรักปรำกันได้เนื่องจากการแข่งขันในอาชีพแต่ในบางกรณีอาจมีผลตรงกันข้ามเพราะความเป็นสถาบันนิยมของอาชีพก็ได้ เช่น อาชีพแพทย์ในบ้านเราเป็นอาชีพที่มีลักษณะเป็นสถาบันนิยม จึงเป็นไปได้ที่แพทย์จะให้การในทางปกป้องสถาบันการแพทย์¹¹⁵

2. พยานบุคคลตามความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม บุคคลในกลุ่มสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม มีหลากหลาย เช่น บุคคลในครัวเรือน เพื่อนบ้าน มิตรหรือศัตรู ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา บุคคลในอาชีพเดียวกัน เป็นต้น การที่พยานบุคคล เป็นบุคคลในครัวเรือนของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำให้มีแนวโน้มที่จะให้การช่วยเหลือกัน ส่วนการที่พยานบุคคลเป็นเพื่อนบ้านของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ในการชั่งน้ำหนักคำพยานบุคคล ผู้ชั่งน้ำหนักคำพยานบุคคลจะต้องทราบรายละเอียดลึกซึ้งลงไปว่าสัมพันธ์ภาพความเป็นเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร มิตรหรือเพื่อนตามปกติก็ช่วยเหลือกัน ส่วนศัตรูก็ตรงข้าม และก็เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา¹¹⁶

¹¹² *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 262.

¹¹³ Vgl. Karl Peter, Strafprozess, 2. Auflage, Karlsruhe 1966, S.333

¹¹⁴ Vgl. Karl Peter, Strafprozess, 2. Auflage, Karlsruhe 1966, S.334

¹¹⁵ คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, หน้า 262.

¹¹⁶ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 262.

2.6.6 ประเภทของพยานบุคคลตามความเกี่ยวข้องในคดีของพยานบุคคล

การแบ่งประเภทของพยานบุคคลโดยนัยนี้ เช่น แบ่งตามฐานะในคดีของบุคคล ได้แก่ ผู้ต้องหา คู่ความ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ ผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ที่ถูกอยู่ในฐานะที่ต้องปกป้องตนเอง ในการชั่งน้ำหนักคำให้การของเขา ผู้ชั่งน้ำหนักจะต้องคำนึงถึงความจริงข้อนี้ด้วย ในบางครั้งและในบางคดีกรณีมีความจำเป็นต่อกันบุคคลที่ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน ในการชั่งน้ำหนักคำพยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำผิด ผู้ชั่งน้ำหนักคำพยานจะต้องระลึถึงการเอาตัวรอดของบุคคลด้วย¹¹⁷

2.6.7 พยานบุคคลที่เป็นคนพิการ

การพิการทางกายทำให้บุคคลมีปมด้อย ฉะนั้น ผู้สอบคำพยานต้องตระหนักถึงข้อนี้ ในการถามพยานบุคคลที่เป็นคนพิการทางกายผู้ถามจะต้องระมัดระวังและหลีกเลี่ยงอย่างที่สุดที่จะไม่ให้คำถามไปกระทบปมด้อยของเขา เพราะหากไปกระทบแล้วความร่วมมือในการให้การของพยานบุคคลก็จะไม่สมบูรณ์หรือพยานบุคคลนั้นอาจจะไม่ให้ความร่วมมือเลยก็เป็นไปได้ สำหรับพยานบุคคลที่เป็นคนพิการทางจิตนั้นก็ไม่ใช่ว่าจะไม่เป็นการประโยชน์ในการตรวจสอบความจริง และในหลายกรณีเราไม่อาจปฏิเสธคำให้การของพยานบุคคลดังกล่าวนี้ได้ ฉะนั้น กรณีจึงเป็นปัญหาเรื่องความร่วมมือ จากพยานบุคคลซึ่งผู้สอบปากคำพยานจะต้องแสดงบทบาทอย่างมาก เพื่อที่จะได้มาซึ่งความจริงแห่งเรื่อง¹¹⁸

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า มีความยุ่งยากสำหรับผู้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอยู่มาก กระบวนการรับรู้และประเภทของพยานบุคคล สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพียงชี้ให้เห็นถึงโอกาสต่าง ๆ ที่มีเรื่องราวหรือเหตุการณ์ หรือที่มีอยู่ในตัวบุคคลผู้เป็นพยานที่อาจเกี่ยวข้องกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเท่านั้น สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคำให้การของพยานบุคคลย่อมนำไปสู่การปราศจากความขัดแย้งและความไม่ขัดแย้งในคำให้การพยานบุคคลอาจจะเกิดจากการเตรียมการอย่างดีที่จะทำให้ น่าเชื่อถือ และในทางกลับกันพยานบุคคลที่มีความน่าเชื่อถืออาจนำไปสู่ความผิดพลาดได้ ความสำคัญในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน คือ การที่ผู้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจะต้องนำคำให้การของพยานบุคคลต่าง ๆ มาวินิจฉัยถึงความสอดคล้องต้องกัน และถึงความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐานอื่นที่ฟังเป็นยุติแล้ว การสืบพยานที่กว้างขวางย่อมเป็นที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยน้อยที่สุด การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่ใช่การชั่งจำนวนแต่เป็นการชั่งน้ำหนัก ซึ่งการชั่งน้ำหนักนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคล ความสามารถในการให้การและความต้องการในการให้การของ

¹¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 263.

¹¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 263.

พยานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับอุปนิสัยใจคอและการยึดถือในทางศีลธรรมของพยานบุคคล ซึ่งถ้าจะให้ถูกต้องแล้ว ผู้ซึ่งนำหน้าคำให้การพยานบุคคลจะต้องรู้จักบุคลิกภาพหรือรายละเอียด ส่วนตัวของพยานบุคคลอย่างดีที่สุดและต้องการมากกว่าที่เป็นอยู่ในความเป็นจริงในคดีในปัจจุบัน การได้สาบานหรือปฏิญาณตนแล้วของพยานบุคคล ก็ไม่เป็นเครื่องรับรองที่ได้คาดหวังว่าพยานบุคคลจะให้การตามความจริง ในการสอบปากคำพยานบุคคลต้องคำนึงถึงภาวะในทางจิตใจและทางร่างกาย ของพยานบุคคลและต้องดูว่ามีความบกพร่องประการใดหรือไม่ ผลงานของผู้สอบปากคำพยานบุคคล ไม่ใช่อยู่ที่การดำเนินการสอบปากคำ แต่อยู่ที่การจับให้ได้ว่าอะไรคือความถูกต้องในคำให้การนั้น ตัวผู้ สอบปากคำเองก็อาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้ เช่น โอกาสที่ได้ยินได้ฟังมามาก โอกาสของการเข้าใจ ผิดและตีความผิด ผู้สอบปากคำพยานจึงต้องมีความพร้อมทางจิตใจที่จะรับรู้ อันตรายที่สำคัญ คือ การเชื่อลวงหน้าและการยึดติดกับความเห็นที่มีมาก่อน¹¹⁹

สรุปจากการศึกษาพยานบุคคล นับว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุด เพราะแม้จะมีการ อ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในคดีด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องอาศัยคำพยานบุคคลเป็นฐานในการนำ พยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้นเข้าสู่สำนวนศาล กล่าวโดยสรุป พยานบุคคลนั้น หมายถึง “ถ้อยคำ ของบุคคลที่เข้าเบิกความต่อหน้าศาลในการ สืบพยาน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเบิกความโดยตรงหรือผ่านล่าม รวมทั้งกิริยาอาการแสดงออกของคนไข้ที่แสดงออกซึ่งความหมายที่ต้องการสื่อออกมา และศาลได้ บันทึกลงไว้ใช้เฉพาะในคดีนั้นเอง” พยานบุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้ พยานบุคคลจะต้องเป็นประจักษ์พยานและพยานบุคคลจะต้องเบิกความในลักษณะยืนยันข้อเท็จจริงที่ ตนประสบพบเห็นมา โดยพยานบุคคลมีหน้าที่ ต้องไปตามหมายเรียกของเจ้าพนักงาน หรือศาล ตาม วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด ต้องให้ถ้อยคำตามที่เจ้าพนักงานหรือศาลถาม และต้องให้ตามความ จริง ต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ถ้อยคำ สิทธิของพยานบุคคล ได้แก่ สิทธิให้การโดยสมัครใจ และปราศจากการขัดขวางที่ต้องการจะให้การด้วยความเต็มใจ สิทธิได้ค่าพินทุ สิทธิได้รับการ ปฏิบัติที่เหมาะสมและคุ้มครองจากรัฐ

วิธีการสืบพยานบุคคล ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การสืบพยานในศาลและการสืบพยาน นอกศาล โดยการสืบพยานในศาลมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำในศาล การสืบ พยานหลักฐานต้องกระทำโดยเปิดเผย การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำต่อหน้าคู่ความ การสืบ พยานหลักฐานต้องกระทำโดยใช้ภาษาไทย การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำตามขั้นตอนและกรอบ เวลาที่กฎหมายและศาลกำหนด ส่วนการสืบพยานนอกศาลซึ่งข้อยกเว้นของการสืบพยานหลักฐาน ตามขั้นตอน มี 3 วิธี ได้แก่ การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบ การสืบพยานในลักษณะการ ประชุมทางจอภาพ

¹¹⁹ เรืองเดียวกัน, หน้า 263-265.

การประชุมทางไกล คือ การที่ผู้ประชุมหรือกลุ่มผู้ประชุมมากกว่าสองกลุ่มขึ้นไปที่อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ กัน ดำเนินการประชุมร่วมกันโดยผ่านระบบการสื่อสารโทรคมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการประชุมทางไกลแบ่งออกตามเทคโนโลยีที่ใช้ได้เป็น 3 ประเภท คือ การประชุมทางไกลด้วยเสียง การประชุมทางไกลด้วยวิดีโอ และการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ ศาลได้นำการประชุมทางไกลด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ รวมถึงการสืบพยานด้วย ศาลชำนาญพิเศษ เช่น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลายกลาง ศาลภาษีอากรกลาง ต่างก็นำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน

ในส่วนต่อไปจะทำการศึกษาหลักเกณฑ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

บทที่ 3

การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

การสืบพยานนั้นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยและโดยเปิดเผยต่อหน้าศาล แต่เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้า กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของศาล จึงควรเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้นเป็นวิธีหนึ่ง ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้กับคู่ความและศาล ในกรณีที่พยานไม่สามารถเดินทางมายังศาลได้ซึ่งก็อาจใช้วิธีนี้ในการสืบพยานได้ และในกรณีที่พยานอยู่ในต่างประเทศวิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเอื้ออำนวยให้พยานผู้นั้นเบิกความเป็นพยานได้

ประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการนำเอาระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานแล้ว สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ก็ได้มีการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานเช่นกันรวมถึงประเทศสิงคโปร์ผู้นำด้านเทคโนโลยีของอาเซียนซึ่งมีห้องพิจารณาทางเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมาก

ผู้ศึกษาจึงจะทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ เพื่อที่จะได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักเกณฑ์ในการสืบพยานบุคคลในคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

3.1 วิธีการสืบพยานบุคคล

การสืบพยานนั้นต้องอาศัยหลักพยานโดยตรง กล่าวคือ การสืบพยานต้องกระทำโดยตรง ซึ่งหมายความว่า การสืบพยานเป็นหน้าที่ของศาล ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติมาตรา 229 ที่ว่า ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นสมควรตามลักษณะของพยาน

พยานโดยตรง หมายความว่า ศาลต้องวินิจฉัยคดีตามเหตุผลที่ได้มาจากการสืบพยานศาลจะรับฟังคำให้การที่จัดไว้ในชั้นสอบสวนหรือไต่สวนมูลฟ้องว่าเป็นคำให้การของพยานผู้นั้นแทนการมา

เบิกความย่อมไม่ได้ แม้พยานบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตามปกติก็ต้องมาเบิกความในศาล โดยการที่กฎหมายประสงค์จะตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของการสืบพยาน

สำหรับการวิธีการสืบพยานนั้นเดิมแบ่งออกได้ 3 วิธี คือ การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบ และการสืบพยานในศาล แต่อย่างไรก็ดี ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าทันสมัยมาก กฎหมายจึงยอมให้ใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการแบ่งวิธีการสืบพยานบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ วิธีการสืบพยานในศาล และวิธีการสืบพยานนอกศาล ดังนี้

3.1.1 การสืบพยานในศาล

หลักเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานทั่วไปที่สอดคล้องกับหลักทั่วไปในการพิจารณาคดีของศาล เนื่องจากการสืบพยานหลักฐานเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดี จึงใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการพิจารณาคดี ดังต่อไปนี้

1. การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำในศาล

ศาลในที่นี้ หมายถึง ศาลที่เป็นเจ้าของสำนวนคดีเรื่องนั้น โดยปกติจะต้องมีการสืบพยานในศาลเจ้าของสำนวนเท่านั้น แต่กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ต้องสืบพยานหลักฐานในศาลเจ้าของสำนวนใน 2 กรณี คือ กรณีการเดินเผชิญสืบและกรณีการส่งประเด็นไปสืบพยานหลักฐานที่ศาลอื่น¹²⁰

2. การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำโดยเปิดเผย

ในการสืบพยานหลักฐานนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้สาธารณชนไม่ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีหรือไม่ สามารถเข้าฟังการพิจารณาและสืบพยานหลักฐานได้ แต่หลักนี้ก็มิมีข้อยกเว้นเช่นกัน คือ ในกรณีที่ไปเพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อที่จะคุ้มครองสาธารณประโยชน์หากศาลเห็นว่าควรห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีไม่ว่าจะทั้งหมดหรือแค่บางส่วน ศาลก็อาจจะมีคำสั่งได้ใน 2 ลักษณะ คือ การห้ามมิให้สาธารณชนเข้าฟังการสืบพยานหลักฐานทั้งหมดหรือบางส่วน แล้วดำเนินการสืบพยานหลักฐานโดยลับ รวมถึงห้ามมิให้สาธารณชนและสื่อมวลชนเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือการอนุญาตให้สาธารณะชนและสื่อมวลชนเข้าฟังการสืบพยานได้ แต่ห้ามมิให้โฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ตามที่ได้รับทราบมาในการสืบพยาน¹²¹

¹²⁰ อุดม รัฐอมฤต, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, หน้า 110-111.

¹²¹ มาตรา 36 วรรคหนึ่ง (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

3. การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำต่อหน้าคู่ความ

เนื่องจากคู่ความเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับคดีโดยตรง การสืบพยานหลักฐานจึงควรกระทำต่อหน้าคู่ความทุกฝ่าย เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดให้สืบพยานลับหลังจำเลยได้¹²²

4. การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำโดยใช้ภาษาไทย

ไม่ว่าจะเป็นพยานหลักฐานประเภทใด ต้องกระทำให้อยู่ในรูปของภาษาไทยทั้งสิ้น หากพยานหลักฐานใด ๆ อยู่ในรูปของภาษาต่างประเทศก็ต้องจัดหาล่ามแปลหรือทำคำแปลเป็นภาษาไทยให้ถูกต้อง โดยในการจัดหาล่ามหรือจัดทำคำแปลนี้เป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่จะเอาประโยชน์จากพยานหลักฐานนั้นเป็นผู้จัดหาล่ามหรือจัดทำคำแปลในชั้นแรก จากนั้นคู่ความฝ่ายตรงข้ามจะต้องหาล่ามมาตรวจสอบการแปลของล่ามของฝ่ายที่เป็นเจ้าของพยานหลักฐาน

5. การสืบพยานหลักฐานต้องกระทำตามขั้นตอนและกรอบเวลาที่กฎหมายและศาลกำหนด

โดยหลักแล้วการสืบพยานหลักฐานจะต้องทำกระทำตามขั้นตอนและกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไว้โดยชัดแจ้ง เช่น ในกรณีที่พยานหลักฐานไม่อยู่ในสภาพที่จะรอให้ถึงขั้นตอนและกำหนดเวลาสืบพยานหลักฐานตามกฎหมายได้ ยกตัวอย่างเช่น พยานบุคคลถึงแก่ความตาย พยานเอกสารและพยานวัตถุถูกยักย้ายถ่ายเท ทำให้สูญหายหรือยากแก่การนำมา¹²³

3.1.2 การสืบพยานนอกศาล

ซึ่งข้อยกเว้นของการสืบพยานหลักฐานตามขั้นตอน แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้การสืบพยานหลักฐานจะต้องทำตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น แต่กฎหมายก็ได้กำหนดข้อยกเว้นให้ไม่ต้องยึดหลักดังกล่าวในบางกรณี ดังต่อไปนี้

3.1.2.1 กรณีการสืบพยานโดยการเดินเผชิญสืบ

กรณีการสืบพยานโดยการเดินเผชิญสืบ หมายถึง การที่ศาลออกไปสืบพยานนอกศาล จึงเป็นข้อยกเว้นของหลักการสืบพยานต้องกระทำในศาล ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้สามารถทำได้ เนื่องจากเพราะเหตุจำเป็นแห่งสภาพพยานหลักฐานที่ไม่สามารถสืบในศาลได้ โดยปกติวิธีนี้จะไม่ค่อยนำมาใช้ ยกเว้นในกรณีจำเป็นจริง ๆ เช่น พยานอายุมากจนเดินทางมาศาลไม่ได้ หรือพยานเจ็บป่วย เป็นต้น

¹²² จรัญ ภักดีธนากุล, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2549), หน้า 343-344.

¹²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 359.

ศาลอาจเผชิญสืบได้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาซึ่งเป็นอำนาจศาลตามที่พิจารณาเห็นสมควร ตามความจำเป็นและสภาพของพยานนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 102, 107 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 229, 230) แต่การจะเดินเผชิญสืบหรือไม่ เป็นดุลพินิจของศาลตามที่เห็นจำเป็น หากข้อเท็จจริงเพียงพอแก่การวินิจฉัยคดีแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเดินเผชิญสืบอีก (ฎีกา 4549/2540) และโดยปกติเมื่อคู่ความแถลงขอให้เดินเผชิญสืบศาลมักจะให้รอจนสืบพยานหลักฐานในศาลเสร็จสิ้นก่อน หากเห็นว่าพยานหลักฐานที่นำสืบมาเพียงพอแก่การวินิจฉัยคดีแล้วศาลก็อาจไม่ออกเผชิญสืบ และในบางกรณีอาจสืบพยานหลักฐานนั้นด้วยวิธีการอื่นแทนการเดินเผชิญสืบก็ได้ เช่น การทำตัวอย่างจำลอง (Model) ของอาคารพิพาทแทนที่จะให้ศาลเดินเผชิญสืบ หรือการถ่ายภาพจำลองวัตถุ หรือสถานที่แทน เป็นต้น การเดินเผชิญสืบของศาลอาจเกิดขึ้น 4 กรณี ดังนี้

1) กรณีพยานที่มีเอกสิทธิ์ไม่ต้องมาศาล หมายถึง พยานบุคคลที่ศาลไม่มีอำนาจออกหมายเรียก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 106/1 ซึ่งได้แก่ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พระภิกษุและสามเณรในพระพุทธศาสนา

2) กรณีพยานที่โดยสภาพไม่อาจมาศาลได้ หมายถึง พยานบุคคลที่ปกติต้องมาเบิกความที่ ศาล แต่มีเหตุพิเศษที่ทำให้ไม่อาจมาศาลได้ เช่น เจ็บป่วย หรืออายุมากเดินไม่สะดวก เป็นต้น

3) กรณีพยานวัตถุที่ไม่อาจนำมาศาลได้ หมายถึง สิ่งหามิตรทรัพย์ที่ไม่อาจนำมาให้ศาลตรวจในศาลได้ เช่น เครื่องจักรขนาดใหญ่ เป็นต้น

4) กรณีพยานที่เป็นสถานที่ หมายถึง กรณีจำเป็นต้องสืบพยาน ณ สถานที่ซึ่งข้อเท็จจริงอันประสงค์จะให้พยานเบิกความนั้นได้เกิดขึ้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 107 เช่น การดูแนวร่องน้ำและคันดินพิพาทที่อ้างว่าสร้างลำแนวเขตที่ดิน ซึ่งต้องให้พยานเบิกความ ประกอบการนำขึ้นแนวร่องน้ำหรือคันดิน เป็นต้น

พยานที่คู่ความประสงค์จะให้ศาลเผชิญสืบจะระบุหมายเหตุในบัญชีระบุพยานว่า “เผชิญสืบ” แต่หากไม่อาจนำพยานมาสืบในศาลได้เป็นเพราะเหตุที่เกิดภายหลัง เช่น พยานเพิ่งได้รับอุบัติเหตุจนพิการไม่อาจมาศาลได้ ก็แถลงขอให้ศาลเผชิญสืบพยานปากนี้ในภายหลังได้ นอกจากนี้ ยังต้องเสียค่าป่วยการให้ผู้พิพากษา และเจ้าพนักงานศาลตามอัตราที่กำหนดในตาราง 3 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกรณีที่มีการรวมพิจารณาให้คิดค่าป่วยการโดยถือว่าเป็นคดีเดียว และหากคู่ความหลายฝ่ายเป็นผู้ขอให้ศาลเดินเผชิญสืบ ให้ผู้ขอเฉลี่ยกันชำระค่าป่วยการดังกล่าวคนละเท่า ๆ กัน และศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ขอหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่ายเป็นผู้จัดพาหะมาให้ ในกรณีที่ไม่วางพาหะมาให้คู่ความฝ่ายนั้นจะต้องชดใช้ค่าพาหะที่เสียไปตามสมควร

3.1.2.2 การส่งประเด็นไปสืบ

เป็นการให้อำนาจศาลที่พิจารณาคดีมอบอำนาจให้ผู้พิพากษาคณใดคนหนึ่งในศาลนั้น หรือตั้งให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทนก็ได้ เมื่อศาลพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นผู้พิพากษาที่ได้รับมอบอำนาจหรือศาลอื่นที่ได้รับแต่งตั้งก็จะมียอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับศาลที่พิจารณาแทน

ในกรณีที่พยานอยู่ไกลจากศาลหรืออยู่นอกเขตอำนาจศาลก็อาจขอให้ศาลที่พยานมีภูมิลำเนา หรือศาลที่พยานอยู่ในเขตอำนาจสืบพยานนั้นแทนได้ คู่ความที่มีคำขอให้ศาลส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมโดยศาลเจ้าของสำนวนจะส่งสำเนาคำฟ้อง คำให้การ เอกสาร และหลักฐานอื่นที่จำเป็นไปยังศาลที่ได้รับการแต่งตั้งให้สืบพยานแทน ในทางปฏิบัติเรียกศาลเจ้าของคดีว่า “ศาลที่ส่งประเด็น” และเรียกศาลที่ให้ช่วยสืบพยานให้ว่า “ศาลที่รับประเด็น” คู่ความจะแถลงขอตามไปฟังการพิจารณาด้วย ก็ได้เรียกว่า “การตามประเด็น”

คู่ความจะขอส่งประเด็นไปสืบตัวความเองไม่ได้เพราะตัวความมีหน้าที่ต้องมาศาลและอ้างตัวเองเป็นพยาน เว้นแต่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งคัดค้านว่าการสืบตัวความกับพยานประเด็นคนละคราวกัน ทำให้ตนเสียเปรียบ เช่น เพราะเป็นพยานคู่ และหากศาลที่ส่งประเด็นจะสืบพยานปากอื่นไปพร้อมกันด้วยก็อาจแยกสำนวนส่งไปได้หรือหากต้องส่งประเด็นไปยังศาลหลายศาลพร้อม ๆ กัน เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยรวดเร็วก็อาจแยกสำนวนส่งไปได้เช่นกัน ส่วนการส่งประเด็นไปต่างประเทศก็ทำได้ โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 34

ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามที่ได้รับมอบหมายจากศาลที่ส่งประเด็นมารวมทั้งมีอำนาจดำเนินการทั่วไปเพื่อให้การดำเนินการสอบสวนพิจารณาดำเนินไปได้ เช่น หากเป็นพยานที่คู่ความนำมาศาลเองไม่ได้ คู่ความฝ่ายนั้นก็ต้องขอให้ศาลที่รับประเด็นออกหมายเรียกพยานบุคคล หรือพยานเอกสารแล้วแต่กรณี และหากมีการแต่งตั้งทนายความคนใหม่ ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจรับและสั่งไต่ถามทนายได้แต่จะไม่รับและอนุญาตให้คู่ความระบุพยานเพิ่มเติม เพราะได้รับแต่งตั้งให้สืบพยานเฉพาะตามที่ขอเท่านั้น และกรณีเห็นว่าเป็นพยานฟุ่มเฟือย หรือไม่เกี่ยวกับประเด็น หรือพยานไม่มาศาลหลายครั้งก็ไม่ควรงดสืบพยานนั้น ควรจดยางานกระบวนการพิจารณาแล้วส่งคืนไปให้ศาลเดิมสั่ง และจะสั่งว่าคู่ความฝ่ายใดขาดนัดพิจารณาไม่ได้ เพราะเป็นอำนาจของศาลเจ้าของสำนวนเท่านั้น (ฎีกา 863/2505 ประชุมใหญ่) นอกจากนั้น ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในศาล ที่รับประเด็นไม่มีสิทธิรับรองให้อุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (ฎีกา 3420/2538)

ในคดีอาญา ศาลอาจส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นได้เช่นกัน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 230) แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอก็ตาม (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 228) และคู่ความมีสิทธิขอตามประเด็นไปได้ แต่ปกติอัยการโจทก์จะส่งสำนวนให้อัยการที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่รับประเด็นนั้นเป็นผู้ซักถามพยานแทน โดยอัยการเจ้าของสำนวนจะไม่ตามประเด็นไป

กรณีจำเลยหากต้องชั่งอยู่ในระหว่างพิจารณา กฎหมายกำหนดเป็นหน้าที่ให้ผู้คุมขังส่งตัว จำเลยไปยังศาลที่รับประเด็นด้วยเพื่อจะได้พิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172) อย่างไรก็ตาม หากเป็นคดีที่ศาลอาจสืบพยานลับหลังจำเลยได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ) และจำเลยดังกล่าวไม่ประสงค์จะตามประเด็นไปฟังการพิจารณาและสืบพยานก็อาจยื่นคำถาม หรือคำซักเป็นหนังสือให้ศาลที่รับประเด็นถามให้ก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 วรรคสอง)

มีการแก้ไขกฎหมายใหม่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้คุมขังให้ต้องส่งตัวจำเลยไปยังศาลที่รับประเด็นโดยจำเลยไม่ต้องร้องขอและถือเป็นสิทธิที่จำเลยจะสละไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นกรณีอาจสืบพยานลับหลังจำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิเท่านั้น ซึ่งต่างจากหลักกฎหมายเดิมที่ถือว่าจำเลยจะต้องแสดงความประสงค์ที่จะตามประเด็นไปและกรณีจำเลยประสงค์จะตามประเด็นไป ศาลต้องอนุญาตจะใช้ดุลพินิจไม่อนุญาต ไม่ได้ เพราะขัดกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 230 วรรคสอง และขัดกับหลักการพิจารณาต้องทำต่อหน้าจำเลย

และเมื่อสืบพยานประเด็นเสร็จแล้ว ศาลที่รับประเด็นจะส่งสำนวนกลับศาลเดิมเรียกว่า “การส่งประเด็นคืน” โดยคู่ความจะร่วมกันกำหนดวันนัด เพื่อให้ศาลเดิมพิจารณาดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป วันนัดที่ศาลเดิมนี้นี้เรียกว่า “วันนัดฟังประเด็นกลับ” ในวันดังกล่าวจะไม่มี การสืบพยานแต่คู่ความจะมาศาลเพื่อกำหนดวันนัดพิจารณาดำเนินต่อไป

พยานใดที่ประสงค์จะให้ศาลส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นต้องระบุไว้ในบัญชีระบุพยานด้วย ว่า “ประเด็น” กรณีพยานที่ขอส่งประเด็นไปย้ายที่อยู่ ไม่ได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่รับประเด็นแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 102 วรรคสองให้อำนาจศาลที่รับประเด็นตั้งศาลอื่น ให้สืบพยานแทนต่อไปได้ด้วย กรณีนี้คู่ความไม่ต้องขอแก้ไขรายละเอียดที่อยู่ของพยานในบัญชีระบุพยาน

การอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นนั้นถือเป็นดุลพินิจที่ศาลจะพิจารณาตามสมควร หากศาลเห็นว่าต้องใช้เวลานาน หรือไม่มีเหตุผลจำเป็น หรืออาจใช้วิธีการอื่น เช่น การส่งบันทึกถ้อยคำของพยาน ศาลอาจสั่งไม่อนุญาตให้ส่งประเด็นก็ได้

3.1.2.3 การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

แม้โดยหลักการสืบพยานจะต้องทำในศาลหรือต่อหน้าศาล แต่บางครั้งก็อาจเกิดข้อจำกัด เช่น พยานอยู่ต่างประเทศไม่อาจมาเบิกความที่ศาลได้ เป็นต้น ข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ.2542 ข้อ 17 และ ข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2540 ข้อ 32 อนุญาตให้ศาลล้มละลาย และศาลทรัพย์สินทางปัญญา สืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) โดยถือเป็นการสืบพยานในศาลวิธีหนึ่ง การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถ

สืบพยานด้วย วิธีการที่ทันสมัยดังกล่าว สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากแรงบีบคั้นของประเทศตะวันตกที่กล่าวหาว่า กระบวนการพิจารณาในศาลไทยล่าช้า แต่มีข้อสังเกตว่าการสืบพยานด้วยวิธีนี้มุ่งแก้ไขปัญหาความไม่สะดวกของพยานของคู่ความฝ่ายที่อยู่ต่างประเทศ โดยเฉพาะนิติบุคคลต่างชาติที่ไม่สะดวกหากจะต้องให้ผู้บริหารระดับสูงของตนเดินทางเข้ามาประเทศไทย

นอกจากนี้ ศาลและคู่ความอื่นจะไม่สามารถตรวจสอบได้ว่า พยานเบิกความโดยความช่วยเหลือของบุคคลอื่น หรือเบิกความโดยอ่านจากเอกสารหรือไม่ ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งของการเบิกความต่อศาล การใช้วิธีการเช่นนี้อาจไม่เป็นธรรมต่อคู่ความอีกฝ่ายและอาจทำให้การรับฟังข้อเท็จจริงของศาลคลาดเคลื่อนได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 120/4 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 230/1 ยอมรับการสืบพยานในลักษณะประชุมทางจอภาพ โดยให้ถือว่า การเบิกความด้วยวิธีนี้เป็นการเบิกความในห้องพิจารณาของศาลและได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

หลักเกณฑ์การสืบพยานโดยระบบประชุมทางจอภาพในคดีอาญา มีดังนี้ คู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควรในกรณีจำเป็นที่ไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ หลักเกณฑ์ข้อนี้แสดงว่าการสืบพยานด้วยวิธีพิเศษนี้จะต้องเป็นกรณีจำเป็นเท่านั้น การจำกัดให้ทำได้เฉพาะกรณีจำเป็น อาจจะเป็นเพราะต้องการรักษาหลักการสืบพยานต่อหน้าจำเลยไว้ รวมทั้งอาจเป็นภาระแก่ศาลที่ต้องดำเนินการดังกล่าว

การเบิกความด้วยระบบการประชุมทางจอภาพจะต้องดำเนินการในศาลอื่น หรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

3.1.2.4 การสืบพยานที่อยู่ต่างประเทศในคดีอาญา

การสืบพยานที่อยู่ต่างประเทศในคดีอาญาอาจดำเนินการ ดังนี้

การสืบพยานตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา 2535 ตามพระราชบัญญัติความร่วมมือฯ มีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ ในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีการกระทำร่วมกันเป็นเครือข่ายในดินแดนของหลายประเทศ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศโดยลำพังนั้นไม่อาจป้องกันและปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามดังกล่าว¹²⁴ โดยจะมีบทบัญญัติในเรื่องการให้ความช่วยเหลือและรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศในทางอาญา มีการกำหนดให้มีผู้ประสานงานกลาง

¹²⁴ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535

ซึ่งได้แก่ อัยการสูงสุดหรือผู้ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้ความช่วยเหลือหรือขอความช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติความร่วมมือ¹²⁵ การให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือนั้น อาจเป็นการสอบปากคำพยานบุคคล การสืบพยาน การจัดหาหรือจัดส่งเอกสาร การปฏิบัติตามคำร้องในการค้น ยึด ตลอดจนการโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อสืบพยาน วิธีการของความช่วยเหลือดังกล่าวนี้ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 10 กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้เสนอเรื่องต่อผู้ประสานงานกลาง¹²⁶ ซึ่งก็คือ อัยการสูงสุดหรือผู้ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายเป็นผู้ดำเนินการ โดยคำขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศและเอกสารทั้งปวงจะส่งไปให้ทำตามแบบ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ผู้ประสานงานกลางกำหนด¹²⁷ และให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาว่าสมควรจะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือไม่ โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ รายละเอียด ข้อเท็จจริง และเอกสารประกอบ แล้วแจ้งให้หน่วยงานผู้ขอทราบโดยคำวินิจฉัยของผู้ประสานงานกลางเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือให้ ถือเป็นยุติ เว้นแต่นายกรัฐมนตรีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น¹²⁸ โดยหน่วยงานผู้ขอต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ ต่อประเทศผู้รับคำร้องขอในการใช้ข่าวสารหรือพยานหลักฐานตามวัตถุประสงค์ ที่ระบุในคำขออนอกจากนี้ หน่วยงานผู้ขอต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีอยู่ต่อประเทศ ผู้รับคำร้องขอในการรักษาความลับของข่าวสารหรือพยานหลักฐานที่ขอรับความช่วยเหลือ เว้นแต่ข่าวสารหรือพยานหลักฐานนั้นจำเป็นต้องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยอันเป็นผลจากการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องคดี หรือการดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่ระบุไว้ในคำขอ¹²⁹ และบรรดาพยานหลักฐานและเอกสารที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานและเอกสารที่รับฟังได้ตามกฎหมาย¹³⁰

ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติความร่วมมือฯ ซึ่งจะต้องเป็นประเทศที่มีสนธิสัญญาหรือเป็นภาคีร่วมอนุสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญากับประเทศไทย หรือเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือทางอาญาแก่ต่างประเทศโดยไม่ต้องมีสนธิสัญญา ส่วนกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จะต้องเป็นกรณีที่มีความตกลงร่วมกันทางศาลในการ

---

¹²⁵ มาตรา 6 และ 7 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

¹²⁶ มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

¹²⁷ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

¹²⁸ มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

¹²⁹ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

¹³⁰ มาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

สืบพยาน ซึ่งในปัจจุบันนั้นประเทศไทยยังไม่มีข้อตกลงดังกล่าว ในทางปฏิบัติจึงไม่มีการส่งประเด็นในคดีอาญาไปสืบในต่างประเทศในกรณีที่มีราษฎรเป็นโจทก์¹³¹

3.2 การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของศาลชำนาญพิเศษของไทย

การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพิจารณาพิพากษาเป็นนโยบายที่สำคัญของสำนักงานศาลยุติธรรม เนื่องจากปริมาณคดีที่เข้ามาสู่ศาลมีมากขึ้นและไม่ได้สัดส่วนกับผู้พิพากษา ห้องพิจารณาคดี และเจ้าหน้าที่ศาล อีกทั้ง ในระบบการพิจารณาคดีของศาลใช้กระบวนการพิจารณา วิธีการ อุปกรณ์ เครื่องใช้ตามที่เป็นมาแต่เดิม การพิจารณานำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีของศาลจึงมีความจำเป็น ในปัจจุบันศาลยุติธรรมมีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการฝากขังระหว่างศาลกับเรือนจำ การอ่านคำสั่งศาลให้คู่ความฟัง การสืบพยาน การอ่านคำพิพากษาของศาลฎีกา รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในการประชุมระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการสืบพยานนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาในศาลที่ใช้เวลามากที่สุด เนื่องจากต้องอาศัย การนัดวันว่างให้คู่ความ ทนายความ พยานและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ และผู้พิพากษามาร่วมกันที่เดียวกัน คือ ห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาเป็นอย่างมาก แม้ว่าในปัจจุบันจะมีระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่อง และระบบศูนย์นัดความเข้ามาช่วยในการพิจารณาและสืบพยานเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้นก็ตาม แต่หากคู่ความมีเหตุจำเป็นเฉพาะหน้าไม่อาจมาตามนัดได้ หรืออยู่ในท้องที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งของห้องพิจารณาของศาลมาก การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาช่วยในการพิจารณาและสืบพยานจะสามารถย่นระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ ไม่จำเป็นต้องเลื่อนคดี เนื่องจากคู่ความหรือพยานไม่ต้องมาที่ห้องพิจารณาของศาลก็สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานได้ หรือแม้แต่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนนั่งพิจารณาอยู่ที่ห้องพิจารณาของอีกศาลหนึ่ง แต่คู่ความและพยานดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานอยู่ที่ห้องพิจารณาของอีกศาลหนึ่งก็ย่อมเป็นไปได้ อันเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความและพยานโดยไม่ต้องเดินทางไกล ลดค่าใช้จ่าย และความเสี่ยงภัยอื่น ๆ อีกด้วย¹³²

¹³¹ เข็มชัย ชุตินวงศ์, *เรื่องเดิม*, หน้า 355.

¹³² สุรพล สนธยานนท์, *ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานด้วยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference): ศึกษากรณีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง* (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551), หน้า 18-20.

การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นวิธีการสืบพยานที่ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบพยานศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลภาษีอากร และศาลล้มละลาย แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการสืบพยานตามปกติ แต่ในกรณีที่พยานอยู่ต่างประเทศ การสืบพยานด้วยวิธีนี้ก็คุ้มค่ากับเวลาที่ต้องเสียไปหากจะต้องเดินทางมาสืบพยานตามวิธีปกติ อาจจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าวิธีการตามปกติมากกว่า เนื่องจากไม่ต้องจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พัก และไม่ต้องเสียเวลาอีกด้วย ปัจจุบันจึงนิยมใช้วิธีนี้มากขึ้นเนื่องจากเป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว ศาลก็รับฟังวิธีการสืบพยานดังกล่าวเสมือนว่า พยานนั้นได้เบิกความในห้องพิจารณาตามวิธีการตามปกติ

การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาลก็เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ 2 ประการ¹³³ คือ

1. เป็นการใช้สื่อในระยะไกล โดยพยานอาจอยู่ในสถานที่เดียวกันแต่มีได้เผชิญหน้ากัน เพื่อคุ้มครองพยาน ในการสืบพยานที่เหมาะสมกับพยานเด็กเป็นต้น
2. เป็นการใช้สื่อระยะไกล เพื่อความสะดวกรวดเร็วโดยพยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความที่ศาล

เมื่อพิจารณาลักษณะการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพแล้วเห็นได้ว่าไม่กระทบต่อกระบวนการเบิกความของพยานบุคคลที่ต้องเบิกความด้วยวาจา และสืบพยานโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย แม้ว่าในความเป็นจริงนั้นพยานและจำเลยอาจจะอยู่คนละที่กันแต่ด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวจะทำให้เสมือนว่าบุคคลทั้งหมดอยู่ในที่เดียวกัน แม้ว่าบรรยากาศอาจเสียไปบ้าง แต่มีนำใช้สาระสำคัญในทางพิจารณา ดังนั้นการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้นจึงมิได้มีความแตกต่างกันกับการเบิกความในศาลตามปกติ

ข้อดีและข้อเสียของการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ¹³⁴

ข้อดี คือ จะช่วยให้เกิดความสะดวกแก่พยานบุคคลที่อยู่ห่างไกลไม่ต้องเดินทางมาเบิกความที่ศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศ ในกรณีการส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่น บางครั้งทำให้เกิดความล่าช้า แต่ทำให้ศาลที่รับประเด็นมีภาระมากขึ้นเนื่องจากในแต่ละศาลนั้นก็มีความจำอยู่มากอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าไปทั้งหมด แต่หากศาลสืบพยานเองโดยสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็เหมือนสืบพยานตามปกติ เพียงแค่พยานมิได้มาปรากฏตัวต่อหน้าศาล และสำหรับคดีบางประเภทที่ต้องการความเชี่ยวชาญของศาลโดยเฉพาะ หากพยาน

¹³³ วรณัฐ สงัฆิใหม่, พัฒนาระบบการสืบพยานบุคคลในศาลแพ่ง (กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547), หน้า 9-10.

¹³⁴ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 17.

บุคคลนั้นอยู่นอกเขตอำนาจศาลดังกล่าว และต้องส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่น กรณีนี้อาจทำให้ได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน แต่หากใช้ระบบการประชุมทางจอภาพจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนมากที่สุด

ข้อเสีย คือ การติดตั้งระบบการประชุมทางจอภาพและการดัดแปลงห้องพิจารณาสำหรับการประชุมทางจอภาพนั้น ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก และอาจทำให้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานลดลง เนื่องจากการไม่มีการเผชิญหน้าโดยตรง

จะเห็นได้ว่าการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้เป็นการนำการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวาจามาปรับใช้ในอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ พยาน คู่ความ และศาล ทำให้สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

ปัจจุบันได้มีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการบวนการยุติธรรมมากขึ้นในทุก ๆ ศาล โดยศาลต่าง ๆ ได้ทำการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษต่าง ๆ ซึ่งอาจมี คู่ความหรือพยานที่อยู่ในต่างประเทศจำนวนมาก ศาลที่สืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ได้แก่ ศาล ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศ

เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศมีความรวดเร็ว เป็นธรรม ทันต่อการเยียวยาความเสียหายของคู่ความ ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลางจึงได้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและคดีการค้าระหว่างประเทศหลายประการ เช่น

1. การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีระหว่างศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางกับศาลยุติธรรมอื่นอาจทำผ่านทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ E-mail เป็นต้น แทนการติดต่อทางไปรษณีย์ด้วยพิเศษหรือใช้ประกอบกัน

2. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจนสามารถทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่ในห้องที่ห่างไกลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) อันเป็นการช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศนั้นถือเป็นศาลแรกของประเทศไทยที่ใช้การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพโดยเป็นไปตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2540 ข้อ 32 ซึ่งกำหนดให้ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2541 ในการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาหมายเลขดำที่ 36/2540 ระหว่าง บริษัท ซีบูรญาโปรดักชั่นส์ จำกัด

โจทก์ กับ บริษัท ซีบูราญาไซโย จำกัด กับพวก จำเลย เป็นการไต่สวนคำร้องของโจทก์ที่ขอให้สืบพยานบุคคลที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่น ในขณะที่องค์คณะผู้พิพากษา คู่ความและทนายความที่อยู่ในประเทศไทยได้ไปทำการพิจารณาคดีที่ ทำการของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ส่วนพยานดังกล่าวอยู่ที่สตูดิโอสำหรับการประชุมทางจอภาพที่ประเทศญี่ปุ่น ที่ผ่านมาการสืบพยานด้วยระบบดังกล่าวได้ใช้สืบพยานบุคคลทั้งที่พำนักอยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่น ในปัจจุบันก็ได้มีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพเรื่อยมาในอีกหลาย ๆ คดี

สำหรับการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางนั้น นอกจากจะเป็นการดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับสำนักงานศาลยุติธรรมในเรื่องที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีความจำเป็นและเหตุผลที่เป็นลักษณะเฉพาะของศาล หากเป็นการสืบพยานในคดีแพ่ง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางถือเป็นศาลต้นแบบที่นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ทั้งนี้ตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2540 ข้อ 32 ซึ่งได้มีการสืบพยานด้วยระบบนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2541 แล้ว โดยได้สืบพยานด้วยระบบดังกล่าวสำหรับพยานที่อยู่ต่างประเทศไปหลายคดี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางมีนโยบายแก้ปัญหาคดีทรัพย์สินทางปัญญาประเภทคดีอาญาที่ค้างคั่งในศาลจังหวัดจำนวนมากโดยอาศัยระบบการประชุมทางจอภาพ มาใช้กับการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยานระหว่างศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ขณะเดียวกันองค์คณะผู้พิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางก็ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปพิจารณาที่ศาลจังหวัด¹³⁵

3.2.2 ศาลล้มละลายกลาง

ต่อมาในปี พ.ศ.2549 ศาลล้มละลายกลางได้ออกข้อกำหนดคดีล้มละลาย พ.ศ.2549 ให้สืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ โดยกำหนดไว้ในข้อ 19 ว่า เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ หรือการประชุมทางอินเทอร์เน็ตได้ โดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ชำระค่าใช้จ่าย และไม่ถือว่าเป็นค่าฤชาธรรมเนียม ในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาซึ่งศาลอาจพิพากษาให้คู่ความฝ่ายอื่นรับผิดชอบได้ตามมาตรา 161 แห่งประมวลวิธีพิจารณาคriminal โดยการดำเนินการกระบวนการพิจารณาดังกล่าวให้ถือเสมือนว่าเป็นการดำเนินการกระบวนการพิจารณาในห้องพิจารณาของศาล

¹³⁵ สุรพล สนธยานนท์, *เรื่องเดิม*, หน้า 18-20.

ในกรณีที่มีการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ หรือการประชุมทางอินเทอร์เน็ต หากคู่ความฝ่ายใดประสงค์จะอ้างเอกสารเพื่อประกอบการสืบพยานด้วย ให้คู่ความฝ่ายนั้นส่งสำเนาเอกสารมายังศาลล้มละลายกลางก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า 7 วัน เมื่อสืบพยานเสร็จให้ศาลที่สืบพยานส่งเอกสารที่คู่ความอ้างมายังศาลล้มละลายกลางโดยเร็ว

3.2.3 ศาลภาษีอากรกลาง

ศาลภาษีอากรกลาง ใช้ระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการพิจารณาคดีภาษีอากร และอนุญาตให้ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ตามข้อกำหนดภาษีอากร พ.ศ.2544 ข้อ 26

เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล โดยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) ได้ โดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และไม่ให้ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้น เป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาซึ่งศาลอาจพิพากษาให้คู่ความฝ่ายอื่นรับผิดชอบได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 161 การสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณา

3.3 การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของไทย

หลักการสืบพยานในศาลยุติธรรม ระบบกฎหมายลักษณะพยานในศาลยุติธรรมเป็นระบบกล่าวหา โดยสิ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการสืบพยานบุคคลในระบบกล่าวหา คือ การถามค้าน (Cross-Examination) ระบบนี้เชื่อว่าการเปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายตรงกันข้ามถามค้านพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพิสูจน์ความจริงและทำให้ผู้พิพากษาวินิจฉัยคดีนั้นได้อย่างถูกต้องในระบบนี้ถึงแม้จะยอมรับอำนาจของศาลในการเรียกพยานมาสืบหรือในการซักถามพยานแต่ศาลก็จำกัดบทบาทของตนเอง จะกระทำเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปปล้ำข้อเท็จจริงด้วยตนเอง การซักถามของศาลมักจะจำกัดเฉพาะเพื่อให้คำเบิกความนั้นกระจ่างชัดหรือเมื่อศาลมีข้อสงสัยในความหมายของคำเบิกความเท่านั้น ส่วนการเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมโดยศาลนั้นพบว่ามีน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย ระยะเวลาหลังระบบกล่าวหาเปิดรับวิธีการสืบพยานในระบบไต่สวนมาใช้มากขึ้น¹³⁶

¹³⁶ พรเพชร วิชิตชลชัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: เกนโกรว์, 2542), หน้า 5-6.

ลักษณะสำคัญของระบบกล่าวหา

1. ศาลมีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการพิจารณามีกฎเกณฑ์ละเอียดปลีกย่อยมาก ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อย การยกฟ้องในทางเทคนิคมีมาก

2. คู่ความสองฝ่ายมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกันเห็นได้ชัดในคดีอาญาศาลจะไม่ช่วยโจทก์แสวงหาพยานหลักฐาน

3. ในระบบกล่าวหามีกฎเกณฑ์การสืบพยานเคร่งครัดมาก มีบทตัดพยานเด็ดขาด ไม่ยอมให้ศาลรับพยานนั้นเข้าสู่สำนวนความเลย นอกจากนี้ การใช้คำถามในการซักถาม ถ้ามค้าน ก็ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์โดยเคร่งครัด

ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ประเทศต่าง ๆ จะใช้การสืบพยานโดยใช้ระบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนเข้าด้วยกัน¹³⁷

แนวคิดเกี่ยวกับระบบกฎหมายลักษณะพยานในศาลยุติธรรมกับการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน

1. การสืบพยานในศาลยุติธรรมซึ่งโดยหลักจะใช้ระบบกล่าวหาในบางครั้งอาจใช้ระบบผสมมีการนำระบบไต่สวนมาใช้ด้วยแต่ไม่มากนัก เพราะจะทำให้คู่ความเห็นว่าการศาลไม่เป็นกลางทำให้คู่ความอาจมองว่าศาลช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง และในที่สุดก็จะนำไปสู่การร้องเรียนการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาท่านนั้น ซึ่งความจริงแล้วผู้พิพากษาก็ทำไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ตาม

2. ในส่วนสำคัญการสืบพยานบุคคล จะมีวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ความจริงให้เป็นที่ยุติในศาล ในการสืบพยานบุคคลก็จะพบอุปสรรคในขณะเบิกความในศาลว่ามีพิรุณในการเบิกความหรือไม่ ลำดับเหตุการณ์ได้อย่างเป็นธรรมชาติหรือไม่ พิสูจน์คุณภาพของพยานว่าน่าเชื่อถือหรือไม่

3. การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในต่างประเทศ

4. ปัจจุบันนี้ศาลยุติธรรมได้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานแล้ว

ในปัจจุบัน สำนักงานศาลยุติธรรมมีระบบการประชุมทางจอภาพใช้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ จะทำให้การสืบพยานบุคคลที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาลที่พิจารณาและพิพากษาคดี ในทางปฏิบัติศาลที่มีเขตอำนาจก็จะส่งประเด็นไปสืบพยานยังศาลที่พยานมีภูมิลำเนา ข้อเสียในการส่งประเด็นทำให้คดีล่าช้ามากหรือมีการเลื่อนคดีไม่ว่าด้วยเหตุใดหรือกรณีพยานย้ายไปอยู่ที่เขตอำนาจศาลอื่นศาลที่รับประเด็นก็จะส่งประเด็นไปสืบพยานประเด็นต่อยังศาลที่พยานย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ในเขตอำนาจศาลดังกล่าว กว่าจะส่งประเด็นคืนศาลเดิมก็ใช้เวลาหลายเดือนหรือหลายปี หรือบางกรณี

¹³⁷ เข็มชัย ชุตินวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2547), หน้า 4.

อาจมีการส่งประเด็นคืนศาลเดิมโดยมิได้มีการสืบพยานประเด็น เนื่องจากติดตามพยานไม่ได้ หรือ
 ส่วนนายอัยการเจ้าของสำนวนยังไม่ส่งไปให้อัยการผู้แทนโจทก์สั่งเหล่านี้นล้วนแต่ทำให้คดีล่าช้าเป็น
 อย่างมากและไม่สามารถวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้และส่งผลกระทบต่อระบบคดีอื่นด้วย

เมื่อมีการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพทั่วประเทศจะทำให้การสืบพยานประเด็นเป็นไป
 โดยรวดเร็วโดยไม่ต้องส่งสำนวนหรือสำเนาเอกสารในสำนวนแยกส่งไปสืบพยานเพียงแต่ศาลที่มี
 อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นมีหนังสือถึงศาลที่พยานมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลขอให้ออกหมายเรียก
 และนัดสืบพยานประเด็นให้เมื่อถึงกำหนดพยานก็ไปรายงานตัวที่ศาลซึ่งพยานมีภูมิลำเนาอยู่ ระหว่าง
 ศาลทั้งสองก็จะเชื่อมระบบการประชุมทางจอภาพ และนำพยานเข้าเบิกความโดยผ่านระบบดังกล่าว
 ส่วนคู่ความ อัยการ ทนาย ยังคงอยู่ศาลเดิม ผู้พิพากษาพิจารณาคดีก็ใช้เจ้าของสำนวนเดิม อัยการ
 ทนาย ถามพยานโดยผ่านระบบดังกล่าว ส่วนจำเลยในคดีอาญาจะอยู่ในห้องพิจารณาคดีหรืออยู่ที่
 เรือนจำก็ได้ หากมีการเชื่อมโยงระบบดังกล่าวเข้ากับเรือนจำด้วยแล้วต้องถือว่ากระทำต่อหน้าจำเลย
 ตามกฎหมายแล้ว เมื่อเสร็จคำเบิกความศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีจัดเก็บข้อมูลภาพและเสียงไม่
 ว่าจะอยู่ในรูปของฐานข้อมูล (Database) หรือวีซีดี เพื่อเป็นหลักฐานต่อไป¹³⁸

ในกรณีที่พยานบุคคลมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ได้กำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจให้
 สืบพยานบุคคลดังกล่าวในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยศาลจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของ
 พยานที่ไม่อาจจะเดินทางมาศาลได้ กับสิทธิของจำเลยที่จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม และ
 ความสิทธิการเผชิญหน้ากับพยาน ในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้ แม้ว่าตัวพยาน
 บุคคลนั้น จะเบิกความอยู่ในต่างประเทศ แต่ก็มี การถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณาของ
 ศาลไทย จำเลยสามารถรับรู้กระบวนการพิจารณาได้ในขณะที่มีการสืบพยานโดยมองจากภาพและได้
 ยินเสียงของพยานบุคคลผ่านการถ่ายทอด ในขณะที่พยานกำลังเบิกความอยู่ในต่างประเทศ ก็ยัง
 สามารถสื่อสารตอบโต้กันได้โดยตรงทันที เสมือนว่าได้พูดคุยกันต่อหน้า สามารถที่จะโต้แย้งคัดค้าน
 พยานบุคคลหรือคำเบิกความของพยานบุคคลได้ และเป็นการสอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริง
 ในทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นหลักการสืบพยานโดยเปิดเผย ต่อหน้าจำเลย หลักวาจา หลักฟังความทุกฝ่าย
 หลักพยานโดยตรง และหลักโต้แย้งคัดค้านต่อผู้คดี และสามารถคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการ
 เผชิญหน้า และสิทธิในการถามค้าน พยานบุคคลของโจทก์ที่อยู่ในต่างประเทศ ดังนั้น การสืบพยาน
 บุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ จึงเป็นวิธีการสืบพยานที่เปิดโอกาสให้จำเลยในคดีอาญาได้
 ต่อสู้อย่างเพียงพอ และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับพยานที่ห่างไกลไม่สะดวกมาเบิกความยัง

---

¹³⁸ เกรียงไกร ศรีสังข์, การสืบพยานด้วยระบบ Video และ Video Conferencing, ค้น
 วันที่ 27 มิถุนายน 2558 จาก http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/2547-42.pdf

ห้องพิจารณาคดี จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสม และสมควรนำมาใช้แทนการส่งประเด็นไปสืบพยานบุคคลในต่างประเทศ¹³⁹

ตัวอย่างกรณีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของศาลยุติธรรมกรณีพยานอยู่ต่างประเทศ

ศาลเมืองพัทยาร่วมมือกับศาลสวีเดน ในการสืบพยานระหว่างประเทศโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพเป็นครั้งแรก ในคดีที่ชาวสวีเดนก่อเหตุแทงนักท่องเที่ยวชาวนิวซีแลนด์เสียชีวิตที่พัทยา¹⁴⁰ แต่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแอบหลบหนีกลับประเทศ ต่อมามีการประสานจนผู้ต้องหาถูกจับดำเนินคดีที่ประเทศสวีเดน แต่เนื่องจากไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ศาลสวีเดนจึงจับกุมผู้ต้องหาพิจารณาคดีเอง โดยขอให้ส่งพยานคนไทย 2 ปาก ไปให้การ แต่พยานปฏิเสธจึงหาช่องทางกฎหมายจนเกิดการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ถือเป็นคดีนำร่องเป็นคดีแรก

เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ นายอภิชาติ เทพหนู ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพัทลุงรายงานผลการสืบพยานระหว่างประเทศครั้งแรกในประเทศไทยต่อสำนักงานศาลยุติธรรม สืบเนื่องจากสำนักงานอัยการสูงสุดร่วมกับศาลจังหวัดพัทลุงและกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกันหาช่องทางกฎหมายให้ศาลสวีเดนสืบพยานผ่านศาลประเทศไทยเพื่อเอาผิดผู้ต้องหาชาวสวีเดนได้

นายอภิชาติ เทพหนู กล่าวว่า ปกติการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีเฉพาะการสืบพยานในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งเป็นไปตามช่องทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่สัปดาห์ที่ผ่านมาศาลได้สืบพยานคนไทย 2 ปากซึ่งเป็นประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ขณะคนร้ายชาว

---

¹³⁹ ศิริชัย รศมาลัย, วิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2556: ศึกษากรณีการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบพยานในต่างประเทศในคดีอาญา (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), หน้า 105-107.

¹⁴⁰ คดีนักท่องเที่ยวชาวนิวซีแลนด์ทำร้ายร่างกายนักท่องเที่ยวชาวนิวซีแลนด์เสียชีวิต เกิดขึ้นเมื่อเวลา 02.00 น. วันที่ 21 ส.ค.55 ตำรวจจับแจ้งเหตุแทงกันใกล้โรงแรมอาริกา ลอดจ์ พัทยา ซอยไดอาน่า พัทยาสาย 2 ตรวจสอบพบร่างนายโรเบิร์ต ฮอลลิค (Mr. Roberte Hollickx) อายุ 43 ปี ชาวนิวซีแลนด์ ถูกแทงที่ลำคอและตามร่างกายจนเป็นแผลฉกรรจ์หลายแห่งทำให้เสียชีวิต ใกล้จุดเกิดเหตุชาวบ้านช่วยกันควบคุมตัวหญิงไทยอายุ 26 ปี และนายอังเดร ริงวาลล์ (Mr. Andy Ringvall) อายุ 40 ปี ชาวสวีเดน ผู้ก่อเหตุพร้อมของกลางมีดทำครัวยาว 1 ฟุตเปื้อนเลือด สอบสวนทราบว่า ผู้ตายเข้าไปดื่มกินในผับแห่งหนึ่งโดยจูงสุนัขมาด้วย แต่หญิงไทยกับจำเลยชาวสวีเดนไม่ชอบสุนัขเลยจับได้จนมีปากเสียงกัน ฝ่ายชาวสวีเดนและสาวไทยออกจากร้านไป แต่หลังจากผู้ตายเดินจูงสุนัขออกไปนอกร้าน ได้พบกับคู่กรณีอีกครั้งจึงมีปากเสียงกันอีก ก่อนจะถูกแทงเสียชีวิต คดีนี้อัยการฟ้องนายอังเดรแต่สั่งไม่ฟ้องสาวชาวไทย

สวีเดนฆ่าชายชาวนิวซีแลนด์ ต่อมามีการจับตัวชายชาวสวีเดนได้ที่ประเทศสวีเดน แต่เนื่องจากประเทศไทยกับประเทศสวีเดนไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน จึงเอาตัวมาฟ้องลงโทษที่ศาลไทยอันเป็นสถานที่เกิดเหตุไม่ได้ ต่อมาทางการไทยร้องขอให้ทางการสวีเดนดำเนินคดีจำเลย ขณะที่ศาลสวีเดนประทับฟ้องและสืบพยานไปบ้างแล้ว แต่ยังขาดพยาน 2 ปากนี้ จึงขอให้สถานทูตสวีเดนติดต่อผ่านกระทรวงการต่างประเทศของไทยและสำนักงานอัยการ ขอให้ส่งพยาน 2 คนนี้ไปสืบพยานที่ประเทศสวีเดน แต่พยานไม่ยอมไป เมื่อพยานไม่ไป ทั้ง 2 ประเทศจึงปรึกษากันและในที่สุดพบว่ามิพ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พ.ศ.2535 มาตรา 17 ให้อำนาจศาลแต่ละประเทศมีอำนาจสืบพยานคนในประเทศของตนแล้วส่งไปให้ประเทศที่ร้องขอ ผ่านขั้นตอนทางพิธีสารต่าง ๆ ซึ่งสมัยนั้นยังไม่มีระบบการประชุมทางจอภาพ เมื่อพิจารณาประกอบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับระเบียบข้อบังคับและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาเรื่องการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 จึงเห็นว่า เป็นเรื่องที่เทียบเคียงกับการที่ศาลต่างประเทศจะขอสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพจากประเทศไทย เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลประเทศของเขา ศาลไทยจึงเปิดบัลลังก์ให้สืบ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพัทธยา ได้รายงานเรื่องนี้ให้เลขาธิการสำนักงานยุติธรรมทราบ และเริ่มสืบพยาน โดยมีผู้พิพากษาศาลแขวงนันทกา ประเทศสวีเดนกับพนักงานอัยการสวีเดนเป็นคนถามความผ่านจอภาพ มีพนักงานอัยการไทยกับคนไทยเป็นล่ามภาษาสวีเดนถามพยานให้อีกทอด และมีผู้พิพากษาไทยคอยกำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบประธานศาลฎีกาจนแล้วเสร็จ

เมื่อมีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการนำมาใช้ ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วในส่วนของการสืบพยานในคดีอาญานั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 230/1 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อรองรับการนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ และต่อมาได้มีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ซึ่งกฎหมาย 2 ฉบับนี้เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

3.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เงื่อนไขการสืบพยานตามมาตรา 230/1¹⁴¹ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบพยานโดยการประชุมทางจอภาพไว้ ดังนี้

---

¹⁴¹ มาตรา 230/1 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงใน

1. ต้องเป็นกรณีที่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้
2. การสืบพยานโดยการประชุมทางจอภาพอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากศาลเห็นสมควร หรือ คุ้มครองร้องขอ
3. สถานที่เบิกความพยาน เช่น ศาลอื่น สถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่น นอกศาลนั้น
4. การถ่ายทอดภาพและเสียงการประชุมทางจอภาพต้องอยู่ในการควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น
5. ผลของการเบิกความของพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพนั้นให้ถือเสมือนว่า พยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

การสืบพยานหลักฐานตามมาตรา 230/1 นั้น เป็นกระบวนการพิจารณาที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้แก้ปัญหาในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ จึงให้ใช้วิธีการสืบพยานโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพแทน¹⁴²

3.3.2 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556¹⁴³

หลังจากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 แล้วต่อมา ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับเรื่องการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพขึ้นมาเพื่อเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ด้วยอำนาจที่กำหนดไว้ในมาตรา 230/1

ลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

¹⁴² สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง, พิมพ์ครั้งที่ 13 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 399.

¹⁴³ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 คู่มือกฎหมาย ก

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลที่พิจารณาคดีได้ จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา 230/1 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา จึงออกข้อบังคับ ดังต่อไปนี้

3.3.2.1 เจื่อนไขการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

1) ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันดังกล่าวให้ศาลสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่อื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

2) ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการสืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีและในการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี

ซึ่งเหตุจำเป็นได้แก่กรณีที่พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้

3) ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคล ศาลอาจกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

4) กรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมีไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ

5) ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลาและศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียก

พยานโดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความเพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

3.3.2.2 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

1) ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน โดยจะต้องให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานและให้ศาลที่พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อและสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

2) เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟังแล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความของพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ

3) ให้ศาลที่พิจารณาคดีสั่งจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความเบิกจ่ายเงินแก่พยานวันดังกล่าวแล้วส่งสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายกลับไปยังศาลที่พิจารณาคดีรวมถึงการจ่ายค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ (ถ้ามี) โดยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่พยาน ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่พยานที่ศาลจัดหาให้

4) ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทางจอภาพ

5) ให้ศาลที่พยานจะไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้

6) ในกรณีมีความจำเป็นต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางธุรการ เพื่อให้การปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

3.3.2.3 การสืบพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้

ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และดำเนินการตามหลักเกณฑ์ การสืบพยานที่ได้กล่าวมาในข้างต้น ในกรณีที่สถานที่การสืบพยานเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการ ตามข้อตกลงระหว่างกันหรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณี

สรุปหลักเกณฑ์การสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามข้อบังคับ ของประธานศาลฎีกา

ศาลอาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้พยานเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทาง ราชการหรือสถานที่อื่นนอกศาลได้หากมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานมาเบิกความในศาลที่ พิจารณาได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความ ได้มีการจัดวางระบบรองรับไว้แล้ว โดยเหตุจำเป็นอาจเกิดจากพยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกล จากศาลที่พิจารณาคดี¹⁴⁴ หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวถึงได้ โดย ตลอดการสืบพยานจะต้องมีเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยาน

3.4 การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศ สหรัฐอเมริกา

เมื่อปี 2526 the College of William and Mary ร่วมกับ National Center for State Courts (NCSC) ได้ตั้งโครงการ Courtroom 21 ขึ้น เพื่อสร้างห้องพิจารณาคดีที่มีเทคโนโลยีก้าวหน้า และทันสมัยที่สุดในสหรัฐอเมริกา

ห้องพิจารณาในศตวรรษที่21 (Courtroom 21) จะแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถ นำมาใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมด้วยการช่วยเหลืองานของผู้พิพากษา ทนายความ และเจ้าหน้าที่ของศาลได้อย่างไร นอกจากนั้น จะมีการวัดผลด้วยว่าการนำเทคโนโลยี แต่ละอย่างมาใช้ จะมีผลกระทบทั้งด้านดีและร้ายอย่างไรต่อการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยเทคโนโลยีที่ นำมาใช้ มีดังนี้

1. ระบบบันทึกภาพและเสียงของการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาในศตวรรษที่21 จะมีการ ติดตั้งกล้องถ่ายวิดีโอไว้ 6 จุด คือ ที่บัลลังก์ผู้พิพากษาที่นั่งลูกขุน พยาน ทนายโจทก์ ทนายจำเลย และที่ที่สามารถถ่ายภาพห้องพิจารณาได้ทั้งหมด กล้องถ่ายวิดีโอทั้งหมดจะทำงานสัมพันธ์กัน ตลอดเวลา โดยจะมีเครื่องควบคุมคอยจัดภาพ ซ้อนภาพ ภาพจากกล้องวิดีโอตัวใดตัวหนึ่งจะถูกเลือก

¹⁴⁴ พยานมักไม่ไปเบิกความเนื่องจากอยู่ไกลจากศาลพิจารณาและต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก รวมถึงเสียเวลา แต่ค่าตอบแทนที่ได้ก็น้อยกว่าสิ่งที่ต้องเสียไป

ให้ปรากฏบนจอภาพใหญ่ ในส่วนของภาพที่เหลือทั้งหมด จะปรากฏบนจอภาพเล็กที่เรียงติดต่อกันอย่างด้านข้างของจอภาพใหญ่ โดยภาพที่ถูกเลือกให้แสดงบนจอภาพใหญ่ จะเป็นภาพที่เผยให้เห็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในห้องพิจารณาขณะนั้น เช่น พยานกำลังเบิกความเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หนายคู่ความกำลังซักถามพยานหรือเสนอพยานเอกสารหรือพยานวัตถุต่อศาลหรือคณะลูกขุนหรือศาลกำลังเรียกหนายคู่ความมาพบและปรึกษาที่หน้าบัลลังก์ เป็นต้น เครื่องควบคุมจะรู้ว่าควรเลือกภาพใดให้แสดงบนจอใหญ่ได้เองอัตโนมัติ โดยประมวลผลจากเสียงของผู้สร้างเหตุการณ์สำคัญนั้น ที่พูดผ่านไมโครโฟนซึ่งตั้งอยู่ต่อหน้าตนและทำงานสัมพันธ์กับกล้องวิดีโอตัวที่กำหนด

2. ระบบแสดงพยานหลักฐานบนจอภาพขนาดใหญ่ คู่ความสามารถเสนอพยานหลักฐานของฝ่ายตนได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้วยการนำพยานเอกสารหรือพยานวัตถุวางผ่านกล้องถ่ายวิดีโอ ซึ่งจะส่งสัญญาณภาพขึ้นบนจอภาพขนาดใหญ่ ทำให้ทุกคนสามารถมองเห็นได้โดยชัดเจน

3. ระบบสื่อสารทางไกลแบบสองทาง หรือการประชุมในลักษณะทางจอภาพ การนำระบบนี้มาใช้ทำให้การพิจารณาคดีไม่ถูกจำกัดให้ต้องกระทำอยู่แต่ในห้องพิจารณาเท่านั้น การสืบพยานสามารถกระทำโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจอยู่แยกกันอยู่ต่างสถานที่กัน แต่ทำการสื่อสารถึงกันโดยอาศัยเครื่องแสดงสัญญาณภาพและเสียงที่ถูกติดตั้งไว้ ณ สถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น

4. ระบบค้นคว้าข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ หากในขณะที่กำลังพิจารณาคดี ผู้พิพากษาหรือหนายคู่ความ มีความต้องการจะรู้ข้อมูลหมายบางเรื่องก็อาจค้นคว้าหาเอาได้จากคอมพิวเตอร์ที่อยู่หน้าบัลลังก์หรือที่นั่งหนายคู่ความ ซึ่งจะต้องเชื่อมเข้ากับฐานข้อมูลทางกฎหมายขนาดใหญ่ที่บรรจุทุกอย่างไว้ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย คำพิพากษา หนังสือและบทกฎหมายหรือเอกสารอ้างอิงอย่างอื่น ๆ

การนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการพิจารณาคดีนั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาที่จะต้องทำการศึกษาว่า จะทำให้คู่ความได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นหรือน้อยลง การประชุมในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แม้จะทำให้หนายคู่ความหรือพยานได้รับความสะดวกที่ไม่ต้องเดินทางไกลข้ามจังหวัด เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือเบิกความไม่ถึงสิบห้านาที โดยเฉพาะกับพยานผู้เชี่ยวชาญ แต่ในการสืบพยานคดีอาญา การเบิกความของพยานที่อยู่ห่างไกลออกไปในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนห้องพิจารณาจริง ๆ อาจทำให้พยานคนนั้นเบิกความเท็จมากขึ้นก็เป็นได้ เพราะในทางจิตวิทยายอมรับกันว่า คนปกติจะไม่ค่อยกล้ากล่าวคำเท็จใส่ความคนอื่นที่กำลังเผชิญหน้าตนอยู่นั้นและเมื่อกล่าวเท็จก็มักจะจับอาการพิรุณได้ง่าย จึงต้องพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่

ในปลายศตวรรษที่ 20 หลายมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในศาล โดยส่วนใหญ่นั้นจะนำมาใช้ใช้คดีแพ่ง ส่วนในคดีอาญาจะนำมาใช้เฉพาะในความผิดบางประเภทเท่านั้น

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เริ่มจากการนำมาใช้ในกระบวนก่อนชั้นพิจารณา (Pre-Trial) เป็นส่วนมาก เนื่องจากในกระบวนการนี้กฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จึงไม่ขัดกับหลักการเผชิญหน้า

ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1993 ได้มีการพิจารณาแก้ไขกฎข้อที่ 10 ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐบาลกลาง (Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure)¹⁴⁵ กฎข้อ 10 (c) กำหนดว่า ในการพิจารณาคดีเบื้องต้น (Arraignment) จำเลยไม่ต้องมาปรากฏตัวที่ศาลก็ได้ สามารถใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้หากจำเลยยินยอม¹⁴⁶ ซึ่งกฎข้อที่ 10 ของวิธีพิจารณาความอาญาของ Federal Rule ว่าด้วยการนำตัวจำเลยมาฟ้องศาล มีหลักเกณฑ์ว่า

“การนำตัวจำเลยมาศาล ควรทำโดยเปิดเผยต่อหน้าศาล และควรอ่านคำฟ้องหรือข้อกล่าวหาให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลย จำเลยควรจะได้รับสำเนาคำฟ้องก่อนที่จะถามคำให้การ”¹⁴⁷

ในชั้นพิจารณา ระบบการประชุมทางจอภาพ จะถูกนำมาใช้น้อยลงเนื่องจาก มีข้อจำกัดเรื่องหลักการเผชิญหน้า (Right to Confront) ซึ่งในชั้นพิจารณากฎหมายกำหนดว่าการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เพราะประสงค์จะให้จำเลยได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน และถามค้านพยาน ดังนั้น การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้นจึงถูกกำหนดให้ใช้ได้มีเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในกฎข้อที่ 43¹⁴⁸ ซึ่งว่าด้วยการมาศาลของจำเลย ดังนี้

---

¹⁴⁵ Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure ดูภาคผนวก ข

¹⁴⁶ Rule 10. (c) Video Teleconferencing. Video teleconferencing may be used to arraign a defendant if the defendant consents.

¹⁴⁷ Rule 10. Arraignment (a) In General. An arraignment must be conducted in open court and must consist of:

- (1) ensuring that the defendant has a copy of the indictment or information;
- (2) reading the indictment or information to the defendant or stating to the defendant the substance of the charge; and then
- (3) asking the defendant to plead to the indictment or information.

¹⁴⁸ Rule 43. Defendant's Presence (a) When Required. Unless this rule, Rule 5, or Rule 10 provides otherwise, the defendant must be present at:

- (1) the initial appearance, the initial arraignment, and the plea;
- (2) every trial stage, including jury impanelment and the return of the verdict; and
- (3) sentencing.

1. จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในชั้นนำตัวมาฟ้อง ขณะให้การ ในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา รวมถึงการพิจารณาของลูกขุนและการกลับคำตัดสินของลูกขุน การบังคับตามคำพิพากษา เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ ดังต่อไปนี้

1) จำเลยไม่ต้องการที่จะมาศาลอีกต่อไป หากเห็นว่ากระบวนการพิจารณายังคงต้องดำเนินต่อไปอีกมาก รวมถึงการกลับคำตัดสินของลูกขุนและการบังคับตามคำพิพากษา โดยจะต้องแจ้งตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณา หรือเมื่อให้การรับสารภาพ

2) เป็นการสมครใจที่จะไม่มาศาลหลังจากการพิจารณาได้เริ่มต้น (ไม่ว่าในระหว่างการพิจารณาจะได้แจ้งให้ศาลทราบตามข้อบังคับของศาลหรือไม่) หรือ

3) ในคดีที่มีมิโทษถึงขั้นประหารชีวิต และเป็นการสมครใจที่จะไม่มาศาลตามข้อกำหนดในคำพิพากษา

4) ภายหลังที่ได้เตือนว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณาหรือทำให้เกิดความวุ่นวายหรือกระทำต่อไป ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปจากห้องพิจารณา

2. จำเลยไม่ต้องมาศาลในกรณีดังต่อไปนี้

1) เมื่อทนายความมาศาลแทนจำเลย และจำเลยได้จัดการตามข้อกำหนดแล้ว

2) เมื่อการกระทำผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำและปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณา และตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย หรือ

3) เมื่อการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมาย

ในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นจะทำการศึกษาใน 2 มลรัฐ ได้แก่ มลรัฐเวอร์จิเนีย และมลรัฐอริโซนา

3.4.1 มลรัฐเวอร์จิเนีย

ในมลรัฐเวอร์จิเนียได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19.2-3.1 ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้

หลักเกณฑ์การปรากฏตัวต่อศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามมาตรา 19.2-3.1¹⁴⁹

1. ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้คู่ความจะต้องปรากฏตัวต่อศาล คู่ความอาจจะปรากฏตัว/มาศาลด้วยตนเองหรือจะปรากฏตัวในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ แต่จะต้องมีการร้องขอหรือได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) เจ้าหน้าที่อินเทค (Intake Officer) หรือในชั้นก่อนการพิจารณา ก่อนการพิพากษา การปรากฏตัวในลักษณะการประชุมทางจอภาพอาจทำได้โดย

1) การปรากฏตัวก่อนที่จะมีการสอบสวนโดยผู้พิพากษาศาลแขวง เจ้าหน้าที่อินเทค หรือผู้พิพากษา หรือ

2) การใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ ถ้าผู้พิพากษาศาลแขวง เจ้าหน้าที่อินเทคหรือผู้พิพากษาดำเนินการในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามกฎหมาย โดยในการดำเนินการนั้นจะต้องกระทำการอย่างเดียวกับวิธีการปรากฏตัวต่อหน้าศาล ถ้าหากสามารถใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในศาลแขวงได้ สำหรับการพิจารณาในการตัดสินให้ประกันตัวหรือตัดสินให้พ้นความเป็นตัวแทน ศาลอาจจะใช้การสื่อสารดังกล่าวในการดำเนินการอื่น ๆ มิฉะนั้นก็จะต้องกำหนดค่าเดินทางสำหรับบุคคลภายนอกเขตอำนาจศาล เพื่อที่จะมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล

เอกสารใด ๆ ที่จะถ่ายทอดระหว่างผู้พิพากษาศาลแขวง เจ้าหน้าที่อินเทคหรือผู้พิพากษา อาจจะถ่ายทอดโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผ่านเครื่องโทรสารหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เอกสารที่ถูกสร้างขึ้นโดยเครื่องโทรสารหรืออุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ไม่ว่าจะถูกส่งโดยเจ้าหน้าที่หรือบุคคลผู้ส่งก็ตาม จะถือว่ามีคำตอบในลักษณะเดียวกัน มีการบังคับเหมือนกัน มีผลอำนาจและความรับผิดชอบเหมือนกันกับเอกสารต้นฉบับ และลายเซ็นบนเอกสารนั้นจะถูกรับรองเหมือนกับเอกสารต้นฉบับ

---

¹⁴⁹ 19.2-3.1 of Criminal Procedure. Personal appearance by two-way electronic video and audio communication; standards. ดูภาคผนวก ค

2. การใช้ระบบการประชุมทางจอภาพจะต้องกระทำตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้¹⁵⁰

- 1) การถ่ายทอดบุคคลที่จะทำการสื่อสารกันนั้น จะต้องมองเห็นและพูดคุยกับอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกัน (เสมือนการอยู่พร้อมหน้ากันจริง)
- 2) สัญญาณการถ่ายทอดจะต้องเป็นการถ่ายทอดสดตามเวลาจริง
- 3) สัญญาณการถ่ายทอดจะต้องมีความปลอดภัย ไม่ถูกรบกวนหรือขัดขวางจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ทำการติดต่อสื่อสารอยู่ด้วย
- 4) รายละเอียดอื่น ๆ อาจมีประกาศโดยหัวหน้าผู้พิพากษาศาลฎีกา

3.4.2 มลรัฐอริโซนา

เมื่อเดือนธันวาคม ปี 2008 ศาลสูงอริโซนาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในคดีอาญา เพื่อให้คำแนะนำการใช้ที่เหมาะสม ผู้พิพากษาศาลสูงอริโซนาได้ให้แนวทางกับคณะกรรมการในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ โดยนำประเด็นทางข้อกฎหมายขึ้นมาพิจารณาประกอบและให้คำแนะนำถึง วิธีการพิจารณาโดยระบบการประชุมทางจอภาพว่าคดีใดบ้างที่ควรนำระบบดังกล่าวมาใช้ ต่อมาเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการ ก็ลงมติเห็นชอบในการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในคดีอาญา แต่โฆษกของคณะกรรมการเสียงข้างน้อยได้ระบุว่าข้อเสนอของคณะกรรมการเสียงข้างมากไม่ได้ระบุปัญหาเกี่ยวกับการต่อสู้คดีของจำเลยเท่าที่ควร มีประเด็นข้อกฎหมายที่ถูกยกขึ้นเพื่อวิจารณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในการแสดงตัวในห้องพิจารณาคดี ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่อาจมองข้ามผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากจำเลย

ตามหลักการเผชิญหน้า จำเป็นต้องมีการตรวจสอบตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าพยานจะให้การภายใต้คำสาบาน การบังคับให้พยานตอบคำถามค้าน และยอมให้คณะลูกขุนซึ่งจะเป็น

---

¹⁵⁰ Any two-way electronic video and audio communication system used for an appearance shall meet the following standards:

1. The persons communicating must simultaneously see and speak to one another;
2. The signal transmission must be live, real time;
3. The signal transmission must be secure from interception through lawful means by anyone other than the persons communicating; and
4. Any other specifications as may be promulgated by the Chief Justice of the Supreme Court.

ผู้ตัดสินจะตาจำเลยได้สังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานในการเบิกความ เพื่อลูกขุนจะได้ประเมินความน่าเชื่อถือของพยาน ซึ่งในเรื่องของอาการปฏิกิริยาของพยานนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากและไม่ควรถูกมองข้าม พยานหลักฐานหลายอย่างมักจะถูกขังน้ำหนกโดยปัจจัยที่ไม่อาจจะสื่อได้จากถ้อยคำพยานเท่านั้น การเบิกความจากคอกพยาน กิริยาอาการขณะที่เดินเข้ามาในห้องพิจารณาคดี ความเต็มใจ การสบสายตากับผู้ร่วมในกระบวนการพิจารณาคดี และความสามารถในการควบคุมอาการที่เกิดขึ้นในขณะที่ให้การเป็นพยาน สิ่งเหล่านี้เป็นการปกป้องประโยชน์ของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหา

ศาลสูงรัฐโอริโซน่าและศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศกฎหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและแนวทางเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับสิทธิของจำเลยในการที่จะปรากฏตัวในศาล หลักการเกี่ยวกับข้อรัฐธรรมนูญได้นำมาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาเมื่อมีการขยายการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในการปรากฏตัวของจำเลยในวิธีพิจารณาความอาญา ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักดีว่าสิทธิที่จะปรากฏตัวในห้องพิจารณาไม่เพียงแค่อำนาจได้รับการปกป้องจากหลักการเผชิญหน้าเท่านั้น แต่ยังคงได้รับการปกป้องจากหลักการพิจารณาโดยต่อเนื่องจนกระบวนการพิจารณาเสร็จสิ้นด้วย อย่างไรก็ตามประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประสบปัญหาการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาเพราะปัญหาเรื่องการเผชิญหน้ากับพยาน ซึ่งรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามีบัญญัติเรื่องสิทธิของจำเลยเอาไว้ใน Six Amendment และ Fourteenth Amendment หรือสิทธิตามรัฐธรรมนูญข้อที่ 6 เกี่ยวกับการปรากฏตัวของจำเลยจึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีการนำมาใช้ในคดีอาญาอย่างจำกัด

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาข้อที่ 1.6¹⁵¹ เรื่องการสื่อสารด้วยระบบภาพและเสียง มีเพิ่มเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.2000 โดยมีผล ตั้งแต่ 1 ธันวาคม ค.ศ.2000 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.2009 โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ 1 มกราคม ค.ศ.2010

1. บททั่วไป

เมื่อการปรากฏตัวของจำเลยหรือทนายความถูกร้องขอในศาลใดศาลหนึ่ง ทำให้เกิดการเตรียมการของกฎนี้ การปรากฏตัวอาจทำได้โดยใช้การสื่อสารผ่านระบบการสื่อสารด้วยภาพและเสียงในทุก ๆ การสื่อสารด้วยภาพและเสียงนั้นต้องประชุมเกินกว่าแนวทางการดำเนินงานต่ำสุดที่นำมาใช้โดยสำนักงานการปกครองของศาล

2. ข้อกำหนดของกฎหมาย

ในการใช้ประโยชน์ระบบการสื่อสารด้วยภาพและเสียง จะต้องทำตามข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

1) การสื่อสารด้วยระบบภาพและเสียงที่จะโต้ตอบอย่างน้อยทำงานเพื่อช่วยให้ศาลและทุกฝ่ายในการดูแลและพูดคุยกับแต่ละอื่น ๆ ไปพร้อม ๆ กัน

¹⁵¹ Rule 1.6 of Arizona Supreme Court คู่มือกฎหมาย

2) การบันทึกเต็มรูปแบบของการดำเนินการจะต้องทำตามที่กำหนดไว้ในกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับ

3) ข้อกำหนดจะต้องทำให้การสื่อสารเป็นความลับระหว่างจำเลยและที่ปรึกษาของจำเลยทั้งก่อนระหว่างและหลังการดำเนินการ

4) ข้อกำหนด จะต้องทำให้ผู้เสียหายมองเห็นและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

5) ข้อกำหนด จะต้องทำให้สอดคล้องกับสิทธิของผู้เสียหาย

6) ข้อกำหนด จะต้องทำให้ประชาชนเข้าร่วมดูการดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ

7) ข้อกำหนด จะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการใช้บริการล่ามเมื่อมีความจำเป็น ในกรณีที่ต้องใช้ล่ามสำหรับผู้ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษหรือจำเลยบกพร่องทางการได้ยินสถานการณ์ ล่ามจะต้องอยู่กับจำเลยและบทบัญญัติจะต้องทำเพื่อเปิดใช้งานลักษณะพร้อมกันของทั้งจำเลยและล่าม

3. การปรากฏตัวของจำเลยโดยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) โดยไม่ปรากฏตัวในศาลโดยความยินยอมจากคู่ความ กฎข้อนี้ไม่ใช้บังคับแก่การสอบสวน การโต้แย้ง การฝ่าฝืนคุ้มครองประพจน์ การพิจารณาคดี การพิพากษาความผิดอาญาร้ายแรง หรือการพิจารณาการควบคุมความประพฤติในคดีอาญาร้ายแรงยกเว้นได้รับการพบของศาลกรณีพิเศษและด้วยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายโดยระบุเป็นลายลักษณ์อักษรหรือตามบันทึก

4. การปรากฏตัวของจำเลยโดยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) จำเป็นต้องอาศัยดุลพินิจของศาล ลักษณะโดยระบบเสียงโต้ตอบอาจจะต้องอยู่ในดุลพินิจของศาล และโดยปราศจากความยินยอมของทั้งสองฝ่ายที่ 1) การปรากฏตัวครั้งแรก 2) ข้ออ้างใด ๆ ที่ไม่ผิด การฟ้องร้องหรือกล่าวหาว่ามีความผิด-ข้ออ้างในกรณีความผิดทางอาญา 3) การได้ยินการเคลื่อนไหวเพื่อดำเนินการต่อซึ่งจะจำกัดอยู่ที่การตั้งคำถามที่การพิจารณาคดีที่ไม่ได้นำมาซึ่งการสละสิทธิ์ใด ๆ ของเวลาตามกฎหมายข้อ 8 4) ในการได้ยินการเคลื่อนไหวไม่มีใครโต้แย้ง 5) การประชุมหรือสถานะ 6) การเปลี่ยนแปลงของข้ออ้างในกรณีความผิดทางอาญาหรือ 7) การประชุมอย่างไม่เป็นทางการจัดขึ้นตามกฎหมายข้อ 32.7

5. การปรากฏตัวของจำเลยโดยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) ได้รับอนุญาตตามกำหนด ยกเว้นการดำเนินการตามที่อธิบายไว้ในข้อ 3. และ 4. ฝ่ายที่มีความเห็นชอบกับดุลพินิจของศาลอาจตกลงกันโดยข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรหรือตามบันทึกเพื่อให้การปรากฏตัวของจำเลยที่ดำเนินการใด ๆ ฝ่ายระบบการประชุมทางจอภาพ ก่อนที่จะยอมรับข้อตกลงหรือข้อตกลงศาลจะพบว่าจำเลยรู้เท่าทันและความสมัครใจยินยอมที่จะปรากฏในการดำเนินการด้วยระบบการประชุมทางจอภาพ กำหนดโดยบุคคลที่จะประชุมทางไกลจะได้รับการจัดให้อยู่ในรูปแบบการเขียนก่อนที่จะเริ่มการดำเนินการ

การขยายขอบเขตของการดำเนินการ: นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วจะหมายกำหนดการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) จะต้องใช้ลักษณะส่วนบุคคลของจำเลยถ้าขอบเขตของการพิจารณาการขยายตัวเกินกว่าที่ระบุไว้ในอนุวรรค 4. และ 5. ข้างต้น

3.5 การสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์นั้นได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรม เช่นการจัดระบบเอกสารแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Filing System: EFS) การขึ้นบัลลังก์พิจารณาคดีแบบออนไลน์ (Justice On Line: JOL) เทคโนโลยีการประชุมในลักษณะทางจอภาพ (Video Conference) ที่อำนวยความสะดวกนายความในการสืบความจากสถานที่ห่างไกล Automated Traffic Offence Management System (ATOMS) การอำนวยความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยในการเสียค่าปรับที่จุดบริการ (Kiosks) ต่าง ๆ ที่มีกระจายอยู่ทั่วไป และเปิดบริการ 24 ชั่วโมง Small Claims Tribunals (SCT) การขึ้นบัลลังก์พิจารณาคดีแบบออนไลน์สำหรับคดีความที่มีความผิดเพียงเล็กน้อย เพื่อลดจำนวนคดีที่โจทก์และจำเลยต้องปรากฏตัวต่อหน้าบัลลังก์ รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้จำเลยสามารถรับสารภาพทางโทรศัพท์ได้ จะเห็นได้ว่าเป็นการอำนวยความสะดวกกับผู้รับบริการในเกือบทุกขั้นตอน¹⁵²

การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์ทำการศึกษาลักษณะและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure Code) และกฎหมายพยานหลักฐาน (Evidence Act)

3.5.1 เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี (Technology Courts) ของสิงคโปร์มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งจะช่วยให้ นักกฎหมายที่จะนำเสนอคดีของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยีทั้งห้าในอาคารศาลฎีกามีหน้าจอพลาสมาและกล้องวิดีโอสำหรับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพทนายสามารถเชื่อมโยงแล็ปท็อปของพวกเขาเข้ากับระบบภาพและเสียงเพื่อแสดงให้เห็นหลักฐานซึ่ง

¹⁵² ญัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์ และ อาทิตยา พันธุ์วัฒนา, ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ บทเรียนจากต่างแดน Subordinate Courts (2006 Singapore Quality Award Winner), ค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2558 จาก <http://elib.coj.go.th/Ebook/data/Journal/v5.pdf>

อาจจะฉายบนจอและหน้าจอสำหรับการดูพร้อมกันทุกคน ในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยีเหล่านี้ยังช่วยให้ภาพของวัตถุ 3 มิติ หรือเอกสารที่เป็นกระดาษจะถูกจับและขยาย

ประเทศสิงคโปร์มีห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี ซึ่งตั้งอยู่ห้องพิจารณาที่ 5 ของศาลฎีกา (Supreme Court) โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์หลายชนิดและมีระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปโดยสะดวก เพียงแค่กดปุ่ม ก็สามารถค้นคว้ากฎหมายและคำพิพากษาได้ทันที และมีการนำเสนอเอกสารไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย แผนผัง ผ่านวิดีโอเทป เลเซอร์ดิสก์ ซีดีรอม แทนการที่จะต้องนำเอกสารจำนวนมากมาแสดง นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกคำพยานโดยคอมพิวเตอร์ (Computer Based Recording Transcription) ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะถูกบันทึกไว้ในทุก ๆ ข้อความอย่างถูกต้องในระบบสตอรี่โอ

การจองห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี (Technology Courts Booking)¹⁵³

ห้องพิจารณาที่ 5 ของศาลฎีกา (The Supreme Court) ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยีนั้นมีความหลายขนาดความแตกต่างกัน สำหรับการใช้งานในกรณีที่มีความต้องการเทคโนโลยีที่พิเศษในการพิจารณา คู่ความมีสิทธิที่จะใช้เทคโนโลยีภาพและเสียงที่ใหม่ล่าสุดเมื่อใช้ศาลเหล่านี้ เครื่องมือเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยอำนวยความสะดวกในการนำเสนอหลักฐานในห้องพิจารณาและช่วยสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการรับฟังพยานหลักฐาน

สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้ระบบการประชุมผ่านจอภาพนั้นสามารถใช้ประโยชน์ได้มากมายในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี โดยสิ่งเหล่านี้อาจถูกนำมาใช้เพื่อการสืบพยานที่บาดเจ็บหรืออ่อนแอหรือพยานในต่างประเทศที่ไม่สามารถที่จะปรากฏตัวต่อศาลได้ คู่ความอาจร้องขอให้สืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ โดยจะต้องขออนุมัติของศาลที่จะใช้ระบบการประชุมทางจอภาพโดยวิธีการร้องขอต่อศาล

ระบบการประชุมทางจอภาพในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยีนั้นจะสามารถจองเป็นการส่วนตัวได้ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่ 9.00 น. ถึง 21.00 น. (ยกเว้นวันหยุดราชการ) ขึ้นอยู่กับความพร้อมและได้รับการอนุมัติของศาลฎีกาในข้อกำหนดและเงื่อนไขที่จะกำหนด

การชำระค่าธรรมเนียม

ค่าธรรมเนียมสำหรับการใช้งานของศาลเทคโนโลยีตลอดจนค่าใช้จ่ายสำหรับการใช้การประชุมทางจอภาพ มีดังนี้

ในการใช้ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จะมีค่าใช้จ่าย 50 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อวัน หรือต่อสิ่งนั้น และสำหรับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในระบบการประชุมทางจอภาพเพิ่มเติม จะมีค่าใช้จ่าย

---

¹⁵³ Supream Court Singapore, **Technology Court Booking**, Retrieved January 18, 2015 from <https://www.supremecourt.gov.sg/default.aspx?pgID=57>

1,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อวัน หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ไม่มีค่าธรรมเนียมในกรณีที่บุคคลใดอาญา และในส่วนของการใช้จ่ายใด ๆ ในการโทรออกต่างประเทศและ/หรือค่าใช้จ่ายใดที่เกิดขึ้นจะได้รับการชดเชยอย่างเต็มที่โดยผู้ใช้

สำหรับการจองส่วนตัวในสิ่งอำนวยความสะดวกการประชุมผ่านวิดีโอในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จะมีค่าใช้จ่าย 1,600 ดอลลาร์สิงคโปร์สำหรับสี่ชั่วโมงแรกหรือส่วนเกิน 15 นาทีจาก 09:00-13:00 น., 13:00-17:00 น. หรือ 17:00-21:00 น. (เวลาในประเทศสิงคโปร์) ตามลำดับ อีก 400 ดอลลาร์สิงคโปร์ สำหรับทุกชั่วโมงที่เกินมา

โดยค่าธรรมเนียมดังกล่าวข้างต้นไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม (7%) ค่าใช้จ่ายใด ๆ โทรออกต่างประเทศและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นการสื่อสารโทรคมนาคมจะต้องจ่ายค่าบริการแยกต่างหาก

การชำระเงินเต็มจำนวนสำหรับค่าธรรมเนียมการจองห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี ห้องส่วนตัวบวกกับภาษีมูลค่าเพิ่มจะต้องทำอย่างน้อย 7 วันทำการก่อนที่จะเริ่มใช้งาน การจ่ายค่าธรรมเนียมจะคืนให้หากว่ามีการยกเลิกการจองภายใน 24 ชั่วโมงก่อนที่จะมีการใช้งาน สำหรับการชำระเงินสำหรับค่าใช้จ่ายโทรออกต่างประเทศใด ๆ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารโทรคมนาคมจะต้องทำภายใน 30 วัน นับจากวันที่ออกใบแจ้งหนี้

ความพร้อมในการใช้ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จากตาราง¹⁵⁴ แสดงให้เห็นว่า ความพร้อมในการใช้ศาลเทคโนโลยีนั้นจะมีการปรับให้ทันสมัยในทุก ๆ วันทำงานในเวลา 10.00 น. 14.00 น. และ 22.00 น.

การขอใช้ห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี และ/หรือการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการประชุมทางจอภาพในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จะต้องทำอย่างน้อย 14 วันโดยทำการขอล่วงหน้าโดยใช้แบบฟอร์มนี้¹⁵⁵ และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้น บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ใช้งานห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี สำหรับการสืบพยาน (ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์) และผู้ที่ประสงค์จะใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จะต้องยอมรับเงื่อนไขนั้นด้วย

เมื่อจองห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี สำหรับการประชุมทางไกล, การเตรียมการสำหรับการทดสอบก่อนการประชุมทางไกลจะต้องมีการทำอย่างน้อย 5 วันทำการก่อนวันแรกคงที่สำหรับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้แน่ใจว่าอุปกรณ์ที่เข้ากันได้ ถ้าภาพและเสียงและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี จะต้องใช้รายละเอียดของอุปกรณ์ดังกล่าวจะต้องมีการระบุไว้ในแบบฟอร์มคำขอดังกล่าวข้างต้น อุปกรณ์ดังกล่าวจะต้องทำให้ได้สำหรับการ

¹⁵⁴ ดูภาคผนวก จ ตารางการใช้ศาลเทคโนโลยี

¹⁵⁵ ดูภาคผนวก ฉ ตัวอย่างแบบฟอร์มการขอใช้ศาลเทคโนโลยี

ทดสอบกับระบบภาพและเสียงของศาลเทคโนโลยีอย่างน้อย 3 วันทำการก่อนวันแรกคงที่สำหรับการใช้งานของห้องพิจารณาทางเทคโนโลยี เพื่อให้แน่ใจว่าอุปกรณ์ที่เข้ากันได้

3.5.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์

ในการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

3.5.2.1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการเพิ่มเติม มาตรา 364A¹⁵⁶ ขึ้นมาในส่วนต่อไปนี้

การสืบพยานผ่านวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์

มาตรา 364A¹⁵⁷

(1) แม้จะมีบทบัญญัติอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชบัญญัติหลักฐาน (Cap. 97), บุคคลที่อยู่ในสิงคโปร์ (นอกเหนือจากผู้ถูกกล่าวหา) อาจจะไม่เปิดความโดยไม่ต้องมาศาล โดยเปิดความผ่านวิดีโอสดหรือถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ ในการพิจารณา ชั้นไต่สวน ชั้นอุทธรณ์ หรือวิธีพิจารณาอื่นใด ในกรณีต่อไปนี้หาก

(a) พยานบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี

(b) กระทำความผิดตามฟ้องซึ่งบัญญัติไว้ใน (2)

(c) ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นควรให้ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(d) รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมรับรองว่าเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ¹⁵⁸

¹⁵⁶ Criminal Procedure Code (Amendment) Act 1995 (No.39 of 1995)

¹⁵⁷ มาตรา 364A of Criminal Procedure ดูภาค ผนวก ช

¹⁵⁸ —(1) Notwithstanding any other provision of this Act or the Evidence Act (Cap. 97), a person in Singapore (other than the accused person) may, with leave of the court, give evidence through a live video or live television link in any trial, inquiry, appeal or other proceedings if —

(a) the witness is below the age of 16 years;

(b) the offence charged is an offence specified in subsection (2);

(2) การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน (1) (b) คือ

(a) การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย แต่ไม่รวมถึงมาตรา 319-338 ของประมวลกฎหมายอาญา

(b) การกระทำความผิดในภาค 2 ของพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและผู้เยาว์

(c) การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 354 to 358 และมาตรา 375-377 ของประมวลกฎหมายอาญา (ซึ่งเป็นความผิดฐานข่มขืน กระทำชำเราและความผิดเกี่ยวกับเพศ)

(d) การกระทำความผิดในภาค 5 ของกฎบัตรสตรี (Cap. 353) (ที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง) และ

(e) ความผิดอื่น ๆ ที่รัฐมนตรีอาจกำหนดขึ้นในภายหลังจากที่ได้ปรึกษาผู้พิพากษาหัวหน้าศาล¹⁵⁹

(3) แม้จะมีบทบัญญัติอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือพระราชบัญญัติพยานหลักฐานศาลอาจใช้ดุลพินิจในการสั่งผู้ถูกกล่าวหาให้

(c) the court is satisfied that it is expedient in the interest of justice to do so;

or

(d) the Minister certifies that it is expedient in the public interest to do so.

¹⁵⁹ (2) The offences specified for the purposes of subsection (1)(b) are —

(a) an offence which involves an assault on, or an injury or a threat of injury to, persons including but not limited to sections 319 to 338 of the Penal Code (Cap. 224);

(b) an offence under Part II of the Children and Young Persons Act (Cap. 38) (relating to protection of children and young persons);

(c) An offence under sections 354 to 358 and sections 375 to 377 of the Penal Code;

(d) an offence under Part X of the Women's Charter (Cap. 353) (relating to offences against women and girls); and

(e) such other offences as the Minister may, after consulting the Chief Justice, prescribe.

มาปรากฏตัวต่อศาลก่อนที่จะใช้วิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ในขณะที่ถูกคุมขังในสิงคโปร์ในการดำเนินการใด ๆ ดังต่อไปนี้

- (a) การร้องขอประกันตัว
- (b) การขยายระยะเวลาคุมขังของผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 198 และ
- (c) เรื่องอื่น ๆ เช่น รัฐมนตรีอาจหลังจากปรึกษาหัวหน้าผู้พิพากษา¹⁶⁰
- (4) ศาลอาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งตาม (1) หรือ (3) ให้มีคำสั่งใด ๆ หรือทั้งหมดของดังต่อไปนี้
  - (a) บุคคลเสนอสถานที่ซึ่งพยานจะให้พยานหลักฐาน
  - (b) ให้บุคคลออกจากสถานที่ซึ่งพยานทำการสืบพยาน
  - (c) บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีจะต้องสามารถที่จะได้ยินหรือเห็นและได้ยินพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน
  - (d) บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีจะไม่สามารถที่จะได้ยินหรือไม่สามารถเห็นและได้ยินพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน
  - (e) บุคคลในห้องพิจารณาคดีจะต้องสามารถที่จะเห็นและได้ยินพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน
  - (f) ขั้นตอนในการดำเนินคดีในระหว่างที่เป็นส่วนหนึ่งของคำสั่งที่ระบุไว้ที่จะมีผลบังคับใช้
  - (g) วิธีการดำเนินงานของวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงระบบถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์รวมทั้งการปฏิบัติตามมาตรฐานทางเทคนิค เช่น ขั้นต่ำดังกล่าวอาจจะถูกกำหนดโดยหัวหน้าผู้พิพากษา และ

---

¹⁶⁰ (3) Notwithstanding any other provision of this Act or the Evidence Act, the court may, in its discretion, order an accused person to appear before it through a live video or live television link whilst in remand in Singapore in proceedings for any of the following matters:

- (a) any application for bail;
- (b) any extension of the remand of an accused person under section 198; and
- (c) such other matters as the Minister may, after consulting the Chief Justice, prescribe.

(h) คำสั่งใด ๆ ที่ศาลเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม¹⁶¹

(5) ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนหรือระงับชั่วคราวหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดภายใต้มาตรานี้ ถ้า

(a) วิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงระบบถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์หยุดทำงานและมันจะทำให้เกิดความล่าช้าถ้าจะต้องรอนกว่าระบบการทำงานกลับสู่ปกติ

(b) มันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการจะดำเนินการอย่างเป็นธรรมให้กับคู่ความ

---

¹⁶¹ (4) The court may, in the exercise of its powers under subsection (1) or (3), make an order on any or all of the following matters:

(a) the persons who may be present at the place where the witness is giving evidence;

(b) that a person be excluded from the place while the witness is giving evidence;

(c) the persons in the courtroom who must be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(d) the persons in the courtroom who must not be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(e) the persons in the courtroom who must be able to see and hear the witness and the persons with the witness;

(f) the stages in the proceedings during which a specified part of the order is to have effect;

(g) the method of operation of the live video or live television link system including compliance with such minimum technical standards as may be determined by the Chief Justice; and

(h) any other order which the court considers necessary in the interests of justice.

(c) มันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพื่อให้พยานสามารถระบุบุคคลหรือสิ่งหนึ่งหรือเพื่อให้พยานสามารถมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ให้เห็นภาพหรือสิ่งที่ผ่านมา

(d) มันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการจะถูกได้ยินนอกห้องพิจารณาคดี หรือ

(e) ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่ศาลมีคำสั่ง¹⁶²

(6) ศาลจะไม่ทำคำสั่งตามมาตรานี้หรือรวมถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเช่นถ้าจะทำเช่นนั้นจะไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการจะดำเนินการอย่างเป็นธรรมให้กับบุคคลที่จะดำเนินการตามกฎหมาย¹⁶³

---

¹⁶² (5) The court may revoke, suspend or vary an order made under this section if —

(a) the live video or live television link system stops working and it would cause unreasonable delay to wait until a working system becomes available;

(b) it is necessary for the court to do so to comply with its duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties thereto;

(c) it is necessary for the court to do so that the witness can identify a person or a thing or so that the witness can participate in or view a demonstration or an experiment;

(d) it is necessary for the court to do so because part of the proceedings is being heard outside a courtroom; or

(e) there has been a material change in the circumstances after the court has made an order.

¹⁶³ (6) The court shall not make an order under this section, or include a particular provision in such an order, if to do so would be inconsistent with the court's duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties to the proceedings.

(7) เพื่อทำตามมาตรานี้จะต้องไม่หยุดที่จะมีผลกระทบเพียงเพราะคนในส่วนของผู้ที่ถูกสร้างขึ้นมาอายุครบ 16 ปี ก่อนที่จะดำเนินการตามกฎหมายในการที่มันถูกสร้างขึ้นจะถูกกำหนดในที่สุด¹⁶⁴

(8) หลักฐานที่ได้รับโดยการสืบพยานผ่านวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์โดยอาศัยอำนาจตามมาตรานี้ให้ถือว่าสำหรับวัตถุประสงค์ของส่วน 193, 194, 195, 196, 205 และ 209 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (Cap. 224) ตามที่ได้รับ ในการดำเนินคดีในสิ่งที่มันจะได้รับ¹⁶⁵

(9) สถานที่ที่พยานใช้เบิกความเป็นพยานหลักฐานตามมาตรานี้เพื่อวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้ (Cap. 97) และพระราชบัญญัติพยานหลักฐานให้ถือว่าให้พยานหลักฐานในการแสดงตนของศาล ผู้ถูกกล่าวหาหรือทนาย อาจจะใช้ในคดี¹⁶⁶

(10) ใน (4), (8) และ (9) การอ้างอิงถึง “พยาน” ให้หมายความว่า รวมถึง การอ้างอิงไปยังผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏขึ้นก่อนที่ศาลผ่านวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ภายใต้ (3)¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ (7) An order made under this section shall not cease to have effect merely because the person in respect of whom it was made attains the age of 16 years before the proceedings in which it was made are finally determined.

¹⁶⁵ (8) Evidence given by a witness through a live video or live television link by virtue of this section shall be deemed for the purposes of sections 193, 194, 195, 196, 205 and 209 of the Penal Code (Cap. 224) as having been given in the proceedings in which it is given.

¹⁶⁶ (9) Where a witness gives evidence in accordance with this section, he shall for the purposes of this Act (Cap. 97) and the Evidence Act be deemed to be giving evidence in the presence of the court, the accused person or his advocate, as the case may be.

¹⁶⁷ (10) In subsections (4), (8) and (9), a reference to “witness” shall include a reference to an accused person who appears before a court through a live video or live television link under subsection (3).

(11) หัวหน้าผู้พิพากษาอาจจะออกระเบียบใด ๆ ที่เห็นว่าจะมีความจำเป็นหรือสมควรเพื่อบรรล่วัตถุประสงค์และคำแนะนำอื่น ๆ¹⁶⁸

3.5.2.2 ตามพระราชบัญญัติพยานหลักฐาน (EVIDENCE ACT (CHAPTER 97))¹⁶⁹
การสืบพยานบุคคลตามพระราชบัญญัติพยานหลักฐานของประเทศสิงคโปร์
มาตรา 61 พยานหลักฐานทั้งหมด ยกเว้นพยานเอกสาร ต้องสืบพยานด้วยวาจา และ
ต้องสืบพยานบุคคลโดยตรง¹⁷⁰

มาตรา 62

- (1) พยานบุคคลในทุกคดี จะต้องเป็นพยานโดยตรง
  - (a) ถ้ามันหมายถึงความเป็นจริงที่สามารถมองเห็นได้ก็จะต้องมีหลักฐานของพยานที่บอกว่าเขาเห็นความจริงที่ว่า
  - (b) ถ้ามันหมายถึงความจริงที่อาจจะได้ยินก็จะต้องมีหลักฐานของพยานที่บอกว่าเขาได้ยินความจริงที่ว่า
  - (c) ถ้ามันหมายถึงความเป็นจริงที่สามารถรับรู้ด้วยความรู้สึกอื่น ๆ หรือในลักษณะอื่นใดก็จะต้องมีหลักฐานของพยานที่บอกว่าเขาเห็นความจริงที่ว่าด้วยความรู้สึกนั้นหรือในลักษณะที่
  - (d) ถ้ามันหมายถึงความเห็นหรือไปยังบริเวณที่เห็นว่าจะจัดขึ้นก็จะต้องมีเอกสารหลักฐานของผู้ที่ถือความเห็นในบริเวณที่
- (2) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแสดงในตำราใด ๆ ที่นำเสนอโดยทั่วไปสำหรับการขายและบริเวณที่มีความคิดเห็นดังกล่าวจะมีขึ้นอาจจะได้รับการพิสูจน์โดยการผลิตของหนังสือดังกล่าวถ้าผู้เขียนจะตายหรือไม่สามารถพบได้หรือได้กลายเป็นความสามารถในการให้หลักฐานหรือไม่

---

¹⁶⁸ (11) The Chief Justice may make such rules as appear to him to be necessary or expedient for the purpose of giving effect to this section and for prescribing anything which may be prescribed under this section.”.

¹⁶⁹ มาตรา 62 Evidence Act of Singapore ดูภาคผนวก ข

¹⁷⁰ 61. All facts, except the contents of documents, may be proved by oral evidence. Oral evidence must be direct

สามารถเรียกว่าเป็นพยานโดยไม่ต้องจำนวนเงินของความล่าช้าหรือค่าใช้จ่ายที่ศาลเห็นว่าไม่มีเหตุผล

(3) หากพยานบุคคลกล่าวถึงการดำรงอยู่หรือสภาพของสิ่งวัสดุอื่นใดนอกเหนือจากเอกสาร ศาลอาจจะอนุญาตถ้ามันสมควรต้องใช้การผลิตของสิ่งดังกล่าวสำหรับการตรวจสอบอย่างละเอียด การสืบพยานหลักฐานผ่านวิดีโอสด (Live Video) หรือการเชื่อมโยงการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ (Live Television Links)

มาตรา 62 A (1)¹⁷¹ อย่างไรก็ตาม หากมีบทบัญญัติอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ บุคคลอาจไม่ต้องมาศาล โดยสามารถสืบพยานผ่านทางวิดีโอสด (Live Video) หรือการเชื่อมโยงการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ (Live Television Links) ในการดำเนินการใด ๆ นอกจากการดำเนินการในเรื่องทางอาญา ถ้า

- (a) พยานมีอายุต่ำกว่า 16 ปี
  - (b) คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงยินยอมให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยการสืบพยานด้วยวิธีดังกล่าว
  - (c) พยานอยู่นอกประเทศสิงคโปร์
  - (d) เมื่อศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม
- (2) ในการพิจารณาว่าจะให้พยานที่อยู่นอกประเทศสิงคโปร์มาสืบพยานโดยวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ตามมาตรา นี้ ศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งหลายของคดีรวมถึงต่อไปนี้

---

¹⁷¹ 62A.—(1) Notwithstanding any other provision of this Act, a person may, with leave of the court, give evidence through a live video or live television link in any proceedings, other than proceedings in a criminal matter, if —

- (a) the witness is below the age of 16 years;
- (b) it is expressly agreed between the parties to the proceedings that evidence may be so given;
- (c) the witness is outside Singapore; or
- (d) the court is satisfied that it is expedient in the interests of justice to do so.

(a) สาเหตุของการเป็นพยานไม่สามารถที่จะให้ปากคำใน
สิงคโปร์

(b) สิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารและด้านเทคนิคและ
การจัดทำในสถานที่ที่เป็นพยานคือการให้ปากคำของเขา และ

(c) ไม่ว่าจะเป็นผู้บุคคลที่จะดำเนินการใด ๆ จะมีอคติไม่เป็น
ธรรม¹⁷²

(3) ศาลอาจจะอนุญาตให้ไม่ต้องมาปรากฏตัวที่ศาลภายใต้หมวด
(1) ในการทำคำสั่งทั้งหมด หรือต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(a) เป็นบุคคล ผู้ที่อยู่ในที่ๆเหมาะสม ซึ่งเป็นที่ซึ่งพยาน
สามารถเบิกความได้

(b) บุคคลจะต้องถูกกันออกไปจากสถานที่นั้น ในขณะที่พยาน
กำลังเบิกความ

(c) บุคคลในห้องพิจารณาคดี ผู้ซึ่งต้องได้ยิน หรือได้เห็นและ
ได้ยิน โดยพยานและ บุคคลซึ่งอยู่กับพยาน

(d) บุคคลในห้องพิจารณาคดี ผู้ซึ่งน่าจะไม่สามารถที่จะได้ยิน
หรือเห็นและได้ยินโดยพยานและบุคคลซึ่งอยู่กับพยาน

(e) คนที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีที่จะต้องสามารถที่จะเห็นและ
ได้ยินพยานและบุคคลที่มีพยาน

(f) ขั้นตอนในการดำเนินการในระหว่างที่เป็นส่วนหนึ่งของ
คำสั่งที่ระบุไว้ คือ การมีผลบังคับใช้

(g) วิธีการดำเนินงานของวิดีโอสดหรือการเชื่อมโยงระบบ
ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์รวมทั้งการปฏิบัติตามมาตรฐานทางเทคนิคเช่น
ขั้นต่ำดังกล่าวอาจจะถูกกำหนดโดยหัวหน้าผู้พิพากษา และ

---

¹⁷² (2) In considering whether to grant leave for a witness outside Singapore to give evidence by live video or live television link under this section, the court shall have regard to all the circumstances of the case including the following:

- (a) the reasons for the witness being unable to give evidence in Singapore;
- (b) the administrative and technical facilities and arrangements made at the place where the witness is to give his evidence; and
- (c) Whether any party to the proceedings would be unfairly prejudiced.

(h) คำสั่งอื่น ๆ ที่ศาลพิจารณาเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งยุติธรรม¹⁷³

(4) ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนหรือระงับชั่วคราวหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดภายใต้มาตรานี้

(a) วัสดุสื่อหรือการเชื่อมโยงระบบถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์หยุดทำงานและมันจะทำให้เกิดความล่าช้าถ้าจะต้องรอนกว่าระบบการทำงานกลับสู่ปกติ

(b) มันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินการจะดำเนินการอย่างเป็นธรรมให้กับคู่ความ

---

¹⁷³ (3) The court may, in granting leave under subsection (1), make an order on all or any of the following matters:

(a) the persons who may be present at the place where the witness is giving evidence;

(b) that a person be excluded from the place while the witness is giving evidence;

(c) the persons in the courtroom who must be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(d) the persons in the courtroom who must not be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(e) the persons in the courtroom who must be able to see and hear the witness and the persons with the witness;

(f) the stages in the proceedings during which a specified part of the order is to have effect;

(g) the method of operation of the live video or live television link system including compliance with such minimum technical standards as may be determined by the Chief Justice; and

(h) any other order the court considers necessary in the interests of justice.

(c) มันเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพื่อให้พยานสามารถระบุบุคคลหรือสิ่งหนึ่งหรือเพื่อให้พยานสามารถมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ให้เห็นภาพหรือสิ่งที่ผ่านมา

(d) มันเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับศาลที่จะทำเช่นนั้นเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการจะถูกได้ยินนอกห้องพิจารณาคดี หรือ

(e) ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่ศาลมีคำสั่ง¹⁷⁴

ประเทศสิงคโปร์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยาน หรือวิธีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพไว้ว่าควรจะใช้ในสถานการณ์ใด และในส่วนของพระราชบัญญัติพยานหลักฐานก็ได้มีการกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรการพิเศษนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ นอกจากหลักดังกล่าวแล้ว ประเทศสิงคโปร์ก็ยังได้กำหนดรูปแบบและวิธีการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพไว้อีกด้วยโดยบทบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลในการมีดุลพินิจตามความเหมาะสมในแต่ละคดีไป กล่าวคือ ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้ เช่น ศาลอาจมีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งพยานจะเบิกความหรือสั่งให้บุคคลออกจากสถานที่นั้นในขณะที่พยานกำลังเบิกความหรือสั่งให้บุคคลออกจากสถานที่นั้นในขณะที่พยานกำลังเบิกความ หรือจะให้พยานและบุคคลที่อยู่กับพยานได้เห็นได้ยินเสียงของบุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณา เป็นต้น

---

¹⁷⁴ (4) The court may revoke, suspend or vary an order made under this section if —

(a) the live video or live television link system stops working and it would cause unreasonable delay to wait until a working system becomes available;

(b) it is necessary for the court to do so to comply with its duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties thereto;

(c) it is necessary for the court to do so, so that the witness can identify a person or a thing or so that the witness can participate in or view a demonstration or an experiment;

(d) it is necessary for the court to do so because part of the proceedings is being heard outside a courtroom; or

(e) there has been a material change in the circumstances after the court has made an order.

Christopher Tang ซึ่งเป็นผู้ช่วยอาวุโสของ Register ใน Supream Court ได้กล่าวว่า การติดตั้งเทคโนโลยีในศาลจะมีประโยชน์ในคดีที่พยานสำคัญอยู่ในต่างประเทศและในคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่จำเลยถูกฟ้องในความผิดทางเพศ หรือในคดีที่ผู้เสียหายหย่อนความสามารถเพราะอายุ อารมณ์ ซึ่งผู้เสียหายมีความอ่อนแอจึงหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง¹⁷⁵

จากการศึกษาหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์แล้วพบว่า มีบางส่วนที่คล้ายคลึงกันและมีบางส่วนแตกต่างกันในรายละเอียดซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเปรียบเทียบอย่างละเอียดในบทต่อไป

---

¹⁷⁵ สุวิชา สิริทวิเนติ, การคุ้มครองพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้ากับจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554), หน้า 57.

บทที่ 4

วิเคราะห์ความเหมาะสมและปัญหาการสืบพยานบุคคลคดีอาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

การสืบพยานนั้นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยและโดยเปิดเผยต่อหน้าศาล แต่เนื่องจากสภาพสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้า กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ ของศาล จึงควรเปลี่ยนแปลงให้ก้าวหน้าเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยการนำเอาเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อให้มีความสะดวกยิ่งขึ้น การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้นเป็นวิธีหนึ่ง ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้กับคู่ความและศาล ในกรณีที่พยานไม่สามารถเดินทางมายังศาลได้ซึ่งก็อาจใช้วิธีนี้ในการสืบพยานได้ และในกรณีที่พยานอยู่ในต่างประเทศวิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะเอื้ออำนวยให้พยานผู้นั้นเบิกความเป็นพยานได้

เมื่อมีการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพทุกศาลทั่วประเทศจะทำให้การสืบพยานประเด็นเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องส่งสำนวนหรือสำเนาเอกสารในสำนวนแยกส่งไปสืบพยานเพียงแต่ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นมีหนังสือถึงศาลที่พยานมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลขอให้ออกหมายเรียกและนัดสืบพยานประเด็นให้เมื่อถึงกำหนดพยานก็ไปรายงานตัวที่ศาลซึ่งพยานมีภูมิลำเนาอยู่ ระหว่างศาลทั้งสองก็จะเชื่อมระบบการประชุมทางจอภาพ และนำพยานเข้าเบิกความโดยผ่านระบบดังกล่าว ส่วนคู่ความ อัยการ ทนาย ยังคงอยู่ศาลเดิม ผู้พิพากษาพิจารณาคดีก็ใช้เจ้าของสำนวนเดิม อัยการ ทนาย ถามพยานโดยผ่านระบบดังกล่าว ส่วนจำเลยในคดีอาญาจะอยู่ในห้องพิจารณาคดีหรืออยู่ที่เรือนจำก็ได้ หากมีการเชื่อมโยงระบบดังกล่าวเข้ากับเรือนจำด้วยแล้วต้องถือว่ากระทำต่อหน้าจำเลยตามกฎหมายแล้ว

เนื่องจากปริมาณคดีที่เข้ามาสู่ศาลมีมากขึ้นและไม่ได้สัดส่วนกับผู้พิพากษา ห้องพิจารณาคดี และเจ้าหน้าที่ศาล การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในการพิจารณาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีของศาลจึงมีความจำเป็น ในปัจจุบันศาลยุติธรรมมีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการฝากขังระหว่างศาลกับเรือนจำ การอ่านคำสั่งศาลให้คู่ความฟัง การสืบพยาน การอ่านคำพิพากษาของศาลฎีกา รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในการประชุมระหว่างหน่วยงาน การสืบพยานเป็นกระบวนการพิจารณาคดีในศาลที่ใช้เวลานานที่สุด เนื่องจากต้องอาศัยการนัดวันฟังซึ่งคู่ความ ทนายความ พยาน ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ และผู้พิพากษามาร่วมกันยังห้องพิจารณาคดีของศาล เป็นเรื่อง

ที่ต้องใช้เวลานานพอสมควร แม้ว่าในปัจจุบันมีระบบการพิจารณาคดีแบบต่อเนื่อง และระบบศูนย์นัดความเข้ามาช่วยในการพิจารณาและการสืบพยานให้เป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้นก็ตาม แต่หากคู่ความมีความจำเป็นเฉพาะหน้าไม่อาจมาตามนัดได้ หรืออยู่ในท้องที่ห่างไกลจากสถานที่ตั้งห้องพิจารณาของศาลในคดีนั้น การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาช่วยในการพิจารณาและการสืบพยานสามารถลดระยะเวลาดำเนินการกระบวนการพิจารณาลงได้ ไม่จำเป็นต้องเลื่อนคดี นอกจากนี้ ยังเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่พยานไม่ต้องเดินทางไกล ลดค่าใช้จ่าย และความเสี่ยงภัยอื่น ๆ อีกด้วย

ปัจจุบันศาลต่าง ๆ ได้ทำการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลฎีกา ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลายกลางและศาลภาษีอากรกลาง ซึ่งอาจมีคู่ความหรือพยานที่อยู่ในต่างประเทศจำนวนมาก การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสืบพยานบุคคลที่อยู่ในท้องที่ห่างไกลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นการช่วยให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความอย่างยิ่ง แต่สำหรับคดีอาญานั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคแรก บัญญัติว่า การพิจารณาและการสืบพยานในศาลก่อนหน้านี้นี้แล้ว ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคแรกบัญญัติว่า ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ขาดน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อมีความสงสัยตามควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญานั้นค่อนข้างที่จะมีความเคร่งครัดและให้ความสำคัญกับการดำเนินกระบวนการพิจารณามากกว่าคดีแพ่ง เนื่องจากคำพิพากษาของศาลมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของจำเลยเป็นอย่างมาก แม้การนำวิธีการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพมาใช้ในคดีอาญาจะมีข้อดีอยู่หลายประการด้วยกัน แต่การสืบพยานโดยวิธีการดังกล่าวยังมีปัญหาบางประการที่จะได้ทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น คือ 4.1 วิเคราะห์หลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทยและของต่างประเทศ 4.2 วิเคราะห์ผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ 4.3 วิเคราะห์สถานที่สืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ 4.4 ปัญหาทางเทคนิคในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์หลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทยและของต่างประเทศ

ประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการนำเอาระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานคดีอาญาตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 แต่สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี และประเทศสิงคโปร์ผู้นำด้านเทคโนโลยีของอาเซียนได้มีการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานก่อนหน้านี้แล้ว แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในศาล โดยจำกัดการนำมาใช้ในคดีอาญาเฉพาะความผิดบางประเภทเท่านั้น และสำหรับประเทศสิงคโปร์ก็มีการจำกัดหลักเกณฑ์และฐานความผิดในการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการพิจารณาตัดสินคดีซึ่งแตกต่างกับหลักเกณฑ์ของประเทศไทย ดังนี้

4.1.1 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของไทย

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้น จำเลยสามารถรับรู้กระบวนการพิจารณาได้ในขณะที่มีการสืบพยานโดยมองจากภาพและได้ยินเสียงของพยานบุคคลผ่านการถ่ายทอดภาพและเสียง สามารถสื่อสารตอบโต้กันได้โดยตรงในทันที เสมือนว่าได้พูดคุยกันต่อหน้า สามารถที่จะโต้แย้งคัดค้านพยานบุคคลหรือคำเบิกความของพยานบุคคลได้ และสอดคล้องกับหลักการค้นหาความจริงในทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นหลักการสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย หลักกวางจว หลักฟังความทุกฝ่าย หลักพยานโดยตรง และหลักโต้แย้งคัดค้านต่อผู้คดี เป็นการคุ้มครองสิทธิจำเลยในการเผชิญหน้า และสิทธิในการถามค้าน เป็นวิธีการสืบพยานที่เปิดโอกาสให้จำเลยในคดีอาญาได้ต่อสู้อย่างเพียงพอ และเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับพยานที่ไม่สะดวกที่จะมาเบิกความยังห้องพิจารณาคดี

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 เพื่อรองรับการนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 กำหนดให้ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น จะเห็นได้ว่ามีเจตนารมณ์ในการแก้ไขปัญหานำพยานบุคคลมาศาล จึงได้มีบทบัญญัติให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล เพื่อให้มีความทันสมัยอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกับนานาอารยประเทศ อันจะเป็นส่วนเสริมประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกในทางอาญาได้มากขึ้น

การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของไทยเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 และมาตรา 15 ประกอบมาตรา 121

วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 และระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานด้านธุรการในการสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2557 โดยศาลจะอนุญาตให้ทำการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ข้อ 4 ได้ เมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์การขอสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลกำหนดให้วันตรวจพยานหลักฐานให้ศาลสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการสืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็นโดยจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้ เช่น พยานเจ็บป่วย พยานอยู่ห่างไกลห้องพิจารณา กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี หากสถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล ไปยังศาลที่พยานไปเบิกความและให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลาและศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

จะเห็นได้ว่าแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 230/1 วรรคหนึ่ง จะบัญญัติให้คู่ความสามารถร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลได้ โดยมีได้กำหนดระยะเวลาการร้องขอไว้ก็ตาม แต่ในข้อบังคับประธานศาลฎีกา กำหนดไว้ในข้อ 4 วรรคหนึ่ง ว่าให้ศาลสอบถามคู่ความในวันตรวจพยานหลักฐานด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ เพราะหากมีและคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานนั้นในลักษณะการประชุมทางจอภาพ หรือศาลเห็นสมควรก็จะสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินคดีเพื่อไม่ให้เกิดความขัดข้องแก่การพิจารณาคดีต่อเนื่องได้

โดยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายที่อ้างบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นพยาน มีสิทธิร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้โดยอาจทำคำร้องเป็นหนังสือหรือแถลงด้วยวาจาก็ได้ และแม้ว่าคู่ความไม่ได้ร้องขอ แต่หากศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวไปเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ โดยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 วรรคหนึ่ง และข้อบังคับประธานศาลฎีกาข้อ 4 วรรคหนึ่ง และข้อ 5 วรรคหนึ่ง กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจให้สืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็นซึ่ง

อาจเกิดจากพยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้

กรณีมีเหตุจำเป็นศาลจะต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมาศาลได้ ประกอบกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมในการต่อสู้คดี และสิทธิในการถามค้าน ซึ่งจำเลยจะได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี โดยข้อพิจารณาของศาล เกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมนี้ ศาลต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบว่า การอนุญาตให้พยานเบิกความในอีกสถานที่หนึ่งจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีหรือมีผลกระทบต่อการรับฟังพยานหลักฐานหรือไม่ หรือในกรณีพยานคู่ หากพยานคนหนึ่งอยู่ในศาลที่พิจารณาคดี แต่พยานอีกคนหนึ่งไปเบิกความที่สถานที่อื่นในลักษณะการประชุมทางจอภาพ โดยหลักแล้วพยานทั้งสองจะต้องเบิกความต่อเนื่องกัน ในขณะที่พยานคนแรกเบิกความ พยานคนหลังจะต้องไม่มีโอกาสได้ฟังคำให้การของพยานคนแรก เพราะหากพยานที่เบิกความภายหลังได้เข้าฟังการเบิกความของพยานที่เบิกความก่อนตน พยานที่เบิกความภายหลังก็จะทราบถึงรายละเอียดและประเด็นต่าง ๆ ที่ทนายฝ่ายตรงข้ามถามพยานก่อนหน้าตน จึงมีโอกาสดำเนินการปรับแต่งคำเบิกความของตนเองให้สอดคล้องกับคำเบิกความของพยานก่อนหน้า ซึ่งจะทำให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามเสียเปรียบเป็นอย่างมาก

และในวันสืบพยาน ให้ห้องคณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน โดยจะต้องให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานและให้ศาลที่พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟังแล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งจ่ายคำพาหนะ คำป่วยการ และคำเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลาสืบพยานชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทางจอภาพ และในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน

4.1.2 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลที่อาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพประเทศสิงคโปร์

สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการสืบพยานบุคคลที่อาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์นั้น มีบทบัญญัติรับรองไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 364 A วางหลักเกณฑ์ให้บุคคลซึ่งศาลอนุญาตสามารถสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในชั้นกระบวนการพิจารณา ชั้นไต่สวน ชั้นอุทธรณ์ หรือวิธีพิจารณาอื่น ในกรณีพยานบุคคลมีอายุต่ำกว่า 16 ปี และเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย แต่ไม่รวมถึงมาตรา 319-338 ของประมวลกฎหมายอาญา กระทำความผิดในภาค 2 ของพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและผู้เยาว์ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 354-358 และมาตรา 375-377 ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและความผิดเกี่ยวกับเพศ กระทำความผิดในภาค 5 ของกฎบัตรสตรี ซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดต่อผู้หญิงและเด็กผู้หญิง และกระทำความผิดอื่น ๆ ที่รัฐมนตรีอาจกำหนดขึ้นในภายหลังจากที่ได้ปรึกษาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือศาลได้พิจารณาแล้วเห็นควรให้ใช้ข้อดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมรับรองว่าเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ

จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์มีการวางหลักเกณฑ์วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ค่อนข้างจำกัด เมื่อวิเคราะห์เหตุผลที่ประเทศสิงคโปร์ให้ใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพกับกรณีพยานบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี น่าจะเป็นวิธีคุ้มครองเด็ก เพราะเด็กที่เป็นพยานบางคนอาจไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจในบางสิ่งบางอย่าง เมื่อพบเห็นสิ่งใดก็ไม่สามารถที่จะแยกแยะ กลั่นกรองข้อมูล จดจำและทำความเข้าใจได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ ทำให้โอกาสที่จะจดจำเหตุการณ์ในคดี ซึ่งในกรณีที่พยานเด็กเป็นผู้เสียหาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เด็กได้รับการประทุษร้าย อาจทำให้เด็กต้องย้อนนึกถึงเรื่องราวและภาพเหตุการณ์ที่เด็กได้รับประทุษร้ายสร้างความเจ็บปวดให้แก่เด็ก

เด็กซึ่งไม่มีความคุ้นเคยกับกระบวนการยุติธรรมและไม่เข้าใจในการใช้ภาษากฎหมายอาจเกิดความสับสนและอาจถูกชักจูงให้ตอบคำถามด้วยคำตอบที่ผู้ถามต้องการ อีกทั้ง ในการพิจารณาโดยปกติจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับฟังการพิจารณาได้ รวมถึงการกระทำในห้องพิจารณาที่มีลักษณะเป็นทางการ มีพนักงานอัยการและศาลแต่งกายตามแบบของทางราชการ ทำให้เด็กที่ไม่มีความคุ้นเคย อาจไม่กล้าให้ถ้อยคำตามที่ตนต้องการ เพราะอยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้า และคนที่ประทุษร้ายแก่ตน

การใช้วิธีการสืบพยานตามปกติ เด็กอาจถูกทนายจำเลยใช้เทคนิคหรือความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีและอาศัยการไม่มีวุฒิภาวะของเด็กถามคำถามจนเด็กสับสนในการตอบคำถามและอาจถูก

ชักจูงให้ตอบคำถามไปในทิศทางเดียวที่นายต้องการ หรือใช้คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์ของบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เด็กไม่อาจทราบหรือเข้าใจได้ อีกทั้ง การถามคำถามด้วยน้ำเสียงที่เป็นทางการ เอาจริงเอาจัง จากการถามค้านจากทนายจำเลยที่มาตรวจสอบความถูกต้องและทำลายน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานเหล่านี้ จะมีผลตอกย้ำจิตใจของเด็กที่มีความบอบช้ำอยู่แล้วให้เลวร้ายยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น เมื่อเด็กต้องเข้าสู่บรรยากาศแห่งการอยู่ในฐานะพยานก็อาจจะเกิดปัญหาด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับความสามารถในการรับรู้ การจดจำและการบรรยายถ่ายทอดซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาการพิจารณาคดี อันส่งผลต่อการชี้ขาดทางคดีได้ จึงเป็นเหตุผลที่ต้องใช้วิธีการพิเศษในการสืบพยานเด็ก

ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีหลักการเกี่ยวกับการสืบพยานคดีอาญาในประเทศไทยกรณีพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี ซึ่งกำหนดให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ หรือให้คู่ความถามค้าน หรือถามติงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และในการเบิกความของพยานดังกล่าว ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาด้วย และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ และนอกจากนั้นก่อนการสืบพยาน ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นผลร้ายแก่เด็ก ถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวน หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติมถามค้านหรือถามติงพยานได้ ทั้งนี้เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร และเพื่อให้เป็นไปตามตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อ 12 (2) ซึ่งกำหนดว่า เด็กจะมีสิทธิมีเสียงในกระบวนการพิจารณาทางตุลาการ และทางปกครองใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อเด็ก ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านผู้แทนหรือองค์กรที่เหมาะสม ในลักษณะที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีปฏิบัติตามกฎหมายภายใน โดยทั้งประเทศไทยและสิงคโปร์ต่างมุ่งหวังที่จะคุ้มครองพยานที่เป็นเด็ก

ส่วนในกรณีที่มีการจำกัดประเภทของความผิดที่จะใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายหรือการประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย เป็นการหลีกเลี่ยงมิให้ผู้เสียหายต้องเผชิญหน้ากับจำเลย ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นการคุ้มครองพยาน ซึ่งอาจเกรงกลัวจำเลย หากสืบพยานด้วยวิธีปกติต่อหน้าจำเลยพยานอาจไม่กล้าเบิกความตามความเป็นจริง

ส่วนข่มขืนกระทำชำเราและความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อผู้หญิง น่าจะมีเหตุผลเนื่องมาจากต้องการป้องกันพยานที่อ่อนแอโดยการป้องกันผู้ถูกกระทำด้วยการที่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้ที่ทำให้กระทำต่อเขาเหล่านั้น และเนื่องจากรัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองป้องกันสิทธิของพลเมืองในรัฐให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่าง ๆ หากมีภัยหรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นไม่ว่าจะเป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือสิทธิในทรัพย์สินก็ดี ถือว่าเป็นความบกพร่องของรัฐ ฉะนั้นผู้เสียหายสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองในทุก ๆ ด้านจากรัฐรวมถึงการคุ้มครองสิทธิในการพิจารณาคดีโดยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลยและองค์การสหประชาชาติก็ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายรวมถึงสิทธิที่จะได้รับการเยียวยา การได้รับชดเชยค่าเสียหายโดยรัฐ โดยมติที่ประชุมสมัชชาใหญ่ที่ 40/34 ได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักความยุติธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับเหยื่ออาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principle of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power) เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในระดับระหว่างประเทศที่มีการยอมรับสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม และปัจจุบันมีองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย เช่น องค์การเพื่อสิทธิเด็กและสตรี ที่จัดตั้งขึ้นมามีได้หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Human Right) เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมในด้านต่าง ๆ เป็นอาชญากรรมที่มีความรุนแรงและส่งผลร้ายแรงต่อผู้ถูกกระทำและสังคมโดยรวมมากขึ้น

การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศประเทศสิงคโปร์ ได้บัญญัติอำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสม กล่าวคือศาลอาจมีคำสั่งให้บุคคลเสนอสถานที่ซึ่งพยานจะให้การเป็นพยาน ให้บุคคลออกจากสถานที่ซึ่งจะทำการสืบพยาน ให้บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีสามารถที่จะได้ยินหรือเห็นพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน ให้บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีไม่สามารถที่จะได้ยินหรือเห็นพยานและบุคคลที่อยู่กับพยานบุคคลในห้องพิจารณาคดีจะต้องสามารถที่จะเห็นและได้ยินพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน ขั้นตอนระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณามีผลเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่ง มีการกำหนดอำนาจของศาลที่จะมีคำสั่งเพิกถอนหรือระงับชั่วคราวหรือมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด ถ้าระบบการประชุมทางจอภาพหยุดทำงานและจะทำให้เกิดความล่าช้า ถ้าจะต้องรอนานกว่าระบบการทำงานกลับสู่ปกติ และเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เพื่อให้พยานสามารถชี้ตัวบุคคลหรือสิ่งของหรือเพื่อให้พยานสามารถมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ และมีความจำเป็นสำหรับศาล เพราะกระบวนการพิจารณาบางส่วนเป็นการสืบพยานนอกห้องพิจารณา หรือได้มีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่ศาลมีคำสั่ง

สำหรับสถานที่ กำหนดว่าสถานที่ในการสืบพยาน ควรจะเป็นไปตามความมุ่งหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติพยานหลักฐานเหมือนกับเป็นการเสนอ

พยานหลักฐานต่อศาลตามปกติ จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการสถานที่สำหรับสืบพยานถึงขนาดบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

และตามพระราชบัญญัติพยานหลักฐานของประเทศสิงคโปร์ มาตรา 62 A กำหนดให้สามารถใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ในกรณีที่พยานอยู่นอกประเทศสิงคโปร์ได้ด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะนำมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายและลดเวลาในการเดินทางมาศาลของพยาน

ตามที่ได้เสนอในข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ว่า ควรจะนำมาใช้ในสถานการณ์ใด คดีประเภทใด แต่ก็ยืดหยุ่นโดยการปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ โดยเน้นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเป็นหลัก และมีการจำกัดประเภทคดีในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือในคดีที่ผู้เสียหายหย่อนความสามารถ พยานที่มีความอ่อนแอ จึงจัดให้หลีกเลี่ยงในการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรงเพื่อเป็นการคุ้มครองพยาน โดยมีได้คำนึงเพียงเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้เท่านั้นเหมือนของประเทศไทย

4.1.3 หลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพประเทศสหรัฐอเมริกา

ตั้งแต่ปี ค.ศ.1983 ได้มีการสร้างห้องพิจารณาคดีที่มีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าที่สุดทันสมัยที่สุดในสหรัฐอเมริกาและในโลก ที่เรียกว่าห้องพิจารณาในศตวรรษที่ 21 (Courtroom 21) เป็นการแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม ห้องพิจารณาดังกล่าวประกอบไปด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง และที่สำคัญได้มีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้เพื่อให้การพิจารณาคดีไม่ถูกจำกัดให้ต้องกระทำอยู่เฉพาะแต่ในห้องพิจารณาเท่านั้น การสืบพยานสามารถกระทำโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจจะอยู่แยกกัน ต่างสถานที่กัน แต่สามารถสื่อสารถึงกันด้วยการอาศัยเครื่องแสดงสัญญาณภาพและเสียงที่ถูกติดตั้งไว้ ณ สถานที่ดังกล่าวนี้

หลังจากนั้นจึงได้มีการศึกษาว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการพิจารณานั้น จะทำให้คู่ความได้รับความเป็นธรรมมากขึ้นหรือน้อยลง เนื่องจากการประชุมในลักษณะทางจอภาพ แม้จะทำให้ทนายคู่ความหรือพยานได้รับความสะดวกไม่ต้องเดินทางไกลเพื่มาดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือเบิกความเพียงแค่นี้ก็เป็นที่ แต่การเบิกความของพยานที่อยู่ห่างไกลในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกับการอยู่ในห้องพิจารณาจริง ๆ ก็อาจจะทำให้พยานคนนั้นเบิกความที่แจ่มชัดขึ้นก็เป็นได้

ต่อมามีการบัญญัติกฎหมายอันเป็นแบบอย่างและเป็นแนวปฏิบัติให้แต่ละรัฐนำไปปรับใช้ ที่เรียกว่า พระราชบัญญัติการปรากฏตัวต่อศาลในระยะที่ห่างไกลผ่านระบบวิดีโอ ซึ่งได้มีการให้คำนิยามของคำว่า การปรากฏตัวต่อหน้าศาลในระยะทางไกลผ่านระบบวิดีทัศน์นั้น หมายถึง การปรากฏตัวต่อศาลผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์โดยมีระบบภาพและเสียงที่มีคุณภาพ (จำเลยไม่ได้

อยู่ในศาล) ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา จำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถมองเห็นภาพและได้ยินเสียงซึ่งกันและกัน รวมทั้งภาพพยานหลักฐานและข้อมูลในกระบวนการก่อนการสืบพยาน ผ่านระบบการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว

ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจของศาลไว้ว่า ถ้ามีเหตุอื่น หรือ คู่ความมีคำร้องว่า การปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิตามกฎหมายของ จำเลย ศาลไม่ควรอนุญาตให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยวิธีดังกล่าว หรือมีเหตุอื่นใดในระหว่างการ ปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ คู่ความอาจมีคำร้องขอศาลให้ใช้ดุลพินิจเลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน และในการปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ ควรจะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ศาลกำหนด เมื่อจำเลย ปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงศาลควรจัดบันทึกคำร้องต่าง ๆ เช่นเดิมเสมือนว่าจำเลยได้มา ปรากฏตัวต่อหน้าศาล

ในมาตรา 4 ได้มีการกำหนดว่า การปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีสถานการณ์และ ข้อจำกัด 5 กรณี ดังต่อไปนี้ คือ

1. กรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิด หรือต้องคำพิพากษาในคดีที่มีโทษ สถานหนัก
2. จำเลยไม่ต้องรับผิดเพราะป่วยทางจิตหรือบกพร่องทางจิต
3. จำเลยถูกกล่าวหาว่าทำผิดโดยอยู่ระหว่างบำบัดรักษาที่สถานบำบัดทางจิต
4. จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดในความผิดลหุโทษซึ่งมีโทษกักขัง เว้นแต่จำเลยจะ เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือเวลาที่กำหนดไว้ตามคำพิพากษาเดิม
5. จำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในความผิดลหุโทษ ซึ่งยังไม่ได้มีคำพิพากษาและจำเลยถูก กักขังนานเกินกว่าโทษที่กำหนดไว้

มาตรา 5 ให้ศาลยื่นคำขอเป็นหนังสือแจ้งให้หัวหน้าศาลทราบว่าจะใช้การปรากฏตัวทาง อิเล็กทรอนิกส์ในเขตอำนาจศาลของตน หากหัวหน้าศาลเห็นชอบ ก็ให้เตรียมระบบเพื่อเริ่ม กระบวนการพิจารณาได้

จากบทบัญญัติดังที่ได้กล่าวในข้างต้นจะเห็นว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์และมีการกำหนด ข้อจำกัดในการนำระบบดังกล่าวมาใช้ ในความผิดที่มีโทษสถานหนัก หรือกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ เนื่องจากกรณีดังกล่าวการสืบพยานจะมีผลต่อการพิจารณาคดีอย่างมาก อีกทั้งมีการกำหนดให้อำนาจ แก่หัวหน้าศาลในการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตในการปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์

ในปลายศตวรรษที่ 20 หลายมลรัฐได้นำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในศาล โดย ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในคดีแพ่ง สำหรับคดีอาญานั้นจะนำมาใช้ในความผิดบางประเภทเท่านั้น เริ่มจาก การนำมาใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณา เนื่องจากกระบวนการนี้ไม่ได้กำหนดให้ต้องกระทำต่อหน้า จำเลย

ต่อมาปี ค.ศ.1993 ได้มีการแก้ไขกฎข้อที่ 10 ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐบาลกลาง ว่าจำเลยไม่ต้องมาปรากฏตัวที่ศาลก็สามารถนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ได้ หากจำเลยยินยอม แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย การสืบพยานบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงถูกกำหนดให้ใช้โดยมีเงื่อนไขตามที่ระบุไว้ในกฎข้อที่ 43 ซึ่งว่าด้วยการมาศาลของจำเลยโดยกำหนดให้จำเลยต้องปรากฏตัวต่อศาลในชั้นนำตัวมาฟ้อง ขณะที่การในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา รวมถึงการพิจารณาของลูกขุนและการกลับคำตัดสินของลูกขุน การบังคับตามคำพิพากษา แต่บางกรณีจำเลยไม่ต้องมาศาล เช่น การกระทำผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำและปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย เป็นกรณีความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย หากจำเลยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจและรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าวแล้ว ศาลจะยอมอนุญาตให้จำเลยไม่ต้องมาร่วมในกระบวนการพิจารณาในศาล หรือหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับการต่อสู้ทางคดีหรือการสืบพยานอันเป็นคำถามข้อกฎหมาย จำเลยก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ร่วมในกระบวนการพิจารณาเช่นเดียวกัน

ในมลรัฐอริโซนา ศาลสูงอริโซนาได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในคดีอาญา ผู้พิพากษาศาลสูงอริโซนาได้ชี้แจงแนวทางเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาให้กับคณะกรรมการ และให้คำแนะนำถึงวิธีการพิจารณาโดยระบบการประชุมทางจอภาพว่าสามารถใช้กับคดีประเภทใดได้บ้าง เสียส่วนใหญ่ของคณะกรรมการเห็นชอบ แต่มีส่วนหนึ่งที่ได้อ้างเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยตามหลักการเผชิญหน้า แต่สุดท้ายก็ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการปรากฏตัวทางจอภาพ ในกฎข้อ 1.6 ของศาลสูงอริโซนา ว่าจะสามารถปรากฏตัวโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากคู่ความ และไม่ให้ใช้วิธีนี้หากเป็นการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความผิดอาญาร้ายแรง

สำหรับวิธีการสืบพยานบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพประเทศสหรัฐอเมริกาในมลรัฐเวอร์จิเนียนั้นกำหนดหลักเกณฑ์การปรากฏตัวต่อศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ว่าการประชุมทางจอภาพจะต้องมองเห็นและพูดคุยกับอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกันเสมือนอยู่พร้อมหน้ากันจริง สัญญาณการถ่ายทอดจะต้องเป็นการถ่ายทอดสดตามเวลาจริง มีความปลอดภัยไม่ถูกรบกวนหรือขัดขวางจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ทำการติดต่อสื่อสารอยู่ด้วย และรายละเอียดอื่น ๆ อาจมีประกาศโดยหัวหน้าผู้พิพากษาศาลฎีกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยเป็นอย่างมาก จึงมีการจำกัดไว้ไม่ให้นำมาใช้ในกรณีที่เป็นความผิดร้ายแรง ผู้ศึกษาเห็นว่าน่าจะมีเจตนารมณ์ในการสืบพยานบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็เพื่อให้สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณา

ไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะหากต้องปฏิบัติตามหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานที่จะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลยอย่างเคร่งครัด ทั้ง ๆ ที่บางกรณีเป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยาก หรือเป็นคดีที่มีความผิดเพียงแค่เล็กน้อย และจำเลยรับสารภาพแล้ว แต่จำเลยไม่มาปรากฏตัวต่อหน้าศาล ศาลก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ ต้องเลื่อนคดีออกไป จนกว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวที่ศาลได้ ก็จะทำให้กระบวนการพิจารณามีความล่าช้า แต่ได้มีการจำกัดไว้ไม่ให้นำมาใช้ในกรณีที่เป็นความผิดร้ายแรง

4.1.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ระหว่างของไทยและต่างประเทศ

ประเทศไทยไม่ได้จำกัดฐานความผิดที่สามารถใช้วิธีการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เพียงแต่กำหนดว่าหากมีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 และเป็นไปตามเงื่อนไขข้อบังคับประธานศาลฎีกาที่สามารถสืบพยานบุคคลที่อาญาโดยรูปแบบดังกล่าวได้ ซึ่งถ้าคดีนั้นเป็นคดีสำคัญซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษสูงถึงประหารชีวิตหรือคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชนแล้วปรากฏว่าการรับฟังพยานบุคคลคลาดเคลื่อนหรือบิดเบือนไป แตกต่างจากการให้พยานเบิกความในห้องพิจารณาคดีของศาลนั้น จนนำไปสู่คำพิพากษาที่ไม่ได้เป็นไปในทางที่ควรจะเป็น ความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมไทยจากประชาชนและต่างประเทศคงต้องลดลงอย่างแน่แท้ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้จำกัดฐานความผิดที่จะให้ใช้วิธีการสืบพยานบุคคลที่อาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะสืบพยานโดยวิธีดังกล่าวได้เฉพาะบางประเภทและลักษณะฐานความผิดตามที่กำหนด ถ้านอกเหนือจากความผิดที่กำหนดต้องเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น

ส่วนวิธีการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทย และประเทศสหรัฐอเมริกาในมลรัฐเวอร์จิเนียได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เหมือนกันให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการการสืบพยานซึ่งทำให้มองเห็นและพูดคุยกับอีกฝ่ายหนึ่งในเวลาเดียวกันเสมือนอยู่พร้อมหน้ากันจริง เพราะสัญญาณการถ่ายทอดเป็นการถ่ายทอดสดตามเวลาจริง แต่หลักเกณฑ์การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกามีได้มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติของศาลเหมือนประเทศสิงคโปร์ที่กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลออกจากสถานที่ซึ่งจะทำการสืบพยานให้บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีสามารถที่จะได้ยินหรือเห็นพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน ให้บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาคดีไม่สามารถที่จะได้ยินหรือเห็นพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน ให้บุคคลในห้องพิจารณาคดีจะต้องสามารถที่จะเห็นและได้ยินพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน

การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นได้ว่า การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศสิงคโปร์สามารถให้บุคคลอื่นอยู่กับพยานในขณะที่เบิกความเป็นพยานได้ และขณะเดียวกันศาลที่พิจารณาคดีก็สามารถสั่งให้บุคคลออกจากสถานที่ซึ่งจะทำการสืบพยานได้ เช่นเดียวกัน รวมถึงการสั่งให้บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาได้ยินหรือได้เห็นหรือไม่ได้ยินหรือไม่ได้เห็นพยานและบุคคลที่อยู่กับพยาน โดยการสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทยยึดหลักการพิจารณาโดยเปิดเผยซึ่งเป็นหลักการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม บุคคลอื่นจึงสามารถอยู่กับพยานขณะเบิกความเป็นพยานได้ ซึ่งแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 วรรคสอง กำหนดให้การเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณา จึงถือได้ว่าแม้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพในศาลหรือสถานที่อื่น หากพยานหรือบุคคลภายนอกไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรม และรวดเร็ว กระทำการอันเป็นการขัดขวางการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในศาลหรือสถานที่ดังกล่าวเป็นการละเมิดอำนาจศาลที่พิจารณาคดีนั้น

ผู้ศึกษาเห็นว่าหากพยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพในศาลอื่นการพิจารณาคดีคงเป็นไปอย่างเที่ยงธรรมและรวดเร็วเพราะโดยสภาพห้องพิจารณาเหมือนกับการสืบพยานในศาลที่พิจารณาคดีนั่นเอง และมีมาตรการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยทั้งภายในและบริเวณโดยรอบศาล แต่สำหรับสถานที่อื่นที่พยานไปเบิกความนั้นไม่ว่าจะเป็นสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่น โดยลักษณะอาจไม่สภาพรวมถึงการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยเหมือนกับการพิจารณาคดีในศาลศาล จึงเป็นไปได้ยากที่จะให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมเหมือนกับการพิจารณาคดีในศาล และเมื่อข้อบังคับประธานศาลฎีกาไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเหมือนดังเช่นประเทศสิงคโปร์ไว้อย่างชัดเจนและถ้าปล่อยให้บุคคลอื่นอยู่ร่วมกับพยานขณะเบิกความโดยบุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลของคดี หรือและศาลไม่ดำเนินการใด ๆ เพื่อจัดการปัญหานั้น เพราะไม่แน่ใจว่ามีอำนาจกระทำหรือไม่ อาจส่งผลให้คำให้การของพยานบิดเบือนไปจากความเป็นจริงหรือไม่ได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ญาติหรือพวกของจำเลยจำนวนหลายคนเข้าไปนั่งกดดันพยานขณะเบิกความเพื่อไม่ให้พยานให้การตามความเป็นจริงซึ่งก่อให้เกิดผลในทางที่เป็นโทษแก่จำเลย หรือกรณีการกดดันพยานบริเวณสถานที่เบิกความ หรือกรณีเข้าไปนั่งฟังพยานเบิกความแล้วโทรศัพท์แจ้งให้พยานคู่หรือทนายของจำเลยทราบเพื่อประสงค์จะช่วยจำเลย ให้หลุดพ้นจากการต้องรับโทษทางอาญา

4.2 วิเคราะห์ผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทาง จอภาพ

การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานในคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ กำหนดให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลซึ่งเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายและเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่มีข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่อยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และในกรณีพยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้ศาลที่พิจารณาคดี จัดแจ้งชื่อและสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา โดยก่อนที่จะทำการสืบพยานเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นสักขีพยานต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานด้านธุรการในการสืบพยานบุคคลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2557 ข้อ 13 คือ ต้องตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่ายของพยานที่ทางราชการออกให้หรือหลักฐานแสดงตัวบุคคลที่มีลักษณะเดียวกัน และให้นำพยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณต่อหน้าศาลที่พิจารณาคดีโดยระบบการประชุมทางจอภาพ นอกจากนี้ จะต้องดูแลความเรียบร้อยในห้องพิจารณา เพื่อให้พยานสามารถเบิกความได้ตามความเป็นจริงอย่างเป็นอิสระ หากสังเกตพบความผิดปกติจากตัวพยานหรือบุคคลที่เข้าฟังการพิจารณา หรือพบว่า มีบุคคลที่ต้องเบิกความเป็นพยานของคู่ความฝ่ายเดียวกันในภายหลังให้ รายงานให้ศาลทราบ

โดยปกติการนำสืบพยานบุคคลในศาล จะเป็นการสืบพยานต่อหน้าผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีนั่นเอง จึงเป็นโอกาสที่ได้สังเกตท่าทางและอากัปกิริยาของพยานตลอดระยะเวลาที่พยานเบิกความเป็นลักษณะภายนอกของพยานที่อาจจะส่งผลต่อการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานได้ เพราะการเบิกความเป็นพยาน พยานย่อมมีความในใจ อาจจะแสดงออกด้วยกิริยาหรือวาจาก็ได้ หรือแม้กระทั่งการนิ่งเมื่อถูกถามก็แสดงถึงความในใจเกี่ยวกับเรื่องนั้น แม้กระทั่งกิริยาอาการขณะเดินเข้ามาในห้องพิจารณา ความเต็มใจ การสับสนยากกับผู้เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณา ความสามารถในการควบคุมอาการที่เกิดขึ้นในขณะที่ให้การพยาน เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือของพยาน ดังนั้น อากัปกิริยาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้พิพากษาค้นหาความจริงจากพยานได้ดียิ่งขึ้น นอกเหนือจากคำพูดที่พยานเบิกความต่อศาล แต่การสังเกตอากัปกิริยานั้น ผู้พิพากษาต้องใช้ประสบการณ์ความชำนาญในการสังเกตอย่างถี่ถ้วนในรูปลักษณะภายนอกของพยานบุคคล และเป็นผู้ผ่านการอบรมหลักสูตร

ผู้ช่วยผู้พิพากษามาก่อนแล้วจึงจะทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีได้ เช่น สังเกตความรู้สึกของพยานได้อย่างชัดเจนเมื่อมายืนให้การต่อหน้าศาลว่า มีสีหน้า ท่วงที น้ำเสียง ฯลฯ

อีกทั้ง ผู้พิพากษาซึ่งเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ในการใช้อำนาจตุลาการในการปฏิบัติหน้าที่คุ้มครองและให้ความเป็นธรรมต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์และลงโทษผู้กระทำความผิด และสังคมไทยให้ความสำคัญและให้เกียรติผู้พิพากษาอย่างมาก มองว่าเป็นสถาบันที่มีอำนาจ มีความเป็นธรรม เป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน มีทั้งอำนาจและประกาศิต ดังจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติตนต่อผู้พิพากษาอย่างนอบน้อม แสดงออกซึ่งความเคารพและให้เกียรติ

ความสำคัญในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน คือ การที่ผู้ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานจะต้องนำคำให้การของพยานบุคคลต่าง ๆ มาวินิจฉัยถึงความสอดคล้องต้องกัน และถึงความสัมพันธ์กับผลของพยานหลักฐานอื่นที่ฟังเป็นยุติแล้ว การสืบพยานที่กว้างขวางย่อมเป็นที่คาดหวังได้ว่าจะเกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยน้อยที่สุด การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานนั้นไม่ใช่การชั่งจำนวนแต่เป็นการชั่งน้ำหนัก ซึ่งการชั่งน้ำหนักนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคล ความสามารถในการให้การและความต้องการในการให้การของพยานบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งขึ้นอยู่กับอุปนิสัยใจคอและการยึดถือในทางศีลธรรมของพยานบุคคล ซึ่งถ้าจะให้ถูกต้องแล้วผู้ชั่งน้ำหนักคำให้การพยานบุคคลจะต้องรู้จักบุคลิกภาพหรือรายละเอียดส่วนตัวของพยานบุคคลอย่างดีที่สุดและต้องการมากกว่าที่เป็นอยู่ในความเป็นจริงในคดีในปัจจุบัน การได้สาบานหรือปฏิญาณตนแล้วของพยานบุคคลก็ไม่ใช่เครื่องรับรองที่เด็ดขาดว่าพยานบุคคลจะให้การ ตามความจริง ในการสอบปากคำพยานบุคคลต้องคำนึงถึงภาวะในทางจิตใจและทางร่างกายของพยานบุคคลและต้องดูว่ามีความบกพร่องประการใดหรือไม่ ผลงานของผู้สอบปากคำพยานบุคคลไม่ใช่อยู่ที่การดำเนินการสอบปากคำ แต่อยู่ที่การจับให้ได้ว่าอะไรคือความถูกต้องในคำให้การนั้น

ภาพที่ 4.1 ภาพวันสืบพยานระหว่างประเทศไทย และสวีเดน ณ ศาลจังหวัดพัทยา

ตามภาพดังกล่าวเป็นกรณีที่ศาลจังหวัดพญาให้ความร่วมมือกับศาลสวีเดน ในการสืบพยานระหว่างประเทศในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เนื่องจากชาวสวีเดนกระทำความผิดโดยฆาตกรท่อนักท้าวชาวสวีเดนเสียชีวิตที่เมืองพญา จังหวัดชลบุรี แต่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวและหลบหนีกลับประเทศ จนกระทั่งถูกจับดำเนินคดีที่ประเทศสวีเดน แต่เนื่องจากไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน จึงเอาตัวมาฟ้องลงโทษที่ศาลไทย อันเป็นสถานที่เกิดเหตุไม่ได้ ทางชาวไทยจึงร้องขอให้ทางการสวีเดนดำเนินคดีจำเลย ศาลสวีเดนประทับฟ้องและดำเนินการพิจารณา ต่อมาได้ขอให้ไทยส่งพยานชาวไทย 2 ปากผู้เห็นเหตุการณ์ไปให้การที่ประเทศสวีเดนแต่พยานปฏิเสธ จึงได้ขอความร่วมมือโดยการขอสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ในวันสืบพยานนั้น ผู้พิพากษาศาลแขวงนันทา ประเทศสวีเดน กับพนักงานอัยการสวีเดนเป็นผู้ถามความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ โดยมีพนักงานอัยการไทยกับคนไทยที่เป็นล่ามภาษาสวีเดน ถามพยานให้อีกทอดหนึ่ง และมีผู้พิพากษาไทยคอยกำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบประธานศาลฎีกา จนแล้วเสร็จ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปทั้งในกรณีสืบพยานที่ศาลอื่น หรือการสืบพยานระหว่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยว อาจเกิดอาชญากรรมที่มีความเป็นไปได้ทั้งในกรณีที่คนไทยเป็นพยานที่มีส่วนรู้เห็นในคดีหรือกรณีชาวต่างชาติเป็นพยานหรือเป็นผู้เสียหาย ซึ่งเดินทางออกนอกประเทศไปแล้ว การให้ความร่วมมือในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีความจำเป็นอย่างมาก เป็นการลดอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการใช้จ่าย ระยะเวลา จะทำให้พยานให้ความร่วมมือ และทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปโดยราบรื่น ผู้ศึกษาเห็นว่าการสืบพยานในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทยและสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการที่ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา กำหนดให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับมอบหมายเป็นสักขีพยานรวมทั้งดำเนินการด้านธุรการ นำพยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณ และดูแลความเรียบร้อยในห้องพิจารณา ซึ่งเจ้าพนักงานศาลนั้นเป็นบุคคลที่อาจไม่ได้มีความชำนาญในการจับผิดจากการเบิกความของพยานหรืออาจจะไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการสังเกตหรือด่วนตัดสินใจว่าคำพยานมีพิรุณ โดยไม่ได้พิจารณาให้รอบคอบถึงสิ่งแวดล้อม ยิ่งถ้าเป็นการสืบพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศด้วยแล้วบุคคลที่ศาลเห็นสมควรมอบหมายให้เป็นสักขีพยานอาจไม่เคยสัมผัสบรรยากาศ ในการพิจารณาคดีของศาลไทยย่อมคาดหวังให้เกิดประสิทธิผลในการสังเกตต่อบริการหรือการจับผิดคงไม่ได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการวินิจฉัยน้ำหนักของพยานของผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาพิพากษาคดีนั้น

4.3 วิเคราะห์สถานที่สืบทายานบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

การสืบทายานในศาลโดยปกติจะสืบทายานในห้องพิจารณาคดีในศาลเจ้าของสำนวน ซึ่งจะสืบทายานต่อหน้าจำเลยโดยเปิดเผย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคแรก ซึ่งจำเลยจะได้เผชิญหน้ากับพยานฝ่ายที่ให้การเป็นปฏิปักษ์ในศาลจะเป็นการกดดันพยานให้ต้องให้การตามความเป็นจริง

ตามที่อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้กล่าวไว้ว่าการจัดห้องพิจารณาให้ถูกต้องตามหลัก ที่ได้มีการกำหนดลักษณะของห้องพิจารณาคดี จะต้องเป็นไปตามที่ได้กำหนดทั้ง 4 อย่าง ได้แก่

1. มีความสง่างาม เคารพ มีความสงบ ความเรียบร้อย และความสะอาด
2. ก่อให้เกิดความละเอียดและเกรงกลัวที่จะกล่าวความเท็จหรือปิดบังความจริง
3. แสง เสียง และการวางระยะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในห้องพิจารณาคดีจะต้องเป็นไปโดยถูกต้อง กล่าวคือ ห้องพิจารณาคดีจะต้องมีแสงสว่างส่องผ่านเพื่อให้เห็นทุกอย่างในห้องได้อย่างชัดเจน ต้องสามารถได้ยินเสียงได้ชัดทุกถ้อยคำ ทั้งจากผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษา และระยะความห่างของที่นั่งของผู้ปฏิบัติต่าง ๆ ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการฟังและสังเกตซึ่งกันและกัน
4. เครื่องใช้ในห้องพิจารณาคดีต้องเป็นไปโดยถูกต้อง กล่าวคือ เครื่องใช้ต้องสะอาด และจัดวางอย่างเป็นระเบียบ

การจัดห้องพิจารณาให้ถูกต้องตามหลักดังกล่าวจะเป็นปัจจัยซึ่งช่วยให้การพิจารณาดำเนินไปอย่างถูกต้อง เรียบร้อย และรวดเร็ว เนื่องจากบรรยากาศแวดล้อมในระหว่างพิจารณานั้นมีผลทั้งทางด้านจิตใจและการปฏิบัติการ

และเหตุผลของการจัดวางที่นั่งต่าง ๆ ในห้องพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งของผู้พิพากษาที่จะอยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าตำแหน่งอื่น ๆ เพื่อให้สามารถมองเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องพิจารณาได้อย่างทั่วถึง และแสดงถึงการมีอำนาจและสถานภาพสูงสุดในห้องพิจารณา และการจัดคอกพยานให้อยู่กึ่งกลางห้องพิจารณา และหันหน้าเข้าหาบัลลังก์ศาล เป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญกับพยานในสถานการณ์การสืบทายาน เพื่อให้พยานเป็นจุดรวมความสนใจของทุกคนในห้องพิจารณา เนื่องจากพยานเป็นผู้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เป็นคดีพิพาทที่จะนำไปสู่การพิจารณาและตัดสินคดี

อีกทั้ง ศาลเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติตนศาลที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในศาล และหากไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หากพิจารณาระเบียบปฏิบัติตนในศาลแต่ละข้อ จะพบว่าระเบียบดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเคารพสถานที่ เคารพผู้พิพากษา และไม่เป็นการรบกวนทำให้ผู้อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีต้องไขว่เขวหรือเสียสมาธิ

ดังนั้น การสืบพยานต่อหน้าจำเลยในศาลที่พิจารณาคดี ย่อมมีผลกระทบต่อคำเบิกความของพยานบุคคลเป็นอย่างมาก ทำให้การค้นหาความจริงในคดีอาญามีโอกาสคลาดเคลื่อนเป็นไปได้น้อยลงด้วยบรรยากาศแวดล้อมอันศักดิ์สิทธิ์ในห้องพิจารณา หรือแม้พยานจะเบิกความโดยปกปิดความจริง ผู้พิพากษาก็จะสามารถพิจารณาอากัปกริยาของพยาน เพื่อนำไปพิจารณาซึ่งน้ำหนักพยานได้

การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แม้จะเป็นการนำเอาระบบเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวก มาช่วยในการพิจารณาที่ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ว่าศาลอาจอนุญาตให้พยานเบิกความที่ศาลอื่น หรือสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นได้ โดยกำหนดเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

จะเห็นได้ว่าสถานที่ทำการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ นอกจากศาลจะอนุญาตให้พยานไปเบิกความที่สถานที่แห่งอื่น ทั้งที่เป็นสถานที่ทำการของทางราชการ เช่น กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถานที่ซึ่งไม่ใช่ที่ทำการของทางราชการ เช่น ศูนย์โทรคมนาคม โรงพยาบาล วัด กรณีสถานที่เหล่านั้นมีการจัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ส่วนสถานที่ที่องค์คณะผู้พิพากษาจะทำการสืบพยานนั้น โดยปกติจะอยู่ที่ห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี แต่หากมีเหตุฉุกเฉินหรือการจำเป็น เช่น มีเหตุขัดข้องเกี่ยวกับระบบการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เมื่อมีการประสานความร่วมมือกับศาลอื่นที่ใกล้เคียงหรือสถานที่อื่นที่มีระบบรองรับ ศาลอาจไปทำการสืบพยานที่ศาลอื่นหรือสถานที่แห่งอื่นก็ได้เพื่อให้ไม่ต้องเลื่อนคดี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 35 วรรคหนึ่ง)

ทั้งนี้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ไม่มีบทบัญญัติให้ศาลอนุญาตให้คู่ความหรือทนายความไปทำการสืบพยานที่ศาลที่พยานไปเบิกความ เพราะหลักการดำเนินคดีอาญาให้ความสำคัญกับการที่คู่ความทุกฝ่ายต้องมาดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อหน้าศาลเพื่อพิสูจน์ความจริง ดังนั้น หากคู่ความหรือทนายความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายในคดีอาญาร้องขอไปทำการสืบพยานที่ศาลที่พยานไปเบิกความ ศาลต้องมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ดำเนินการเช่นนั้น ซึ่งจะต่างกับคดีแพ่งที่กฎหมายยอมให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปตามความประสงค์ของคู่ความหรือความยินยอมของคู่ความ ดังนั้น ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556 ข้อ 12 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ทำได้เฉพาะคดีแพ่ง

สำหรับการจัดหาสถานที่ที่พยานไปเบิกความกรณีพยานบุคคลอยู่ในต่างประเทศ คู่ความ ซึ่งร้องขอให้สืบพยานบุคคลที่อยู่ในต่างประเทศในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีหน้าที่ติดต่อประสานงานเบื้องต้นในการจัดหาสถานที่ที่เหมาะสมให้พยานไปเบิกความได้ในประเทศนั้น ๆ เมื่อศาล

พิจารณาแล้วอนุญาตให้สืบทายบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ หากสถานที่ดังกล่าวเป็นศาลในต่างประเทศ ต้องดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกันหรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ ถ้าระบบสัญญาณโทรคมนาคมของศาลกับสถานที่ที่พยานไปเบิกความสามารถเชื่อมต่อกันได้ คู่ความต้องจัดหาสถานที่ใหม่ หรือศาลอาจสั่งให้ไปดำเนินการสืบทายบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพนอกศาลก็ได้

การสืบทายบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพกรณีพยานบุคคลอยู่ในต่างประเทศ แม้ว่าจะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการสืบทายตามปกติแต่ก็มีความคุ้มค่ากับเวลาที่ต้องเสียไปหากจะต้องเดินทางมาสืบทายตามวิธีปกติ และอาจจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าเนื่องจากไม่ต้องจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พัก และไม่ต้องเสียเวลาอีกด้วย

การสืบทายบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรมทั่วไปส่วนมากใช้การสืบทายโดยให้พยานเบิกความที่ศาลอื่น ส่วนการสืบทายบุคคลคดีอาญาที่อยู่ในต่างประเทศมักจะใช้ในคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลชั้นฎีกาหรือศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ

ก่อนหน้านี้ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศได้มีการปรับปรุงการดำเนินการสอบสวนพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศหลายประการ และถือเป็นศาลแรกของประเทศไทยที่ใช้การสืบทายในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ.2540 ข้อ 32 ซึ่งกำหนดให้ศาลอนุญาตให้ทำการสืบทายที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้คู่ความที่อ้างพยานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย และศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศถือเป็นศาลต้นแบบที่นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้โดยถือว่ามีความจำเป็นและเหตุผลที่เป็นลักษณะเฉพาะของศาล หากเป็นการสืบทายในคดีแพ่ง แต่สำหรับการสืบทายในคดีอาญาข้อกำหนดคดีทรัพย์สินทางปัญญาฯ ข้อ 42 ให้นำข้อ 32 มาใช้บังคับในคดีอาญาโดยอนุโลม

การสืบทายบุคคลคดีอาญาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศซึ่งมีพยานที่อยู่ในต่างประเทศมากกว่าคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอื่น จึงสามารถใช้การสืบทายทางจอภาพและอาจใช้ช่องทางตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535 ซึ่งมีการบังคับใช้เนื่องจากในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีการกระทำร่วมกันเป็นเครือข่ายในดินแดนของหลายประเทศ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศโดยลำพังนั้นไม่อาจป้องกันและปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามดังกล่าว เพื่อขอความช่วยเหลือในการสืบทาย แต่ก็ยังต้องใช้เวลาในการดำเนินการไม่สะดวกรวดเร็ว เหมือนกับการสืบทายในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ผู้ศึกษาเห็นว่า การสืบพยานโดยวิธีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพดังกล่าว บรรยายากศย่อมมีความแตกต่างจากการสืบพยานในศาลของศาลที่พิจารณาคดีซึ่งการสืบพยาน ในศาลตามปกติในห้องพิจารณาคดีนั้น พยานจะต้องเข้าไปนั่งตอบคำถามของศาล พนักงานอัยการ และทนายความยังสถานที่ที่กำหนดไว้ และเบิกความตามข้อเท็จจริงที่ประสบพบเจอมาหรือตามที่ได้เตรียมมาล่วงหน้าก่อนแล้ว ไม่มีโอกาสหันไปดูแวดล้อมรอบข้างก่อนเบิกความในกรณีต้องเบิกความ ในประเด็นที่ไม่ได้ประสบพบเจอมาหรือต้องเบิกความในประเด็นที่ไม่ได้เตรียมมาล่วงหน้า เพื่อให้คำเบิกความของตนเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

แต่การสืบพยานโดยวิธีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ บรรยายากศในห้องที่พยานเบิกความแตกต่างจากห้องพิจารณาคดีที่ถูกกีดกันด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในห้องพิจารณา ทำให้พยานมีโอกาสหันไปดูแวดล้อมรอบข้างก่อนเบิกความในกรณีต้องเบิกความ ในประเด็นที่ไม่ได้ประสบพบเจอมาหรือต้องเบิกความในประเด็นที่ไม่ได้เตรียมมาล่วงหน้า เพื่อให้คำเบิกความของตนเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนั้นได้ส่งผลให้การเบิกความโดยวิธีการดังกล่าวบิดเบือนไปจากความจริงและย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมได้ ประกอบกับทั้งปัญหาการสบสายตากันระหว่างคู่สนทนา (Eye Contact) ซึ่งในสถานการณ์ปกติถือว่าการสบสายตากันเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการสนทนา เป็นเรื่องของภาษากายที่จะสื่อความหมายให้คู่สนทนาอีกฝ่ายหรือในกลุ่มสนทนาสามารถรับรู้ความหมายได้

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพจะมีข้อด้อยยิ่งกว่าการสืบพยานโดยการให้พยานอยู่ในห้องพิจารณาคดีนั้นในแง่ที่อาจจะสร้างความเข้าใจผิดให้เกิดขึ้นในการสนทนาได้อันเนื่องจากการหลีกเลี่ยงการสบสายตาระหว่างคู่สนทนา ไม่ว่าจะเป็นศาลกับพยาน อัยการกับพยาน หรือทนายความกับพยานก็ตาม นอกจากนี้ความกังวลของพยานต่อสถานการณ์ที่ตนเองต้องอยู่หน้ากล้องระหว่างเบิกความทำให้การสนทนาไม่เป็นไปตามธรรมชาติตามที่ควรจะเป็น และถ้าคดีอาญานั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ย่อมเป็นธรรมดาที่พยานอาจอยู่ต่างประเทศมากกว่าคดีอาญาที่อยู่อำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมทั่วไป การที่ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา กำหนดให้ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม หากพยานนั้นไม่ใช่ผู้มีสัญชาติไทยอาจไม่เกรงกลัวต่อการให้การเป็นพยานเท็จซึ่งมีโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและให้การไปในทางใดทางหนึ่งเพื่อช่วยเหลือคู่ความในคดีได้

4.4 ปัญหาทางเทคนิคในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ผู้ศึกษาเห็นว่าคำเบิกความของพยานบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยให้ศาลสามารถ ชั่ง น้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเพื่อวินิจฉัยตัดสินคดี ดังนั้น ความชัดเจนของคำเบิกความพยาน บุคคลจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 ซึ่งศาลอาจอนุญาตให้พยานเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือ สถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ก็จะทำให้เกิดปัญหาที่ตามมา คือ การถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพอาจ เกิดการขัดข้องทำให้คำเบิกความของพยานขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ไม่ตรงข้อเท็จจริงตาม เจตนาที่พยานต้องการเบิกความ ก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมได้

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้น ต้องใช้อุปกรณ์นำเข้าข้อมูลซึ่งเป็น อุปกรณ์ที่ใช้เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ ในการประชุมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยผ่านทางระบบ โทรคมนาคม และมีระบบที่เชื่อมโยงการประชุมจากสถานที่ต่างๆ เข้าด้วยกัน ในการส่งข้อมูลผ่านเข้าไป ในระบบโทรคมนาคมนั้นจะต้องมีอุปกรณ์เพื่อใช้ในการแปลงสัญญาณดังกล่าวให้เป็นสัญญาณที่ เหมาะสมกับระบบโทรคมนาคมที่ใช้ และเมื่อผ่านระบบโทรคมนาคมไปจนถึงผู้รับแล้วก็จะมีอุปกรณ์ที่ จะใช้เพื่อแปลงสัญญาณเหล่านั้นให้กลับมาเป็นสัญญาณภาพและเสียงที่สามารถรับชมและรับฟังได้อีก ครั้งหนึ่งสู่อุปกรณ์แสดงผล ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลที่ถูกส่งมาจากระบบสื่อสาร โทรคมนาคมให้เป็นข้อมูลที่ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถรับรู้ได้โดยอุปกรณ์เหล่านี้ถือว่าเป็นอุปกรณ์ทาง เทคโนโลยีอาจเกิดการขัดข้องทางเทคนิคได้ตลอดเวลาที่มีการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการ ประชุมทางจอภาพไม่เหมือนกับการสืบพยานต่อหน้าจำเลยโดยให้พยานอยู่ในห้องพิจารณาคดีนั้น ๆ เพราะศาล อัยการ ทนายความ คู่ความสามารถได้เห็นอากัปกิริยา และได้ยินเสียงพยานแม้ว่าจะเกิด การขัดข้องของอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องพิจารณานั้นก็ตาม

ผู้ศึกษาจึงไปขอสัมภาษณ์ความเห็นจากบุคคลที่เคยสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุม ทางจอภาพปรากฏว่านายพิสิทธิ์ พงษ์รัตน์ ทนายความ ให้ความเห็นว่าการเชื่อมสัญญาณบางครั้งมี เหตุขัดข้อง และพบปัญหาที่มีเสียงสะท้อนรบกวน สัญญาณไม่ชัดเจน และมีการล่าช้าของสัญญาณ นายบรรเจิด รัตนมโนธรรม อัยการประจำศาลจังหวัดตะกั่วป่าก็พบปัญหาเช่นเดียวกันและพบว่ากว่า สัญญาณจะไปถึง และส่งกลับมานั้นล่าช้า ทำให้เสียบรรยากาศ

ผู้ศึกษาเห็นว่าหากมีการวางระบบการประชุมทางจอภาพให้ครอบคลุมทั่วประเทศ และการ ใช้อุปกรณ์ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ศาล รวมถึงการมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ ประจำอยู่ในทุกศาลไว้คอยช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการสืบพยานในลักษณะการ ประชุมทางจอภาพจะช่วยลดปัญหาทางเทคนิคที่เกิดขึ้นได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลคืออาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ที่ได้นำเสนอมาแล้วในช่วงต้นนั้น ผู้ศึกษาขอสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป ดังนี้

ด้วยอัตราการกระทำความผิดทางอาญาที่เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้พิพากษาที่มีอยู่ จนเกิดผลกระทบต่อน้ำหนักหลักของศาลยุติธรรมที่จะต้องอำนวยความสะดวกภายใต้หลักนิติธรรมด้วยความรวดเร็วเป็นธรรม และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงต้องมีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการอำนวยความสะดวกของศาลได้โดยง่ายและได้รับบริการที่มีคุณภาพสูงสุด

การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลที่มีความจำเป็นอันไม่อาจมาศาลได้ โดยการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพหมายถึง การสืบพยานผ่านระบบสื่อสารทางไกลผ่านทางจอภาพ เป็นเครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคมที่สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนทั้งภาพและเสียงของผู้ที่อยู่ต่างสถานที่กันในเวลาเดียวกัน เสมือนประหนึ่งว่าได้นั่งพูดกันอยู่เฉพาะหน้า ระบบการประชุมทางจอภาพนี้สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาคดีได้แม้พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาเดียวกับผู้พิพากษา โดยพยานนั้นอาจจะอยู่ในอีกห้องพิจารณาของศาลอื่นหรืออาจจะอยู่ในสถานที่ที่ได้จัดไว้นอกศาลไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือต่างประเทศ ก็สามารถสืบพยานและพิจารณาคดีในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้ได้

พยานบุคคล คือ ผู้มีความสามารถที่จะให้ถ้อยคำที่ตนได้ประสบพบเห็นเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงของคดีอันมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เนื่องจากในคดีอาญานั้น มีมาตรการพิสูจน์โดยจะต้องพิสูจน์จนถึงขั้นศาลปราศจากข้อสงสัย โดยศาลก็จะใช้ดุลพินิจว่าพยานมีความน่าเชื่อถือเพียงใด

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพยานไม่สามารถมาศาลได้โดยอาจจะไม่สะดวกอย่างยิ่งในการเดินทางมาเบิกความที่ศาลหรือมีเหตุจำเป็นอื่นใด และในความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้เสียหายหรือพยานเป็นเด็ก

หรือถูกทารุณกรรม การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพจะทำให้พยานเด็กไม่ต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยซึ่งจะช่วยลดความกดดันและความอับอายของพยาน เมื่อถูกซักถามถึงพฤติการณ์แห่งคดี

การสืบพยานในคดีอาญาศาลต้องคำนึงถึงการพิจารณาที่เป็นธรรม ควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดี โดยปกติกำหนดให้ต้องกระทำในศาลต่อหน้าจำเลย ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 เพื่อให้จำเลยได้รับทราบการดำเนินการต่าง ๆ ในศาลได้ทุกขั้นตอน ให้จำเลยได้ทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่าอย่างไร จะได้แก้ตัวและสู้คดีได้อย่างถูกต้อง สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้า เป็นสิทธิที่สำคัญอย่างหนึ่งของจำเลย จำเลยจะได้เห็นพยาน ได้รับฟังการสืบพยาน และถามค้านพยาน การให้จำเลยได้เผชิญหน้ากับพยานในศาลเพื่อจะได้กดดันพยานให้ต้องให้การตามความเป็นจริง โดยคำว่าต่อหน้านั้นกฎหมายน่าจะครอบคลุมถึงสภาพการณ์ที่ผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายสามารถติดต่อสื่อสาร รับรู้ความเป็นไปของผู้เกี่ยวข้องฝ่ายอื่น ๆ ได้ในฉบับพลันทันที ไม่ได้จำกัดเพียงการกระทำต่อหน้าโดยตรงเท่านั้น ดังนั้นการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพเป็นการกระทำให้เกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งปรากฏต่อสายตาผู้ดู ซึ่งทุกฝ่ายสามารถตอบโต้กันได้ฉบับพลันทันทีก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำต่อหน้าแล้ว

ข้อดี การสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นการคุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายโจทก์ผู้กล่าวอ้างพยานบุคคลดังกล่าว สามารถรักษาคุณค่าของพยานมิให้ต้องเสียไป เพราะความไม่สะดวกหากต้องเดินทางระยะไกลเพื่อมาเบิกความในคดีที่ตนมิได้มีส่วนได้เสียโดยตรงหรืออ้อมเนื่องจากความหวาดกลัวการเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่พยานจำเลยก็ไม่เสียสิทธิในการเผชิญหน้าและการถามค้าน อีกทั้ง ช่วยให้ศาลได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาให้เป็นไปตามหลักพยานโดยตรง โดยผู้พิพากษาได้ทำหน้าที่สืบพยาน วินิจฉัยคดี พิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานและชี้แจงน้ำหนักพยานด้วยตนเอง ถือเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ทุกฝ่ายในกระบวนการพิจารณา

ข้อเสีย การสืบพยานลักษณะการประชุมทางจอภาพอาจทำให้การตอบสนองต่อการรับรู้ ต่างจากการสืบพยานในศาลตามปกติ การมองพยานผ่านสื่อทำให้ไม่สามารถสังเกตอากัปกริยาของพยานได้เท่ากับการที่พยานมาเบิกความในห้องพิจารณา ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับคณะกรรมการสิทธิการที่ศาลอุทธรณ์ฯ ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาที่ให้เหตุผลว่า อากัปกริยาของพยานมีความสำคัญมาก ไม่ใช่เฉพาะแต่การสื่อจากถ้อยคำของพยานเท่านั้น การเบิกความจากคอกพยาน กริยาอาการขณะที่เดินเข้ามาในห้องพิจารณาคดี ความตั้งใจ การสบสายตากับผู้ร่วมในกระบวนการพิจารณาคดี ความสามารถในการควบคุมอาการที่เกิดขึ้นในขณะที่ให้การเป็นพยาน สิ่งเหล่านี้เป็นการปกป้องประโยชน์ของผู้ต้องหาและผู้กล่าวหา อีกทั้ง การเบิกความของพยานที่อยู่ห่างไกลออกไปในสภาพแวดล้อมที่ต่างจากห้องพิจารณาคดีจริง ๆ อาจทำให้พยานเบิกความเท็จก็เป็นได้

สำหรับประเทศไทย ได้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม ปัจจุบันสามารถดำเนินการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้โดยเป็นการดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 121 วรรคสอง ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2556 และระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรมว่าด้วยวิธีปฏิบัติงานด้านธุรการในการสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. 2557 จะนำมาใช้ในกรณีที่พยานบุคคลไม่สามารถเดินทางมาศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีหรือไม่สะดวกอย่างยิ่งที่จะมาเบิกความในศาล

แต่จากการพิจารณาบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือของพยานจากการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ดังนี้

1. การที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพของประเทศไทยไม่มีการกำหนดประเภทของคดีไว้แน่ แต่จากการศึกษาหลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพในคดีอาญาได้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการจำกัดประเภทคดีที่ไม่สามารถนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่ร้ายแรง สำหรับหลักเกณฑ์การสืบพยานบุคคลในลักษณะการประชุมทางจอภาพของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติพยานหลักฐานของประเทศสิงคโปร์ กำหนดให้สืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ แต่ได้มีการจำกัดให้ใช้ได้เฉพาะประเภทคดีที่พยานบุคคลมีอายุต่ำกว่า 16 ปี หรือหากเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับเด็กและผู้เยาว์ การกระทำความผิดฐานข่มขืน กระทำชำเราและความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและเด็กผู้หญิง

2. บุคคลซึ่งอยู่เป็นสักขีพยานมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติหลายประการด้วยกันตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และมีเพียงคนเดียวประกอบกับทั้งความเชี่ยวชาญในการจับพิรุธก็ต้องมีน้อยกว่าผู้พิพากษาซึ่งกว่าจะพิจารณาพิพากษาคดีได้ต้องผ่านการอบรมและผ่านการเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษามาแล้วความสมบูรณ์ในการทำหน้าที่ของสักขีพยานซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา จึงยังมีไม่เพียงพอและไม่อาจคาดหวังได้ว่าคำให้การของพยานจะเป็นไปอย่างถูกต้องตรงเหมือนกับให้การในศาลซึ่งพิจารณาคดีนั้นได้

3. สถานที่ในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ มีผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ซึ่งพยานมีโอกาสเห็นไปดูแลล้อมรอบข้างก่อนเบิกความในกรณีต้องเบิกความในประเด็นที่ไม่ได้ประสบพบเจอมาหรือต้องเบิกความ

ในประเด็นที่ไม่ได้เตรียมมาล่วงหน้า เพื่อให้คำเบิกความของตนเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนั้นได้ส่งผลให้การเบิกความโดยวิธีการดังกล่าวบิดเบือนไปจากความจริงและย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมได้ ประกอบกับทั้งปัญหาการสบตากันระหว่างคู่สนทนา (Eye Contact) ซึ่งในสถานการณ์ปกติถือว่าการสบตากันเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการสนทนาเป็นเรื่องของภาษากายที่จะสื่อความหมายให้คู่สนทนาอีกฝ่ายหรือในกลุ่มสนทนาสามารถรับรู้ความหมายได้แต่การสับพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพจะมีข้อด้อยยิ่งกว่าการสับพยานโดยการให้พยานอยู่ในห้องพิจารณาคดีนั้นในแง่ที่อาจจะสร้างความเข้าใจผิดให้เกิดขึ้นในการสนทนาได้ อันเนื่องจากการหลีกเลี่ยงการสบตาระหว่างคู่สนทนา ไม่ว่าจะเป็นศาลกับพยาน อัยการกับพยานหรือทนายความกับพยานก็ตาม นอกจากนี้ความกังวลของพยานต่อสถานการณ์ที่ตนเองต้องอยู่หน้ากล้องระหว่างเบิกความทำให้การสนทนาไม่เป็นไปตามธรรมชาติตามที่ควรจะเป็น ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลในการสับพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพยังมีความน่าเชื่อถือไม่เท่ากับการสับพยานต่อหน้าจำเลยโดยให้พยานอยู่ในห้องพิจารณาคดีนั้น ๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การสับพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรต้องมีการแก้ไขในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาและข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสับพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยการสับพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พบว่ามีประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

5.2.1 กำหนดประเภทคดีและหลักเกณฑ์ในการสับพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวอ้างไปแล้วถึงประโยชน์ ข้อดี ข้อเสีย ของการสับพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ จึงแนะนำว่าควรนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น เพื่อกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว พยานบุคคลได้รับความสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น แต่การนำมาใช้ควรมีการกำหนดประเภทคดีไว้ ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการพิจารณาความร้ายแรงแห่งคดีเป็นหลักเหมือนของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยควรนำมาใช้ในกรณีเป็นคดีที่มีได้มีโทษทางอาญาอย่างร้ายแรง และควรกำหนดประเภทคดีเหมือนของ

ประเทศสิงคโปร์ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะให้มาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในประเภทแห่งคดีดังต่อไปนี้

1. ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่าห้าปี
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
3. คดีที่ได้กหรือเยาวชนเป็นพยานหรือเป็นผู้กระทำความผิด

ขอเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 โดยบัญญัติประเภทคดีไว้ในมาตราดังกล่าว

กรณีการส่งประเด็นไปสืบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้แทน หากมีการแก้ไขกฎหมายตามที่ได้เสนอไปในข้างต้น คือ การให้ผู้พิพากษาอยู่ในศาลเป็นสักขีพยานและดูแลกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เพื่อให้ผู้พิพากษาศาลเดิมได้พิจารณาคดีไปโดยตลอดตามหลักพยานโดยตรง

ในกรณีพยานอยู่นอกราชอาณาจักรหรือเป็นการสืบพยานบุคคลระหว่างประเทศ ให้สืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพเพื่อพยานไม่ต้องเดินทาง อันเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยอาจจะจัดให้มีการทำข้อตกลงระหว่างประเทศในการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพระหว่างประเทศ ดังนี้

1. รัฐบาลต่างประเทศยืนยันที่จะไม่คัดค้านการได้มาซึ่งพยานหลักฐานด้วยวิธีการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ
2. รัฐบาลต่างประเทศยืนยันว่า จะกำกับดูแลไม่ให้พยานที่เบิกความอยู่ในประเทศของตนได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลใด ๆ ในขณะที่เบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
3. ศาลของทั้งสองประเทศยอมรับในความแตกต่างกันในเรื่องของเวลา
4. อุปกรณ์สื่อสารที่ใช้ในศาลจะต้องไม่มีความแตกต่างกันมากในด้านของประสิทธิภาพ
5. มีการจัดทำรายชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องข้องกับการพิจารณาคดีและอยู่ในห้องพิจารณาคดีขณะสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
6. จะต้องจัดให้มีการสาบานตนก่อนเบิกความ
7. มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกภาพขณะดำเนินกระบวนการพิจารณา
8. กำหนดให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอ เป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย

5.2.2 ผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ปัญหาเรื่องผู้เป็นสักขีพยานในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามข้อบังคับประธานศาลฎีกากำหนดให้ เจ้าพนักงานศาลเป็นสักขีพยาน ผู้ศึกษามีความเห็นเห็นว่าเพื่อ

ประโยชน์ในการพิจารณาคดี ผู้เป็นสักขีพยานควรจะเป็นผู้พิพากษา มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในห้องพิจารณา สังเกตความผิดปกติของพยาน และเป็นการทำให้ห้องที่พยานเบิกความมีความเป็นบรรยากาศเหมือนห้องพิจารณาคดีนั้น ๆ เพราะการสืบพยานในลักษณะการประชุมทางจอภาพที่ยังคงมีปัญหาทางเทคนิคต่าง ๆ อยู่ตามที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้แล้ว จะส่งผลให้ผู้พิพากษาของศาลที่พิจารณาคดีไม่สามารถวินิจฉัยคำให้การของพยาน หากกำหนดให้ผู้พิพากษาเป็นสักขีพยานจะเหมาะสมกว่าการให้เจ้าหน้าที่ศาลเป็นสักขีพยาน ซึ่งอาจจะเกิดข้อครหา หรืออาจจะทำให้พยานไม่มีน้ำหนัก และกำหนดให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ดำเนินการด้านธุรการต่าง ๆ แทน

เห็นควรแก้ไขระเบียบข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพในข้อที่ 9 วรรคสอง จากเดิมความว่า ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานและให้ศาลจดแจ้งชื่อ สกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วยนั้น ควรแก้ไขโดยการกำหนดให้ผู้พิพากษาทำหน้าที่กำกับดูแลให้เป็นไปตามระเบียบประธานศาลฎีกา เหมือนกรณีที่มีการสืบพยานระหว่างประเทศไทยและประเทศสวีเดน ที่ได้กล่าวอ้างในบทที่ 4

5.2.3 สถานที่สืบพยานในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

เพื่อให้คำเบิกความของพยานมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 230/1 กรณีมีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าว เบิกความที่ศาลอื่นเท่านั้น โดยยกเลิกการให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่อื่น ด้วยเหตุผลของบรรยากาศแวดล้อมอันศักดิ์สิทธิ์ในห้องพิจารณาของศาลย่อมมีผลกระทบต่อคำเบิกความของพยานบุคคล

5.2.4 ปัญหาทางเทคนิค

ควรมีการติดตั้งและปรับปรุงระบบการประชุมทางจอภาพที่มีมาตรฐานและทันสมัยในทุกศาล และควบคุมดูแลเกี่ยวกับระบบความปลอดภัยของข้อมูลให้รัดกุม มีการรักษาความลับข้อมูลโดยใช้ระบบพิสูจน์ตัวตนบุคคลผู้ใช้งานในการเข้าสู่ระบบการประชุมทางจอภาพ มีการระบุตัวตนเพื่อให้ทราบข้อมูลผู้ใช้งานและสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลและชั้นความลับของข้อมูล เพื่อความปลอดภัยมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ

บรรณานุกรม

- กรกันยา สุวรรณพานิช. การสืบพยานบุคคลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ. **วารสารกฎหมาย
ทฤษฎีสันตติยวิทยาและการค้าระหว่างประเทศ**. ฉบับพิเศษ (2541): 249-266.
- กระทรวงยุติธรรม. การปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว. ใน เอกสารทางวิชาการในการสมมนาผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทั่ว
ราชอาณาจักร พ.ศ.2513 พระราชบัญญัติยกเลิกวิธีพิจารณาโจรผู้ร้ายตามจารีตนคร
บาล ร.ศ.115. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, ม.ป.ป.
- เกรียงไกร ศรีสังข์. การสืบพยานด้วยระบบ Video และ Video Conferencing. ค้นวันที่ 27
มิถุนายน 2558 จาก http://elib.coj.go.th/Ebook/data/judge_report/2547-42.pdf
- ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.
2556. **ราชกิจจานุเบกษา**. 130, 85ก (27 กันยายน 2556).
- เข็มชัย ชูติวงศ์. **กฎหมายลักษณะพยาน**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2551.
- เข็มชัย ชูติวงศ์. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2547.
- คณิต ฌ นคร. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน,
2555.
- คณิต ฌ นคร. กรมอัยการ: การปฏิรูปโครงสร้างและระบบงาน. **วารสารอัยการ**. 5, 50 (กุมภาพันธ์
2525).
- คณิต ฌ นคร. การอ่านคำพิพากษาคดียึดทรัพย์. **มติชนสุดสัปดาห์**. (25 มิถุนายน-1 กรกฎาคม
2553).
- คณิต ฌ นคร. การอ่านคำพิพากษาคดียึดทรัพย์. **มติชนสุดสัปดาห์**. (2-8 กรกฎาคม 2553).
- คณิต ฌ นคร. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ.
2527. **วารสารนิติศาสตร์**. 4, 15 (2528): 74-81.
- คณิง ภาไชย. **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: โครงการ
ตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- จรัญ ภักดีธนากุล. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
จิรรัชการพิมพ์, 2549.

จุมพล วงศ์พระพรเลิศ. วีดีโอคอนเฟอเรนซ์นักโลกในห้องประชุม. IT Technology. (กันยายน 2535).

ฉัตรชัย รุจิตานนท์. การนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้สืบพยานในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

ชวลิต โสภณวัตร. กฎหมายลักษณะพยานของไทยเป็นกฎหมายในระบบกล่าวหาจริงหรือ. **ตุลพาห.** 28, 6 (2524).

ณรงค์ ใจหาญ. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.

ณรงค์ ใจหาญ. **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2.** พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2547.

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร: กองทุนพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2540.

ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์ และอาทิตยา พันธุ์วัฒนา. **ศาลยุติธรรมกับการพัฒนาคุณภาพและการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ บทเรียนจากต่างแดน Subordinate Courts (2006 Singapore Quality Award Winner).** ค้นวันที่ 11 มิถุนายน 2558 จาก <http://elib.coj.go.th/Ebook/data/Journal/v5.pdf>

ดูปลาด์, แอล. **กฎหมายลักษณะพยานและจิตวิทยา.** พระนคร: โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2478.

ถาวร เขาวชิราตน์. การใช้สื่อวิทัศน์ในการพิจารณาคดี. **วารสารอัยการ.** 19, 220 (มิถุนายน 2539).

ทีพีเอ ไรท์เตอร์. **เครื่องโทรสาร.** ค้นวันที่ 17 มกราคม 2558 จาก http://www.tpa.or.th/writer/readthis_book_topic.php?bookID=2050&read=true&count=true#sthash.mNZC5lV8.dpuf

นพพงษ์ บุญสิทธิ. **การเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ประมุข สุวรรณศรี. **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2526.

ปรีญาภรณ์ อุบลสวัสดิ์. **การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาโดยลับ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

พรเพชร วิชิตชลชัย. **คำอธิบายกฎหมายพยานหลักฐาน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: เคนโกรว, 2542.

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535. ราชกิจจานุเบกษา.
109, 40 (7 เมษายน 2535).

ไพจิตร สวัสดิ์สาร. ความยุติธรรมทางไกลระบบสื่อสารทางไกลผ่านจอภาพในศตวรรษที่ 21.

ค้นวันที่ 29 พฤศจิกายน 2557 จาก <http://www.library.coj.go.th>

ไพโรจน์ วายุภาพ. **ข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯพิมพ์
ลิขิต, 2559.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน่วยที่ 10 การประชุมทางไกล. ค้นวันที่ 8 มกราคม 2558 จาก <http://www.stou.ac.th/Schools/Sst/main/eLearning/Oa/html/charpter10.html>

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, สาขานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3
หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 12. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2539.

วรรณฤทธิ์ สังข์ใหม่. พัฒนาการระบบการสืบพยานบุคคลในศาลแพ่ง. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547.

ศาลทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศกลาง. กระบวนพิจารณาที่มีลักษณะพิเศษ.

ค้นวันที่ 3 กันยายน 2557 จาก <http://www.ipitc.coj.go.th/info.php?info=about>

ศิริชัย รัชมาลัย. วิเคราะห์คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 4/2556: ศึกษากรณีการรับฟัง

พยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบพยานในต่างประเทศในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2557.

ศูนย์ใกล้เคียงประจำศาลฎีกา, แผนกคดีเลือกตั้งในศาลฎีกา. ข่าวใกล้เคียงผ่านระบบ Video

Conference. ค้นวันที่ 18 มกราคม 2558 จาก http://www.supremecourt.or.th/web_portal/maincode/content.php?content=component/news/view.php&id=78&base=21

สำนักงานกิจการยุติธรรม. ความเป็นผู้นำหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ 2 วันที่ 25 ก.พ.

2557. ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก <http://www.oja.go.th/new2011/DocLib7/Forms/AllItems.aspx>

สำนักงานศาลยุติธรรม, กองการต่างประเทศ. **ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ**. ค้นวันที่ 12 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.coj.go.th/en/pdf/CodeofConducts.pdf>

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. **ข้อแนะนำการใช้งานอุปกรณ์สื่อสารทางไกลผ่านจอภาพ.** ค้นวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=71&pm=5

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. ขั้นตอนการขอใช้ระบบประชุมทางไกล.

เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก [http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set &cid=70&pm=5](http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=70&pm=5)

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ. เมื่อวันที่ 9

มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=73&pm=5

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. รู้จักกับบริการประชุมทางไกลผ่านระบบ

เครือข่าย. เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=66&pm=5

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบประชุม

ทางไกล. เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=69&pm=5

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. วัตถุประสงค์ของการประชุมทางไกล. คัน

วันที่ 8 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=67&pm=5

สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ. อุปกรณ์ประชุมทางไกลผ่านระบบเครือข่าย.

เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2558 จาก http://www.it.coj.go.th/info.php?info=sub_menu_set&cid=68&pm=5

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. การค้นหาความจริงในกฎหมายลักษณะพยานและการคุ้มครองพยานใน

คดีอาญา. เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2558 จาก <http://www.stou.ac.th/schools/slwlupload/41717-unit-10.pdf>

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. ความสำคัญของพยานและความจำเป็นในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา.

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.stou.ac.th/schools/slwlupload/41717-unit-10.pdf>

สุรพล สนธยานนท์. ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการดำเนินกระบวนการพิจารณาและสืบพยาน

ด้วยระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference): ศึกษากรณีศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2551.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 13.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

- สุวิชา สิริทวิเนติ. การคุ้มครองพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้ากับจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2554.
- โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2553.
- หยุด แสงอุทัย. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: ศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา. กรุงเทพมหานคร: มงคลการพิมพ์, 2505.
- อุดม รัฐอมฤต. การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฝรั่งเศส. วารสารนิติศาสตร์. 20, 1: 68-82.
- อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2551.
- อุดม รัฐอมฤต. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- เอกราช ภัทรเวสสกุล. การศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และทางการเงินของการนำระบบการประชุมทางไกลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการประชุมทางไกล กรณีศึกษา: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.
- โอสโล โกสิน. คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยเชชม, 2517.
- Criminal Procedure Code of Singapore. Retrieved January 18, 2015 from <https://sso.agc.gov.sg/Act/CPC2010>
- Criminal Procedure Code of Virginia. Retrieved January 18, 2015 from <https://law.justia.com/codes/virginia/2014/title-19.2/>
- Evidence Act of Singapore. Retrieved January 18, 2015 from <https://sso.agc.gov.sg/Act/EA1893>
- Hunter, Robert S. **Federal Trial Handbook**. New York: The Lawyer Co-Operative, 1974.
- Merryman, John Henry. **The Civil Law Tradition**. Redwood City, CA.: Stanford University Press, 1969.
- Stuckey, Gibert B. **Procedure in the Justice System**. Ohio: Charles E. Merrill, 1976.

Supream Court of Arizona, Rule of Criminal Procedure. Retrieved January 18, 2015 from <http://www.azcourts.gov/rules/Recent-Amendments/Rules-of-Criminal-Procedure>

Supream Court Singapore. **Technology Court Booking.** Retrieved January 18, 2015 from <https://www.supremecourt.gov.sg/default.aspx?pgID=57>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญา
ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.2556

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลที่พิจารณาคดีได้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๐/๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา จึงออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ “เจ้าพนักงานศาล” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่มีข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่เจ้าพนักงานศาลก็ได้

ข้อ ๔ ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดดังกล่าวให้ศาลสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่นให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕ ให้ศาลใช้ดุลพินิจให้สืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีและในการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี

เหตุจำเป็นในวรรคหนึ่งอาจเกิดจากการที่พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้

ให้ศาลจัดแจ้งข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้มีการสืบพยานบุคคลนอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

ข้อ ๖ ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคล ศาลอาจกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยาน ที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้อง แท้จริงของเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

ข้อ ๗ ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็น ในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมีไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ

ข้อ ๘ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลา และศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยาน มาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความ เพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งศาลที่พิจารณาคดีทราบด้วย

ข้อ ๙ ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยาน ภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดี กับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน

ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และให้ศาลที่พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

ข้อ ๑๐ เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟัง แล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความของพยาน ต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการบันทึกการเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึก ลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถ ตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้

ข้อ ๑๑ ให้ศาลที่พิจารณาคดีสั่งจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็น และสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความเบิกจ่ายเงินแก่พยาน ในวันดังกล่าวแล้วส่งสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายกลับไปยังศาลที่พิจารณาคดี

การจ่ายค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

หน้า ๒๑

เล่ม ๑๓๐ ตอนที่ ๘๕ ก   ราชกิจจานุเบกษา   ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖

การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ำม ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ำมที่ศาลจัดหาให้

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทางจอภาพ

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ วันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลพร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยาน อันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ตามวรรคหนึ่ง เพื่อมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลทำหน้าที่ตามข้อ ๔ วรรคสอง ตลอดจนดูแลการสืบพยานให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย และให้นำความในข้อ ๖ และ ๘ ถึง ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้นำความในข้อ ๔ ถึง ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๔ ให้ศาลที่พยานจะไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๕ ในกรณีมีความจำเป็นต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖
ไพโรจน์ วายุภาพ
ประธานศาลฎีกา

ภาคผนวก ข

Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure

Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure

Rule 10. Arraignment

(a) **In General.** An arraignment must be conducted in open court and must consist of:

- (1) ensuring that the defendant has a copy of the indictment or information;
- (2) reading the indictment or information to the defendant or stating to the defendant the substance of the charge; and then
- (3) asking the defendant to plead to the indictment or information.

(b) **Waiving Appearance.** A defendant need not be present for the arraignment if:

- (1) the defendant has been charged by indictment or misdemeanor information;
- (2) the defendant, in a written waiver signed by both the defendant and defense counsel, has waived appearance and has affirmed that the defendant received a copy of the indictment or information and that the plea is not guilty; and
- (3) the court accepts the waiver.

(c) **Video Teleconferencing.** Video teleconferencing may be used to arraign a defendant if the defendant consents.

ภาคผนวก ค

19.2-3.1 of Criminal Procedure. Personal appearance
by two-way electronic video and audio
communication; standards

§ ୧୯.୧୩-୩.୧. Personal appearance by two-way electronic video and audio communication; standards.

A. Where an appearance is required or permitted before a magistrate, intake officer or, prior to trial, before a judge, the appearance may be by (i) personal appearance before the magistrate, intake officer or judge or (ii) use of two-way electronic video and audio communication. If two-way electronic video and audio communication is used, a magistrate, intake officer or judge may exercise all powers conferred by law and all communications and proceedings shall be conducted in the same manner as if the appearance were in person. If two-way electronic video and audio communication is available for use by a district court for the conduct of a hearing to determine bail or to determine representation by counsel, the court shall use such communication in any such proceeding that would otherwise require the transportation of a person from outside the jurisdiction of the court in order to appear in person before the court. Any documents transmitted between the magistrate, intake officer, or judge and the person appearing before the magistrate, intake officer, or judge may be transmitted by electronically transmitted facsimile process or other electronic method. The facsimile or other electronically generated document may be served or executed by the officer or person to whom sent, and returned in the same manner, and with the same force, effect, authority, and liability as an original document. All signatures thereon shall be treated as original signatures.

B. Any two-way electronic video and audio communication system used for an appearance shall meet the following standards:

୧. The persons communicating must simultaneously see and speak to one another;
୨. The signal transmission must be live, real time;
୩. The signal transmission must be secure from interception through lawful means by anyone other than the persons communicating; and
୪. Any other specifications as may be promulgated by the Chief Justice of the Supreme Court.

C. Nothing in this section shall be construed as requiring a locality to purchase a two-way electronic video and audio communication system. Any decision to purchase such a system is at the discretion of the locality.

ଉତ୍ତର, C. ୧୧; ଉତ୍ତର, CC. ୩୧୧, ୩୧୨; ୩୦୦୧, C. ୩୧୧; ୩୦୦୨, CC. ୧୧, ୧୨; ୩୦୦୩, C. ୧୦୦; ୩୦୦୪, C. ୧୧.

The chapters of the acts of assembly referenced in the historical citation at the end of this section may not constitute a comprehensive list of such chapters and may exclude chapters whose provisions have expired.

ภาคผนวก ง

Rule 1.6 of Arizona Supreme Court

Rule ๑.๖. Interactive audiovisual systems.

Currentness

a. General Provisions. When the appearance of a defendant or counsel is required in any court, subject to the provisions of this rule, the appearance may be made by the use of an interactive audiovisual system. Any interactive audiovisual system must meet or exceed minimum operational guidelines adopted by the Administrative Office of the Courts.

b. Requirements. In utilizing an interactive audiovisual system, all of the following are required:

(a) An interactive audiovisual system shall at a minimum operate so as to enable the court and all parties to view and converse with each other simultaneously.

(b) A full record of the proceedings shall be made as provided in applicable statutes and rules.

(c) Provisions shall be made to allow for confidential communications between the defendant and defendant's counsel before, during, and immediately after the proceeding.

(d) Provisions shall be made to allow a victim a means to view and participate in the proceedings.

(e) Provisions shall be made to ensure compliance with all victims' rights laws.

(f) Provisions shall be made to allow the public a means to view the proceedings as provided by law.

(g) Provisions shall be made for use of interpreter services when necessary. In cases requiring interpreters for non-English speaking or hearing-impaired defendants, absent compelling circumstances, the interpreter shall be present with the defendant, and provisions shall be made to enable simultaneous appearance of both the defendant and interpreter.

c. Defendant's Appearance by Videoconference Precluded Absent Extraordinary Circumstances and Parties' Consent. This rule shall not apply to any trial, contested probation violation hearing, felony sentencing, or felony probation disposition hearing, except upon the court's finding extraordinary circumstances and with consent of the parties by written stipulation or upon the record.

d. Defendant's Appearance by Videoconference Required in Sole Discretion of the Court. Appearance by an interactive audiovisual system may be required in the sole discretion of the court and without the consent of the parties at (a) an initial appearance; (b) any not-guilty plea arraignment or a guilty-plea arraignment in a misdemeanor case, (c) a hearing on a motion to continue which is limited to setting trial dates that do not entail any waiver of time pursuant to Rule 4; (d) a hearing on an uncontested motion, (e) a pretrial or status conference, (f) a change of plea in a misdemeanor case, or (g) an informal conference held pursuant to Rule 10.1.

e. Defendant's Appearance by Videoconference Allowed upon Stipulation. Except for those proceedings described in subparagraphs (c) and (d) above, the parties, with the court's approval, may agree by written stipulation or upon the record to allow the defendant's appearance at any proceeding by an interactive audiovisual system. Before accepting the stipulation or agreement, the court shall find that the defendant knowingly, intelligently and voluntarily agrees to appear at the proceeding by an interactive audiovisual system. Stipulation by the parties to videoconferencing shall be provided in written form prior to the commencement of the proceeding.

f. Expansion of Scope of Proceeding: Notwithstanding the foregoing, the court shall reschedule a videoconference to require the defendant's personal appearance if the scope of the hearing expands beyond that specified in subparagraphs (d) and (e) above.

Application to Use the Technology Court

TECHNOLOGY COURTS BOOKING

The Supreme Court houses 6 **Technology Courts** of varying sizes for use in (a) the hearing of any matter in open Court or in Chambers; or (b) for any other dispute resolution process, that have specific technological needs. In this regard, parties have access to the latest audio-visual technology when utilising these courts. These technological tools facilitate the presentation of evidence in court and promote greater efficiency in the hearing process.

Video conferencing facilities are also available in the Technology Courts and these may be used to present the testimony of vulnerable witnesses or overseas witnesses who are unable to be physically present in court. Parties wishing to give evidence through a live video or live television link must seek the Court's leave to

use the video conferencing facilities by way of a summons [see s 62A of the Evidence Act (Cap 97)] before making any request hereunder.

Fees payable

The fees for the use of the Technology Court as well as the fees for the use of video conferencing facilities are as follows:

Technology Court	S\$50.00 per day or part there of
Technology Court's Video Conferencing Facility	An additional S\$1000.00 per day or part there of
No fees are usually payable for use in Criminal Cases	

Any international call charges and/or telecommunication charges incurred will be fully reimbursed by the user.

Request to use the Technology Court

Requests for the use of a Technology Court and / or video conferencing facilities in the Technology Court must be made at least 14 working days in advance using this [e-form](#). For the avoidance of doubt, any party assigned the use of a Technology Court for a Court hearing (on an ordinary Court case assignment basis) and who wishes to make use of the facilities in the Technology Court must submit a Request.

Requests are given priority based on a first-come first-served basis subject to full payment of the fees.

Compatibility testing

Upon the successful booking of a Technology Court for videoconferencing, prior arrangements for videoconferencing testing have to be made at least 5 working

days before the first day fixed for the use of the facility to ensure equipment compatibility. If audio-visual and computers equipment in addition to those provided in the Technology Courts are to be used, details of such equipment will have to be provided when completing the Request forms above. Such equipment must also be made available for testing with the audio-visual system of the Technology Courts at least 3 working days before the first day fixed for use of the Technology Courts to ensure equipment compatibility.

Para. 121, 122   **Application to Use the Technology Courts or
Mobile Infocomm Technology Facilities (MIT facilities)**

Date:

To: The Registrar
         Supreme Court
         1 Supreme Court Lane
         Singapore 178879

[In cases involving alternative dispute resolution, to provide the information set out below:

Through: Please specify the relevant person-in-charge at the organisation at which the dispute resolution process is carried out, such as Registrar, Singapore International Arbitration Centre or the Executive Director, Singapore Mediation Centre.]

Part I

Application by : ☐ Law Firm ☐ Individual

Name of applicant/law firm : _____

Name of lawyer/secretary-in-charge
of matter : _____

Address : _____

E-mail address : _____

Telephone and mobile numbers : _____

Case number : _____

Name of Parties : _____

_____

_____

_____

Date(s) of hearing : From _____ to _____

PART II

Application for the use of: ☐ Technology Court ☐ MIT facilities

In respect of: ☐ Court Proceedings ☐ Alternative Dispute Resolution

(a) Date(s) and time when use of Technology Court is required:

Dates of scheduled use:

Total No. of days:

Start date and time (1st scheduled day of use):

End date and time (last scheduled day of use):

Facility (tick box)	
1. Audio-visual equipment (\$50 per day or part thereof)	
(a) Projector Screen (STEWART, Grayhawk)	
(b) Sound system (speakers and Tannoy microphones)	
(c) Visualiser (Wolfvision)	
(d) Multi-format disc player (which allows the playback of DVD-Audio, DVD-Video, DVD-RAM and DVD-R)	
2. Video- Conferencing system (State the country, state and city) (\$1,000 in addition to \$50 for Technology Courts ie, \$1,050 per day or part thereof)	

Facility (Tick box)	
1. Interactive Display Board with HD display (MITv2) (\$100 per day or part thereof)	
(a) 65" HD touch-screen display	
(b) Internet access via browser	
(c) Recording of voices and actions (e.g., annotations on image or on google maps)	
(d) Multi-format disc player (which allows the playback of DVD-audio, DVD-video, DVD-RAM, DVD-R, CD, CD-R/RW and SVCD media)	
2. Audio visual Cart with projector (MITv1) (\$100 per day or part thereof)	
(a) XGA 2500 ANSI Lumens projector	
(b) Multi-format disc player (which allows the playback of DVD-Audio, DVD-Video, DVD-RAM and DVD-R)	
(c) Portable 90 or 100 inch tripod screen	
3. Video conferencing Mobile Cart (MVC) (\$250 per day or part thereof)	
(a) single 34" Multimedia Display	
(b) Polycom videoconferencing system	
4. Other Audio Visual Equipment*	
(a) Multi-format disc player (which allows the playback of DVD-Audio, DVD-Video, DVD-RAM and DVD-R)	
(b) Portable visualiser (AVerMedia)	
(c) Others (please list)**	

(b) Date(s) and time w
 Dates of scheduled use
 Start date and time (1st
 End date and time (last

* available only as add-ons to facilities in (a)1, (a)2, (b)1, (b)2 or (b)3

** Subject to availability of such equipment

We undertake to pay all prescribed fees and to compensate the Supreme Court for all damage caused to the equipment, furniture or fittings in connection with the hearing.

*[The Plaintiff/Defendant or the solicitors for the
Plaintiff/Defendant as the case may be]*

ภาคผนวก จ

Criminal Procedure Code Section 364 A

Criminal Procedure Code Section 364 A

2. The Criminal Procedure Code is amended by inserting, immediately after section 364, the following section:

“Evidence through live video or live television links 364A.

— (1) Notwithstanding any other provision of this Act or the Evidence Act (Cap. 97), a person in Singapore (other than the accused person) may,

with leave of the court, give evidence through a live video or live television link in any trial, inquiry, appeal or other proceedings if —

- (a) The witness is below the age of 16 years;
- (b) The offence charged is an offence specified in subsection (2);
- (c) The court is satisfied that it is expedient in the interest of justice to do so; or
- (d) The Minister certifies that it is expedient in the public interest to do so.

(2) The offences specified for the purposes of subsection (1)(b) are —

- (a) An offence which involves an assault on, or an injury or a threat of injury to, persons including but not limited to sections 319 to 338 of the Penal Code (Cap. 224);
- (b) An offence under Part II of the Children and Young Persons Act (Cap. 38) (relating to protection of children and young persons);
- (c) An offence under sections 354 to 358 and sections 375 to 377 of the Penal Code;
- (d) An offence under Part X of the Women's Charter (Cap. 353) (relating to offences against women and girls); and
- (e) Such other offences as the Minister may, after consulting the Chief Justice, prescribe.

(3) Notwithstanding any other provision of this Act or the Evidence Act, the court may, in its discretion, order an accused person to appear before it through a live video or live television link whilst in remand in Singapore in proceedings for any of the following matters:

- (a) Any application for bail;
- (b) Any extension of the remand of an accused person under section 198; and

(c) Such other matters as the Minister may, after consulting the Chief Justice, prescribe.

(4) The court may, in the exercise of its powers under subsection (1) or (3), make an order on any or all of the following matters:

(a) The persons who may be present at the place where the witness is giving evidence;

(b) That a person be excluded from the place while the witness is giving evidence;

(c) The persons in the courtroom who must be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(d) The persons in the courtroom who must not be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(e) The persons in the courtroom who must be able to see and hear the witness and the persons with the witness;

(f) The stages in the proceedings during which a specified part of the order is to have effect;

(g) The method of operation of the live video or live television link system including compliance with such minimum technical standards as may be determined by the Chief Justice; and

(h) Any other order which the court considers necessary in the interests of justice.

(5) The court may revoke, suspend or vary an order made under this section if —

(a) The live video or live television link system stops working and it would cause unreasonable delay to wait until a working system becomes available;

(b) It is necessary for the court to do so to comply with its duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties thereto;

(c) It is necessary for the court to do so that the witness can identify a person or a thing or so that the witness can participate in or view a demonstration or an experiment;

(d) It is necessary for the court to do so because part of the proceedings is being heard outside a courtroom; or

(e) There has been a material change in the circumstances after the court has made an order.

(6) The court shall not make an order under this section, or include a particular provision in such an order, if to do so would be inconsistent with the court's duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties to the proceedings.

(7) An order made under this section shall not cease to have effect merely because the person in respect of whom it was made attains the age of 16 years before the proceedings in which it was made are finally determined.

(8) Evidence given by a witness through a live video or live television link by virtue of this section shall be deemed for the purposes of sections 193, 194, 195, 196, 205 and 209 of the Penal Code (Cap. 224) as having been given in the proceedings in which it is given.

(9) Where a witness gives evidence in accordance with this section, he shall for the purposes of this Act (Cap. 97) and the Evidence Act be deemed to be giving evidence in the presence of the court, the accused person or his advocate, as the case may be.

(10) In subsections (4), (8) and (9), a reference to "witness" shall include a reference to an accused person who appears before a court through a live video or live television link under subsection (3).

(11) The Chief Justice may make such rules as appear to him to be necessary or expedient for the purpose of giving effect to this section and for prescribing anything which may be prescribed under this section.”.

ภาคผนวก ช

Evidence Act Section 61-62A

EVIDENCE ACT

(CHAPTER 97)

(Original Enactment: Ordinance 3 of 1893)

REVISED EDITION 1997

(20th December 1997)

An Act relating to the law of evidence.

Oral evidence

Proof of facts by oral evidence

61. All facts, except the contents of documents, may be proved by oral evidence.

Oral evidence must be direct

62.— (1) Oral evidence must in all cases whatever be direct —

(a) If it refers to a fact which could be seen, it must be the evidence of a witness who says he saw that fact;

(b) If it refers to a fact which could be heard, it must be the evidence of a witness who says he heard that fact;

(c) If it refers to a fact which could be perceived by any other sense or in any other manner, it must be the evidence of a witness who says he perceived that fact by that sense or in that manner;

(d) If it refers to an opinion or to the grounds on which that opinion is held, it must be the evidence of the person who holds that opinion on those grounds.

(2) The opinions of experts expressed in any treatise commonly offered for sale and the grounds on which such opinions are held may be proved by the production of such treatise if the author is dead or cannot be found or has become incapable of giving evidence or cannot be called as a witness without an amount of delay or expense which the court regards as unreasonable.

(3) If oral evidence refers to the existence or condition of any material thing other than a document, the court may, if it thinks fit, require the production of such material thing for its inspection.

Evidence through live video or live television links

62A.—(1) Notwithstanding any other provision of this Act, a person may, with leave of the court, give evidence through a live video or live television link in any proceedings, other than proceedings in a criminal matter, if —

- (a) The witness is below the age of 16 years;
- (b) It is expressly agreed between the parties to the proceedings that evidence may be so given;
- (c) The witness is outside Singapore; or
- (d) The court is satisfied that it is expedient in the interests of justice to do so.

[8/96]

(2) In considering whether to grant leave for a witness outside Singapore to give evidence by live video or live television link under this section, the court shall have regard to all the circumstances of the case including the following:

- (a) The reasons for the witness being unable to give evidence in Singapore;
- (b) The administrative and technical facilities and arrangements made at the place where the witness is to give his evidence; and
- (c) Whether any party to the proceedings would be unfairly prejudiced.

[8/96]

(3) The court may, in granting leave under subsection (1), make an order on all or any of the following matters:

- (a) The persons who may be present at the place where the witness is giving evidence;

(b) That a person be excluded from the place while the witness is giving evidence;

(c) The persons in the courtroom who must be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(d) The persons in the courtroom who must not be able to be heard, or seen and heard, by the witness and by the persons with the witness;

(e) The persons in the courtroom who must be able to see and hear the witness and the persons with the witness;

(f) The stages in the proceedings during which a specified part of the order is to have effect;

(g) The method of operation of the live video or live television link system including compliance with such minimum technical standards as may be determined by the Chief Justice; and

(h) Any other order the court considers necessary in the interests of justice.

[8/96]

(4) The court may revoke, suspend or vary an order made under this section if —

(a) The live video or live television link system stops working and it would cause unreasonable delay to wait until a working system becomes available;

(b) It is necessary for the court to do so to comply with its duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties thereto;

(c) It is necessary for the court to do so, so that the witness can identify a person or a thing or so that the witness can participate in or view a demonstration or an experiment;

(d) It is necessary for the court to do so because part of the proceedings is being heard outside a courtroom; or

(e) There has been a material change in the circumstances after the court has made an order.

[8/96]

(5) The court shall not make an order under this section, or include a particular provision in such an order, if to do so would be inconsistent with the court's duty to ensure that the proceedings are conducted fairly to the parties to the proceedings.

[8/96]

(6) An order made under this section shall not cease to have effect merely because the person in respect of whom it was made attains the age of 16 years before the proceedings in which it was made are finally determined.

[8/96]

(7) Evidence given by a witness, whether in Singapore or elsewhere, through a live video or live television link by virtue of this section shall be deemed for the purposes of sections 193, 194, 195, 196, 205 and 209 of the Penal Code (Cap. 224) as having been given in the proceedings in which it is given.

[8/96]

(8) Where a witness gives evidence in accordance with this section, he shall, for the purposes of this Act, be deemed to be giving evidence in the presence of the court.

[8/96]

(9) The Rules Committee constituted under the Supreme Court of Judicature Act (Cap. 322), and the Family Justice Rules Committee constituted under the Family Justice Act 2014, may make such rules as

appear to it to be necessary or expedient for the purpose of giving effect to this section and for prescribing anything which may be prescribed under this section.

[8/96]

ภาคผนวก ซ

แบบคำถามเพื่อการสัมภาษณ์

แบบคำถามเพื่อการสัมภาษณ์

การสืบพยานบุคคลคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

*****

1. ท่านเห็นว่าการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) มาใช้ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด
2. ท่านเห็นด้วยกับการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conference) มาใช้ในการสืบพยานบุคคลคดีอาญาหรือไม่ อย่างไร

3. ท่านเห็นว่าการสืบทอดบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพมีการคุ้มครองสิทธิของจำเลย และให้ความเป็นธรรมกับคู่ความแล้วหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าการสืบทอดบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพจะช่วยลดปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีลงได้หรือไม่
5. ท่านคิดว่าการสืบทอดบุคคลคืออาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ จะลดความกดดันซึ่งพยานควรจะต้องได้รับในการเผชิญหน้ากับจำเลย หรือไม่
6. ท่านคิดว่าการสืบทอดในลักษณะการประชุมทางจอภาพ จะมีผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานหรือไม่
7. ท่านคิดว่าบรรยากาศในห้องพิจารณามีผลต่อการเบิกความของพยานหรือไม่
8. ท่านคิดว่าการสืบทอดในลักษณะการประชุมทางจอภาพควรจะมีการจำกัดฐานความผิดไว้หรือไม่ อย่างไร
9. ท่านคิดว่าหลักเกณฑ์การสืบทอดในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา พ.ศ.2556 นั้นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม หรือไม่ อย่างไร
10. ท่านคิดว่าการสืบทอดในลักษณะการประชุมทางจอภาพ มีข้อดีและข้อเสียอย่างไรบ้าง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล

นางสาวธัญธิดา รัตนวิเชียร

ประวัติการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปีที่สำเร็จศึกษา พ.ศ.2555

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ.2558-ปัจจุบัน

เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ (ปลัดอำเภอ)

ที่ทำการปกครองอำเภอทับปุด จังหวัดพังงา